АЛЬБОМ БЕЗБАР’ЄРНИХ РІШЕНЬ

З урахуванням воєнного часу

Посібник для проєктувальників та архітекторів публічного простору

Альбом створюється в межах ініціативи першої леді Олени Зеленської **«Без бар’єрів»**

Без бар'єрів
ІНІЦІАТИВА ОЛЕНИ ЗЕЛЕНСЬКОЇ

За підтримки Німеччини і Швейцарії

співпраця з німеччиною
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Швейцарська Конфедерація

Виконавець:

giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

У співпраці з:

Міністерство розвитку громад та територій України

БЕЗБАР'ЄРНІСТЬ
громадська організація

BIG CITY LAB

Альбом безбар'єрних рішень створюється в межах ініціативи першої леді Олени Зеленської «Без бар'єрів». Проєкт реалізується громадською організацією Безбар'єрність спільно з Міністерством розвитку громад за підтримки проєкту «Інтегрований розвиток міст в Україні II», який виконує німецька урядова компанія «Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH» за фінансування Урядів Німеччини та Швейцарії.

Розробником Альбому безбар'єрних рішень виступає урбан-бюро Big City Lab, що спеціалізується на розвитку міст та територій.

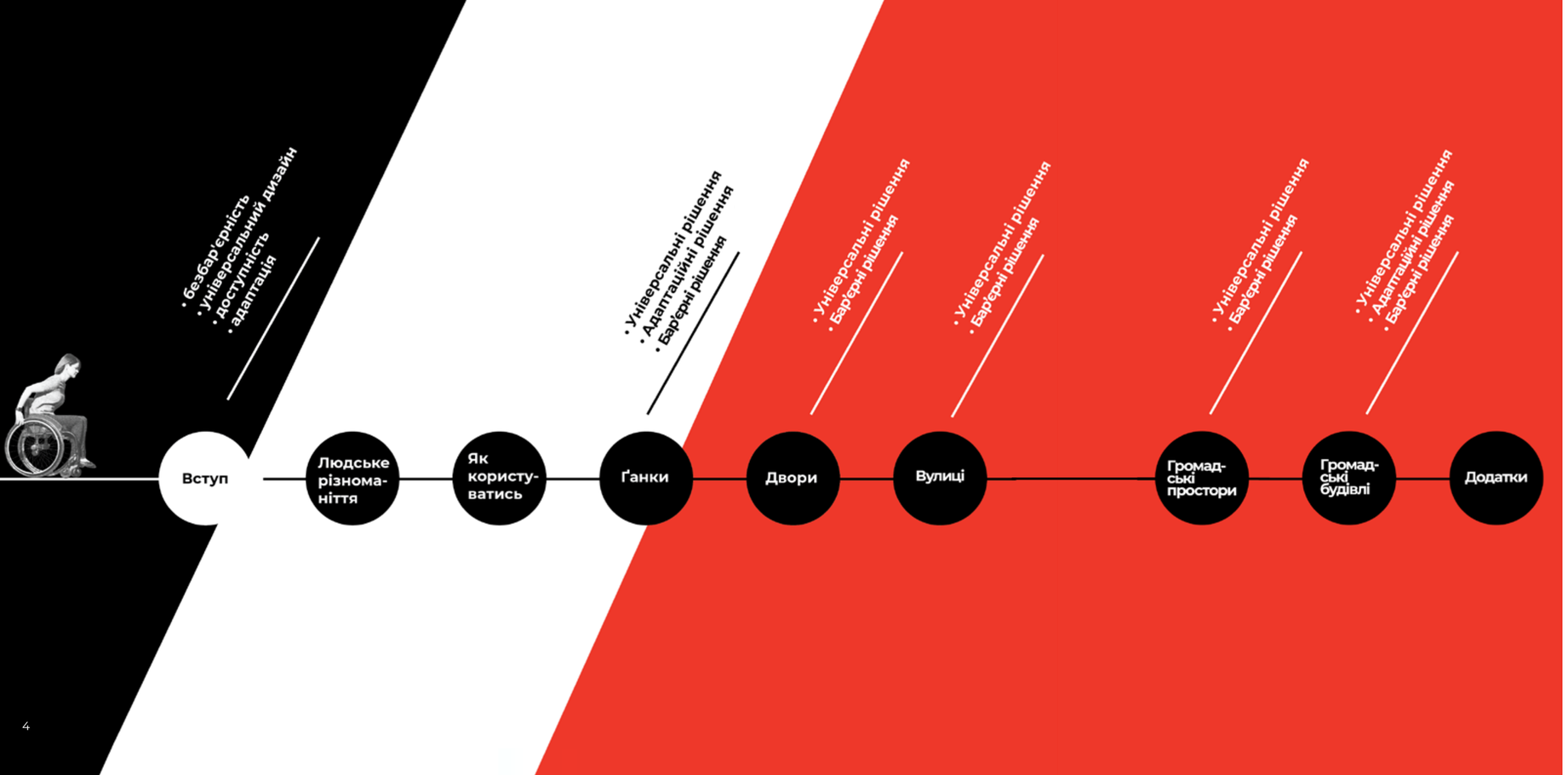

Про цінності

якими ми будемо керуватись у проєктуванні простору, де зручно всім

Вступ

«Альбом безбар'єрних рішень» — перший посібник в Україні для проєктувальників публічних просторів про побудову безбар'єрного середовища. Він описує принципи проєктування, а не алгоритм проєктування конкретної території, бо останній потребує враховування особливостей кожної локації й кожного двору: кількість мешканців, площу території, забудови на цьому місці тощо.

Як продемонструвало наше «Дослідження доступності міських просторів», для створення безбар'єрного середовища необхідно розуміти людське різноманіття. Треба знати, що потрібно кожному для безперешкодного користування простором.

Саме тому «альбом», адже він містить не просто схеми того чи іншого архітектурно-планувального рішення — структура Альбому побудована на формуванні нової філософії та підходу до проєктування просторових рішень, що покликаний створити світ, максимально зручний для різних людей.

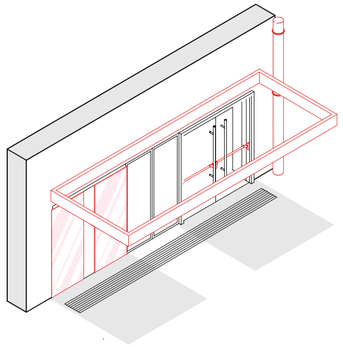

Альбом має показати пріоритетність вибору тих чи інших рішень у світлі правильних цінностей, завдяки яким проєктувальникам буде легше та зрозуміліше знаходити рішення у своїх проєктах.

У «Альбомі безбар'єрних рішень» проілюстровані рішення лише для зовнішнього публічного простору. Ми розділяємо рішення для нового будівництва та для наявного простору. Адже ми маємо окремі нормативи для обох випадків, тому рішення мають бути різними. Таким чином, в нас з'явилась відповідна структура розділів:

Універсальні рішення

У цьому розділі будуть представлені ідеальні рішення для нового будівництва, що не потребують адаптацій чи розумних пристосувань.

Адаптаційні рішення

Цей розділ стосується наявних просторів та споруд, які також необхідно зробити доступними для різних верств населення.

Бар'єрні рішення

У цьому розділі будуть представлені як найбільш очевидні, так і неочікувані бар'єри у просторі.

Безбар’єрність

У контексті Альбому ми розглядаємо термін «безбар’єрність» не як знаний термін Barrier-free, а як окрему філософію. Ця концепція була вибудувана під час створення **Національної стратегії безбар’єрності** в межах ініціативи першої леді Олени Зеленської «Без бар’єрів» та на виконання Указу Президента України.

У межах названої концепції закладено, що кожна людина має право на:

- **фізичну доступність** простору, транспорту, будівель та ін.;
- безперешкодний **доступ до інформації** у тому форматі, в якому вона буде доступна різним користувачам;
- **цифрову доступність**, яка не буде обмежувати кількість тих, хто може безперешкодно користуватися вебпростором чи іншими технологічними пристроями;
- прийняття та повагу **суспільством та громадою**, гідне ставлення до кожного та кожної;
- доступ до всіх рівнів **освіти** у всіх можливих форматах, які були б зручні для різних людей;
- **економічну** незалежність завдяки гідним умовам праці та доступу до кар’єрного розвитку всіх людей, незалежно від їх відмінностей.

Тож ми вкладаємо у термін **«безбар’єрність»**, таке значення: це — філософія суспільства без обмежень, в якому забезпечуються рівні права та можливості для всіх людей у самореалізації, зайнятості, пересуванні, сервісах, здобутті освіти, спілкуванні, дозвіллі, розвитку.

Ми маємо розуміти, що створення доступного фізичного простору — це важлива частина побудови середовища, зручного всіх. Але вона є лише складником багатьох інших процесів, що слугують реалізації концепції **безбар’єрності**.

Спершу ми маємо подолати стигматизацію різних людей у собі, у своєму середовищі. І поступово ми зможемо змінити ставлення оточення до представників найбільш вразливих соціальних груп.

Завдання Альбому у цій стратегічній цілі: допомогти розібратися в базових потребах, бар’єрах та принципах універсального проєктування усім, хто бере участь у створенні якісного публічного простору, — архітекторам, проєктувальникам, будівельникам, замовникам, держслужбовцям, активістам та всім іншим, хто опікується рівнем якості реалізації просторів.

Універсальний дизайн

Це філософія проєктування простору, предметів чи послуг з огляду на зручність їх використання для якнайширшого кола користувачів та користувачок. Універсальний дизайн незалежний від застосування розумних пристосувань чи спеціалізованого дизайну, але не виключає їх в окремих випадках, коли це необхідно. Відповідно, універсальний дизайн не може у всіх випадках підходити для кожного, адже завжди знайдеться користувач чи користувачка, який або яка за певних обставин не зможе скористатися простором чи пристосуванням. Але ця концепція враховує потреби людського різноманіття, роблячи дизайн зручним, безпечним та комфортним для більшості членів суспільства.

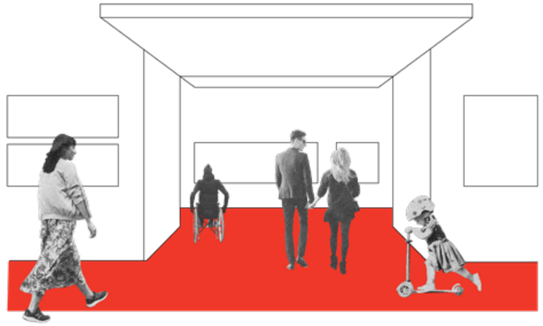

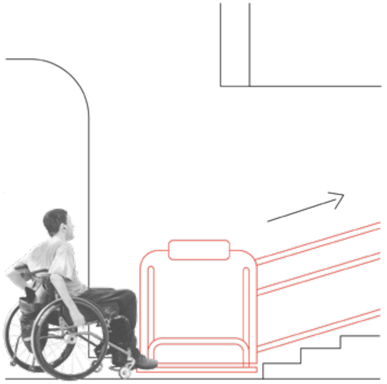

Спеціалізований дизайн — це метод проєктування продукту із врахуванням потреб окремої групи людей (в залежності від віку, гендеру чи стану). Наприклад, дитячі меблі чи піднятий город для людей на колісних кріслах.

Розумне пристосування — це індивідуальне архітектурно-планувальне рішення, що забезпечує МГН* мінімальний стандарт доступності в умовах реконструкції, реставрації, капітального ремонту та технічного переоснащення наявних житлових будинків та громадських будівель і споруд. Розумним пристосуванням можуть бути допоміжні технічні засоби та механізми (пандуси, підйомні пристрої, механізми, переносні апарелі)

*МГН — маломобільні групи населення

базується на 7-ми принципах:

1. Рівноправне використання

Рішення, які будуть зручними для користувачів простору попри їх рухові, сенсорні, когнітивні чи інші порушення.

Пониження бордюрного каменю на пішохідних шляхах — гарний приклад рівноправного користування простору для мандрівників з багажем на колесах, людей, які переміщуються на колісному кріслі, та людей літнього віку.

2. Гнучкість у користуванні

Гнучкість надає альтернативи у користуванні простором чи предметом, які необхідні різним людям залежно від віку, зросту чи фізичних можливостей.

Як приклад, обов'язкове дублювання сходів пандусом і навпаки. Адже існують люди, як-от дорослі з дитячим візком, яким легше переміщатися нормативним пандусом, або люди з протезом нижніх кінцівок, яким необхідна рівна поверхня сходів для того, щоб подолати перепади рельєфу.

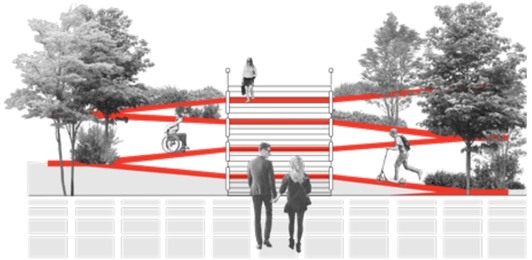

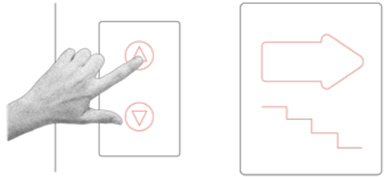

3. Просте та зручне використання

Користування продуктом має бути зрозумілим різним людям незалежно від їхнього знання мови, віку, досвіду тощо.

Простим прикладом є кнопки виклику ліфта, з яких чітко зрозуміло, що можна потрапити на верхній або на нижній поверх відносно поточного.

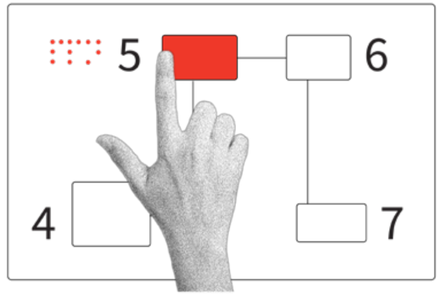

4. Сприймання інформації незалежно від сенсорних можливостей користувачів

Дизайн ефективно надає користувачеві необхідну інформацію у різний спосіб (візуальний, вербальний, тактильний), незалежно від навколишньої ситуації або сенсорних особливостей користувача.

Тактильна мапа, яка виконана контрастно, зі збільшеним шрифтом та візуально легка у сприйманні буде зручною у використанні як літнім людям чи дітям, так і людям з порушенням зору або іноземцям.

5. Припустимість помилок

Конструкція мінімізує ризики та негативні наслідки випадкових чи ненавмисних дій.

Тактильне контрастне попередження та контрастні поверхні на першій та останній сходинці допомагають вчасно зорієнтуватися на перепаді висот як людям з порушенням зору, так і тим, хто в момент втратив концентрацію через роботу та розумові навантаження.

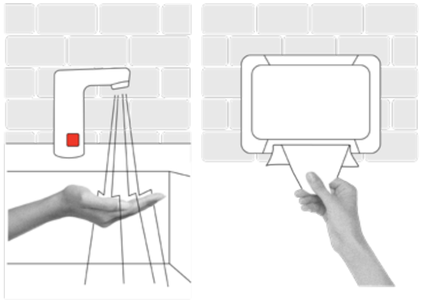

6. Низький рівень фізичних зусиль

Щоб ефективно та комфортно скористатися конструкцією, треба докласти мінімум зусиль.

Сенсорний кран не потребує жодних зусиль і працює поки це потрібно користувачу або користувачці.

7. Наявність необхідного розміру і простору при підході, під'їзді та різноманітних маніпуляціях, попри антропометричні характеристики, стан та мобільність користувача

Забезпечення необхідного розміру і простору для зручного доступу, маніпуляцій та використання продукту будь-яким користувачем, незалежно від його зросту чи статури.

Враховування ступеню мобільності (рухливості) користувача та можливість використання допоміжних і компенсаторних засобів.

Стійка рецепції з різною висотою дозволяє користуватися нею як дітям чи людині на кріслі колісному, так і людям, яким необхідно стоячи щось заповнити.

Проєктуючи за принципами універсального дизайну, ми займаємося тим, що спрощуємо складні речі з розумінням норм доступності

Універсальний дизайн — це міжнародна концепція, можна сказати, ідеологія. Розробляючи «універсальні» рішення, ми намагалися максимально наблизитися до «ідеальних».

Ми прагнемо вибудувати правильні пріоритети для всіх учасників створення публічного простору, адже від цього залежить прийняття правильних рішень всіма учасниками містоутворення.

Проєктуючи простір за принципами універсального дизайну, досягаємо такої мети:

- **зробити дизайн простору чи продукту доступними та зрозумілими для кожного;**
- **забезпечити можливість використання простору чи продукту незалежним і природним шляхом, що не потребує адаптації чи спеціального дизайну;**
- **зменшити окремі та спеціальні рішення;**
- **спростити повсякденне життя для всіх людей**

Важливо розуміти, що неможливо проєктувати середовище, яке зручне для різних людей, не розуміючи людського різноманіття.

Універсальний дизайн — це основний пріоритет у створенні світу, який зручний для всіх. Він зробить значний внесок в економічну та соціальну сталість середовища, продуктів та послуг.

Доступність

Доступність передбачає чіткі норми, затверджені органом державної влади, які регулюють проєктування середовища, предметів чи послуг так, щоб ними могли користуватися як окремі маломобільні групи населення, так і населення в цілому чи окремі служби. Ці норми містять у собі конкретні параметри довжини, висоти, ширини та інших характеристик, які можна виміряти, та певні розрахунки.

Якщо ми розглядаємо приклади норм фізичної доступності для маломобільних груп населення, то, зазвичай, вони покращують життя і тим, хто має тимчасово обмежену мобільність. Наприклад, нормативний та безпечний пандус буде комфортним як для людини на кріслі колісному, так і для людей літнього віку, дорослих з дитячим візочком чи людей з валізою на колесах.

Розуміючи та розбираючись у нормах доступності, проєктант може створювати робочі та безпечні рішення для всіх людей.

Універсальні рішення включають норми доступності, але не обмежуються ними. Наприклад, висота та однаковий розмір сходинок — це може бути як унормоване, так і універсальне рішення.

Рисунок 40 — Приклад контрастного маркування прозорих дверей

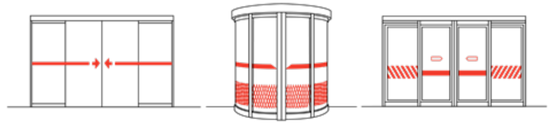

Рисунок 35 — Приклад можливого застосування інформаційної ТС на зупинках громадського транспорту:
1 - попереджувальна ТС; 2 - інформаційна ТС
3 - інформаційна ТС, що вказує місце посадки в міський транспорт

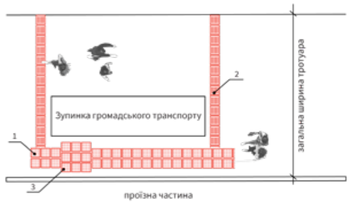

Рисунок 34 — Приклад можливого застосування інформаційної ТС перед підземним переходом:
1 - попереджувальна ТС; 2 - інформаційна ТС

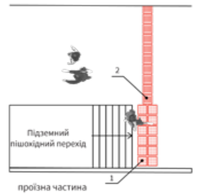

Рисунок 33 — Застосування інформаційної ТС на наземних пішохідних переходах:
1 - попереджувальна ТС; 2 - інформаційна ТС

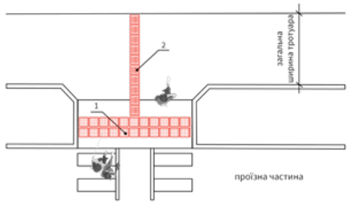

Рисунок 36 — Застосування інформаційної ТС для відображення повороту (розходження):
1 - інформаційна ТС, яка вказує на місце розходження; 2 - направляюча ТС

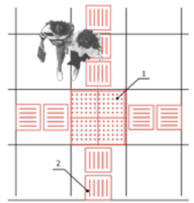

Універсально **Доступно**

В Альбомі доступність буде стосуватись як «універсальних», так і «адаптаційних» рішень, адже в якомусь сенсі, доступність стосується як нового, так і наявного будівництва. Ми не можемо створювати універсальні рішення, не розуміючи норми доступності.

Тож подібні рішення доступності мають бути враховані у просторі за неможливості побудови універсального:

- пандус, коли неможливо зробити рівний пологий вхід через зміни рельєфу;
- контрастне маркування, коли неможливо досягти візуального контрасту за допомогою матеріалів;
- спеціальні тактильні смуги, коли неможливо використати лише зовнішні тактильні смуги.

Універсальний дизайн охоплює доступність, але не всі елементи доступності є універсальними. Шрифт Брайля є важливим елементом доступної інформації для людей з порушенням зору, але він не може використовуватись як єдиний засіб отримання інформації, — має бути забезпечена гнучкість у способах отримання та подання інформації для різних людей.

Якщо ми ставимо собі за пріоритет створення світу, максимально зручного для різних людей, то ми маємо враховувати доступність, розуміти, які бар'єри вона дозволяє подолати, та як зробити рішення більш універсальними.

Адаптація

Під адаптацією мається на увазі пристосування наявного простору чи предмету до рівня доступності. Це ще називають **розумним пристосуванням.**

У деяких випадках, універсальний дизайн включає розумні пристосування, але самі по собі вони є адаптаційними рішеннями.

В «адаптаційних» рішеннях ми будемо показувати те, як наявні типові простори можна пристосувати до того, щоб вони були доступними для маломобільних груп населення.

Адаптація — це **вимушене рішення**, до якого необхідно звертатись у критичних ситуаціях, коли на універсальні чи доступні рішення не вистачає достатнього простору, економічних чи правових чинників для їхньої реалізації або інших зовнішніх обставин.

Адаптація створює можливості для **розв'язання локальних проблем**, але завдяки їй неможливо побудувати безбар'єрні маршрути. Оскільки вона вирішує проблему доступу окремої людини, деякі групи людей можуть мати труднощі через абсолютно інші просторові бар'єри. Адаптація є допоміжним засобом для досягнення універсального дизайну у наявному збудованому просторі.

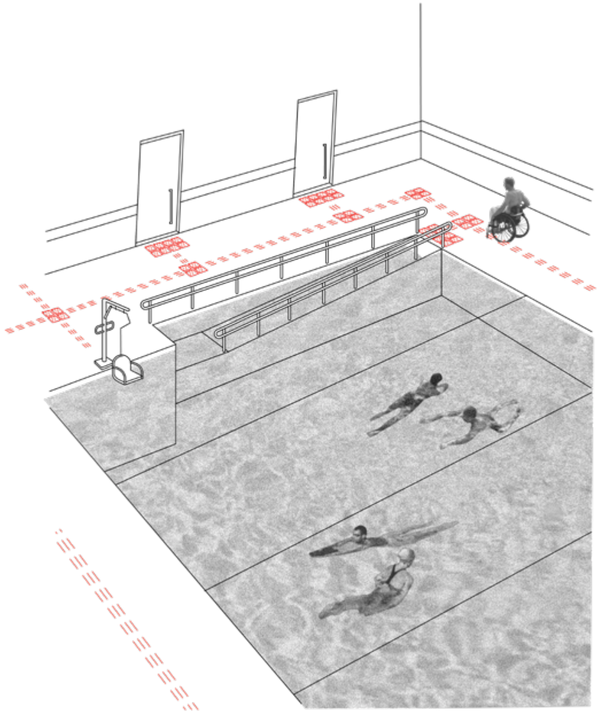

Приклади, які допоможуть зрозуміти різницю між універсальним дизайном та адаптацією чи розумним пристосуванням:

Універсальний дизайн

- дверний отвір без порогів замість приставної рампи;

- дитячий унітаз замість накладного сидіння для дитини на стандартний унітаз;

- умивальник з можливістю опирання замість додаткового поруччя навколо умивальника;

- стіл рецепції різної висоти замість додаткових сходинок для доступу дітей чи людей низького зросту.

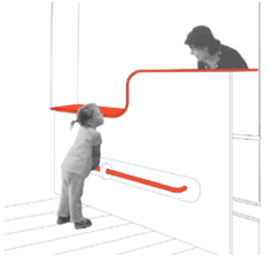

Адаптація

Рекомендації для воєнного часу

У воєнний час різко збільшується кількість вимушенних переселенців. Незалежно від віку чи стану фізичного здоров'я, в екстреній ситуації всі стають вразливими. А внаслідок бойових дій збільшується кількість людей з тимчасовою та постійною маломобільністю.

Для кого

ми створюємо безпечні та комфортні умови, що враховуємо та чому це стосується кожного з нас

Людське різноманіття

Навколишній простір здебільшого створений для людини із середньостатистичними антропометричними параметрами.

Антропометрія — один із основних методів антропологічного дослідження, що полягає у вимірюванні тіла людини та його частин з метою встановлення вікових, статевих, расових та інших особливостей фізичної будови.

Таким чином, завдяки вимірюванню параметрів тіла окремої вибірки населення певного віку та гендеру, визначають стандартні антропометричні характеристики.

Стандартна висота сходинки, висота сидіння крісла чи довжина ліжка — усі ці розміри мають певні параметри й іноді можуть не підходити для різних людей.

Але які саме ризики у таких даних?

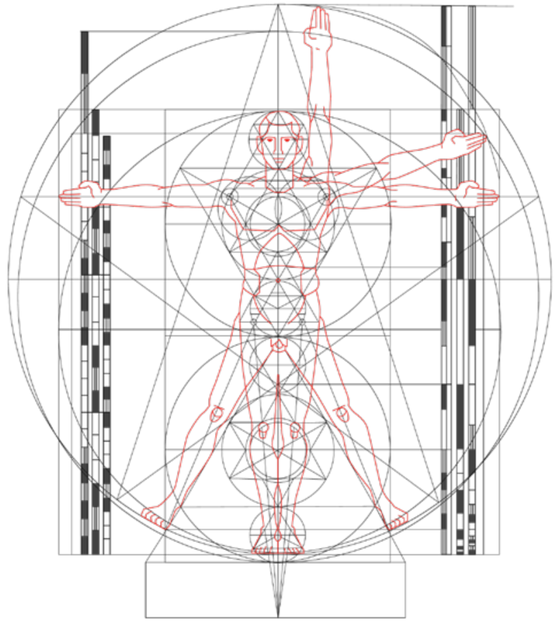

Як приклад:

- статистичні антропометричні показники залежать від віку, адже середній зріст літньої людини може бути на 80 мм нижче, ніж молодої;

- антропометричні розміри значно різняться для різних національностей, тобто американці зазвичай більші за британців, які більші за вихідців з Індії;

- з плином часу середні антропометричні показники змінюються — відповідно, якщо ви розробляєте дверний отвір для середньостатистичної людини сьогодні, він може виявитися замалим для середньостатистичної людини через 80 років;

- з часом етнічний склад населення може змінитися — наприклад, у Великобританії спостерігається швидке зростання населення, оскільки люди іммігрують до Великобританії з інших країн. Також слід враховувати збільшення середнього віку населення світу, «старіння» людської популяції, що, своєю чергою, може призвести до змін антропометричних показників;

- важливо, що відповідна цільова група може значно відрізнятися від загальної сукупності. Проєктування обладнання для команди з баскетболу вимагало б зовсім іншого набору даних, ніж дані для населення в цілому.

«**На фото (зліва)** «Вітрувіанська людина» Леонардо да Вінчі, бл. 1490, вписує ідеальне людське тіло в квадрат і коло; (у центрі) архітекторські дані Ернста Нойферта 1936 року використовують геометричні фігури, накладені на висоту фігури; **(праворуч)** — шестифутовий чоловік, розділений золотим перерізом авторства Ле Корбузьє. Відношення загального зросту чоловіка до висоти його пупка дорівнює 1,61, як і золотий перетин.»

Наприклад, ми розуміємо те, що за різних обставин люди можуть потребувати різних за шириною дверних отворів. Ми можемо проєктувати кілька різних за шириною дверей в один кабінет (600, 700, 800, 900 мм), щоб забезпечити можливість потрапити у нього різним людям. А можемо визначити те, що всі вони можуть однаково пройти через широкі двері (1000 мм). І тоді ми вирішуємо вже наступні питання: як цими дверима можуть скористатися люди різного зросту.

Цей процес пошуку оптимального рішення може лише здаватися довгим, але якщо розбиратись у людських відмінностях, проєктувальник зможе самостійно генерувати правильні та корисні рішення.

Тож ми маємо зрозуміти те, що з плином часу та збільшенням національного різноманіття у прогресивних країнах, завдяки демографічним змінам та іншим зовнішнім факторам — наш світ стає все ширшим та налічує все більше різних представників.

З точки зору онтогенезу важливо зазначити, що людина ніколи не перебуває у своєму «стандартному» стані. Вона проходить етап дитинства, стає підлітком, дорослішає, старіє. Влітку людина носить легший одяг, а взимку вона може збільшити свої об'єми завдяки теплішому. Вона може змінювати свій зріст завдяки підборам, змінювати ширину завдяки використанню милиць чи валізи. Людина може змінювати вагу свого тіла протягом усього життя.

На нашу думку, саме розуміння цих відмінностей розширює можливості для оптимізації проєктування універсального простору, де є місце для всіх.

Для кращого розуміння потреб людей необхідно ознайомитися з тими станами, які роблять людину чутливою до взаємодії з навколишнім простором.

Люди, які відчувають труднощі при самостійному пересуванні, отриманні послуги, необхідної інформації або при орієнтуванні у просторі — це маломобільні групи населення.
До таких людей належать:

- вагітні;
- діти до 7-ми років;
- люди, які супроводжують малолітніх дітей;
- люди літнього віку;
- люди з інвалідністю: люди з постійними та/або тимчасовими функціональними порушеннями (фізичними, сенсорними, психічними, розумовими);
- люди з нестандартними розмірами тіла: значно більшими або меншими за середню масу тіла чи зростом;
- люди, які протягом певного часу можуть бути неуважними (наприклад, під впливом стресу).

Але варто пам'ятати, що всі люди, залежно від ситуації, час від часу можуть бути маломобільними. Коли пісок потрапляє в очі, людина на якийсь час має обмеження зору. Після напруженого тренування при кріпатурі м'язів людина має обмеження в рухах. Коли ми слухаємо музику у навушниках, то часто не чуємо зовнішній шум.

Але є різниця між тим, коли ми відчуваємо тимчасову уразливість у просторі, чи перебуваємо у ній постійно.

Тому ми вирішили зробити акцент на стійких порушеннях функцій та тимчасовій маломобільності.

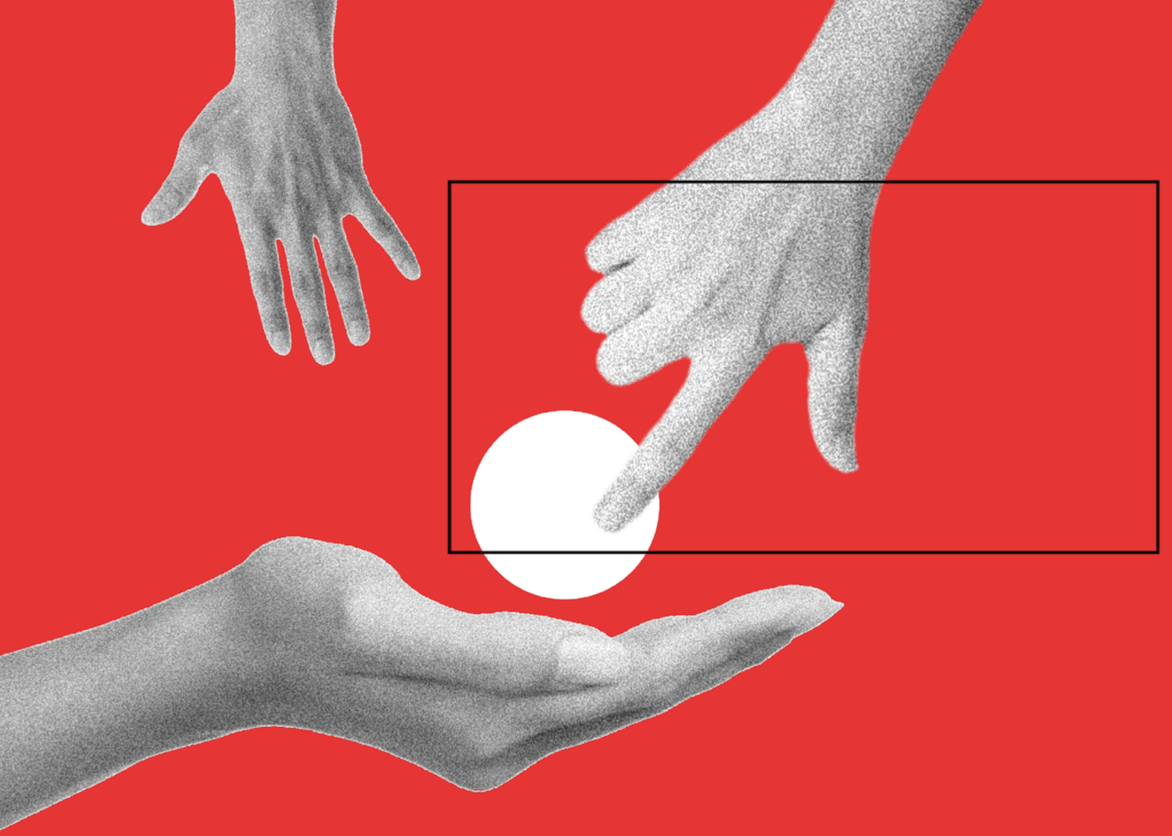

Як користуватись

та орієнтуватися в альбомі

Матричні системи

Структура Альбому побудована на базі матричних систем окремих елементів, за допомогою яких можливо зібрати сценарій наповнення будь-якого публічного простору.

Матриця елементів — це типування за комфортним, допустимим та неможливим користуванням для різних людей.

Використовуючи правильні дані чи функції елементів ми формуємо наочні типові рішення, які можуть бути дуже різними, в залежності від їхнього комбінування.
Мета Альбому показати шлях створення комфортного, функціонального середовища та окремих його елементів без подальшого використання адаптації. Але в питаннях вже наявних рішень у середовищі, Альбом має на меті збільшити комфорт використання через правильну адаптацію без надмірного впровадження елементів доступності.

Наприкінці кожних типових комбінованих рішень зібрані матриці елементів. У деяких випадках основними є розміри, у деяких — властивості матеріалу чи функціональне значення.

Комфортно

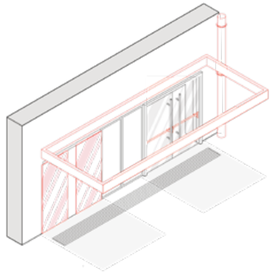

Доступно

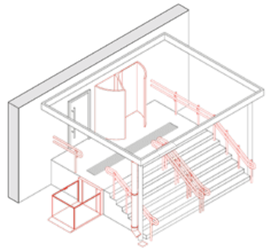

Небезпечно

Типові універсальні рішення

Кожний розділ починається з універсальних рішень для нового будівництва. У ньому є концептуальна добірка правильних елементів, зноски до нормувань державних будівельних стандартів та приклади світових підходів до деяких просторів чи елементів.

Це пріоритетні рішення, якими має користуватись кожен, хто формує публічний простір.

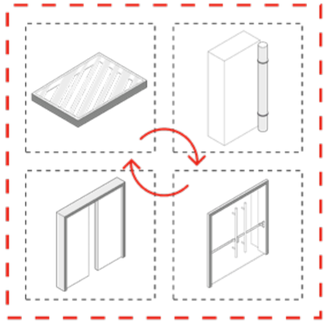

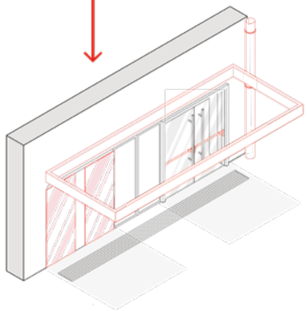

Типові адаптаційні рішення

Адаптаційні рішення в основному стосуються наявних споруд та простору. У ньому є концептуальна добірка допустимих елементів, зноски до нормувань державних будівельних стандартів та приклади світових підходів до побудови деяких просторів чи елементів.

Це вимушені рішення, якими мають користуватись у випадках адаптації наявного простору, а у новому — за неможливості зробити універсально.

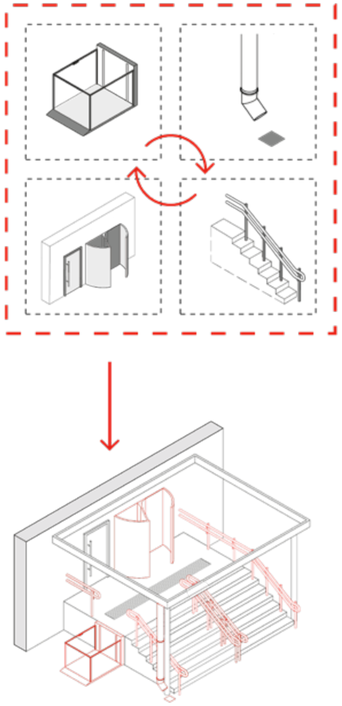

Бар'єрні рішення

Це наочні приклади з навколишнього простору, що ілюструють основні проблеми, визначені у **«Дослідженні доступності міських просторів»**.

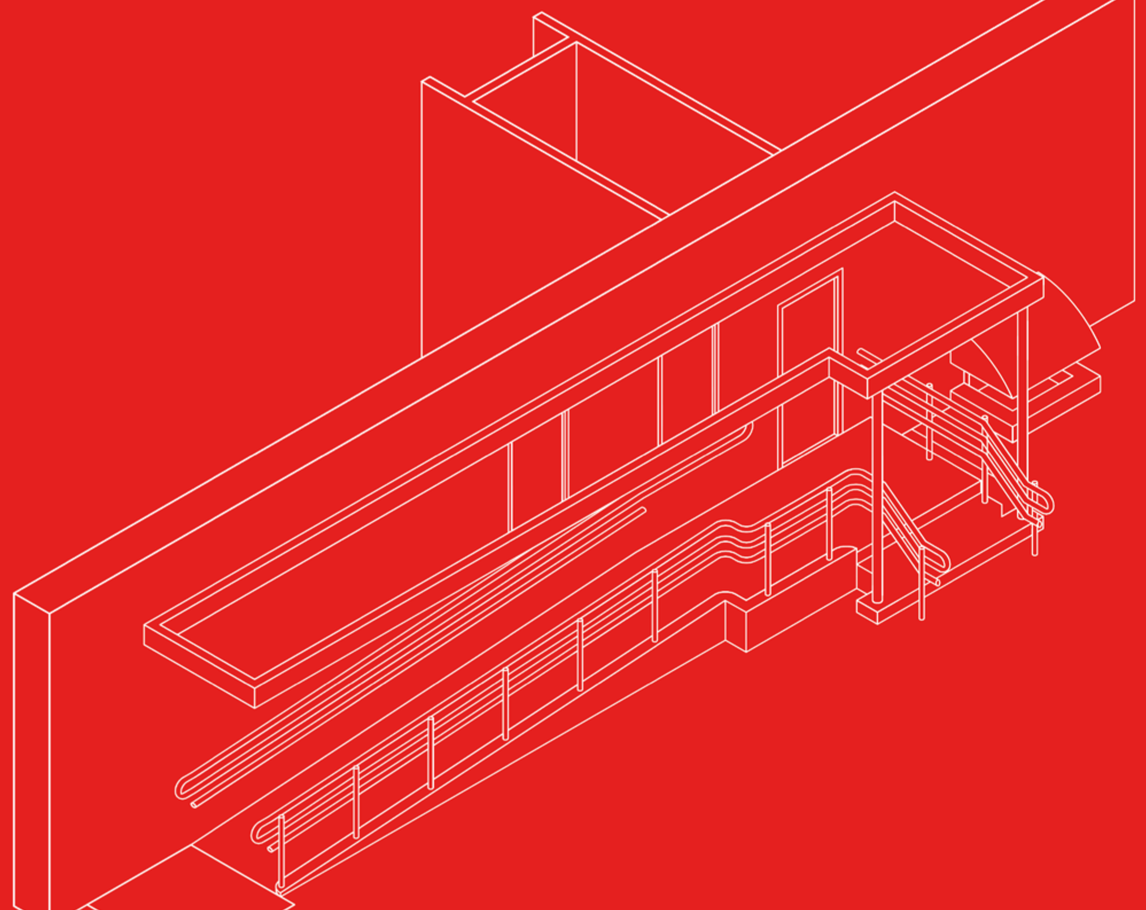

Рекомендації для воєнного часу

Для облаштування прихистків, шпиталів та інших пунктів прийому громадян необхідно обирати ті будівлі, які мають доступний вхід.

Приорітетно обирати будівлю із рівним входом без сходинок.

Доступний вхід важливий для тимчасових прихистків, адже там залишаються саме вразливі та маломобільні групи, які потребують догляду чи додаткової допомоги.

Ґанки

Це зона навколо входу до будівлі, яка має забезпечувати безперешкодний доступ до внутрішніх приміщень, бути інтуїтивно зрозумілою, захищати від атмосферних опадів та елементарно бути безпечною.

Сценарій фізичний

про окремі елементи простору, на які потрібно зважати, щоб середовищем могли фізично користуватися різні люди.

Сценарій видимої контрастності

про окреме маркування простору, на яке потрібно зважати, щоб у середовищі могли орієнтуватися різні користувачі та користувачки.

Сценарій освітлення

про освітлення, яке забезпечує видимість, безпеку, а також допомагає орієнтуватися у просторі. Особливо важливе освітлення для людей з порушеннями слуху та зору, а також для тих, хто має проблеми з когнітивним та психічним здоров'ям.

Сценарій мікроклімату

про окремі елементи озеленення, на які потрібно зважати, щоб середовище було комфортним для різних користувачів та користувачок.

Універсальні рішення

ті, які ми вважаємо більш пріорітетними та близькими до ідеалу.

Ми не маємо на меті показати всі можливі рішення використання правильних елементів чи розмірів.

Ми хочемо показати головні принципи, якими важливо керуватись у створенні безбар'єрного простору

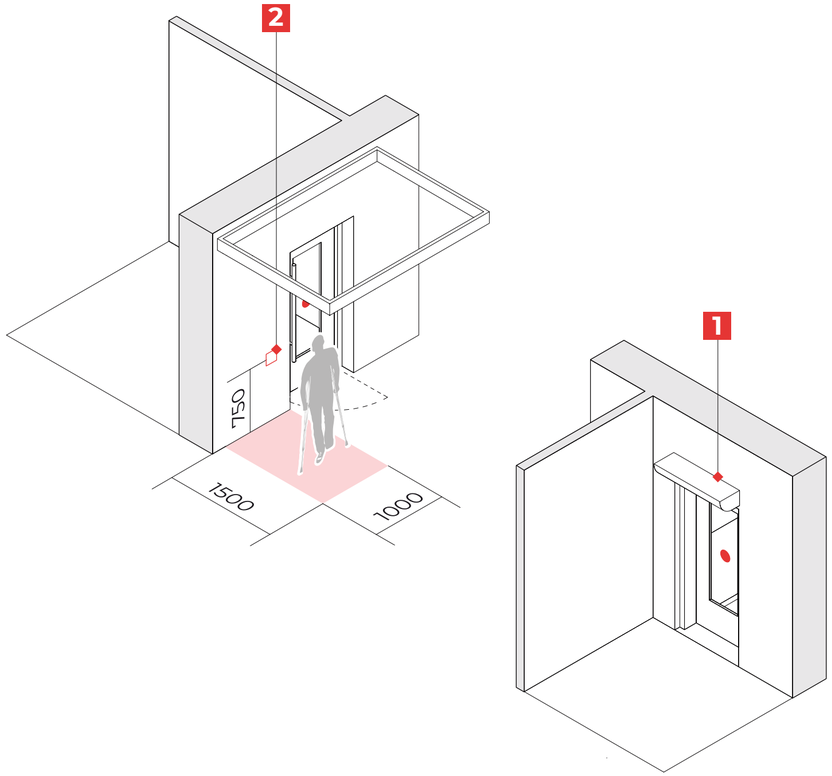

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Відсутній тамбур при одностулковому полотні автоматичного відкривання

Це спростить вхід до будинку тим, хто має зайняті руки (коли є тяжкі пакети у двох руках), людям з обмеженою мобільністю (на милицях) та іншим відвідувачам.

Таке рішення допускається в громадських просторах площею до **100 м2**.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 **Теплова завіса**

Вентилятор, який подає тепле повітря, має бути тихим, так як неочікуваний шум може налякати людину з аутизмом чи з порушенням зору.

2 **Кнопка автоматичного відкриття розпашних дверей**

Має розташовуватися на висоті **0,75 м** з боку відкривання дверей та мати вільний простір для людей у розмірі **1 х 1,5 м**. Необхідна для всіх, хто відчуває труднощі у самостійному відкриванні — люди з пакетами, на милицях, з слабкістю, люди на кріслі колісному.

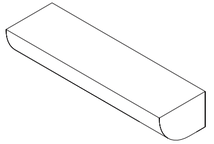

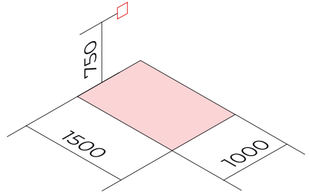

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-9:2018 Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди. Основні положення п. 6.1.3

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 6.1.3

Світовий досвід

Пристрій для автоматичного віkдривання дверей та воріт має відповідати вимогам доступності. Пристрій має розташовуватися так, щоби за межами дверей залишався простір, щоби користувачі могли вільно відкрити двері, і вони не вдарили людей.

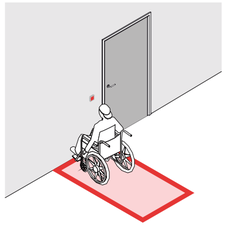

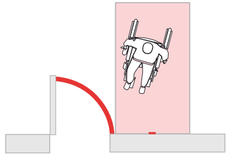

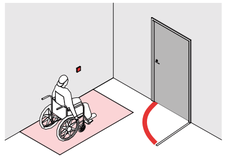

Guide to the ADA Accessibility Standards

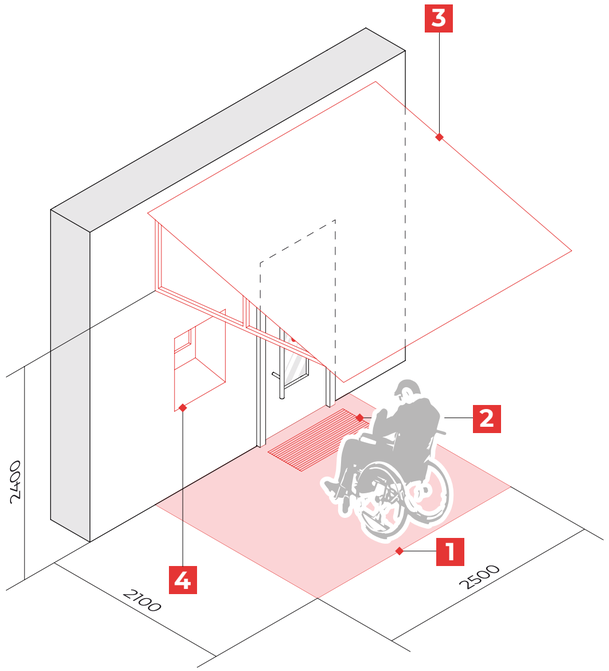

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Ґанок при розпашних одностулкових дверях

У цьому сценарії розглядається влаштування навісу над додатковими такими пристроями, як банкомат, з метою захисту від прямого сонячного проміння та атмосферних опадів. В залежності від розташування таких пристроїв збільшується довжина навісу. Вони мають бути розташовані врівень з фасадом та на доступній висоті.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 **Ґанок**

Зона навколо входу до будівлі чи споруди. Вона повинна мати вільний відкритий простір для маневрування на кріслі колісному та можливість комфортного відкривання дверей з урахуванням банкомату поруч - **2,1х2,5 м.**

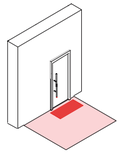

2 **Придверний піддон**

Збирає залишки атмосферних опадів та бруду. Сам по собі є тактильною інформацією для осіб, що користуються білою тростиною. Має бути врівень з поверхнею, на якій вмонтований та мати нормативні чарунки не більше **0,015 м** (якщо вони є).

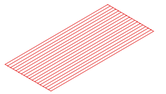

3 **Захист від атмосферних опадів**

Захисна конструкція від атмосферних опадів, що дає необхідний затінок. Має покривати собою всю буферну зону ганку - **2,1х2,5 м.**

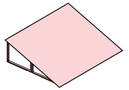

4 **Банкомат**

Пристрій для операцій з грошима має бути під навісом. Його найвища висота для взаємодії не повинна перевищувати **1200 мм** від рівня підлоги. Він збільшує довжину зони ганку та відповідно навісу на **1 м**.

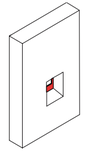

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення
п. 6.1.1

ДБН В.2.2-15:2019 Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення. З Поправкою
п. 5.9

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення
п. 5.1.11

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення
п. 5.5.1

Світовий досвід

Решітка має бути вмонтована на одному рівні з пішохідною доріжкою, на якій вона знаходиться. Отвори решіток не повинні перебільшувати **13 мм.**

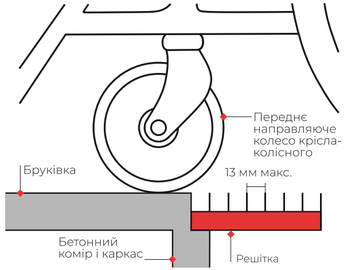

Грати водозбірні мають розташовуватися перпендикулярно до шляху пішохідного руху.

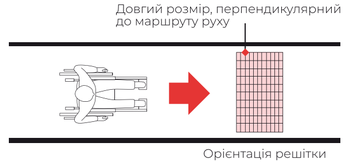

Посібник з проєктування доступності. Торонто

Рекомендації для воєнного часу

Облаштовуючи волонтерський штаб, шпиталь або інший гуманітарний пункт на території, де можуть вестись активні бойові дії чи пролітати ворожа авіація, важливо дотримуватися світломаскування скляних поверхонь. Усі скляні вітражі необхідно обгорнути чорною плівкою, картоном, ковдрами чи іншими матеріалами, що не пропускають світло.

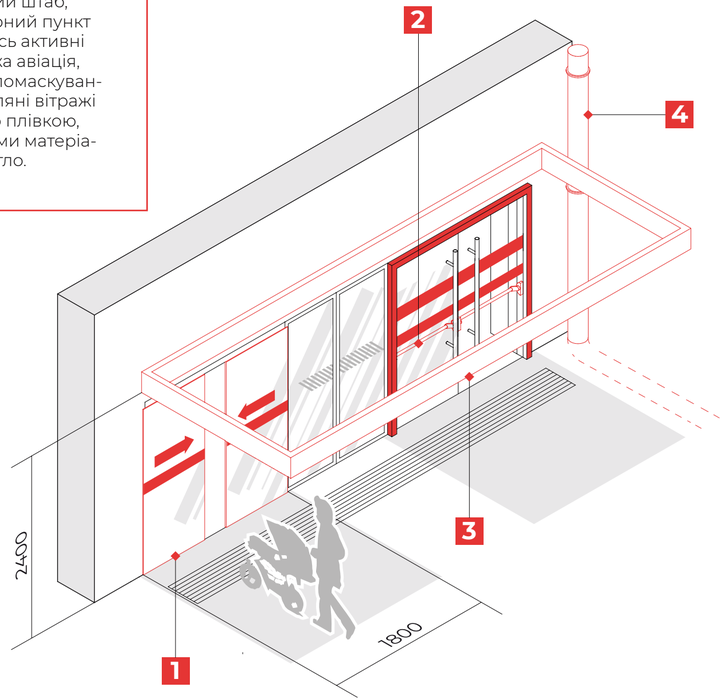

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Ґанок при розсувних двостулкових дверях

Розсувні двері можуть бути зручним рішенням тоді, коли вони реагують на людей низького зросту, мають достатній час відкривання для маломобільних людей, промарковані та якщо поруч з ними присутні двері для евакуації, які розташовані недалеко від розсувних. Один з кращих випадків водовідведення з покрівель будинків є його пролягання під тротуар у централізовану каналізацію чи озеленення.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 **Розсувні двостулкові двері**

Розсувна система відкривання має бути відкритою достатній час, поки людина повільно проходить дверний отвір, та реагувати на людей низького зрісту та дітей. Отвір вільного простору в таких дверях має бути **1800 мм.**

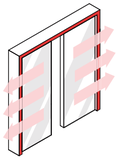

2 **Антипаніка**

Евакуаційна система відкривання дверей способом натиску на довгу площину конструкції.

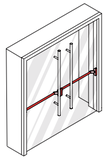

3 **Захист від атмосферних опадів**

Захисна конструкція від атмосферних опадів, що дає необхідний затінок.

Має покривати собою всю буферну зону ганку.

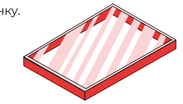

4 **Водостік**

Коли водостічна система виходить під пішохідний тротуар у розгалужену сховану систему каналізації, більша можливість того, що на тротуар не потраплять опади та не виникне ожеледиця взимку.

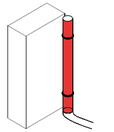

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 5.1.11

ДСТУ-Н Б В.2.5-61:2012 Настанова з улаштування систем поверхневого водовідведення п. 5.2.4

Світовий досвід

Якщо використовуються автоматичні системи датчиків (наприклад, чутливі до тиску килимки або світлові промені), розташування матів або світлового променя повинно гарантувати, що люди, які використовують засоби пересування, люди похилого віку або люди з порушенням зору, встигають безпечно пройти отвір, перш ніж двері знову зачиняться.

Посібник з проєктування доступності. Торонто

Рекомендації для воєнного часу

У воєнний час краще не використовувати як головний вхід той, де є вітражі чи суцільне скло. За можливості варто використовувати альтернативний доступний вхід з глухих чи напівглухих дверей. При наявності скла — воно має бути армованим (допустимо гартоване чи ламіноване скло).

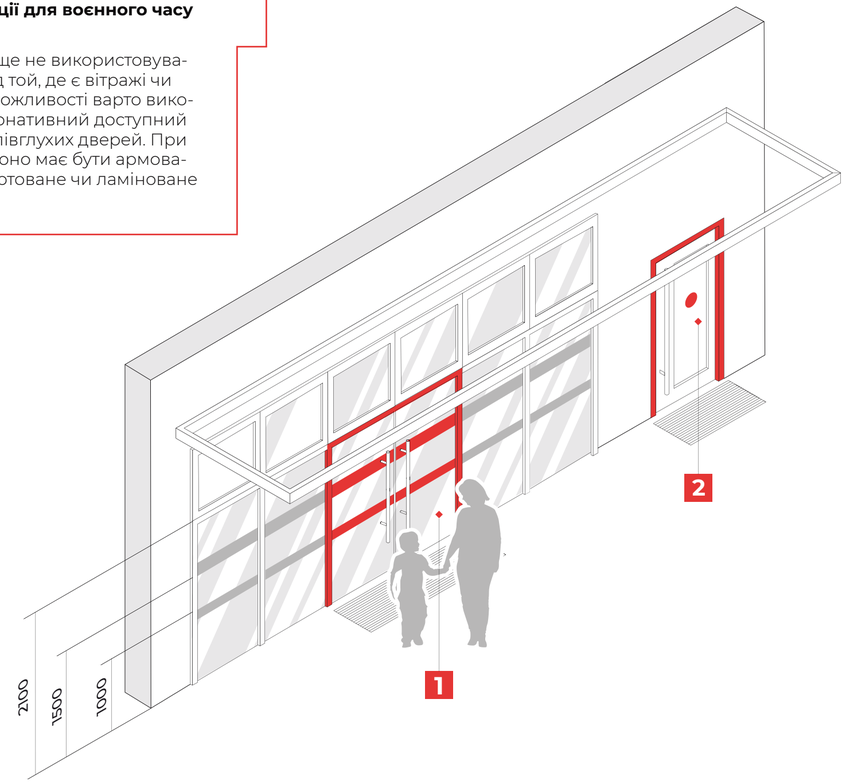

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Видимість розпашних дверей

У фізичному просторі має бути інтуїтивно зрозуміло, у які саме двері необхідно заходити та здалеку ідентифікувати, де саме вони розташовані, якщо двері не контрастують до фасаду.

Стандартна контрастність елементів становить різницю у **LRV 30** між елементами, які мають контрастувати.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 **Двостулкові двері на вітражі**

У випадках розташування дверей на скляному фасаді чи на вітражі із скляними поверхнями висоти людського зросту, необхідно маркувати прозорі частини, які знаходяться на шляху перехожих. Вхідні двері мають контрастно виділятись за кольором рами, а прозоре скло – контрастно маркуватись на висоті **1,5 м** для дорослих та **1,0 м** для дітей.

Доцільно, за відсутності контрасту коліру покриття ззовні і всередині, маркувати скляне полотно також на висоті **100-300 мм**.

2 **Одностулкові двері на фасаді**

У випадках, коли вхідні двері розташовані на фасаді, їх рама чи полотно, мають контрастувати за кольором на тлі фасаду для легкого розпізнавання. Коли скло не нижче відмітки **0,5 м** від підлоги, можна маркувати лише на висоті для дорослих **1,5 м.**

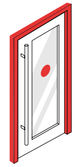

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення
п. 8.4.2

ДСТУ Б ISO 21542:2013 Будинки і споруди. Доступність і зручність використання побудованого життєвого середовища
п. 18.1.7

Світовий досвід

Частково засклені двері повинні мати засклені панелі, які просуваються досить низько, щоб люди, які використовують засоби пересування, могли бачити, що знаходиться на дальній стороні дверей (тобто максимальна висота від рівня **900 мм** до нижнього краю скління).

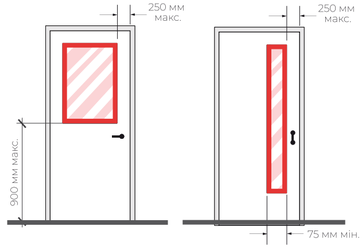

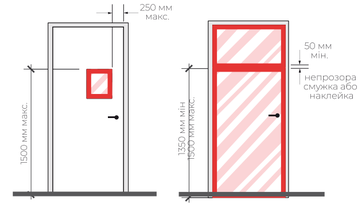

Посібник з проєктування доступності. Торонто

Рекомендації для воєнного часу

Двері, через які проводиться евакуація чи транспортування постраждалих мають бути достатньо широкими — бажано двостулкові з прорізом шириною не менше 1200 мм та мати функцію фіксації у відкритому стані. Обертові двері не використовуються для евакуації чи транспортування.

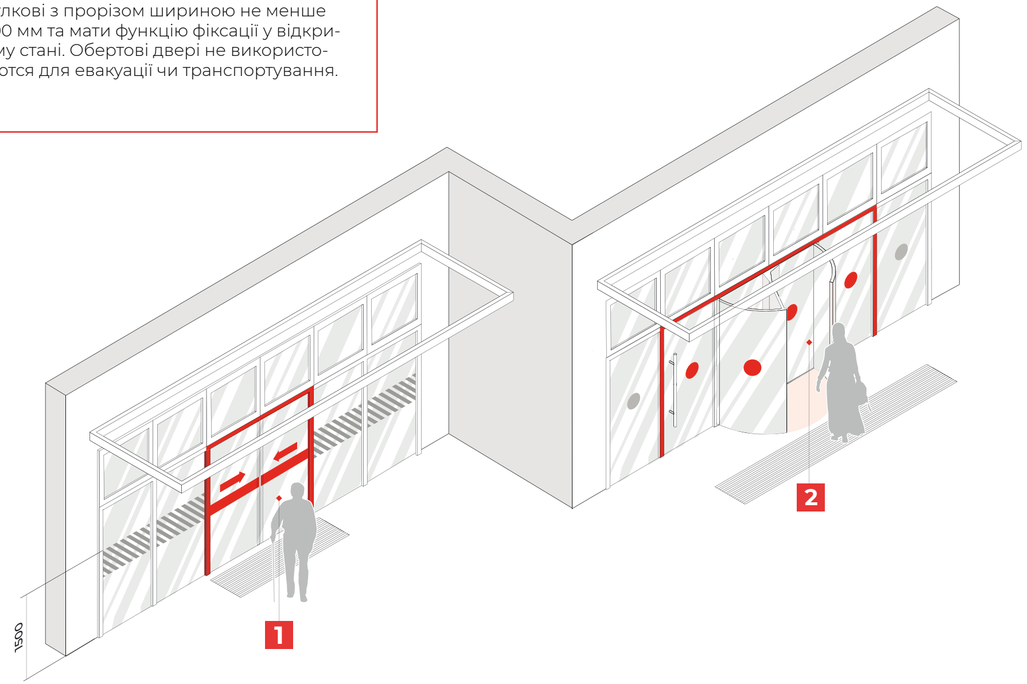

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Видимість автоматичних дверей

У фізичному просторі має бути інтуїтивно зрозуміло, у які саме двері необхідно заходити та здалеку ідентифікувати де саме вони розташовані, якщо двері не контрастують до фасаду.

Стандартна контрастність елементів становить різницю у **LRV 30** між елементами, які мають контрастувати.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Розсувні двері на вітражі

Автоматичні двері мають чітко ідентифікуватись на фасаді, а маркування має підказувати відкривання чи закривання (за допомогою стрілок). На прикладі на вітражі показано маркування широкого типу **1-1,5 м** для дорослих та дітей.

Доцільно, за відсутності контрасту коліру покриття ззовні і всередині, маркувати скляне полотно також на висоті **100-300 мм**.

2 Обертові двері поруч із розпашними на вітражі

У обертових дверях має бути промаркована кожна скляна вертикальна поверхня, та самі двері бути чітко видимі за контуром на тлі фасаду. У прикладі показане комбіноване виділення контуром, коли поряд з обертовими знаходяться поруч розпашні евакуаційні двері.

Доцільно, за відсутності контрасту коліру покриття ззовні і всередині, маркувати скляне полотно також на висоті **100-300 мм**.

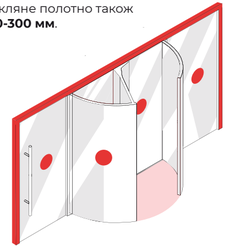

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 8.4.2

ДСТУ Б ISO 21542:2013 Будинки і споруди. Доступність і зручність використання побудованого життєвого середовища п. 18.1.7

Світовий досвід

На засклених дверях або бічних панелях має бути маркування для безпеки та видимості.

Рекомендується, щоб маркування було двоколірним, щоб його було видно на різних фонах та умовах освітлення. Можна розглянути можливість використання логотипу компанії, знаку або декоративного елемента.

Засклені вхідні двері, якщо вони прилягають до заскленого вітражу або є його частиною, повинні чітко відрізнятися контрастними смугами зверху та з обох боків.

Маркування для безпеки та видимості

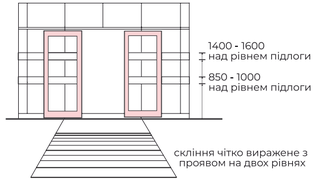

декоративні елементи, такі як повторювані точки або ламані лінії висоті не менше 50 мм

декоративний логотип на мін. висоті 150 мм

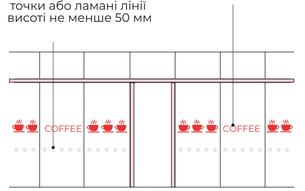

висококонтрастні смуги зверху, знизу та з обох боків засклених дверей, щоб чітко відрізнятися від заскленого екрану

Проектування доступності. Необхідний посібник для громадських будівель. Лондон

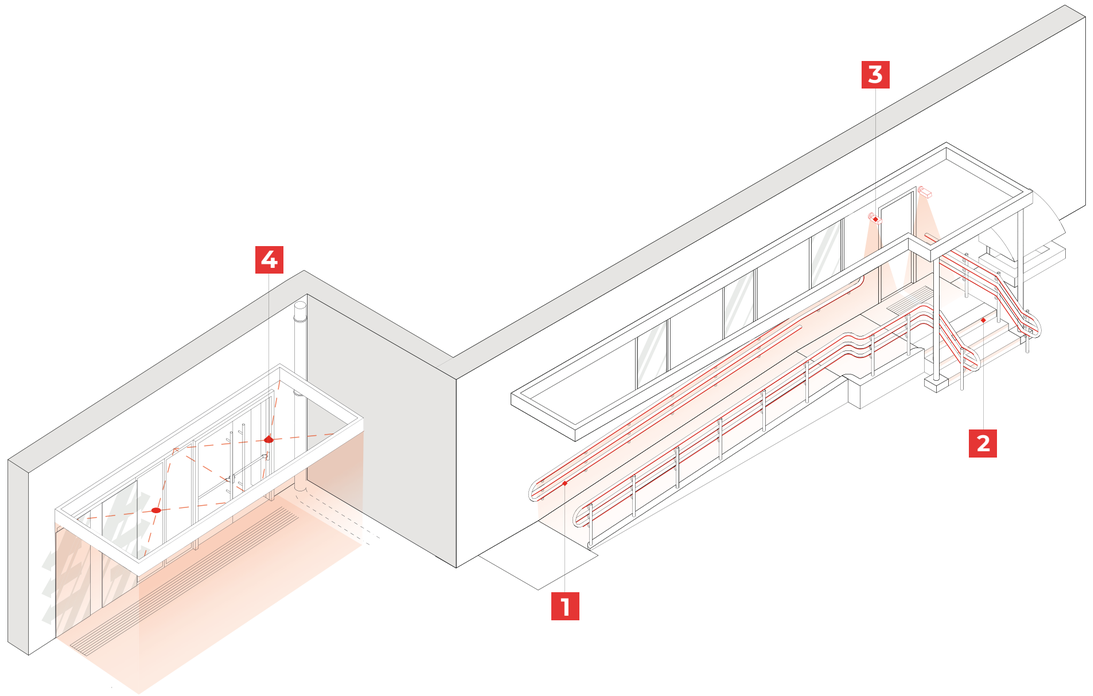

Освітлення вхідного простору

Освітлення допомагає орієнтуванню та швидкій ідентифікації входу до будівлі. Всі поверхні та перепади повинні бути нормативно освітленими. Його проєктування та розрахунок має враховувати рівномірне освітлення транзитних шляхів та відсутність темних проміжків між зонами освітлення.

Рекомендована норма освітлення поверхні **100 лк***

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Освітлення поручнів

Вбудовані світильники на нижньому рівні слід розташовувати так, щоб було видно тільки світло, а не джерело світла, інакше вони можуть викликати відблиски.

Поручні необхідно підсвітлювати, щоб спрямовувати пішохода.

Варіанти монтажу джерела та напрямку світла

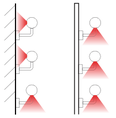

а) на стіну б) на поруччя

2 Освітлення сходів

Освітлення зовнішніх сходинок і пандусів має бути розташоване так, щоб чітко виділяти поверхні сходів та ухили пандусів.

Освітлення не повинно створювати тіні на сходах або пандусах, так як це замаскує зміни рівня та становить небезпеку. Сходи мають бути спроєктовані з передніми кромками, які чітко контрастують за кольором.

Варіанти монтажу джерела та напрямку світла

3 Освітлення вхідних розпашних дверей

Низькорівневі вбудовані світильники не створюють відблисків. Якщо простір на стіні обмежений, перевагу рекомендовано віддати одному світильнику, розміщеному на стороні дверей, що відкривається, тобто зі сторони дверної ручки. Від краю дверей до освітлення мінімум **270 мм**. Висота розміщення **2,1 м**.

4 Освітлення вхідних двостулкових дверей

Дозволяє чітко виділяти вхідну зону, щоби її можна було легко розпізнати при наближенні. Має бути вище висоти відкривання дверей, щоб не заважати руху. Проте освітленість входу не повинна залежати від висоти розміщення підвісної лампи.

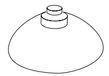

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.5-28:2018 Природне і штучне освітлення
п.8.5.27

* Внутрішнє середовище та послуги, Ірландія (табл. 4.3)

Світовий досвід

Користь

- При наближенні до будівлі, вхідна зона має бути чітко виділеною для легкого розпізнавання.
- Висвітлювання лише простору, який використовується(напр., під'їзду, сходів і т.д.). Якщо освітлення не є корисним, вимкніть його.
- Переконайтеся, що небажаного світла мало або зовсім не потрапляє на сусідні об'єкти.
- Напрямок світла спрямований вниз і не розповсюджується далі за рахунок використання повністю екранованих світильників, що мають суцільний бар'єр (ковпачок) у верхній частині

The International Dark-Sky Association

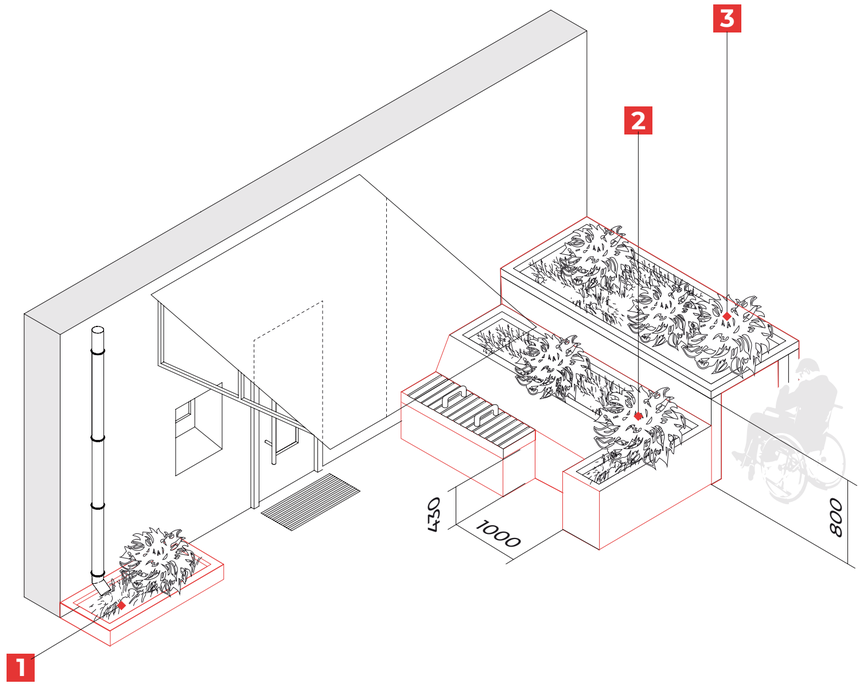

* Всі розміри вказані у міліметрах.
Сценарій є ілюстративним та не відображає конкретних рішень, а показує реалізацію потреб для різних користувачів та користувачок.

Озеленення вхідної групи

Необхідне для того, щоб нетралізувати частину атмосферних опадів, покращувати якість повітря, поглинати пил та частину атмосферного шуму, створючи комфортний простір, біля якого можна проводити деякий час, поки людина очікує чи відпочиває. Контури озеленення можуть давати природні елементи навігації у просторі - де знаходиться вхід, прохід чи давати напрямок людині з білою тростиною.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 **Квітник врівень з тротуаром**

Озеленення, яке починається після вимощення будівлі, приймає водовідведення від покрівлі будівлі та не виступає за рівень тротуару.

2 **Модульний сад/квітник з місцем для сидіння**

Підняте озеленення створює акустичний захист від зовнішнього шуму при посадці високих саджанців та густих кущів. На ньому можна влаштувати місця для сидіння та передбачити вільний простір для користувачів крісла колісного, перехожих із дитячими візочками, валізами чи просто для тих, хто чекає таксі.

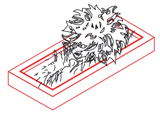

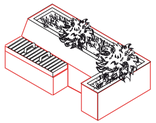

3 **Французький город / Французькі грядки**

Місце, де мешканці мають можливість власноруч вирощувати квіти та овочі.

Це має бути припіднята конструкція висотою до **800 мм** з доступом для людини на кріслі колісному. Бічні огорожі, на які можна спертися, будуть зручними для мешканців старшого віку та для тих, хто відчуває труднощі при нагинанні.

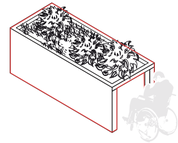

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН Б.2.2-5:2011 Благоустрій територій
п. 6.5

Світовий досвід

Громадські сади. Для гнучкого дизайну саду варто передбачити великий ящик правильної форми.

Деякі ящики для городу повинні бути підняті на висоту, що дозволить користувачу крісла колісного торкатися, нюхати та працювати з рослинами.

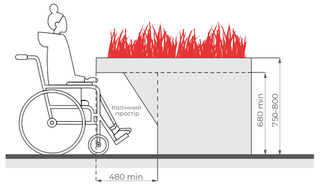

Відповідна конструкція діжки для інвалідного візка

Необхідно передбачити різноманітні умови для сидіння для різних цілей.

Поруч із сидінням варто передбачити додаткове місце для крісел колісних та дитячих візочків.

Сидіння мають бути обладнані підлокітниками та спинками, щоб допомогти літнім людям сідати та вставати.

Сидіння мають бути на висоті від **430 мм до 470 мм.**

Місця для сидіння повинні бути розташовані так, щоб скористатися перевагами затінених

Посібник з універсального дизайну для громадських місць. Сингапур

Сценарій фізичний

про окремі елементи простору, на які потрібно зважати, щоб середовищем могли фізично користуватись різні користувачі та користувачки.

Адаптаційні рішення

ті, які ми вважаємо допустимими у вимушених умовах та у випадках адаптації існуючого простору

Ми не маємо на меті показати всі можливі рішення використання елементів адаптації чи допустимих розмірів.

Ми хочемо показати **головні принципи**, якими важливо керуватись у створенні доступного простору.

Рекомендації для воєнного часу

Для транспортування потерпілих чи евакуації маломобільних груп населення, необхідно мати необхідний простір для ношів та супроводжуючих у тамбурі **1,8х2,3 м.**

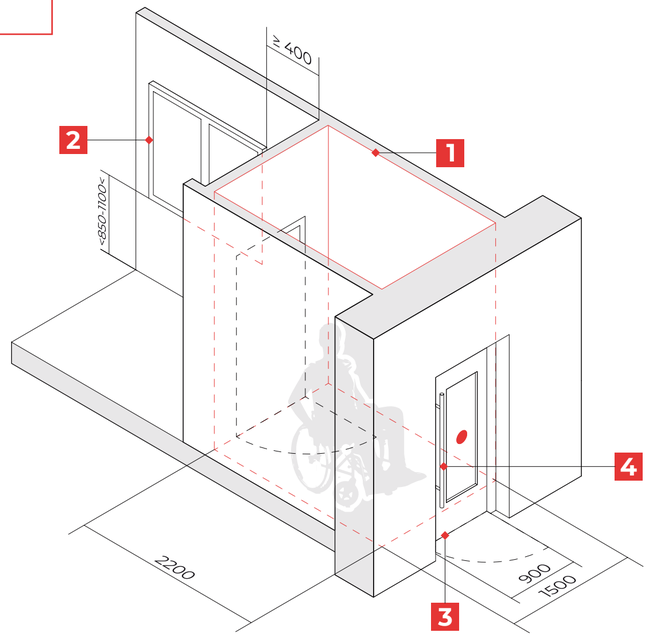

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Тамбур при одностулковому полотні

Рекомендації з реалізації сценарію

1 **Тамбур**

Для комфортного відкривання дверей, має бути достатнього простору для того, щоб відкрити полотно та одночасно перебувати особі на кріслі колісному - **2,2х1,5 м**.

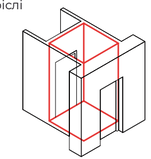

2 **Віконце консьєржа**

Віконце має бути на доступній висоті для людей на кріслі колісному, починатися з **850-1000 мм** від рівня підлоги.

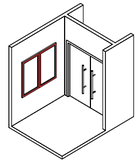

3 **Розпашні одностулкові двері**

Для зручного відкривання двері мають бути без поріжку та мати необхідну ширину у просвіті **900 мм** та більше. Мають бути облаштовані автоматичною системою зачинення дверей тривалістю не менше ніж **5 с** або бути на завісах однобічної дії з фіксацією положення.

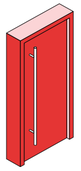

4 **Скоба пряма вертикальна**

Найбільш зручна для відкривання для людей, у яких є порушення дрібної моторики. Розташування подібної дверної ручки вздовж висоти дверного полотна дозволяє вільно відкривати двері людям різної висоти, дітям. Основна частина має бути на висоті **850-1000 мм** від рівня підлоги. Початок може бути від рівня **500 мм**.

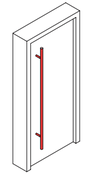

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 6.1.7

ДБН В.2.2-15:2019 Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення. З Поправкою п. 9.11

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 6.2.2

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 6.4.7

Світовий досвід

У тамбурі має бути вільний простір для маневрування дорослим з дитячим візком чи людині на кріслі колісному у розмірах **1600х1600 мм.** При тому, що відкрите дверне полотно не входить у цей вільний простір.

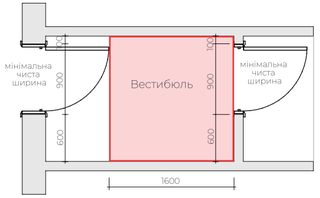

З боку відкривання дверей необхідно мати вільний простір у **600 мм** для зручного підходу до дверної ручки. Відкритий просвіт у дверному полотні має бути шириною **900 мм.**

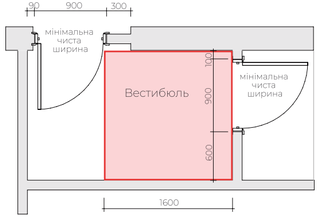

Універсальні керівні принципи дизайну будинків в Ірландії - Розділ 2 - Вхід та переміщення

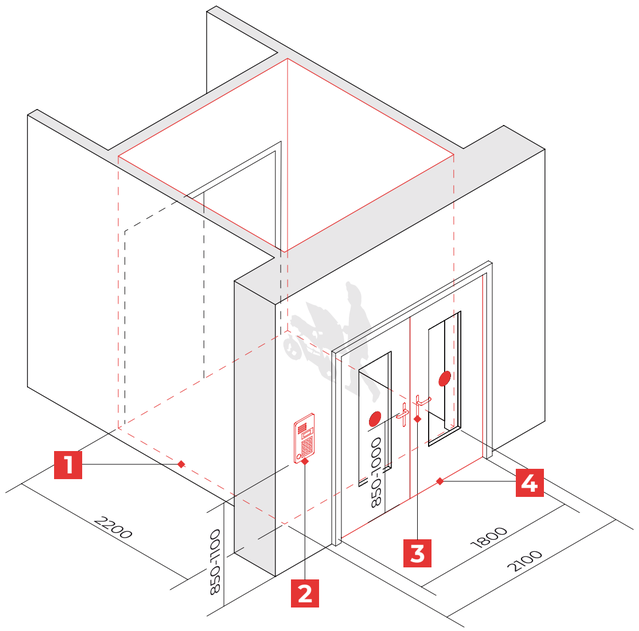

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Тамбур при двостулкових полотнах

Рекомендації з реалізації сценарію

1 **Тамбур**

Для комфортного відкривання дверей, має бути достатнього простору для того, щоб відкрити полотно та одночасно перебувати особі на кріслі колісному - **2,2x2,1 м.**

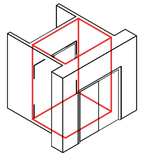

2 **Домофон**

Має розташовуватися з боку відкривання дверей на висоті **850-1100 мм**. Цифри та літери мають бути випуклими та розташовуватися з боку від кнопок. Інформація про відкривання дверей є як візуально так і аудіально.

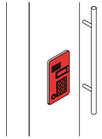

3 **Нажимна ручка**

Зручна для відкривання для людей, у яких порушення дрібної моторики, має розташовуватись на висоті **850-1100 мм.**

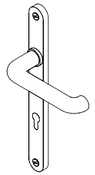

4 **Розпашні двостулкові двері**

Для зручного відкривання двері мають бути без поріжку та мати необхідну ширину у просвіті **900 мм** та більше.

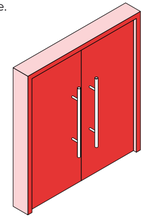

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 6.1.7

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 6.4.7

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 6.1.5

Світовий досвід

Клавіатури, пристрої зчитування карт та кнопки домофону повинні розташовуватись на висоті від **800 мм до 1200 мм** від рівня підлоги.

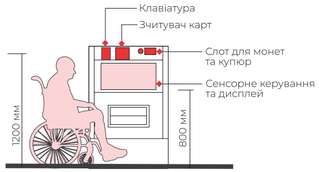

Функціональність взаємодії з предметами повинна бути такого типу, яка не вимагає міцного захвату, защемлення або скручування зап'ястя і легко керується однією рукою із зусиллям не більше **22 Н.**

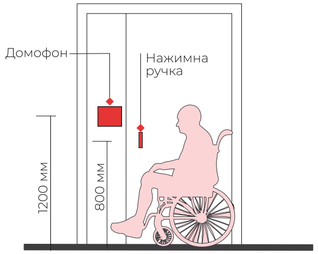

Посібник з універсального дизайну для громадських місць. Сингапур

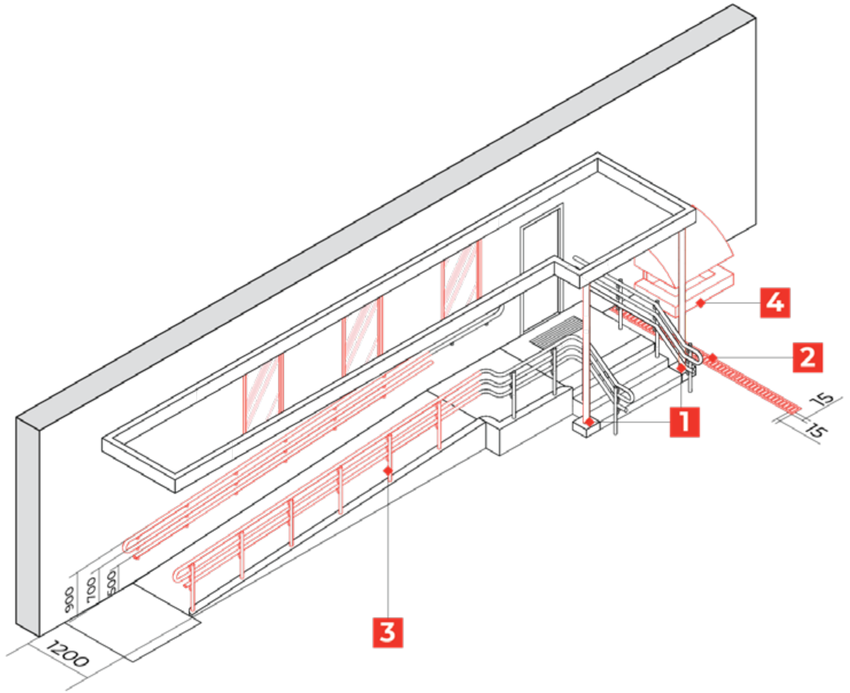

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Ґанок з одноповерховим пандусом

Рекомендації з реалізації сценарію

1 **Опори навісу з вертикальних стійок**

Будь-які конструкції такі, як колони чи вертикальні опори, мають бути розміщені так, щоб не бути перешкодою на шляху людей та тих, хто може випадково врізатись у них.

2 **Лінійний водосток**

Має бути закритий решіткою, отвори якої не повинні перевищувати **15х15 мм**. Найбільш вузькі отвори зручніші для людей на підборах, людям на кріслі колісному, тим, хто користується білою тростиною та іншим.

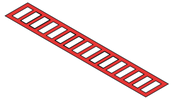

3 **Поручні на пандусі**

Необхідне як користувачам крісла колісного так і літнім людям, та тим, кому необхідна опора. Для зручного обхвату рукою, поруччя має бути круглої форми діаметром **35-45 мм**. На пандусі має бути розміщені на ширині **1,2 м** та на висоті **900, 700** та **500 мм**.

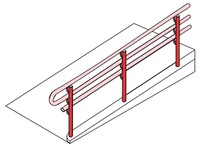

4 **Вікна цокольних та перших поверхів**

Дашки підвальних приміщень мають бути закругленої форми або такої, яка не буде мати гострих кутів. Це буде принципом припустимості помилки для тих, хто може нанороком натрапити чи впасти на конструкцію.

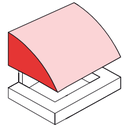

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 5.1.10

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 5.1.8

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 5.2.3

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 5.5.1

Світовий досвід

Поручні повинні бути сконструйовані так, щоб їх було зручно захоплювати, а також забезпечувати надійну і зручну хватку.

Поручні повинні:

- Не ковзати.
- Мати круглу секцію від 32 мм до 50 мм в діаме трі або еквівалентну поверхню для захоплення.
- Не містити будь-яких гострих або абразивних елементів.
- Надаватися з обох боків пандуса.
- Мати колір, який контрастує з фоном, щоб покращити видимість.
- Мати безперервну поверхню захоплення, без перешкод або перешкод, які можуть зламати рукоятку.

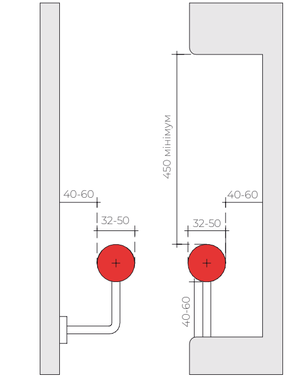

Відповідний розмір поручня у вільному просторі від стіни

Відповідний розмір для поручня в ніші

Посібник з універсального дизайну для громадських місць. Сингапур

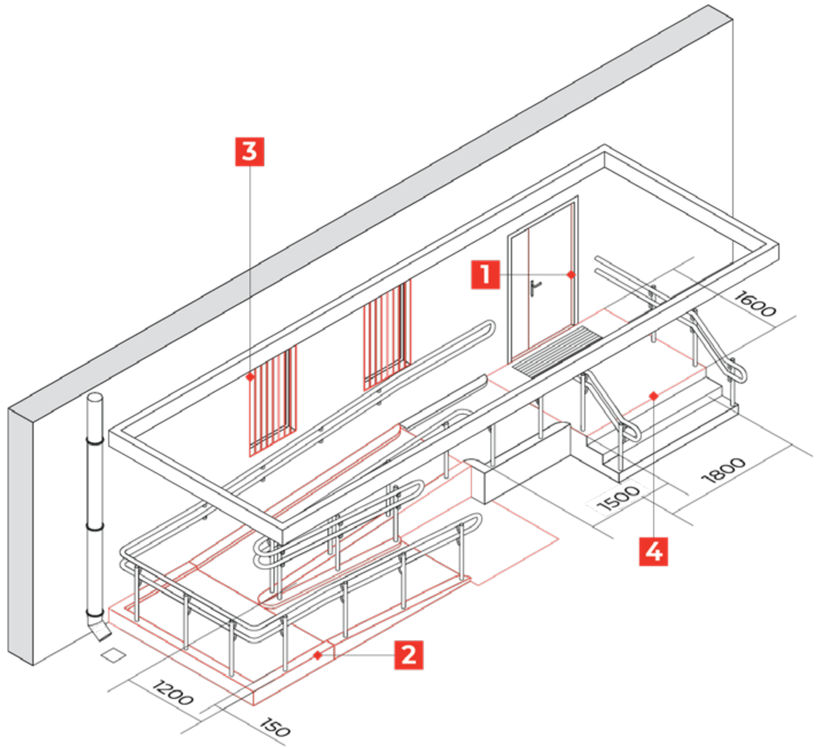

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Ґанок з двоповерховим пандусом

Рекомендації з реалізації сценарію

1 **Розпашні полуторні двері**

Для зручного відкривання двері мають бути без поріжку та мати ширину у просвіті **900 мм** та більше. Мають бути облаштовані автоматичною системою зачинення дверей тривалістю не менше ніж **5 с.** або бути на завісах однобічної дії з фіксацією положення.

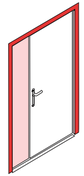

2 **Пандус**

При правильному виконані, це зручна конструкція, якою можуть користуватися всі, незалежно від когнітивних навичок. Має бути нахилом **5-8%** (макс. **4,5°**), шириною в просвіті **1,2 м** та з горизонтальними майданчиками **1,5x1,5 м** для відпочинку з захисним бортик у **50 мм**.

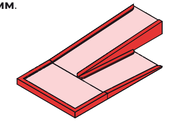

3 **Грати та відлив на вікнах на висоті до 2.1 м**

Всі додаткові конструкції віконних отворів, які розташовані на висоті до **2,1 м** (грати, відлив, горщики для рослин) мають не виступати за фасад будівлі. У разі необхідності бути закругленими.

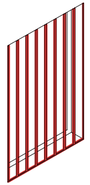

4 **Ґанок**

Для комфортного відкривання дверей, має бути достатнього простору для того, щоб відкрити полотно та одночасно перебувати людині на кріслі колісному - **2,2x1,5 м.** Якщо є пандус то додатково до простору ганку додається ще простір для розвороту крісла колісного **1,5x1,5 м.**

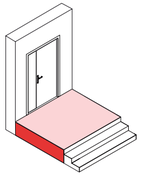

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 6.2.2

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 5.3.1

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 5.5.2

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 5.1.11

Світовий досвід

Горизонтальні майданчики для відпочинку потрібні як на початку, так і в кінці підйому пандуса. На них має бути нахил не більше співвідношення **1:48,** для того, щоб запобігти скупченню води.

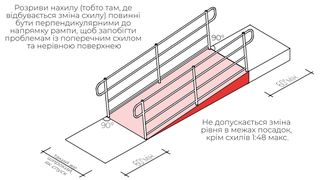

Вони мають бути чистими у розмірах **1,5x1,5 м.** Поручні, бортик, вертикальні стійки та інші елементи не можуть перекривати мінімальний простір.

Мінімальні **300 мм** продовження поручнів необхідні у верхній і нижній частині пандусів та мають бути в одному напрямку пробігу, але вони можуть повертатися або обертатися там, де поручні є безперервними на внутрішньому повороті пандусів.

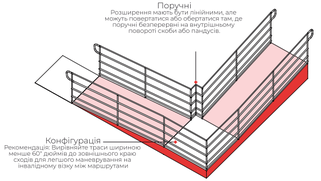

Посібник зі стандартів доступності ADA, США

Рекомендації для воєнного часу

Для транспортування потерпілих чи евакуації маломобільних груп, необхідно мати простір для ношів та супроводжуючих у підйомнику **1,8x2,3 м**.

Обертові двері не призначені як евакуаційний вихід.

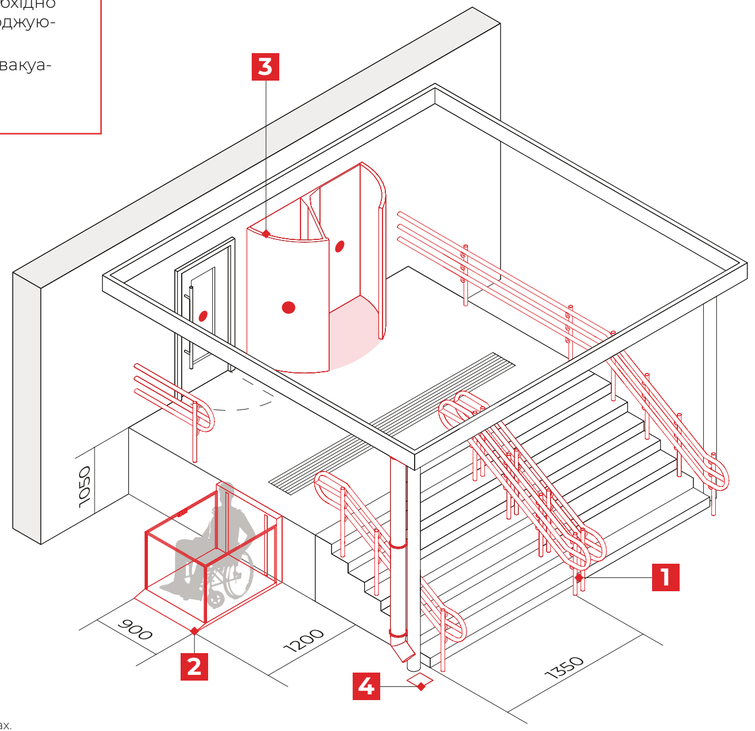

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Ґанок з підйомником

Рекомендації з реалізації сценарію

1 **Поручні на сходах**

Необхідне як літнім людям, так і тим, кому потрібна опора. Для зручного обхвату рукою, поручня має бути круглої форми діаметром **35-45 мм.** За ширини сходів **2,5 м** і більше слід додатково передбачати розділові поручні на висоті **900, 700 та 500 мм.**

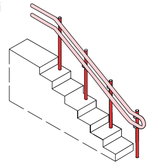

2 **Підйомник**

Пристосування, яке має використовуватись у місцях з обмеженним простором та при висоті ганку більше **1 м**. Має бути розміром **0,9x1,2 м** та бути легким і зрозумілим у користуванні.

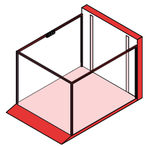

3 **Обертові двері**

Такі двері не підходять для багатьох маломобільних груп, тому поряд з ними мають бути розпашні двері з символом доступності та нормативною шириною прорізу у просвіті **900 мм.**

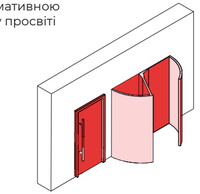

4 **Точковий водосток**

Має бути закритий рещіткою з чарунками не більше **0,015 м** в одному з напрямків. Найбільш вузькі отвори зручні для людей на підборах, людям на кріслі колісному, тим, хто користується білою тростиною та іншим.

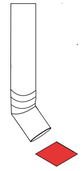

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 5.2.3

ДБН В.2.2-15:2019 Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення. З Поправкою п. 7.5

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 6.1.3

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 5.1.8

Світовий досвід

Підйомник це вимушене рішення у випадку, коли неможливо побудувати пандус. Елементи керування/кнопки мають містити тактильну інформацію, щоб забезпечити зручне використання для людей, які мають порушення зору, бути легкодоступними у натисканні, піднятими та вимагати мінімальної сили для активації.

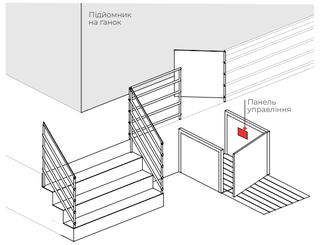

У багатоповерхових житлових будинках та тих, де обслуговують людей похилого віку, хоча б одна платформа має можливість вмістити ноші з мінімальним розміром **1725x2285 мм**.

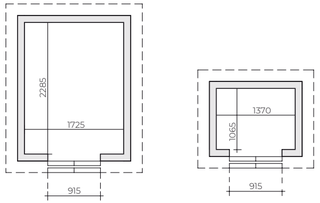

Посібник з проєктування доступності. Торонто

Бар'єрні рішення

ті, які роблять простір бар'єрним та недоступним для людей.

Ми не маємо на меті показати всі можливі проблеми та бар'єри у просторі.

Ми хочемо показати основні ситуації, на які важливо звертати увагу у створенні доступного простору.

На прикладах ми показуємо окрему проблему, яка зазначена у поясненні і не маємо на меті вказати всі проблеми на всіх фото прикладах

Немає решіток

На ґанках лишаються дірки на місцях, де були решітки, щоб чистити ноги. Це незручно для людей на кріслах колісних, для батьків з дітьми та велосипедистів. На території подвір'їв часто відсутні решітки над дощовими жолобами.

Неправильні поручні

Вздовж сходів та пандусів поручні взагалі відсутні, або розміщені лише з однієї сторони. Довжина поручнів часто значно коротша за пандус, або вони відсутні на нижчій висоті, що незручно для людей на кріслах колісних.

Відсутні навіси

Перед входами в під'їзд відсутні навіси, або вони замалі і не повністю покривають територію перед входом. Через це входити в будівлю стає незручно і небезпечно, бо в негоду поверхня біля дверей стає слизькою.

Неправильні пандуси

Пандуси відсутні біля входів, або вони занадто круті для комфортного підйому для людей на кріслах колісних або батьків з дітьми. Також замість суцільних пандусів влаштовують окремі подвійні рейки, по яких теж неможливо пересуватися.

Фізична доступність

Вузький прохід у дверях

Прохід у дверях роблять вужчим за нормовану ширину дверного отвору. Через занадто вузький отвір дверей люди на кріслах колісних не можуть пройти всередину.

Важкі двері

Важкі залізні двері небезпечні, бо їх складно відкривати і не завжди можна втримати. Висока потужність автодоводчиків та відсутність кнопки автоматичного відкриття дверей з можливістю їх фіксації робить відкриття дверей складним для людей на кріслах колісних.

Двері з високим порогом

Двері на вході з високим порогом — додаткова перешкода для людей на кріслах колісних та батьків з дітьми на візочках. Найчастіше з високим порогом роблять протипожежні двері.

Доступність поверхонь

Слизькі поверхні та сходи

Поверхні сходів, пандусів та території біля входу до будинків роблять з матеріалів, які стають слизькими в негоду або і так є небезпечними для руху. Через це територія стає небезпечною для мешканців.

Відсутня тактильна плитка

Біля входів до будинку, сходів в підвальні приміщення та приямків відсутня попереджувальна тактильна плитка або інші тактильні способи застереження. Це може бути незручним та небезпечним для людей з порушенням зору.

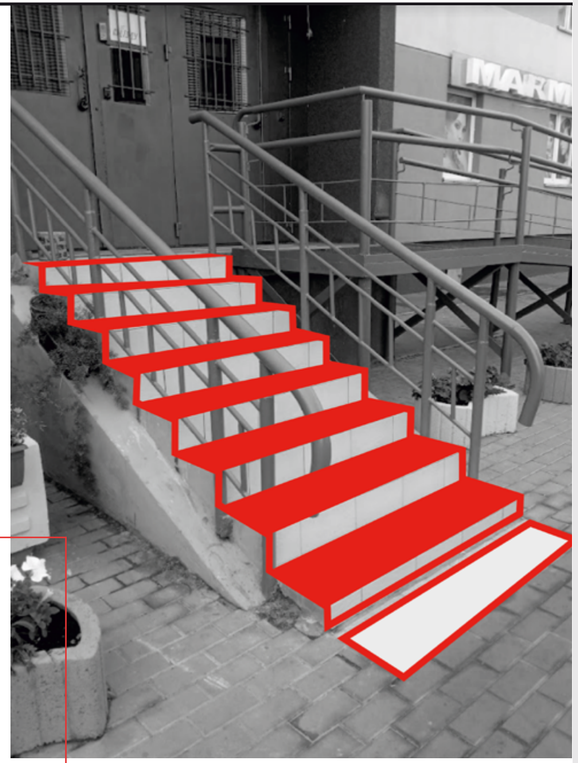

Доступність освітлення

Відсутнє освітлення

Відсутнє освітлення біля входу в будинок та на території подвір'я. Недостатнє освітлення в під'їздах та на подвір'ї стає перешкодою для людей з порушеннями зору та робить простір небезпечним для людей з порушеннями слуху.

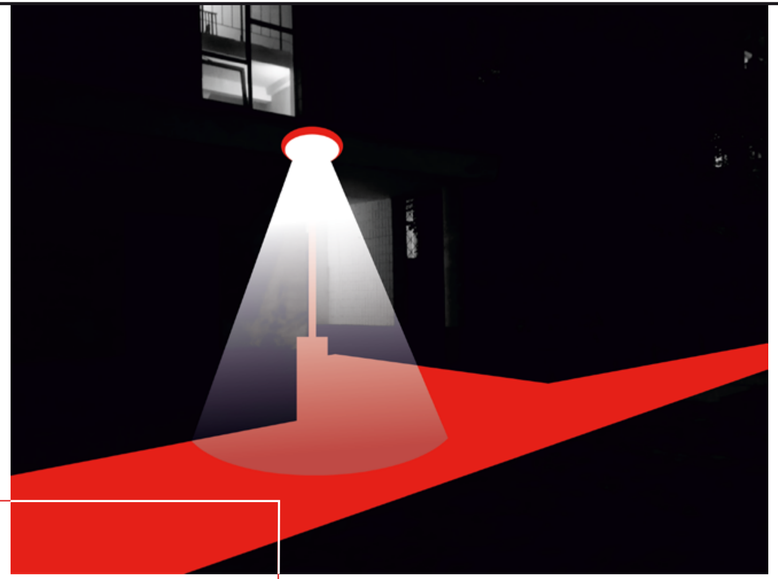

Неправильне освітлення

Занадто яскраве чи тьмяне освітлення та перебої з освітленням, такі як мерехтіння чи потріскування, можуть провокувати сенсорне перевантаження у дітей з РАС чи іншими типами нейрорізноманітності.

Доступність комунікації

Незручні домофони

Незрячим складно користуватись домофоном, бо кнопки з цифрами та їхнє розміщення завжди відрізняються. Людям з порушеннями слуху незручно користуватися домофонами, тому що вони не чують відповіді і не можуть перевірити, кому відкривають двері.

Незручна комунікація з консьєржем

Погане освітлення та висока щільність скла між приміщенням консьєржа та ґанком ускладнює спілкування з консьєржем для людей з порушеннями слуху.

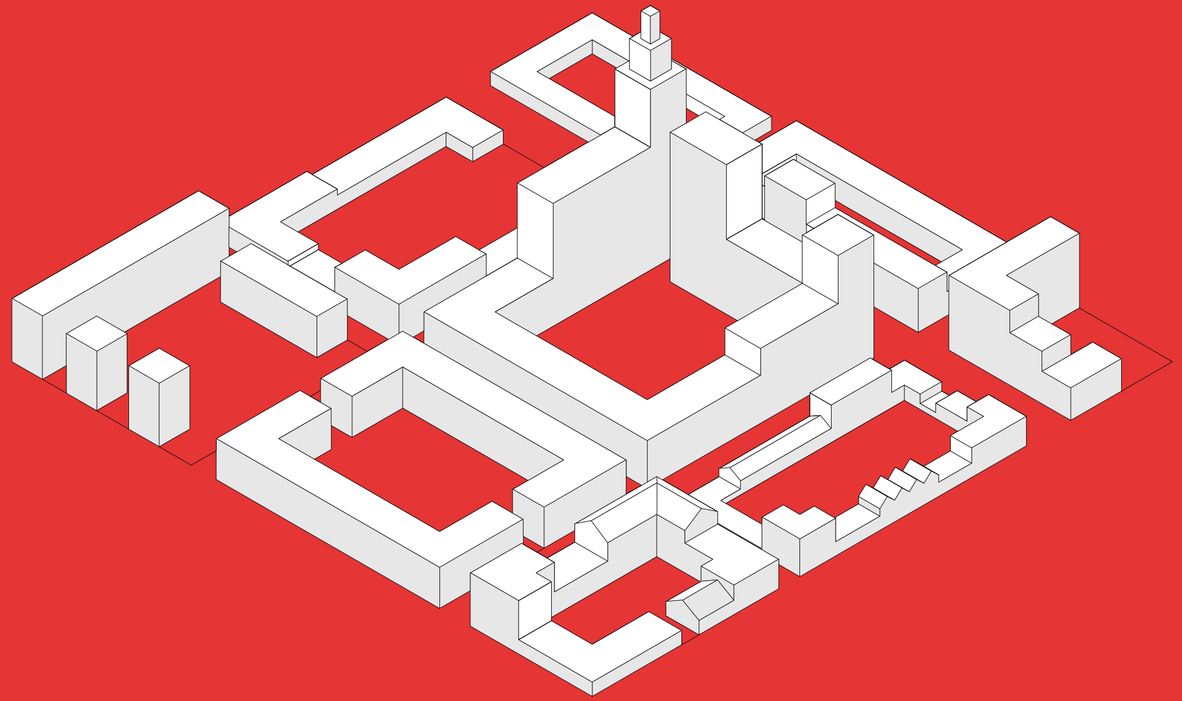

Рекомендації для воєнного часу

Окремі зони житлових кварталів необхідні для конкретних цільових груп. Притулки для внутрішньопереміщених осіб мають враховувати за замовчуванням потреби маломобільних груп. Наприклад, сім'ям з маленькими дітьми потрібні дитячі майданчики, а тим, хто має домашніх тварин — місця для вигулу собак тощо.

Подвір’я

Це зона навколо житлових будинків, що має бути різнофункціональною, аби забезпечити безпеку та комфорт для всіх мешканців.

Сценарій зонування

про окремі зонування публічного простору біля житлової забудови, на які потрібно зважати, щоб середовищем могли користуватись різні користувачі та користувачки.

Універсальні рішення

ті, які ми вважаємо більш пріоритетними та близькими до ідеалу.

Ми не маємо на меті показати всі можливі рішення використання правильних елементів чи розмірів.

Ми хочемо показати головні принципи, якими важливо керуватись у створенні безбар'єрного простору.

У житлових будинках мешкають люди, які в той чи інший період можуть мати як постійну, так і тимчасову маломобільність Одна з проблем, яку ми визначили на нульовому етапі дослідження, це відсутність різних зон, де кожен зможе провести час та які функціонально задовольняють різні потреби.

У такий спосіб ми визначили перелік основних зон, який не є вичерпним. Які саме мають бути зони у житловому подвір'ї, визначається розміром території, кількістю мешканців, розрахунковими показниками, а наявність деяких — через обговорення з мешканцями.

Нижче ми групуємо зони за основними функціями та надаємо рекомендації стосовно їхнього розміщення поряд.

Зонування подвір’я

Мобільність

* Зони розташовані при вхідних групах у дворі або за межами двору.
* Її розміщення має бути на відстані від вікон будівель на 10–15 м.

Мобільність

* Знаходяться біля вхідних груп до будівель та при вхідних групах на територію двору.

Утилізація

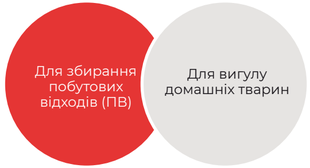

* Технічна зона, — місця для збирання та сортування побутових відходів. Їх може бути декілька на території двору.

Їх варто розташовувати на відстані до 100 м від входів у будинки біля головного транспортного шляху.

* Союз зони збирання відходів та зони вигулу тварин виникає через токсичність відходів тварин, який прибирають використовуючи відповідні сміттєві баки.

Відпочинок тихий

* Не є джерелом акустичного дискомфорту
* Може розміщуватися на відстані 10 м від вікон
* Союз тихої зони та дит. майданчика до 3 років є безпечним та комфортним, як для батьків, так і для дітей

Відпочинок гучний

* Необов’язково для кожної вікової групи дітей робити окрему зону. Здоровим підходом є проєктування спільного грального майданчика, де є місця усамітнення та самостійної гри/дослідження світу та місця групової гри, де діти різного віку комунікують між собою.
* Важливо, щоб кожна із зон однаково підходила для дітей різних фізичних чи когнітивних можливостей.
* Дитячий майданчик має бути обладнаний для контакту людей похилого віку між собою або з дітьми. Це допомагає людям похилого віку відчувати себе комфортно у соціальній сфері.

* На такому майданчику варто розмістити фізкультурно-оздоровчі та спортивні пристрої та/або їх комплекси. Устаткування призначається всім віковим групам, а також людям з інвалідністю.

* Є причиною акустично го шуму, тому має знаходитись на відстані 20-40 м від вікон.
* Це місце для групової гри у футбол/баскетбол і т. п.

Рекомендації для воєнного часу

При облаштуванні тимчасових притулків, варто, за можливості, облаштувати відповідні зони для переселенців відповідно до тих цільових груп, які були там поселені (сім'ї з дітьми, з домашніми тваринками, літні люди, люди з інвалідністю тощо).

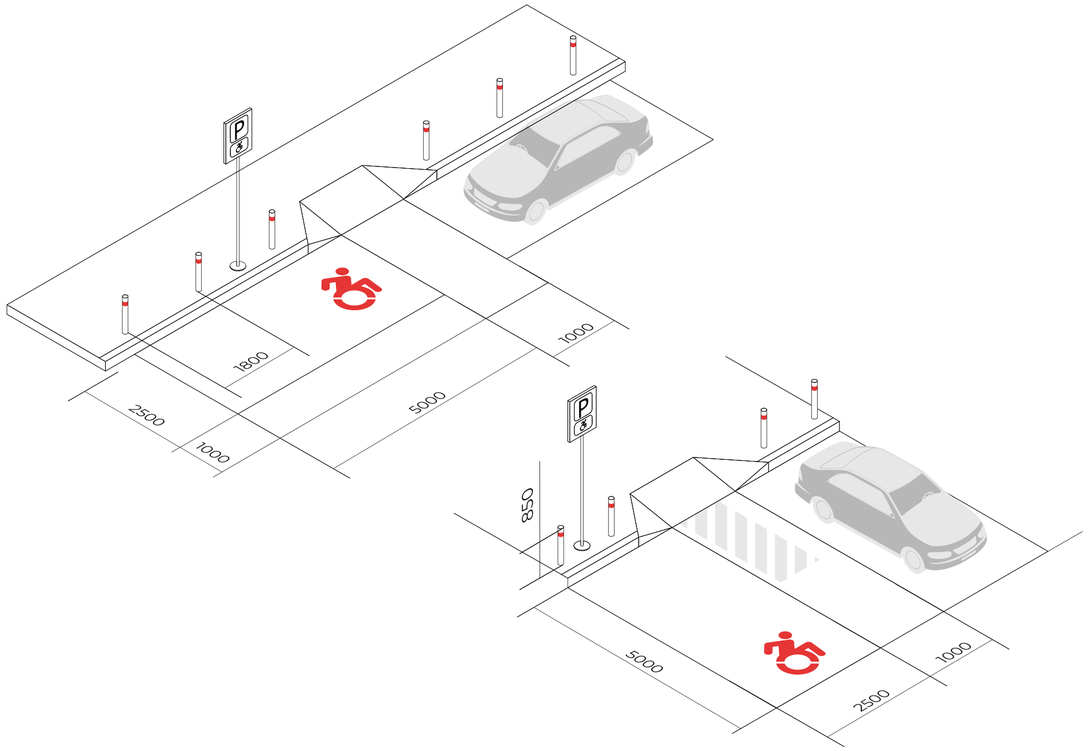

Для тимчасової стоянки автомобілів

Споруда, будівля (частина будинку, споруди) або спеціальний відкритий майданчик, призначений для тимчасового зберігання транспорту. Такі зони розташовані при вхідних групах у дворі або за межами двору. Її розміщення має бути на відстанні від вікон будівель на **10-15 м**. Постійні автостоянки знаходяться у підземному чи окремо побудованому паркінгу.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Паркувальні місця для людей з інвалідністю

- має чітко окреслені зони та відповідні знаки;
- мінімум **10%** відведено під місця для паркування людей з інвалідністю;
- біля паркувальних місць для людей з інвалідністю має бути пониження тротуару до дороги з ухилом до **8%**;
- біля паркувальних місць для людей з інвалідністю має бути відповідний інформаційний знак;
- паркувальні місця для людей з інвалідністю повинні знаходитися не далі, ніж **30 м** від вході до будинку;
- паркувальні місця для людей з інвалідністю повинні бути шириною **3,5 м**, довжиною **5 м**.

2 Антипаркувальні стовпчики

- розмір стовпчика має бути **850-900 мм**;
- верхівка стовпчика має бути контрастного кольору відносно середовища навколо та світовідбиваюча;
- стовпчики рекомендовано розміщувати з кроком **1,8 м**;
- фунцію антипаркувальних стовпчиків виконують також вазони з квітами та кущі з щільним покровом.

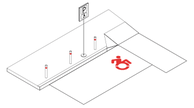

3 Паралельна кишеня

Якщо паркувальні місця знаходяться уздовж бордюрного каменю, де пересуваються пішоходи, то варто проєктувати паралельно бордюру, для заощадження простору як для проїзду автомобілів, так і для комфортного пересування пішоходів.

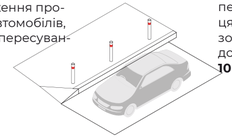

4 Перпендикулярна кишеня

За достатньої ширини проїзду та ширини пішохідної частини не менше **3 м** по обидві сторони від проїзду можливо розмішувати перпендикулярні паркувальні місця для автомобілів, не зачіпаючи зони для пішоходів. Не рекомендовано розміщувати понад **10** паркомісць.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення
п. 5.4.1

ДСТУ 8751:2017 Безпека дорожнього руху. Огородження дорожні і напрямні пристрої
п. 6.1.1

ДБН В.2.3-15:2007 Споруди транспорту. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів
п. 5.3

Світовий досвід

Спеціально для керованих транспортних засобів мають бути передбачені стоянки для транспортних засобів людей з інвалідністю або людей, що доглядають за ними.

Доступна автостоянка повинна:

- Розташовуватися біля вестибюля автостоянки
- Не розташовуватися через дорогу від вестибюля автостоянки.
- Мати доступний шлях позаду або збоку ділянки.
- Мати на синьому фоні для легкої ідентифікації здалеку.
- Мати мінімальні розміри **4800 мм на 3600 мм**.
- Мати мінімальні розміри **5400 мм на 3600 мм** для паралельного паркування.
- Мати гладку рівну поверхню без аеропонних плит.
- На зовнішніх автостоянках і на відкритих просторах, де є зони для пішоходів, варто уникати тротуарної плитки або газобетонних блоків. Порожнечі в газобетонних блоках можуть зачепити стопу або засоби пересування і призвести до травми або падіння.

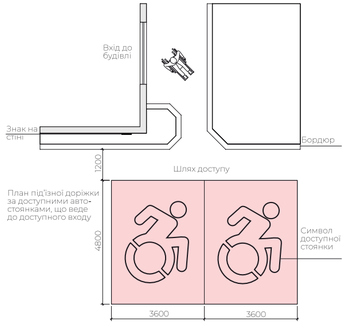

Посібник з універсального дизайну для громадських місць. Сингапур

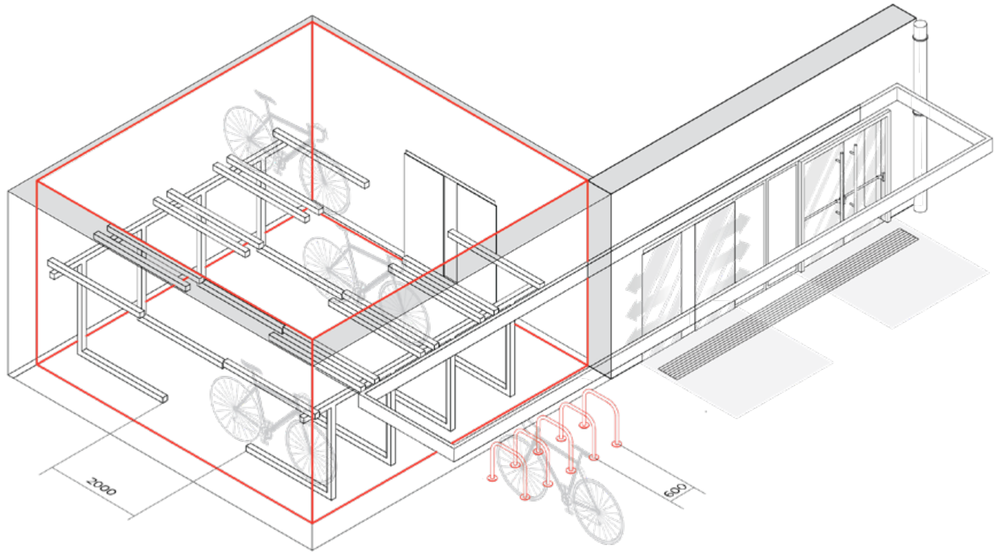

Для тимчасової стоянки велосипедів

Місця для тимчасового паркування велосипедів знаходяться біля вхідних груп до будівель та при вхідних групах на територію двору. Місця для паркування велосипедів для мешканців — мають бути розміщені у окремому приміщенні для зберігання колісного транспорту на першому поверсі.

Рекомендації з реалізації сценарію

1

Паркувальні місця для велосипедів

Поруч із вхідними групами житлових будинків по бажанню мешканців може розміщуватися паркінг для тимчасової стоянки велосипедів. Мінімальна довжина місця для перпендикулярного велосипедного паркування — **2 м**.

У стиснених умовах паркування організується під кутами **30 °, 45 °** або паралельно. Відстань між стійками велопарковки, що рекомендується, становить не менше **0,6 м**, мінімальна ширина проходу вздовж паркування з припаркованим велосипедом — **1,2 м**.

Велопаркування не мають перешкоджати руху пішоходів та проїзду транспортних засобів.

- має чітко окреслені зони;
- конструкція для тимчасового паркування велосипедів має бути надійно закріплена до поверхні;
- обирати такі конструкції велопарковки, де потрібно кріпити велосипед за раму, а не за колесо.

2

Приміщення для колективного зберігання колісного транспорту

Має розташовуватися на першому поверсі житлових будинків. Найбільш зручно розміщувати таке приміщення ближче до входу до будинку. Двері до такого приміщення мають бути з можливістю фіксації у відкритому стані, двостулкові та з відкритим простором однієї стулки не менше **900 мм.**

Повинна мати організацію простору таку, щоб паркувати велосипеди можна було у два рівні.

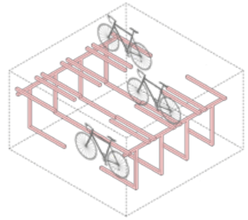

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів
п. 5.3.13

ДБН Б.2.2-12:2019 Планування та забудова територій
п. 6.1.7

Світовий досвід

Зони внутрішнього зберігання мають бути розташовані якомога ближче до основної точки доступу, щоб запобігти необхідності заносити велосипеди в житлові приміщення.

Прихожі, балкони та тераси не є коректними місцями для зберігання велосипедів.

Поширеним рішенням для груп менших об'єктів власності або багатоквартирних будинків є забезпечення комунальних велосипедних паркінгів (мал. 39).

Вони мають бути безпечними, закритими та розташовуватися на першому поверсі.

Часто велосипедні сховища конкурують за обмежений простір із паркуванням та сховищами для сміття, але під час проєктування таких конструкцій має бути враховувана потреба у принаймні 2-метровому просторі для циркуляції. Там, де місця мало, зберігання в штабелях може стати вирішенням питання.

Велопарки на відкритому повітрі мають бути захищеними від погодних умов та найкраще розташовуватися в добре освітлених місцях, що добре проглядаються.

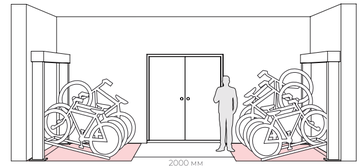

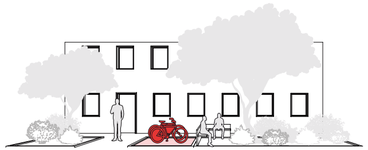

Галл. Посібник з проєктування житла

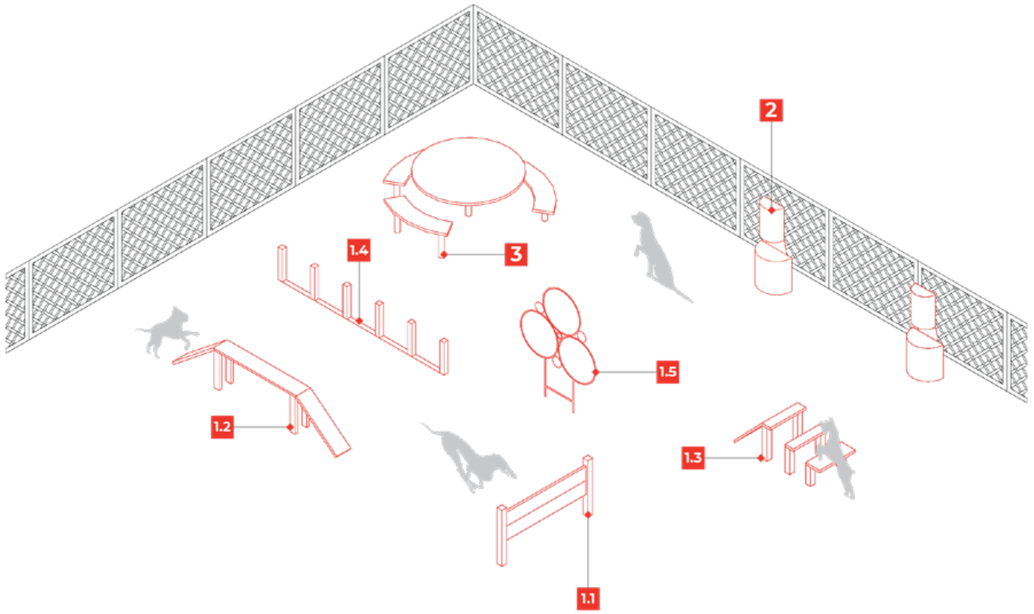

Для вигулу домашніх тварин

Зоною вигулу тварин вважається територія, на якій можна вільно гуляти з тваринами за умов дотримання правил їх використання. Така територія вважається облаштованою належним чином. Зона для вигулу тварин проєктується поряд із зонами шумного відпочинку або зонами для збирання побутових відходів. Можливе розміщення поряд з тихою зоною.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Функції для собак

Для кожної з цих функцій є свій перелік тренажерів. Аби створити комфортний простір для дресування достатньо обрати по одному тренажеру з кожної категорії. Якщо наявна велика ділянка (понад **80 м2**), можливо розмістити по два тренажери з кожної категорії.

- **Перестрибувати**

- **Тримати рівновагу**

- **Тримати рівновагу + перестрибувати**

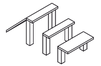

- **Пролазити**

- **Перестрибувати через вузькі простори**

2 Контейнери для збирання відходів з пакетиками для екскрементів

Для того, щоб контейнером могли скористатись всі — отвір для відходів має бути відкритим і не вимагати додаткових взаємодій для використання (натискання чи відкривання).

Пакети для збирання відходів мають бути розміщенні не вище **1,2 м.**

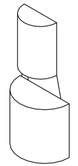

3 Місця сидіння для людей

Місця для відпочинку мають бути різної висоти та мати опцію прив'язати повідець поряд. Поряд з такими лавками чи зоною зі столом є вільний простір для людини на кріслі колісному.

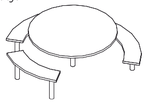

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН Б.2.2-12:2019 Планування та забудова територій
п. 6.1.28

ДБН Б.2.2-5:2011 Благоустрій територій
п. 5.8.1-5.8.4

Світовий досвід

Місця для вигулу собак огороджені, а хвіртка подвійна, для того, щоб убезпечити домашнього улюбленця від втечі.

На території є дерева, які дають затінок для тривалого часу перебування, а взимку слугують захистом від холодного вітру.

На території є питний фонтанчик для тварин, місця для сидіння, місця збору відходів, елементи для гри.

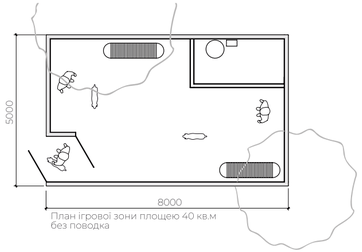

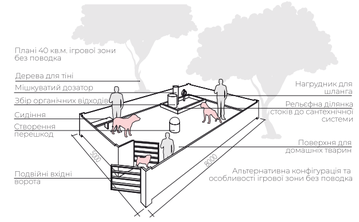

Рекомендації щодо дизайну та найкращі методи для нових багатоквартирних будинків. Торонто

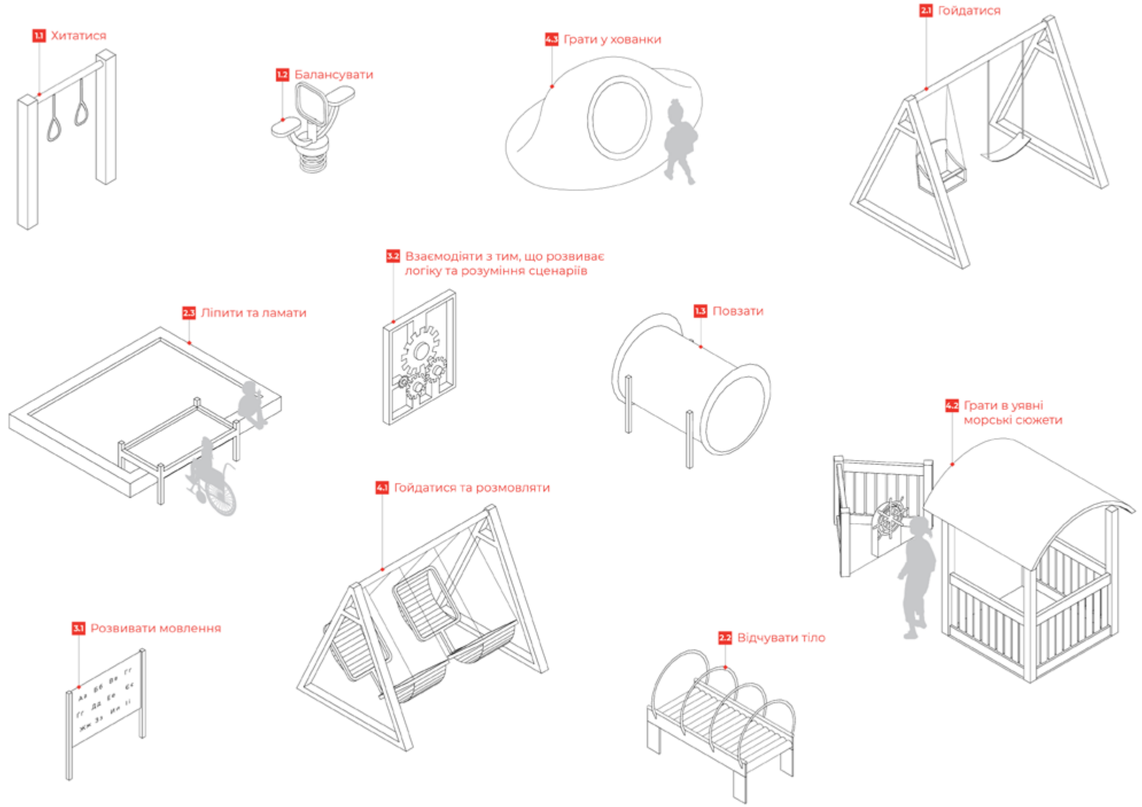

Дитячий майданчик для дітей дошкільного віку (перша частина функцій)

Діти віком від 3 до 7 років активно користуються самокатами та велосипедами, тому, в межах майданчиків для ігор дітей такого віку, доцільно передбачати невеликі велопішохідні доріжки (**0,9 м** завширшки). На таких майданчиках варто розміщувати тематичні ігрові комплекси з фізкультурними та розвиваючими елементами. Вітається облаштування штучного рельєфу. При розміщені обладнання необхідно дотримуватися мінімальних відстаней безпеки.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Функції фізичні

Розвиває фізичну активність, розуміння руху та простору за допомогою практики сенсомоторних навичок, розвитку просторового розуміння та розвитку активного та здорового тіла.

- **1.1 Висіти**
- **1.2 Балансувати**
- **1.3 Повзати**

2 Функції сенсорики

Поєднання використання органів чуття (слух, зір, дотик, вестибулярний апарат, пропріоцепції, планування моторики).

- **2.1 Гойдатися**
- **2.2 Розвивати відчуття тіла**
- **2.3 Ліпити та ламати**

3 Функції когнітивні

Концентрація уваги, вирішення проблем та гнучкість мислення завдяки розвитку вміння розв'язувати складні завдання та будувати ефективні стратегії для пошуку рішень.

- **3.1 Розвивати мовлення**
- **3.2 Взаємодіяти з тим, що розвиває логіку та розуміння сценаріїв**

4 Функції розвитку комунікації

Співпраця, спілкування та розуміння точки зору інших людей. Можливість ділитися ідеями, погоджуючи правила та розвиваючи співчуття.

- **4.1 Гойдатися та розмовляти**
- **4.2 Грати в уявні морські сюжети**
- **4.3 Грати у хованки**

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН Б.2.2-12:2019 Планування та забудова територій
п. 6.1.28

ДБН Б.2.2-5:2011 Благоустрій територій
п. 6.8

ДСТУ EN 1176-1:2019 Устаткування та покриття дитячих ігрових майданчиків. Частина 1

ДСТУ EN 1176-2:2019 Устаткування та покриття дитячих ігрових майданчиків. Частина 2

Світовий досвід

Функція розхитування має такі рекомендації.

Мета функції — стимулювати та розвивати вестибулярну систему користувача, виконуючи різноманітні рухи.

Поради, які варто враховувати у проєктуванні:

- Передбачте гойдалку, яка рухається лінійним рухом, і іншу гойдалку з круговим рухом.
- Забезпечте адаптивні гойдалки з ременями, а також інші типи адаптивних гойдалок.
- Розгляньте різноманітність гойдалок і їх розмірів. Наприклад, гойдалки з ременями, гойдалки для малюків, гойдалки з шин, гойдалки типу пташиного гнізда.
- Включіть гойдалки, які забезпечують відчуття усього тіла та фізичну підтримку, коли дитина лежить на них (наприклад, розмах пташиного гнізда).

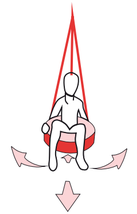

Круговий рух

Лінійний рух

Доступне сидіння гойдалки

Інклюзивна гра. Посібник з проєктування. США

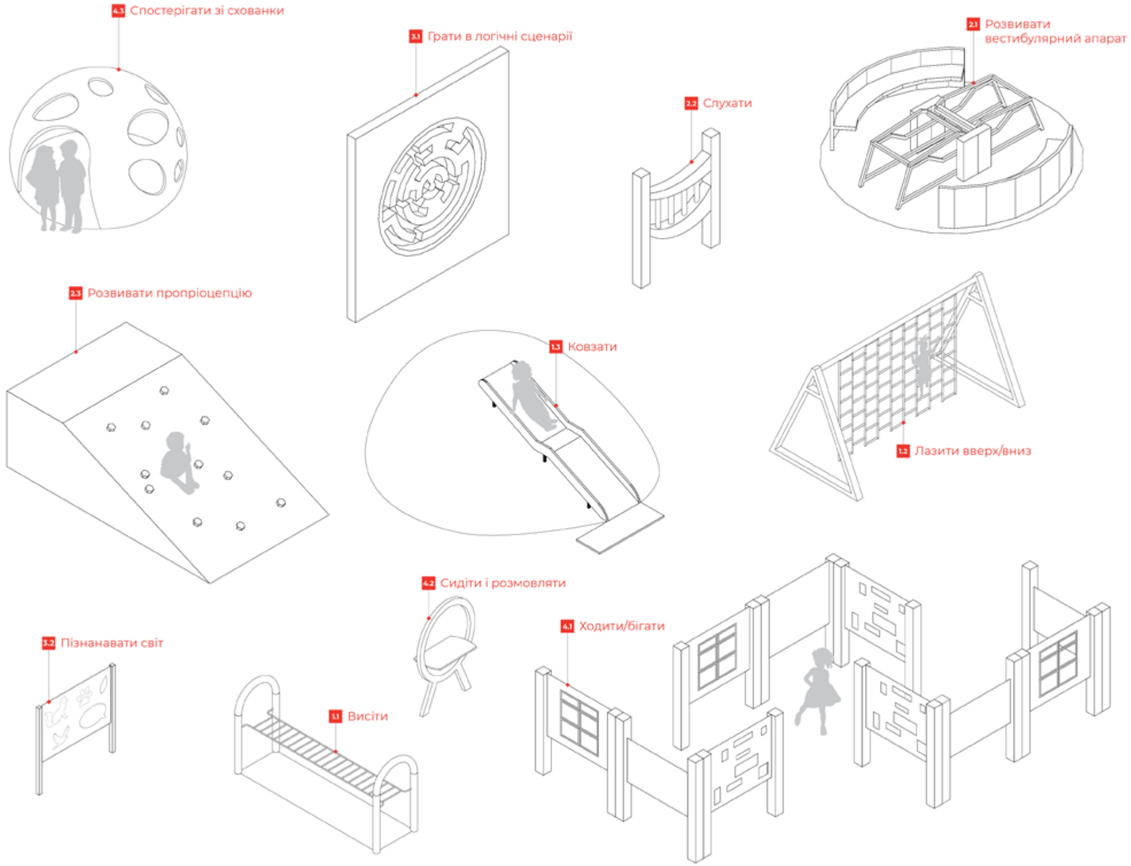

Дитячий майданчик для дітей дошкільного віку (друга частина функцій)

Діти віком від 3 до 7 років активно користуються самокатами та велосипедами, тому, в межах майданчиків для ігор дітей такого віку, доречно передбачати невеликі велопішохідні доріжки (**0,9 м** завширшки). На таких майданчиках варто розміщувати тематичні ігрові комплекси з фізкультурними та розвиваючими елементами. Вітається облаштування штучного рельєфу. При розміщені обладнання необхідно дотримуватися мінімальних відстаней безпеки. Рекомендований розмір майданчиків для ігор дітей від 3 до 7 років становить **70-150 м²**.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Функції фізичні

Розвиває фізичну активність, розуміння руху та простору за допомогою практики сенсомоторних навичок, розвитку просторового розуміння та розвитку активного та здорового тіла.

- **1.1 Висіти**
- **1.2 Лазити вверх/вниз**
- **1.3 Ковзати**

2 Функції сенсорики

Поєднання використання органів чуття (слух, зір, дотик, вестибулярний апарат, пропріоцепції, планування моторики).

- **2.1 Розвивати вестибулярний апарат**
- **2.2 Слухати**
- **2.3 Розвивати пропріоцепцію**

3 Функції когнітивні

Концентрація уваги, вирішення проблем та гнучкість мислення завдяки розвитку вміння розв'язувати складні завдання та будувати ефективні стратегії для пошуку рішень.

- **3.1 Гра в логіку**
- **3.2 Пізнання світу**

4 Функції розвитку комунікації

Співпраця, спілкування та розуміння точки зору інших людей. Можливість ділитися ідеями, погоджуючи правила та розвиваючи співчуття.

- **4.1 Ходити/бігати**
- **4.2 Сидіти та розмовляти**
- **4.3 Спостерігати зі схованки**

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДСТУ EN 1176-3:2019
Устаткування та покриття дитячих ігрових майданчиків. Частина 3

ДСТУ EN 1176-6:2019
Устаткування та покриття дитячих ігрових майданчиків. Частина 6

ДСТУ EN 1176-4:2019
Устаткування та покриття дитячих ігрових майданчиків. Частина 4

Світовий досвід

Поради щодо розміщення зон із дитячим обладнанням:

- Важливий компонент схеми пошуку шляху — орієнтаційний шлях, що оточує ігрову зону, дозволяє користувачам оглядати різні види діяльності, не залучаючись до них. Орієнтаційний шлях дозволяє дитині вирішити, брати участь чи ні.
- Доріжка повинна бути твердою, доступною, рівною.
- Розмістіть шлях одним із двох способів:
  а) Оточіть ігрове обладнання.
  в) Шлях як центральна вісь, від якої відходять суміжні вісі або зони.
- На шляху не повинно бути бар'єрів.
- Конструкція шляху має бути послідовною (однакові кольори, текстури та репліки). Головне — передбачуваність.
- На орієнтаційному шляху не повинно бути жодних ігрових занять.
- Позначте, де закінчується шлях і починається ігровий майданчик, надавши візуальну або тактильну підказку (наприклад, розмістіть яскраво-жовту смугу по краях або змініть текстуру на краях контуру).

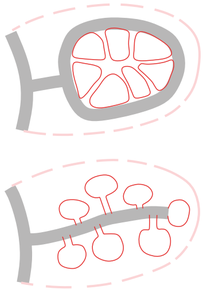

Інклюзивна гра. Посібник з проєктування. США

Бар'єрні рішення

ті, які роблять простір бар’єрним та недоступним для людей.

Ми не маємо на меті показати всі можливі проблеми та бар'єри у просторі.

Ми хочемо показати основні ситуації, на які важливо звертати увагу у створенні доступного простору.

На прикладах ми показуємо окрему проблему, яка зазначена у поясненні і не маємо на меті вказати всі проблеми на всіх фото прикладах

Відсутнє зонування подвір'я

Немає чіткої і зрозумілої розмітки подвір'я, де було б визначено місця для різних активностей, зони відпочинку, паркування, прибудинкової території та озеленення. Через це між мешканцями виникає багато конфліктів.

Безліч парканів

Навколо зелених зон та прибудинкових городів встановлюють невеликі паркани, або на тротуарах намагаються відмежуватись від автівок за допомогою півкуль-обмежувачів, обмежувальних стовпчиків та автомобільних шин. Все це створює додаткові перешкоди для пішоходів, особливо небезпечні для людей з порушенням зору.

Відсутні дерева та лавки

В подвір'ях та на території біля входу в будинок відсутні дерева, затінок та зручні місця для сидіння зі спинками. Через це люди старшого віку рідко проводять свій час у подвір'ях.

Відкритий ґрунт

Через те, що на зелених зонах відсутні газони, багатолітні трави або мульчування, лишається лише відкритий ґрунт. Після дощів це перетворюється в багнюку, котра потрапляє на тротуари, що ускладнює пересування для людей на кріслах колісних.

Немає місця для велосипеда

Батькам з дітьми та велосипедистам складно підіймати дитячий візок чи велосипед до помешкання в будівлях, де ліфта немає взагалі або він занадто малий. Біля входу відсутні приміщення, де дитячі візочки та велосипеди можна було б безпечно залишити.

Запарковані під'їзди

Територія біля ганків, тротуари та газони щільно запарковані автомобілями. Через це всі маломобільні групи змушені шукати альтернативні маршрути пересування по прибудинковій території, а для людей з порушеннями зору та дітей це ще створює і додаткову небезпеку.

Відсутні адресні покажчики

Біля під'їздів відсутні позначення вулиці, номерів будинків, номерів під'їздів та перелік квартир. За наявності вони розміщуються в неправильних місцях або з неправильними написами. Крім того, відсутня тактильна інформація або продубльований текст шрифтом Брайля.

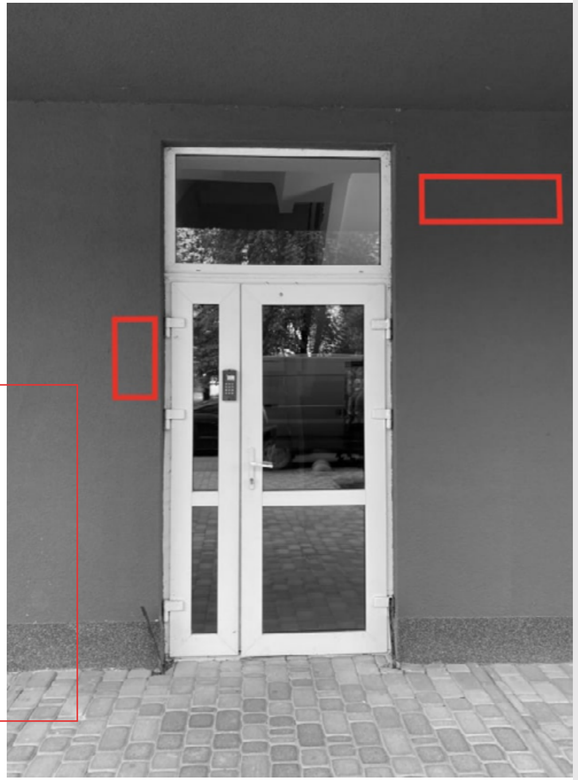

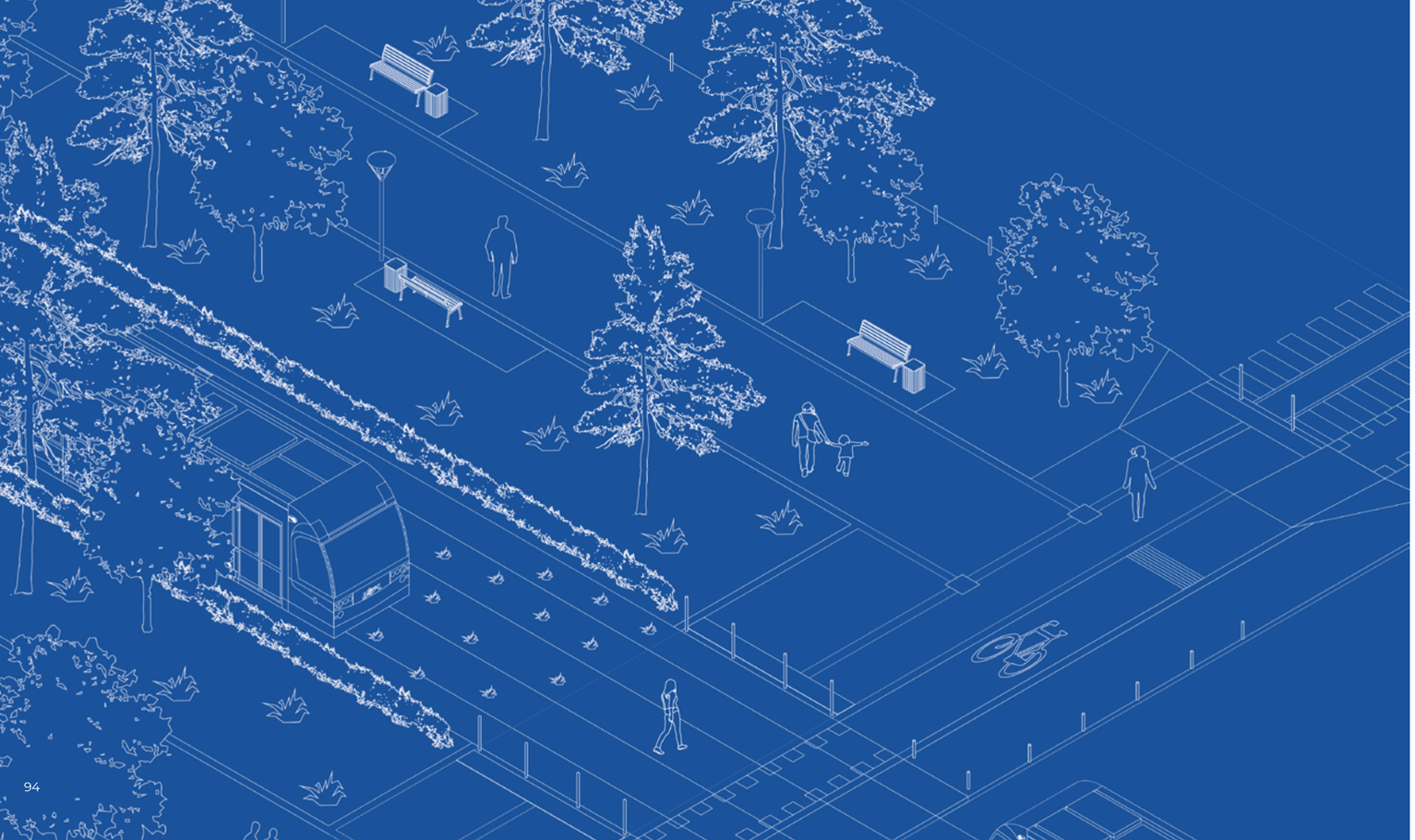

Рекомендації для воєнного часу

Незалежно від віку чи фізичного стану здоров'я, в екстренній ситуації всі стають вразливими. А внаслідок бойових дій збільшується кількість людей з тимчасовою та постійною маломобільністю. У воєнний час вулиці не лише надають доступ до послуг та товарів, а й дозволяють евакуюватись та врятувати життя.

Вулиці

Це простори, на яких, окрім руху пішоходів, велосипедистів, пасажирів громадського транспорту та водіїв, відбуваються різноманітні соціальні активності: відпочинок, робота закладів громадського харчування та вуличної торгівлі тощо.

Людиноцентричне планування вуличного простору підвищує безпеку, комфорт та соціальну справедливість.

Універсальні рішення

ті, які ми вважаємо більш пріорітетними
та близькими до ідеалу.

Ми не маємо на меті показати всі можливі рішення використання правильних елементів чи розмірів.

Ми хочемо показати **головні принципи,** якими важливо керуватись у створенні безбар'єрного простору

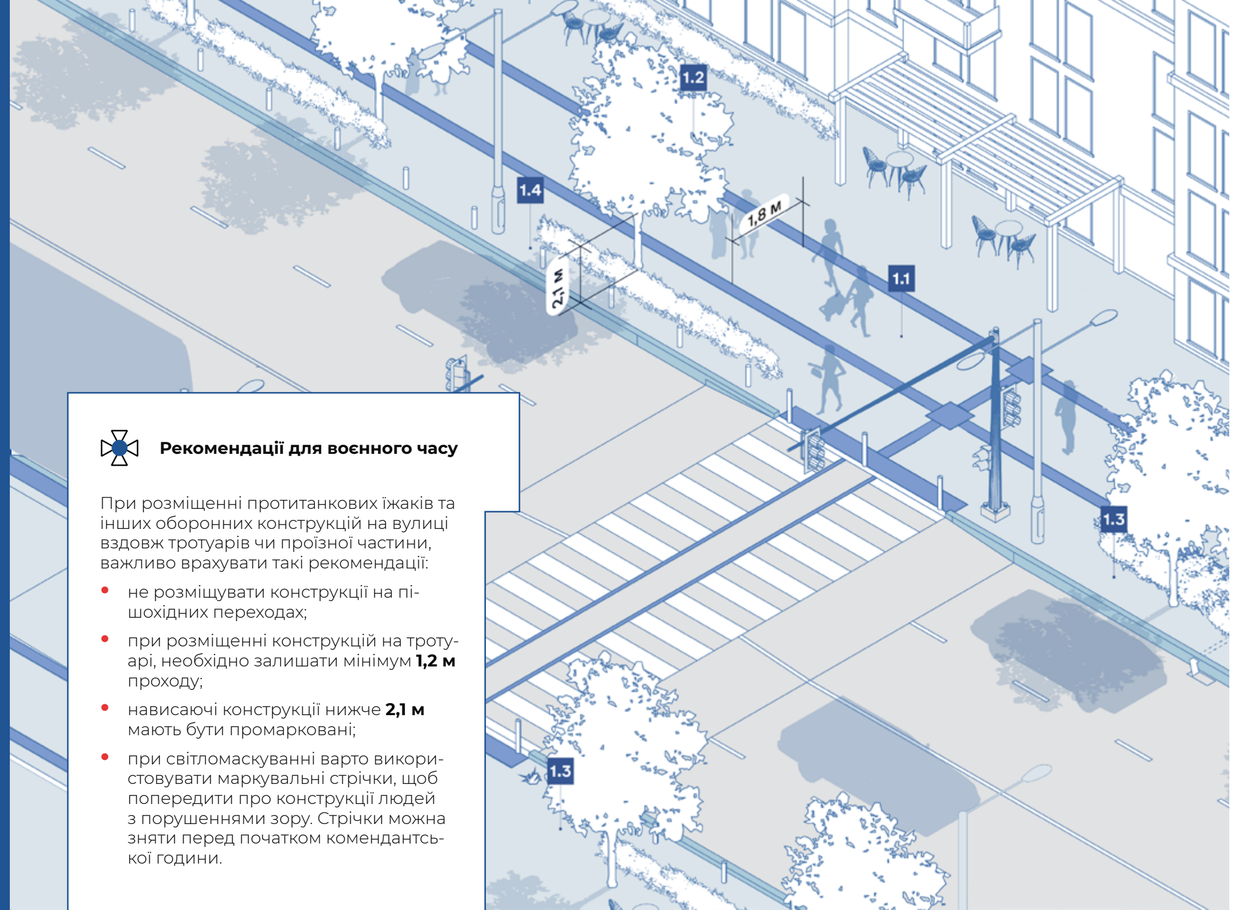

Рекомендації для воєнного часу

При розміщенні протитанкових їжаків та інших оборонних конструкцій на вулиці вздовж тротуарів чи проїзної частини, важливо врахувати такі рекомендації:

- не розміщувати конструкції на пішохідних переходах;
- при розміщенні конструкцій на тротуарі, необхідно залишати мінімум **1,2 м** проходу;
- нависаючі конструкції нижче **2,1 м** мають бути промарковані;
- при світломаскуванні варто використовувати маркувальні стрічки, щоб попередити про конструкції людей з порушеннями зору. Стрічки можна зняти перед початком комендантської години.

Зонування тротуару

* — розміри рекомендаційні, запропоновані авторами посібника

Тротуар, окрім транзитного руху пішоходів, забезпечує відпочинок, доступ до будівель, роботу закладів торгівлі та громадського харчування, розташування елементів благоустрою та озеленення тощо. Чітке інтуїтивне зонування тротуару дозволяє використовувати простір ефективно та поєднувати різноманітні соціальні активності.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Тротуар

Поперечний ухил в бік проїзної частини — у межах **1-2%**, поздовжний — не більше **5%** (при перевищенні норми — необхідно передбачити сходи, пандуси чи спеціальні пологі обхідні шляхи).

Всі перепони, що підвішуються чи виступають, розташовуються на висоті не нижче **2,1 м.**

1.1 Транзитна зона тротуару

Забезпечує комфортний, безпечний транзитний рух пішоходів. Безперервна, прямолінійна, чітко визначена, без будь-яких перепон та небезпек.

Ширина — не менше **1,8* м** збільшується залежно від інтенсивності пішохідного руху (від **3,0 м*** при середній, від **4,5 м*** при високій).

Біля будівельних майданчиків необхідно забезпечити ширину транзитної зони не менше **1,2 м*** без сходів та перепон (або безпечні обхідні шляхи).

Оптимальне покриття — рівне та неслизьке із товщиною швів не більше **15 мм** (бруківка без фаски, асфальт тощо).

1.2 Прифасадна зона тротуару

Знаходиться між фасадом будівлі та транзитною зоною, забезпечує доступ до будівель. На ній можуть розміщуватись ґанки, тераси закладів, навіси, рекламні щити, вітрини, елементи благоустрою, озеленення тощо.

Покриття може бути контрастним за кольором та фактурою для візуального та тактильного зонування.

1.3 Буферна зона тротуару

На ній можуть розміщуватись елементи благоустрою та озеленення, тераси закладів, зупинки громадського транспорту, велоінфраструктура тощо.

Планування зони повинне забезпечити вільний доступ до пішохідних переходів та зупинок громадського транспорту.

Покриття може бути контрастним за кольором та фактурою для візуального та тактильного зонування.

1.4 Технічна зона тротуару

Знаходиться між бордюром та буферною зоною. На ній розташовують опори освітлення, антипаркувальні стовпчики, паркомати, світлофори, знаки та інші елементи вуличної інфраструктури.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення
п. 5.1.5, п. 8.2.14, п. 5.1.7

ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів
табл. 5.1

Світовий досвід

Будь-які перешкоди — такі як ліхтарні стовпи, решітки для дерев, дерева, вказівники, трансформатори, поштові скриньки, кіоски, сміттєві контейнери, ліхтарі, автобусні зупинки, лавки, стійки для велосипедів — повинні бути розміщені в буферній зоні за межами мінімально необхідної ширини безбар'єрної транзитної зони. Стійки для велосипедів варто розміщувати так, щоб залишені велосипеди не виступали на мінімально необхідну ширину.

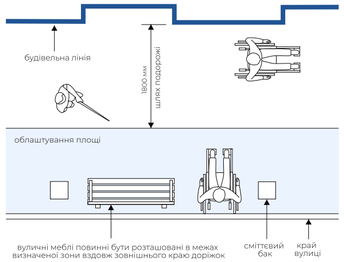

Скрізь, де розташовані прифасадна та буферна зони, має бути передбачений інший матеріал контрастного кольору та фактури. Або — вздовж безбар'єрного шляху повинна бути тактильна попереджувальна смуга шириною не менше **600 мм**.

Посібник з проєктування вулиць. Бостон

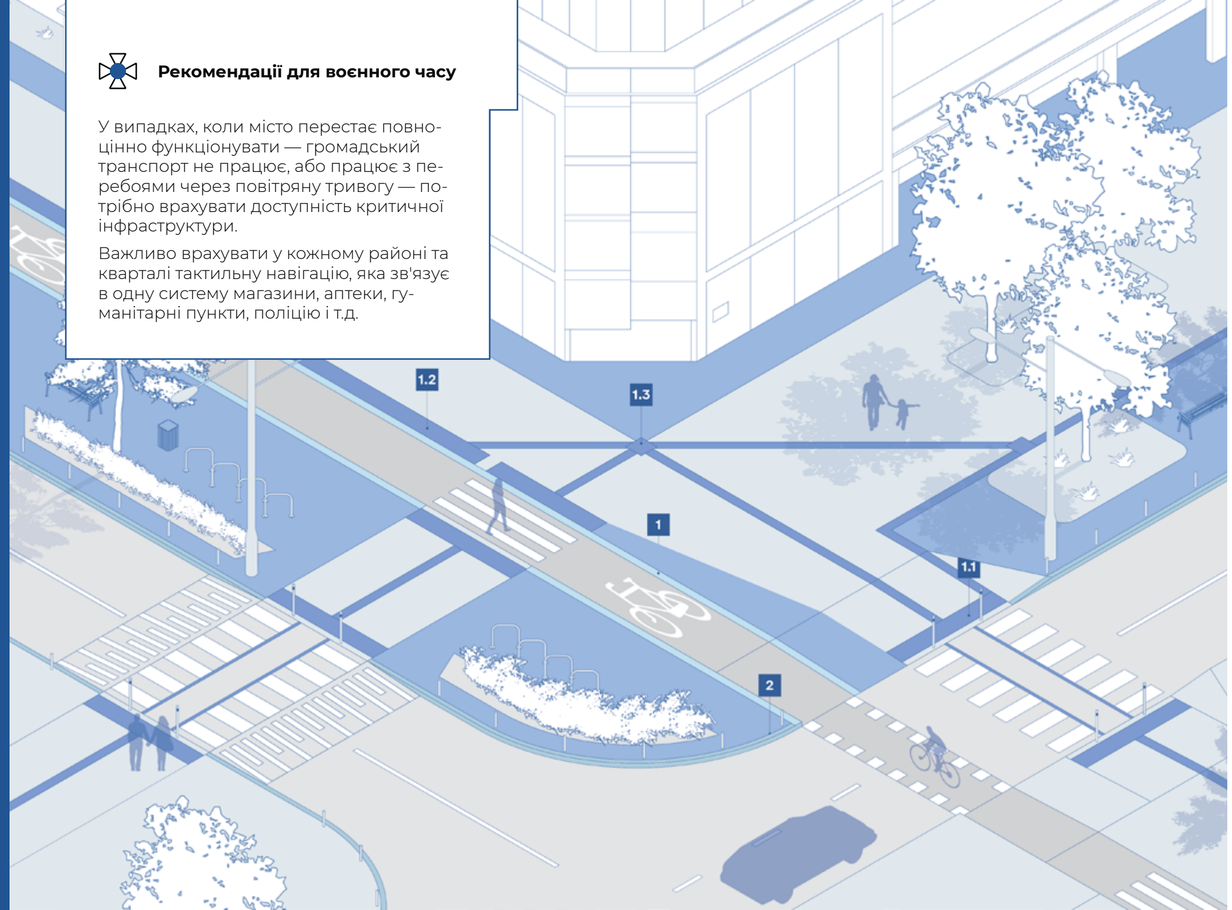

Рекомендації для воєнного часу

У випадках, коли місто перестає повноцінно функціонувати — громадський транспорт не працює, або працює з перебоями через повітряну тривогу — потрібно врахувати доступність критичної інфраструктури.

Важливо врахувати у кожному районі та кварталі тактильну навігацію, яка зв'язує в одну систему магазини, аптеки, гуманітарні пункти, поліцію і т.д.

Тактильна навігація

* — розміри рекомендаційні, запропоновані авторами посібника

Забезпечує можливість орієнтуватися в просторі, уникати небезпек людям із порушеннями зору, а також інтуїтивно зонує вулицю.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 **Стандартні тактильні смуги**

Облаштовуються за допомогою матеріалів, що тактильно та візуально контрастні до навколишніх поверхонь: бордюрний камінь, газон, комбіноване покриття (різні типи плитки, бруківки, асфальту, що відрізняються тактильно та за кольором) тощо. Не повинні дисонувати з навколишнім середовищем, зокрема із об'єктами культурної та історичної спадщини.

Мають бути відчутними за допомогою білої тростини. Висота рельєфу для комфорту переміщення не повинна перевищувати **5 мм***.

2 **Бордюр**

Ключовий елемент розділення пішохідних та автомобільних потоків, а також забезпечення водовідведення.

Стандартна висота бордюру — **150 мм**, може зменшуватись до **60 мм*** на вулицях із спільним рухом або із обмеженням швидкості руху автомобілів.

1.1 **Попереджувальні смуги**

Попереджають про бар'єр, небезпеку або перешкоду. Встановлюються паралельно до перешкоди по всій її ширині. Завширшки не менше **300-600 мм**. Початок смуги — на відстані не менше **800 мм** від перешкоди.

1.2 **Направляючі смуги**

Забезпечують вільне орієнтування для пошуку необхідного та безпечного напрямку руху. Завширшки не менше **300 мм**.

Розміщуються вздовж розділових смуг, фасадів будинків у напрямку руху основних потоків пішоходів. Місце розміщення повинне бути максимально безпечним та комфортним для користувачів.

1.3 **Інформаційні смуги**

Інформують про початок та закінчення руху, місце зміни руху направляючих смуг, поворот чи розходження їх в різні напрямки. Завширшки не менше **600 мм**.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 8.2.1, п. 8.2.3, п. 8.2.4,п. 8.2.9, п.8.2.10, п. 8.2.11

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 8.2.15, п. 8.2.16

Світовий досвід

Жолобки та дренажні канали з кришками можуть представляти направляючі елементи, якщо вони чітко тактильно та візуально контрастні до навколишнього середовища. Щоб забезпечити тактильну орієнтацію доріжки з бічними направляючими елементами, можна використовувати дрібну бруківку.

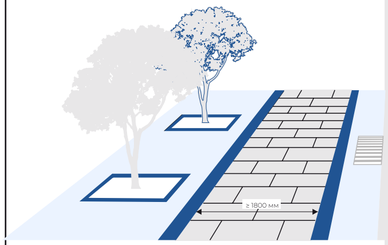

Бувають ситуації, коли повністю безбар'єрна версія неможлива — наприклад, на історичних територіях із автентичною бруківкою. Там варто створити принаймні достатньо широку транзитну зону із рівною поверхнею, якою зможе скористатись людина з інвалідністю.

Посібник із безбар'єрного будівництва для всіх. Німеччина

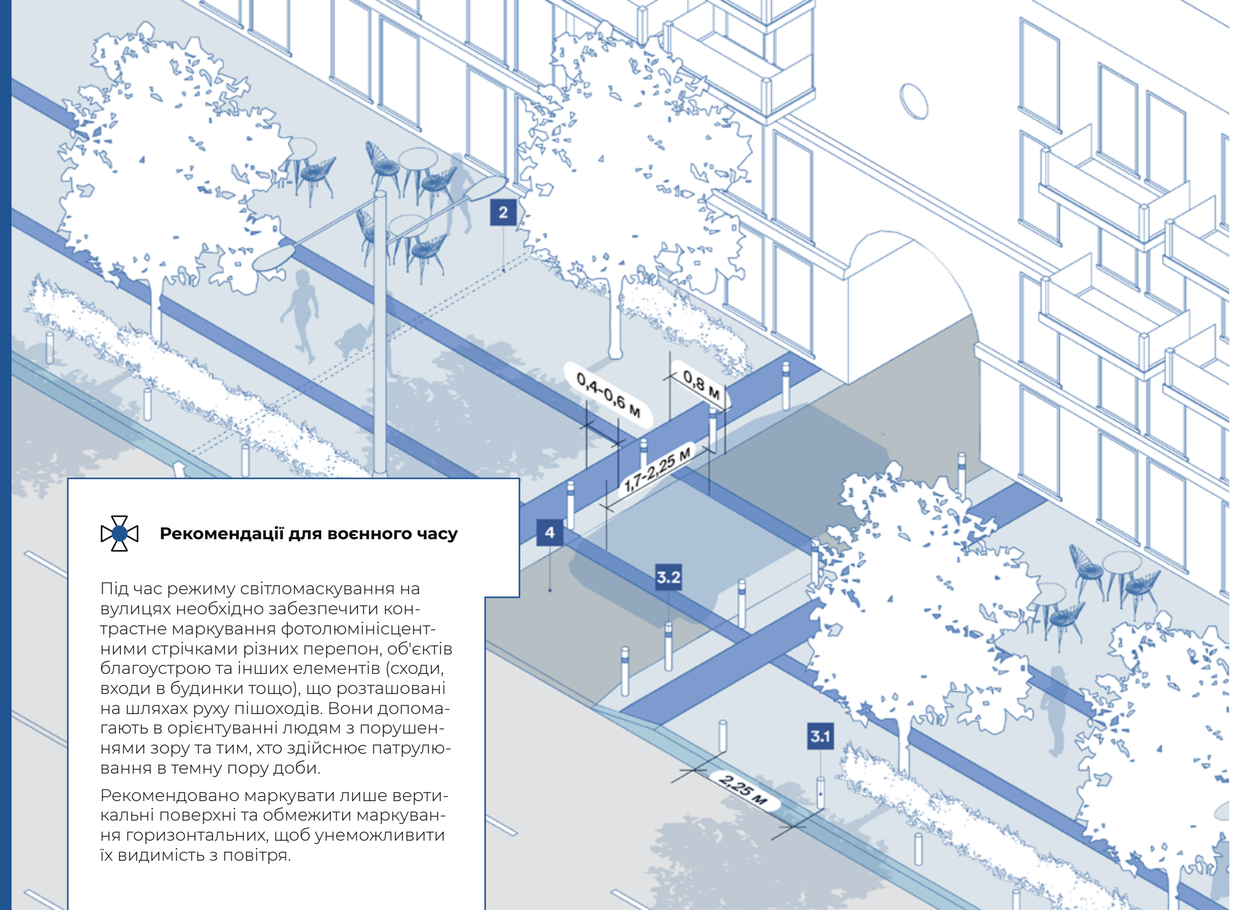

Рекомендації для воєнного часу

Під час режиму світломаскування на вулицях необхідно забезпечити контрастне маркування фотолюмінісцентними стрічками різних перепон, об'єктів благоустрою та інших елементів (сходи, входи в будинки тощо), що розташовані на шляхах руху пішоходів. Вони допомагають в орієнтуванні людям з порушеннями зору та тим, хто здійснює патрулювання в темну пору доби.

Рекомендовано маркувати лише вертикальні поверхні та обмежити маркування горизонтальних, щоб унеможливити їх видимість з повітря.

Транзитний рух пішоходів

* — розміри рекомендаційні, запропоновані авторами посібника

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Освітлення

Освітлення тротуарів повинно бути однорідним: рівномірним та достатньо яскравим (**30 люкс*, 2700 - 3000К***) для виявлення всіх потенційних перепон у навколишньому середовищі.

Опори освітлення розташовуються на відстані **0,5 - 1,5 м** від проїзної частини залежно від категорії вулиці. Відстань між опорами освітлення зазвичай у **2,5 - 3 рази*** перевищує висоту опори.

Якщо тротуар відокремлений від проїзної частини розділювальною смугою більше **5 м**, необхідно передбачати його додаткове освітлення.

Нерівномірний розподіл світла може приховати перешкоди та спотворити пішохідну поверхню. Необхідно уникати занадто яскравих джерел освітлення та не використовувати освітлювальні прилади, які створюють відблиски (вони є подразниками людей похилого віку та тих, хто має підвищену чутливість).

Освітлення посилюють у зонах пішохідних переходів, зупинок громадського транспорту, місць короткотривалого відпочинку, поблизу ґанків, сходів та пандусів.

2 Водостік

Водостічна система закритого типу (дощова вода виходить під тротуар у сховану систему каналізації) захищає тротуар від калюж та ожеледиці. Дощоприймальні колодязі на вулицях розташовуються зі сторони притоку води до пішохідних переходів, виїздів з прибудинкової території, перехрест тощо.

3 Антипаркувальні стовпчики

Їх встановлюють, щоб запобігати паркуванню автомобілів на тротуарі.

3.1 Вздовж шляху пішоходів

Вздовж проїзної частини на буферній або технічній зоні тротуару з інтервалом максимум **2,25 м*** та висотою **500 мм***. Також можна використовувати вуличні вазони та велопарковки.

3.2 На шляху пішоходів

На транзитній зоні тротуару біля виїздів з прибудинкової території та наземних переходів з інтервалом **1,7-2,25 м***. Повинні мати контрастне маркування та висоту **850-900 мм*** для уникнення травмування.

4 Виїзд з прибудинкової території

Облаштовується на одному рівні з тротуаром, забезпечуючи пріоритет пішоходів. Обладнується антипаркувальними стовпчиками та попереджувальними тактильними смугами з обох сторін виїзду.

Безпосередньо біля виїзду не допускається розташування елементів благоустрою та озеленення вище **50 см**. Це забезпечує видимість пішоходів для водіїв, що здійснюють поворотний маневр.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів
п. 10.8, п. 10.6, п. 9.3

ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів
п. 6.4.4

***Внутрішнє середовище та послуги. Ірландія табл. 4.3**

Світовий досвід

На комерційних чи багатофункціональних вулицях у центрі міста, та головних вулицях району, де це дозволяє площа, під'їзні шляхи мають бути спроєктовані з пандусами. Також, тротуари залишаються на тій самій висоті, і не опускаються (або частково опускаються).

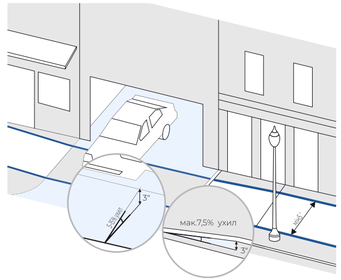

У обмежених місцях, де ширина тротуару недостатня для повністю піднятого переходу, проїжджу частину можна частково підняти, а тротуар частково опустити. Ця конструкція зводить до мінімуму перешкоди для пішохода, водночас забезпечуючи заспокійливий ефект руху. На типовому тротуарі заввишки **15 см** це досягається шляхом опущення рівня тротуару біля проїзду на **7,5 см** та підвищення проїзду на таку ж висоту.

Посібник з проєктування вулиць. Бостон

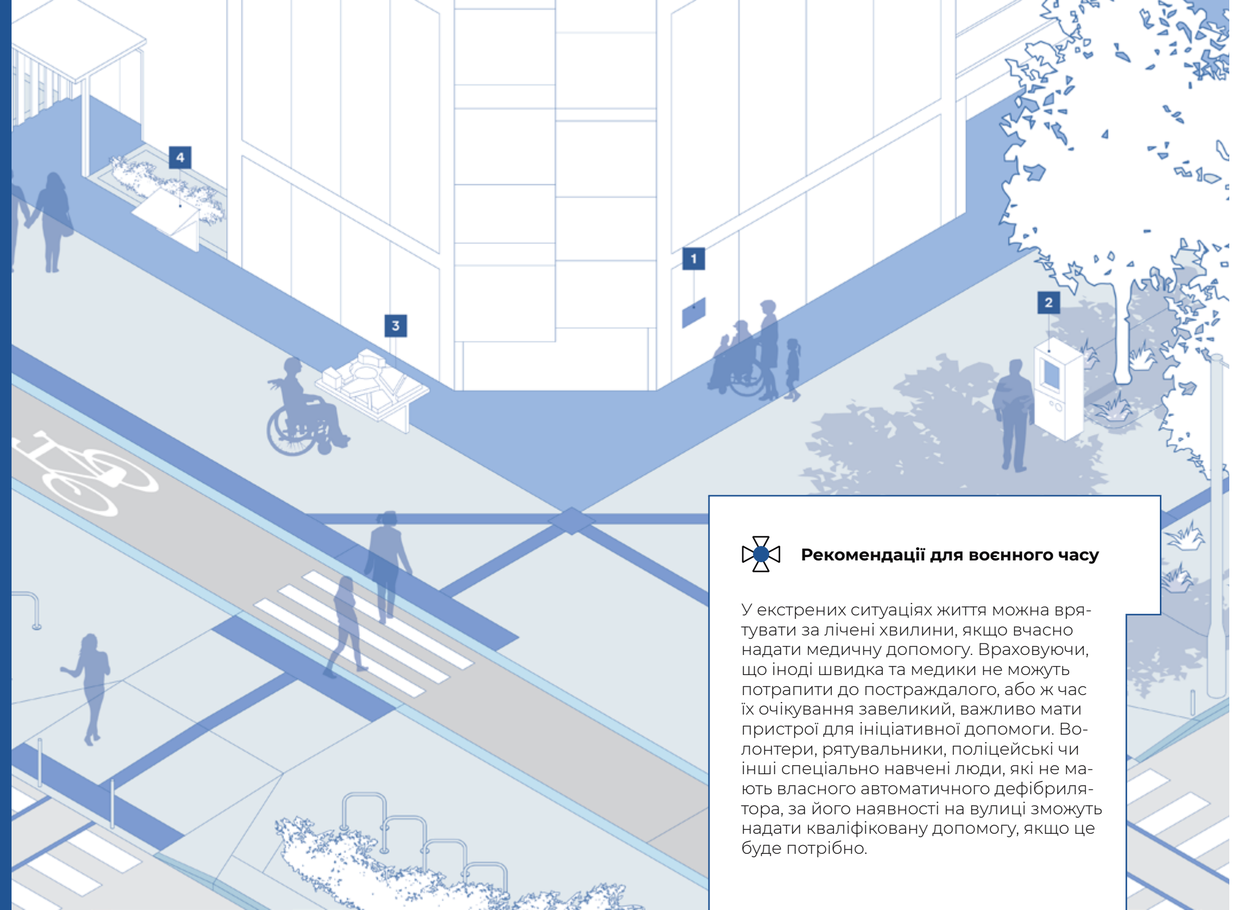

Рекомендації для воєнного часу

У екстрених ситуаціях життя можна врятувати за лічені хвилини, якщо вчасно надати медичну допомогу. Враховуючи, що іноді швидка та медики не можуть потрапити до постраждалого, або ж час їх очікування завеликий, важливо мати пристрої для ініціативної допомоги. Волонтери, рятувальники, поліцейські чи інші спеціально навчені люди, які не мають власного автоматичного дефібрилятора, за його наявності на вулиці зможуть надати кваліфіковану допомогу, якщо це буде потрібно.

Інформування

* — розміри рекомендаційні, запропоновані авторами посібника

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Інформаційні таблички / інформатори / покажчики

Надають вичерпну інформацію про заклад, споруду, напрямок руху, години роботи тощо. Повинні дублювати інформацію тактильно та шрифтом Брайля. Можуть містити назву вулиці та номер будівлі — дублювати адресні покажчики.

Розміщуються на відстані **300 мм** від дверей чи кута будівлі на висоті **1,5 м**. Висота шрифтів та контрастність має бути витримана під нормативи для людей з порушеннями зору.

2 Стела екстреної допомоги

У місцях скупчення людей та віддалених від лікарень територіях, необхідно організовувати доступ до автоматичних дефібриляторів: в екстреній ситуації є лише декілька хвилин, щоб викликати медиків та надати першу допомогу, щоб врятувати життя.

Вони розміщуються на висоті не більше **1,5 м***, повинні бути україномовними, мати візуальне чи текстове супроводження для людей з порушеннями слуху.

До окремих стел екстреної допомоги необхідно додати кнопки виклику поліції та швидкої — вони потрібні для людей з порушеннями мовлення та іноземців.

3 Тактильні мапи

Об'ємнопросторові моделі кварталів допомагають візуалізувати простір людям із порушеннями зору та тим, хто має складнощі в орієнтуванні. У моделі важливо врахувати назви вулиць, більш детальне відображення пам'яток архітектури чи інших зрозумілих акцентів у просторі. Інформація має дублюватись шрифтом Брайля для тих, хто має порушення зору. Бажано ще й англійською мовою для іноземців.

Розміщуються горизонтально на висоті **0,8-0,9 м***. Мають передбачати вільний простір від підлоги до мапи **0,7 м*** для людини на кріслі колісному.

4 Мнемосхеми

Тактильні мапи територій необхідні для орієнтування у просторі людям, які вперше її відвідують, людям з порушенням зору та труднощами в орієнтуванні. На мнемосхемі тактильно відображають план території та окремих локацій об'єктів.

Інформацію потрібно дублювати шрифтом Брайля та, бажано, англійською мовою.

Розміщувати мнемосхему варто на куті будівлі на висоті не нижче **0,8 м*** та не вище **1,5 м*** за верхнім ребром.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів
п. 10.8, п. 10.6, п. 9.3

ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів
п. 6.4.4

Світовий досвід

Рекомендації для оглядових планів (області, району):

- Впізнавані тактильні моделі з простим дизайном, зрозумілим кожному;
- Розміщення на стелах або столах із адаптованою висотою сенсора та доступністю.

Приклади: моделі предметів мистецтва, рельєфні плани та моделі середовища. Інформація про моделі (наприклад, назва, ім'я) має дублюватись шрифтом Брайля.

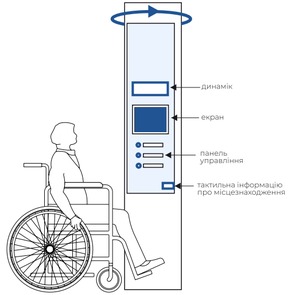

Акустична та оптична передача інформації.

- Вибір оптично висококонтрастного кольору (наприклад, світлий текст на темному тлі)
- Шрифт адаптований до місця (відстань, висота, середовище)
- Уникання відблисків
- За необхідності — зона руху перед дисплеєм
- Динамічний дисплей
- Без рухомих рядків
- Достатньо відміряний рекламний час (принаймні 5 секунд на символ)

Дизайн для всіх. Берлін

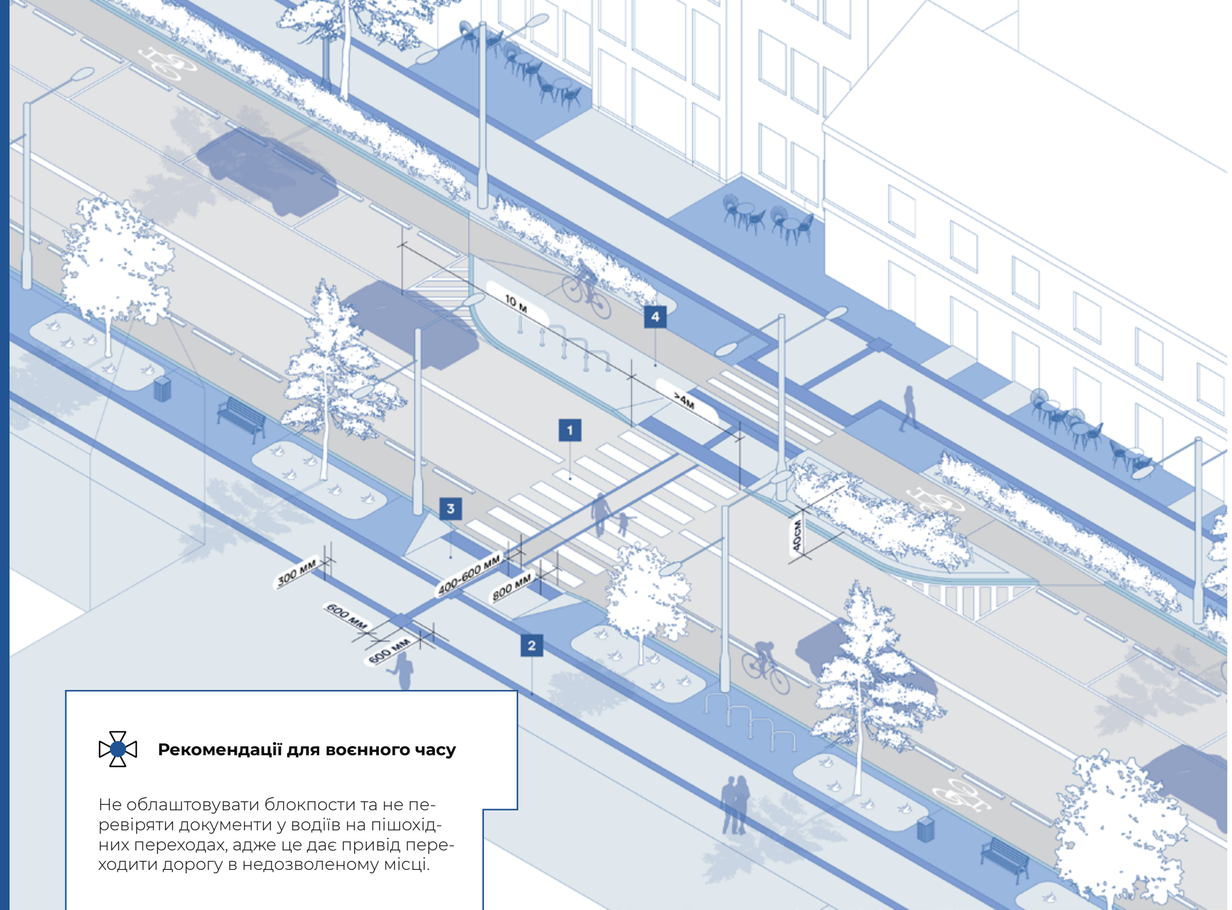

Рекомендації для воєнного часу

Не облаштовувати блокпости та не перевіряти документи у водіїв на пішохідних переходах, адже це дає привід переходити дорогу в недозволеному місці.

Пішохідні переходи

*— розміри рекомендаційні, запропоновані авторами посібника

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Наземний пішохідний перехід

Пішохідні переходи на вулицях облаштовують із кроком не менше **150-300 м**. Ширина пішохідного переходу — від **4 м** до **10 м** (від **5 м** при нанесенні розмітки для осіб із порушенням зору).

Покриття розмітки на проїзній частині повинне бути контрастним та світловідбиваючим, може містити тактильні елементи для орієнтації людей із порушеннями зору.

2 Тактильна навігація

Попереджувальна тактильна смуга шириною **300-600 мм** розташовується паралельно до пішохідного переходу по всій його довжині.

Інформаційна тактильна смуга шириною **300 мм** наноситься перпендикулярно до попереджувальної.

Направляючі тактильні смуги шириною **300 мм** ведуть до переходу.

3 Пониження тротуару

Облаштовується з обох сторін пішохідного переходу по ширині переходу із ухилом **5%*** (але не більше **8%**). Бокові частини пониження повинні бути рельєфними для того, щоб уникнути ковзання. Перепад висоти між пониженням та проїзною частиною не повинен перевищувати **2 см***.

4 Притротуарний острівець

Розширення тротуару на ширину смуги паркування скорочує ширину проїзної частини, яку необхідно подолати пішоходам, підвищує їх видимість та забезпечує додаткове місце для зони очікування.

Довжина острівця — не менше ширини переходу та до **10 м** від переходу для забезпечення видимості пішоходів.

Зі сторони руху транспорту на острівці не допускається розміщення озеленення та елементів благоустрою висотою більше **50 см***.

Притротуарні острівці можна облаштовувати шляхом звуження смуг руху транспорту, що зменшує швидкість автомобілів перед переходом.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів
п. 6.4.1

ДСТУ 2587:2021 Безпека дорожнього руху. Розмітка дорожня. Загальні технічні умови.
п. 10.2.14.1

Правила дорожнього руху
п.15.9

Світовий досвід

Мінімальна довжина переходів бордюрів повинна становити **1500 мм**, щоб забезпечити безпечніші схили переходу пандусів.

Пандус повинен мати розширені, нековзкі бокові частини та відрізнятись за текстурою. Наприклад, врізані лінії, глибина яких **13 мм на 100 мм** у залитому на місці бетоні, від навколишнього тротуару під прямим кутом до шляху руху.

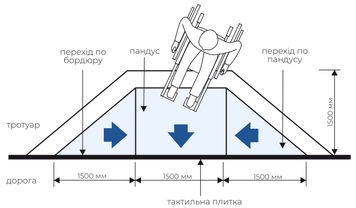

Загалом пандуси повинні розташовуватися так, щоб на них не було накопиченої дощової води чи снігу, що тане, і не було кришки люків, зливових решіток чи інших перешкод, які обмежують вільний рух. Там, де необхідні водозбірні басейни, їх варто розташовувати на верхній стороні пішохідного переходу.

Посібник з проєктування доступності. Торонто

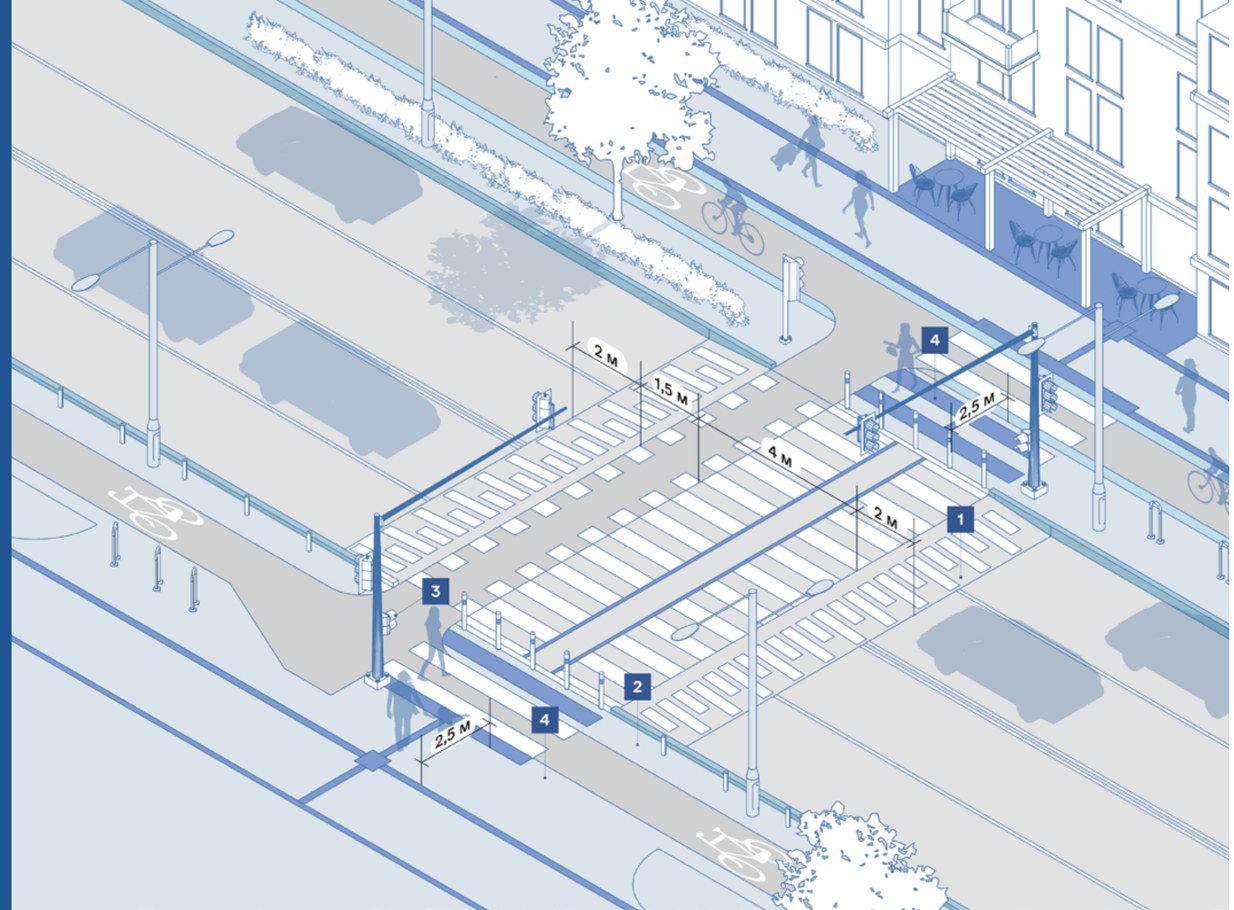

Пішохідні переходи

* — розміри рекомендаційні, запропоновані авторами посібника

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Підвищений перехід

Підвищення рівня проїзної частини дозволяє пішоходам перетинати її на одному рівні з тротуаром. На нерегульованих переходах зменшує швидкість руху автомобілів.

Підвищення облаштовується на всю ширину переходу. Довжина пандусів залежить від швидкості руху (для **50км/год** складає **2,0 - 2,25 м**).

2 Забезпечення видимості

Для підвищення безпеки пішоходів на переході необхідно забезпечити трикутник видимості не менше ніж **50 м на 10 м** при відсутності забудови. На трикутнику видимості не допускається розташування об'єктів благоустрою та озеленення висотою більше **50 см**.

На видимість пішоходів впливає також швидкість руху автомобілів. Для зниження швидкості руху на перехрестях можна використовувати засоби заспокоєння руху: штучні нерівності, піднесені пішохідні переходи та перехрестя, шикани, бічні зсуви тощо. Рекомендований радіус заокруглення бордюру на перехрестях — **6 м***.

3 Світлофор

Світлофорне регулювання використовується переважно на вулицях із інтенсивним рухом транспорту.

Тривалість зеленого сигналу світлофору повинна бути адаптована до швидкості руху пішоходів. На житлових вулицях варто уникати червоного сигналу для пішоходів, що триває більше **30 сек***.

Світлофор необхідно забезпечити акустичним сигналом для орієнтації в просторі (дозволяє знайти сигнальний стовп) та акустичним сигналом зеленої фази (вказує на можливість переходу).

Світлофор може бути обладнаний контрольним пристроєм для виклику зеленого сигналу (при наявності на проїзній частині острівця безпеки, на ньому встановлюється додаткова кнопка виклику). Кнопка виклику розташовується не вище **1 м*** від рівня тротуару.

4 Зона очікування

Розмір зони очікування перед регульованим пішохідним переходом повинен дозволяти розділити потоки пішоходів, що рухаються транзитно та очікують на перехід.

Рекомендована ширина — не менше **2,5 м***.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДСТУ 4123:2020 Безпека дорожнього руху. Засоби заспокоєння руху. Загальні технічні вимоги
табл. 7.3

ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів
п. 6.4.4

ДСТУ 4092-2002 Безпека дорожнього руху. Світлофори дорожні. Загальні технічні вимоги, правила застосовування та вимоги безпеки
п. 7.31

Світовий досвід

Рекомендації до сигналів на пішохідних переходах:

- Для людей з порушеннями слуху або зору варто використовувати як звукові, так і миготливі сигнали перехрестя.
- Звукові сигнали для пішоходів мають бути достатньо гучними, щоб їх було чітко чути серед навколишнього шуму. Тобто, принаймні на **15 дБ** голосніше, ніж шум на вулиці.
- Для людей з порушеннями зору потрібні два різні звукові сигнали для пішоходів, які визначають, коли безпечно перетинати будь-який напрямок (що вказується окремим сигналом).

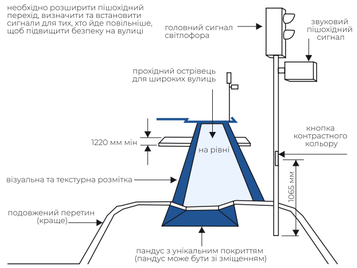

- Якщо для перетину потрібен тривалий час — як-от людям похилого віку чи іншим маломобільним групам — чітко позначена кнопка для пішоходів має бути доступна для них та встановлена на стовпі біля зрізу бордюру на максимальній висоті **1065 мм**.
- Тактильні функції повинні надаватися як допомога людям, які мають порушення слуху та зору. Наприклад, тактильна або вібротактильна функція на кнопках.

Посібник з проєктування доступності. Торонто

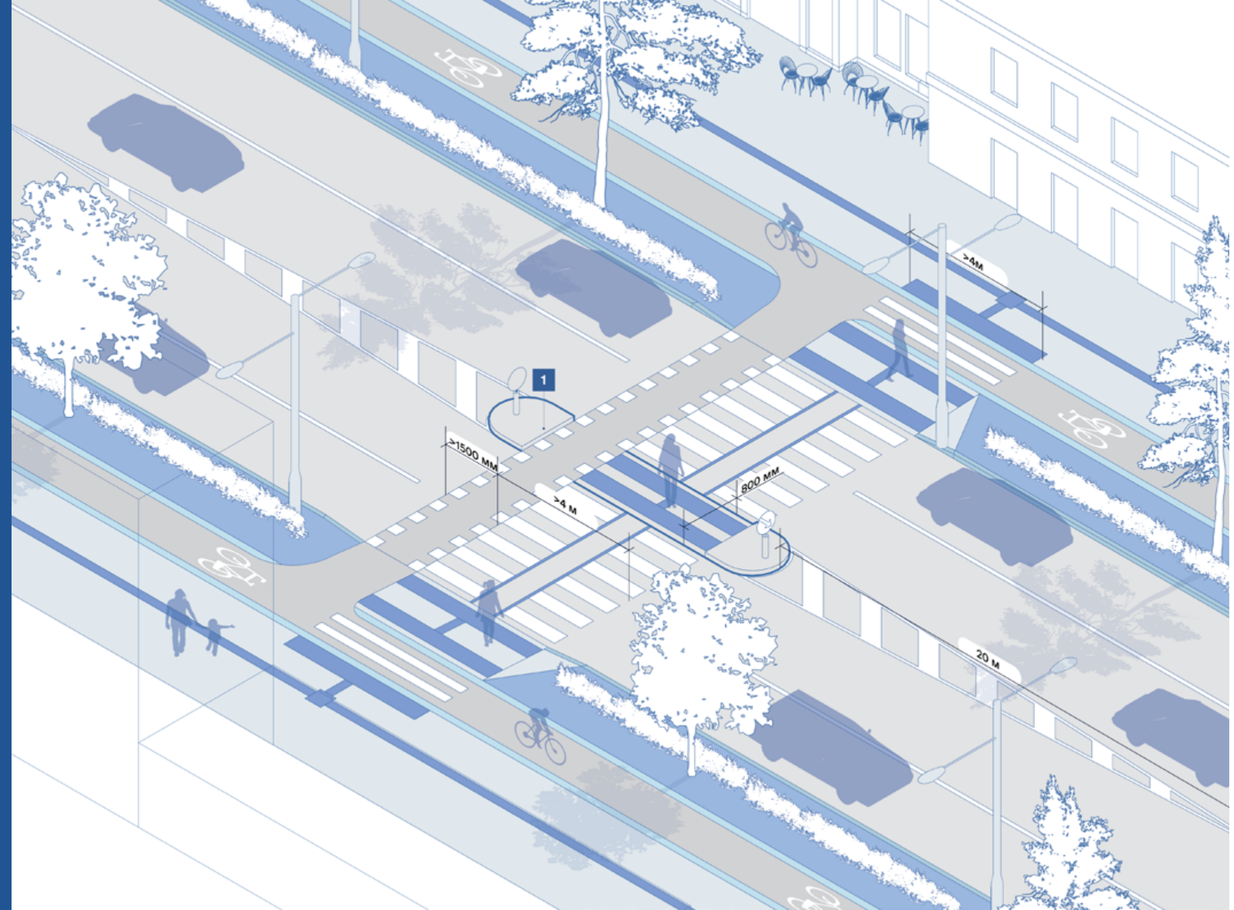

Пішохідні переходи

*— розміри рекомендаційні, запропоновані авторами посібника

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Острівець безпеки

Облаштовуються на нерегульованих пішохідних переходах через вулицю, що має дві та більше смуг руху в один бік та на регульованих пішохідних переходах за можливості.

Мінімальна ширина острівця — **2 м** (збільшується при інтенсивному русі пішоходів), довжина пішохідної частини — не менше ширини пішохідного переходу, загальна довжина конструкції — не менше **8 м**.

Велосипедний переїзд облаштовується в межах острівця безпеки.

Острівець безпеки обладнується попереджувальними тактильними смугами з обох сторін по ширині пішохідного переходу.

Дорожні знаки рекомендовано розміщувати на опорах без щитів, адже вони затуляють дітей, людей низького зросту та людей на кріслі колісному.

2 Пішохідний перехід через велосипедну доріжку

Облаштовується в місцях перетину пішохідних та велосипедних потоків.

Ширина пішохідного переходу — **від 4 м до 10 м** (від **5 м** при нанесенні розмітки для осіб із порушенням зору). Обладнується попереджувальними тактильними смугами з обох сторін до переходу та контрастною розміткою.

3 Освітлення переходів

Освітлення повинне забезпечувати видимість пішоходів на переході та біля нього **(120 люкс*, 4000К*)**, привертати увагу водіїв до присутності пішоходів за різних погодних умов та у будь-який час доби. Опори освітлення розташовуються на відстані **0,75 - 1,50 м** від проїзної частини, залежно від категорії вулиці.

Водій повинен добре бачити силует пішохода, а пішохід — комфортно спостерігати за оточенням та транспортними засобами, що наближаються.

Орієнтація джерел світла повинна забезпечувати контрастне освітлення пішохода на тлі дорожнього покриття частини та не чинити сліпучого ефекту на водія. Бажано використовувати світильники з асиметричною діаграмою спрямованості світлового потоку.

Додаткові світильники, їх розташування та орієнтацію щодо зони переходу варто розташовувати таким чином, щоб досягти позитивного контрасту та не викликати надмірних відблисків у водіїв.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів
п.6.4.5

ДСТУ 2587:2021 Безпека дорожнього руху. Розмітка дорожня. Загальні технічні умови.
п. 10.2.14.1

ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів
п. 10.8

Посібник з освітлення переходів

Світовий досвід

Освітлення пішохідного переходу для досягнення позитивного контрасту для пішоходів і мінімізації відблисків від водія.

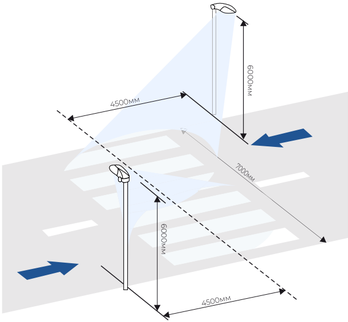

Одне із рішень — це встановлення світильників на невеликій відстані перед переходом у напрямку наближення транспорту, та спрямування світла у бік пішоходів. Зазвичай, більшої контрастності пішохідного переходу можна досягти за допомогою різної колірної температури світла. Щоб підвищити контрастність і привернути увагу водіїв, світлодіодні світильники пішохідних переходів часто оснащують холодними світлодіодами. Переходи між зонами повинні бути різкими. Освітлення, обмежене вузькою смугою навколо зони переходу, створює драматичний ефект, що сприяє підвищенню уваги.

Посібник з вуличного освітлення, теорія і практика
Проект «Демостанція», Східне партнерство

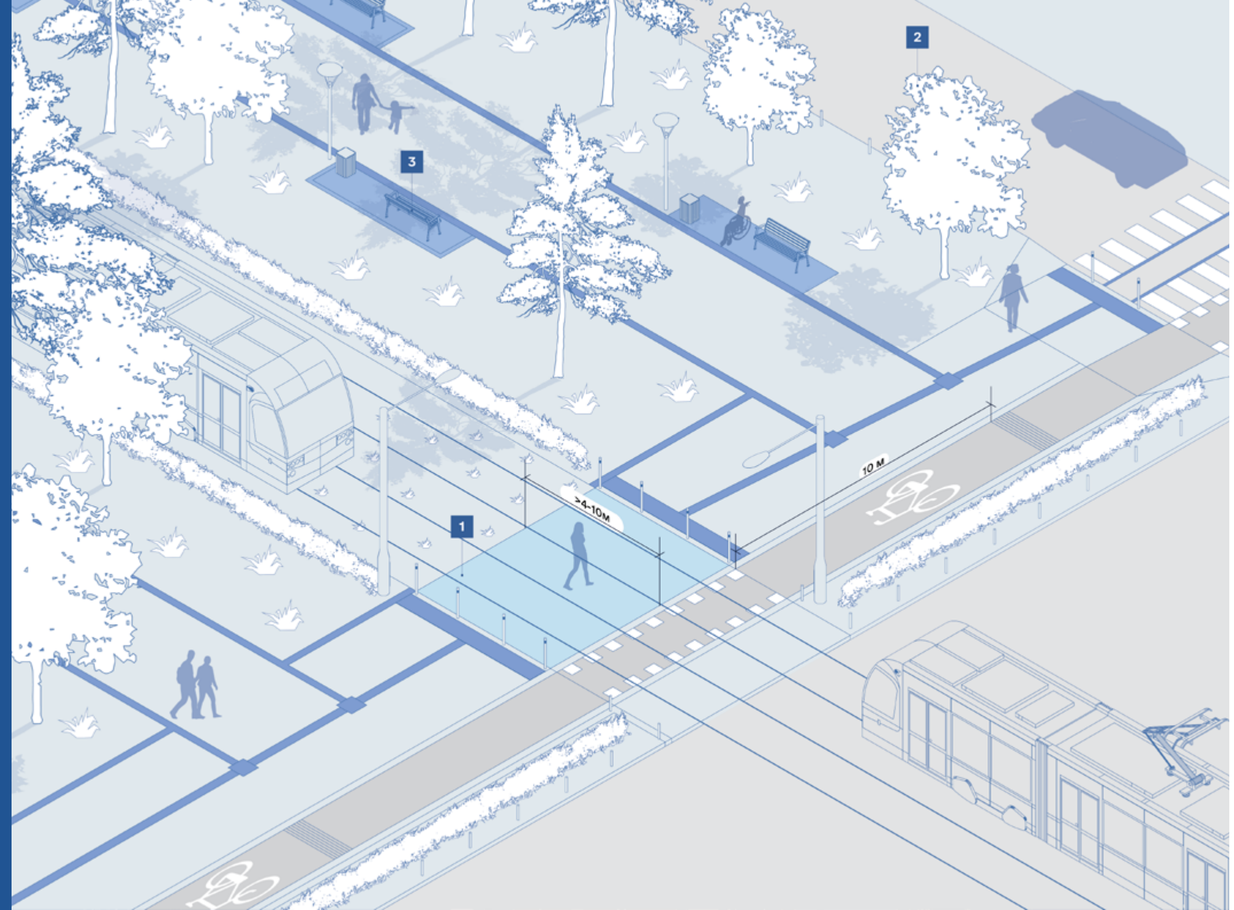

Пішохідні переходи, благоустрій та озеленення

* — розміри рекомендаційні, запропоновані авторами посібника

Рекомендації з реалізації сценарію

1 **Перетин трамвайних колій**

Зона переходу через трамвайні колії повинна бути рівною, контрастно виділеною та не мати перепадів у висоті.

Розмітка пішохідного переходу наноситься у випадку розташування трамвайних колій поза межами проїзної частини. Перехід обладнується тактильними смугами та світлофорним регулюванням, якщо колії відокремлені від проїзної частини.

Мінімум за **10 м*** до велопереїзду через трамвайні колії рекомендовано влаштовувати шумові смуги.

2 **Зелені насадження**

Допомагають створювати комфортний мікроклімат середовища, запобігають утворенню ефекту теплового острова. Високі дерева з густою кроною вздовж тротуарів забезпечують затінок, що особливо важливо в спекотний час.

На пішохідних зонах крони дерев повинні розташовуватись на висоті не менше **2,1 м***. Варто уникати висаджування плодових дерев на тротуарах.

Висота чагарників при їх розміщенні від краю проїзної частини на відстані від **0,5 м до 3 м** не повинна перевищувати **50 см**.

Зелені зони на тротуарах можуть виконувати роль природної дренажної системи.

3 **Вуличні меблі**

Лави вздовж тротуару потрібні, щоб створити умови для відпочинку та самостійності маломобільних груп населення.

Рекомендована відстань між ними — не більше **100 м***.

Поруч із лавою бажано забезпечити простір шириною **1,5 м*** для розміщення крісла колісного або дитячого візка.

Рекомендована висота сидіння лави — не менше **45 см***.

Спинка та підлокітники роблять лави зручнішими в користуванні. Матеріал лави повинен бути комфортним в будь-яку пору року (наприклад, дерево).

Якщо ширина тротуару не дозволяє розмістити лаву, можна використовувати високі стільці із нахиленою площиною сидіння. Вони забезпечують короткотривалий відпочинок маломобільних груп населення. Висота сидіння — близько **70 см***, площина сидіння нахилена на **45°***.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів
п.6.4.5

ДСТУ 2587:2021 Безпека дорожнього руху. Розмітка дорожня. Загальні технічні умови.
п. 10.2.14.1

ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів
п. 10.8

Світовий досвід

Громадські пішохідні маршрути мають бути спроєктовані таким чином, щоб забезпечити комфорт і безпеку всіх людей, незалежно від віку чи витривалості.

- Усі активні маршрути, якими пересуваються люди, що користуються допоміжними засобами пересування, пішоходи у супроводі собак-поводирів, повинні мати ширину мінімум **1500 мм**. Бажано **1675 мм**.

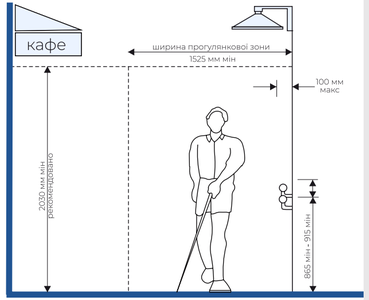

- На всіх маршрутах варто уникати виступаючих перешкод, нависаючих знаків, гілок тощо в зоні прогулянок, щоб допомогти людям з порушеннями зору.
- Максимально допустиме виступання предметів на будь-який пішохідний шлях від рівня до рекомендованої висоти **2030 мм** становить **100 мм**.

Посібник з проєктування доступності. Торонто

Бар'єрні рішення

ті, які роблять простір бар'єрним та недоступним для людей.

Ми не маємо на меті показати всі можливі проблеми та бар'єри у просторі.

Ми хочемо показати основні ситуації, на які важливо звертати увагу у створенні доступного простору.

На прикладах ми показуємо окрему проблему, яка зазначена у поясненні і не маємо на меті вказати всі проблеми на всіх фото прикладах

Доступність покриття

Нерівне покриття

Нерівне покриття з ямами, виступами коренів дерев чи тріщинами ускладнює пересування. У дощ, сніг та при низькій температурі всі нерівності покриття стають більш відчутними та небезпечними.v

Тротуари завалені снігом

Взимку після сильних снігопадів складно користуватися тротуарами. До того ж насамперед очищають дороги і сніг з проїжджих частин потрапляє на тротуар та на ділянки біля пішохідних переходів та перехрестя

Тактильна орієнтація

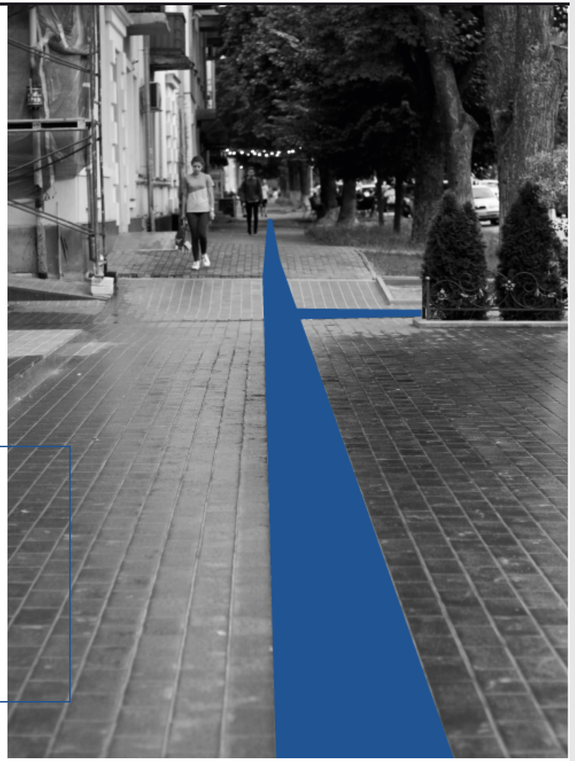

Відсутні тактильні смуги та тактильна навігація

Біля входів до будинку, сходів в підвальні приміщення та приямків відсутня попереджувальна тактильна плитка або інші тактильні способи застереження. Це може бути незручним та небезпечним для людей з порушенням зору.

Фізична доступність

Відкриті люки

Незакриті дощові жолоби та каналізаційні люки небезпечні для пішоходів. В решітки дощових жолобів з широкими отворами провалюються колеса крісел колісних. Люки з пластиковим покриттям небезпечні, бо стають слизькими в негоду

Тактильна контрастність

Неправильна тактильна плитка

Тактильну плитку часто кладуть неправильно, що дезорієнтує людей з повною втратою зору. Крім того, тактильні смуги не зчитуються, якщо розміщуються поруч із рельєфною поверхнею. Тактильна плитка інколи створює незручності для інших маломобільних людей. Наприклад, вузькі передні колеса крісел колісних застряють між конусами тактильної плитки.

Рельєфне мощення

Мощення поверхонь рельєфною бруківкою з фаскою, гранітними плитами, дрібною та гострою бруківкою, щебнем замість асфальту, незручні у користуванні, бо занадто слизькі та вібрують.

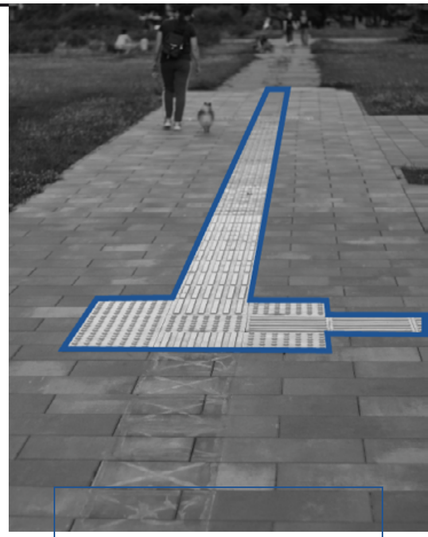

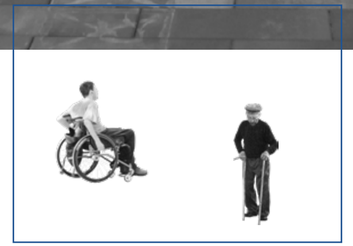

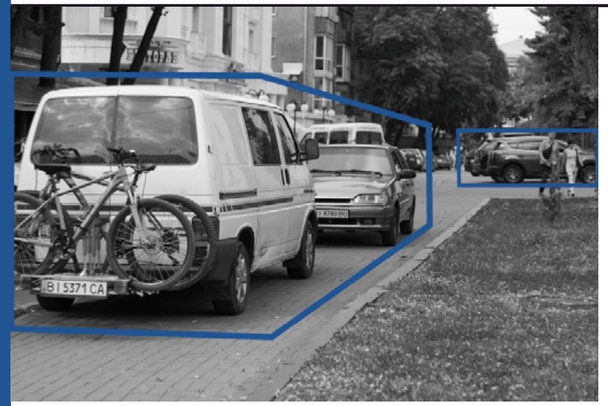

Запарковані тротуари

Припарковані на тротуарах автомобілі часто не залишають достатнього простору для проходу пішоходів та роблять прохід незручним. Через шум та відсутність попереджень автівки створюють додаткову небезпеку для людей з порушенням зору.

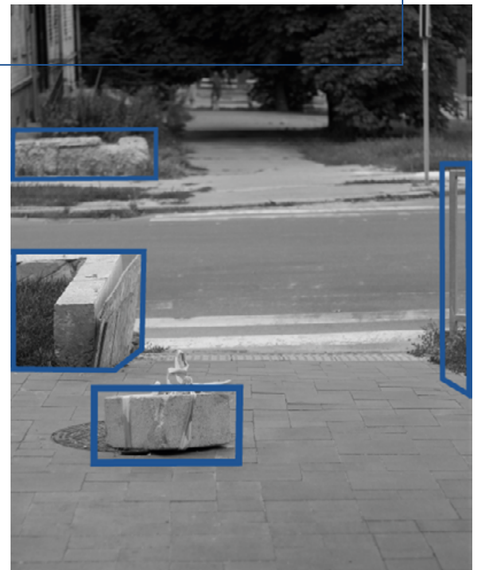

Перешкоди на шляху

Стовпчики та півкулі проти паркування, рекламні штендери та сіті-лайти, шлагбауми, низькі клумби та паркани навколо дерев, розташовані посеред шляху, є незручними для пішоходів та часто небезпечними для людей з повною втратою зору.

Відсутні адресні покажчики

На будинках часто відсутні покажчики, що вказують адресу та номер будинку і напрямки до інших будинків. Також на вулицях відсутні навігаційні пілони, на яких можна спланувати на карті маршрут та визначити напрямок до необхідного об'єкта.

Навіть якщо такі покажчики встановлені на вулицях, вони не завжди доступні для зчитування через неправильне розташування, або неправильну величину написів та їхню контрастність.

Тераси закладів

Кіоски, тераси та літні майданчики закладів харчування забирають територію пішохідних потоків на тротуарах та обмежують простір для пересування людей на кріслах колісних та батьків з дітьми.

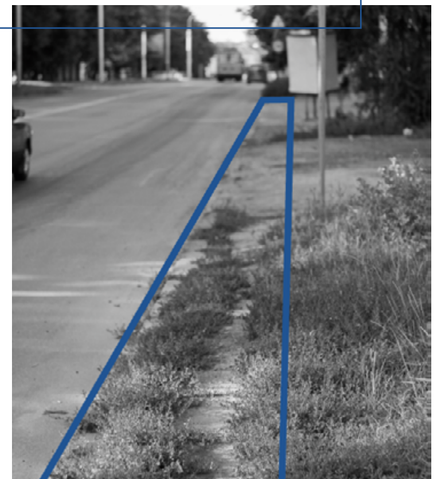

Відсутні тротуари

В маленьких містечках та селах часто взагалі відсутні тротуари вздовж проїжджої частини. Це створює додаткову небезпеку для людей з порушенням слуху та інших пішоходів.

Відсутні місця для перепочинку

Людям з протезами, людям старшого віку та батькам з дітьми не вистачає місць для перепочинку при довгих подорожах. Часто на вулицях загалом відсутні будь-які місця, де можна зупинитись і перепочити у разі втоми, поганого самопочуття або травми

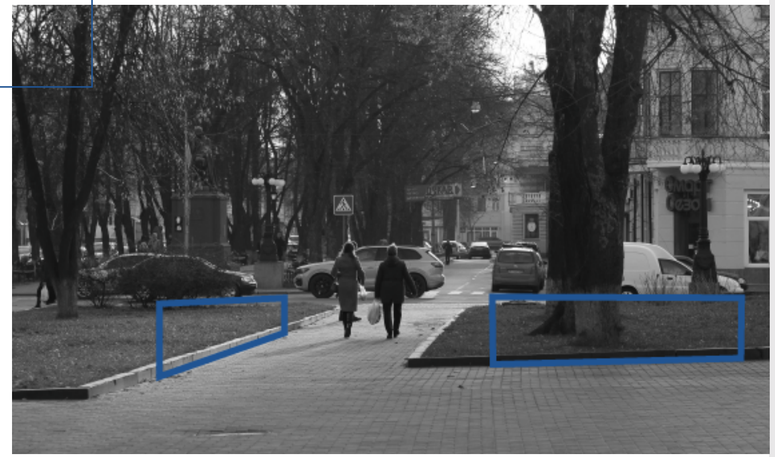

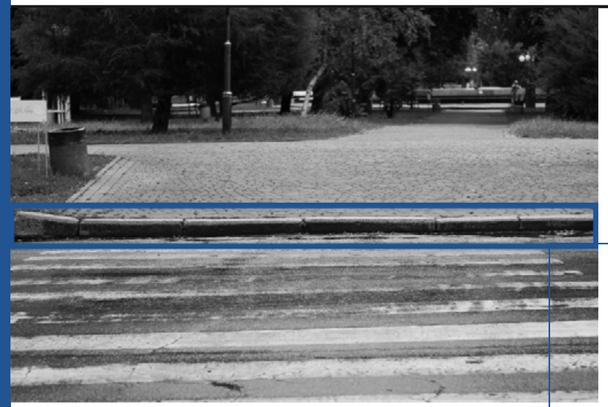

Піднятий тротуар

Високий бордюр між тротуаром та проїжджою частиною недоступний для людей на кріслах колісних. Тротуар біля пішохідних переходів не завжди занижують в рівень з дорогою. А в разі заниження — існує небезпека заїзду на тротуар автомобілів та велосипедистів.

Немає дорожньої розмітки

Пішохідні переходи погано промарковані і часто не мають розмітки, стоп-ліній для машин за 10 метрів до нього, або визначеного пріоритетного місця для велосипедистів попереду автомобілів. До того ж, встановлені знаки про перехрестя не завжди однакові і складно зчитуються.

Відсутні велодоріжки

Люди на велосипедах та електросамокатах під час руху тротуарами створюють додаткову небезпеку для всіх пішоходів, а особливо — для людей з аутизмом, незрячих людей, дітей та людей старшого віку. Іноді велодоріжки бувають занадто вузькі, що створює дискомфорт та додаткову небезпеку для користувачів з різною швидкістю руху.

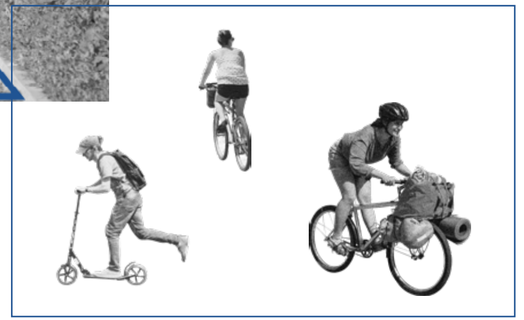

Відсутня тінь і озеленення

Недостатня кількість тіні на тротуарах робить пересування людей старшого віку та батьків з дітьми більш складним у спекотний час. Відсутнє озеленення на вулицях впливає на загальну температуру в районі та створює ефект теплового острова, коли територія загалом стає спекотнішою.

Низька крона дерев та навісні перешкоди

Низькі гілки дерев та низько розміщені вивіски чи знаки, що знаходяться обабіч руху пішоходів, часто дряпають та ранять обличчя людей з порушенням зору. Через це незрячим людям часто доводиться ходити в кепках та окулярах.

Підземні переходи

Довгі сходи без пандусів недоступні для багатьох, а особливо — для батьків з дітьми, людей старшого віку та людей на кріслах колісних. Часто в підземні переходи практично неможливо зробити комфортний пандус правильного ухилу, а наявні ліфти не працюють. Непозначені та неконтрастні сходи, особливо за відсутності освітлення, небезпечні для людей з порушеннями зору.

Незручні світлофори

Світлофори відсутні чи зламані, не мають цифрового таймера та голосового озвучення. Яскраво-червоний колір світлофору може провокувати напади у людей з епілепсією.

Неправильна висота зупинки

Людям на кріслах колісних та батькам з маленькими дітьми важко заходити в автобус чи тролейбус із зупинок, які не підняті до рівня низькопідлогового транспорту або не дозволяють до нього підійти впритул. Водії громадського транспорту зупиняються надто далеко, через неправильно розташовані зупинки або запарковані смуги.

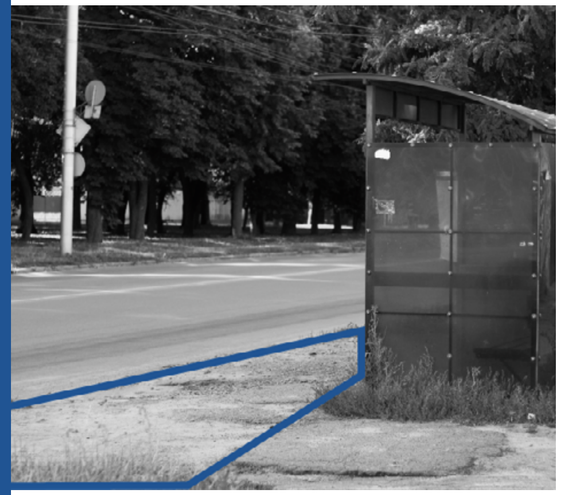

Недоступні зупинки

Зупинкові павільйони часто розміщені занадто близько до дороги, через що прохід стає завузьким для людей на кріслі колісному.

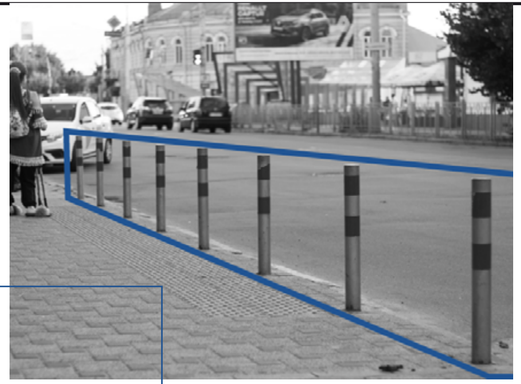

Металеві стовпчики

Також рух ускладнюють металеві стовпчики-обмежувачі руху транспорту, що розміщуються на шляху руху між зупинкою і автобусом. Із зупинкових острівців часто неможливо вийти, бо з усіх сторін вони обнесені бордюром.

Кіоски біля зупинок

Кіоски, які розташовані біля зупинок, заважають, бо забирають місце, щоб пройти чи проїхати, а також створюють додатковий шум, який сильно заважає орієнтуватися на зупинці.

Відсутнє освітлення

Освітлення є тільки на великих магістральних вулицях, але майже відсутнє на інших. Також часто освітлення є лише над проїжджою частиною і практично відсутнє на зупинках і тротуарах.

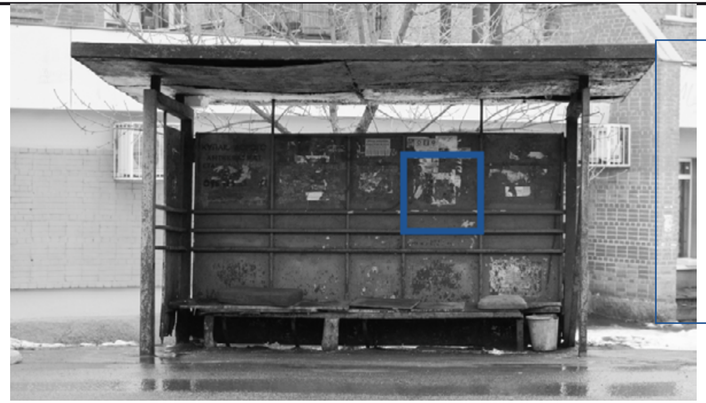

Відсутній розклад

На зупинках відсутній зрозумілий текстовий розклад та інша інформація про маршрути, а за наявності — їх складно прочитати, бо вони розміщуються в недоступному місці або написані замалим шрифтом.

Відсутнє голосове інформування про маршрути громадського транспорту, які прибувають на зупинку, що робить громадський транспорт недоступним для людей з порушеннями зору.

На зупинках відсутні навіси

На зупинках відсутні навіси, через що пасажирам некомфортно очікувати громадський транспорт в негоду. Також покриття буває прозорим, через що в спекотні дні перебувати на зупинці теж некомфортно.

Громадські простори

Це простори та території, якими всі можуть користуватися, проводити певний час, відпочивати, зустрічатися.

Громадські простори

відрізняються за типом користування: за безпеку та доступність відповідає комунальна/державна структура, або приватні власники цього простору.

Формати доступу	
Відкриті	Простори необмеженого користування за кількістю присутніх та часом відвідування. Вони відкриті, і зазвичай підпорядковуються комунальним підприємствам.
Закриті	Простори, що мають обмеження у користуванні: за кількістю присутніх, часом або умовами перебування. Там повинні знаходитися відповідальні за безпеку під час перебування відвідувачів. За потреби, такий простір може бути огороджений.
Напіввідкриті	Простори необмеженого користування за кількістю присутніх та часом користування. Але вони можуть бути закритими для вільного входу на територію для всіх охочих. Наприклад, територія двору житлового комплексу.

Формат відповідальності за простір зумовлює певні умови створення доступності.

До прикладу: облаштування підйомника в басейні для людей з інвалідністю передбачає наявність фахівця, що буде його обслуговувати. Також потрібна людина, яка відповідає за технічну справність підйомника.

А для створення заспокійливої сенсорної кімнати необхідний фахівець, який розуміється на нейрорізноманітності, та зможе надати кваліфіковану допомогу за потреби.

Нижче наведений не повний перелік потреб мешканців у містах та територіях, разом із прикладами громадських просторів, що можуть їх задовольнити.

Саме на ці потреби ми орієнтуємося, створюючи сценарії просторів. У цьому розділі ви можете знайти рекомендації для тих типів громадських просторів, що виділені в тексті.

Потреба	Приклади просторів
Зони очікування, зони відпочинку: індивідуальні та групові	**Місця для сидіння на транзитних шляхах руху** Парклет
Доступ до води	Набережні Пляж **Басейн** Пірси для рибалок
Тихий відпочинок	**Місця для пікніка** Місця для занять йогою Міські городи
Активний відпочинок	**Спортивні майданчики** Майданчики для настільного тенісу Дитячі майданчики Майданчики для вигулу собак Майданчики для тренування собак
Інфраструктура задоволення потреб	**Універсальна кабіна** **Кімната догляду за дитиною** **Облаштовані місця для куріння**

ДБН Б.2.2-5:2011
Благоустрій територій

регулює облаштування об'єктів благоустрою, які частково чи повністю є громадськими просторами.

"1.2. Ці Норми поширюються на об'єкти благоустрою незалежно від їх підпорядкування та форми власності:

- парки (гідро-, луго-, лісопарки, парки культури та відпочинку, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, спортивні, дитячі, історичні, національні, меморіальні та інші), рекреаційні зони, сади, сквери;

- пам'ятки культурної та історичної спадщини;

- майдани, площі, бульвари, проспекти;

- вулиці, дороги, провулки, узвози, проїзди, пішохідні та велосипедні доріжки, зупинки та споруди міського громадського транспорту, майданчики для паркування;

- пляжі;

- кладовища;

- інші території загального користування;

- прибудинкові території;

- території підприємств та закріплені за ними території на умовах договору;

- водоохоронні зони в межах населених пунктів,

- прибережні захисні смуги в межах населених пунктів."

Що необхідно врахувати

для того, щоб громадським простором могли користуватись якомога більше людей.

Затінення

Для людей, чутливих до підвищеної чи зниженої температури, потрібен затінок на великих площах чи майданах. У громадських просторах мають бути передбачені як відкриті місця без затінку, так і затінені.

Затінок рекомендовано створювати за допомогою озеленення. В інших випадках — завдяки різним конструкціям навісів.

Водовідвід

Для всіх людей, включно з тими, хто має складнощі у втриманні балансу, важливо, щоб тротуар був не ковзким.

Водовідведення з тротуарів має бути розраховане так, щоби повністю відводити воду з транзитних шляхів руху та не створювати калюжі на буферних, технічних чи прифасадних зонах тротуару.

Контрастність

Всі обладнання, елементи спорту чи активного відпочинку на шляхах руху повинні бути контрастними до середовища.

Як приклад, на сірому бетоному скейтпарку, елементи на шляху руху можуть бути яскраво-синього чи червоного кольору.

Освітлення

Освітлення має бути ефективним та орієнтованим на людей, щоб полегшити їх перебування у просторі та створити відчуття безпеки.

Входи та виходи, з територіями навколо, мають бути добре освітлені (3100-4200 K, 30 люкс). Для забезпечення рівномірного розподілу світла, та створення поступового переходу з яскравого на слабке, варто використовувати додаткове освітлення (2700-3000 K, 10 люкс).

Навігація

У громадських просторах важливо робити піктограми, вказівники руху, мапи, кнопки виклику допомоги.

Стели навігації не повинні заважати транзитному руху, але бути контрастними до навколишнього середовища, щоби візуально виділятися.

Вандалостійкість

Обладнання повинне бути стійким до вандалізму, корозії та впливу атмосферних опадів. Всі з'єднання між елементами мають бути гладкими, щоб користувачі не могли випадково зачепитися чи поранитися.

Є випадки, коли елементи зношуються і мають певний час використання. Варто передбачити їх монтаж таким чином, щоби можна було легко замінити на новий елемент за потреби.

Покриття

Покриття має бути рівним, не ковзким. Продумана тактильна навігація не повинна заважати користувачам — наприклад, не бути занадто рельєфною, або не розташовуватись там, де це недоречно, як-от на транзитних шляхах руху.

Безпека

Безпека передбачає достатню оглядовість всіх просторів, легкий та безбар'єрний доступ до всіх зон. Якщо в просторі є індивідуальні зони — вони повинні знаходитися біля кнопок виклику допомоги, а поряд варто передбачати місце для можливого перебування людей.

На території громадських просторів має бути система відеоспостереження для фіксації порушень, або ж своєчасного реагування на критичні ситуації.

Матриця функцій дій дітей за віком

Чим більше насичений простір різними можливостями для гри, тим більше часу в ньому проводять діти. Крім того, якщо в просторі діти можуть створювати щось самостійно, співпрацюючи один з одним, або ж за допомогою дорослих — то цей простір допомагає у формуванні самооцінки та здатності до взаємодії з іншими.

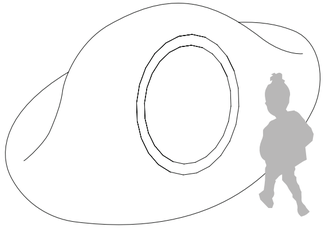

Можна узагальнити, що у віці 0-3+ років, діти більше вивчають світ навколо та свій розвиток у ньому. Від 3-6+ років важлива інтенсивна фізична активність і взаємодія із дорослими, коли соціальні контакти не тривалі, проте — дуже емоційні. У віковій групі 6-12+ переважають соціальна взаємодія і рухливі ігри, розраховані на випробування своїх сил. Старші діти 12-15+ на перше місце ставлять соціальні контакти і заняття спортом.

Але є закономірність, яка свідчить про те, що на вибір дітей і батьків, де гратися, певною мірою впливає рівень розвитку дитини.

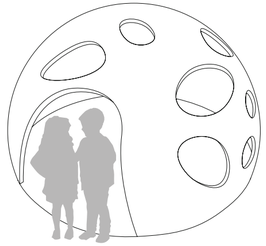

Вік	0-3+	3-6+	6-12+	12-15+	Вік
Доступна висота	0-0.9 м	0-1.5 м	відсутні обмеження		Доступна висота

	Ігрові процеси				Навички та вміння
Не гра	спостереження за взаємодією між людьми вивчення різних матеріалів спостереження за навколишнім середовищем перехід з одного середовища в інше	спостереження за взаємодією між людьми вивчення різних матеріалів спостереження за навколишнім середовищем	спостереження за взаємодією між людьми знаходження поряд із дітьми та дорослими спостереження за навколишнім середовищем	спостереження за взаємодією між людьми знаходження поряд із дітьми та дорослими спостереження за навколишнім середовищем перехід з одного середовища в інше	Не гра

Матриця функцій дій дітей за віком

Вік	0-3+	3-6+	6-12+	12-15+	Вік
Доступна висота	0-0.9 м	0-1.5 м	відсутні обмеження		Доступна висота

Ігрові процеси

Когнітивні навички

Концентрація уваги, вміння вирішувати проблеми та гнучкість мислення завдяки розв'язанню складних завдань та побудови ефективних стратегій для пошуку рішень.

- взаємодія у групі
- взаємодія з об'єктами, які можна пересувати
- сприймання та вивчення нового
- повзання
- взаємодія зі старшими
- спостереження за об'єктами, які рухаються
- розвиток мовлення
- навчання ходьбі і розвиток рівноваги за допомогою фізичних зачіпок у просторі
- взаємодія зі старшими
- взаємодія з об'єктами, які можна пересувати
- розвиток мовлення
- взаємодія між дітьми
- спостереження за об'єктами, які рухаються
- сприймання та вивчення нового
- вибір маршрутів для активної гри
- сприймання та вивчення нового
- розвиток мовлення
- взаємодія між дітьми
- створення нової гри на існуючому обладнанні
- вирішення проблем
- побудова складних маршрутів для рухливих ігор
- сприймання та вивчення нового
- вирішення проблем
- змагання
- взаємодія у групі
- поєднання складних маршрутів для пересувних ігор із взаємодією в групі
- увага від спостерігачів

Сенсорні навички

Поєднання використання органів чуття (слух, зір, дотик, вестибулярний апарат, пропріоцепція, розвиток дрібної і крупної моторики).

- експериментальна взаємодія із різними матеріалами та розвиток чутливості методом проб
- скелелазіння
- взаємодія з кольорами
- вивчення різних матеріалів
- розкручування
- розхитування
- гойдання
- розвиток дрібної моторики
- взаємодія зі звуком, ритмом та вібрацією
- взаємодія зі звуком, ритмом та вібрацією
- розвиток дрібної моторики
- взаємодія з кольорами
- стандартні скелелазні елементи
- взаємодія матеріалів і рухів
- експериментальна взаємодія із різними матеріалами та розвиток чутливості методом проб
- скелелазіння
- гойдання
- розхитування
- розкручуваннння
- взаємодія із водою, піском та камінням у поєднанні з активною грою
- спостереження за взаємодією різних матеріалів у різні пори року
- нестандартні скелелазні елементи
- взаємодія матеріалів і рухів
- взаємодія зі звуком, ритмом та вібрацією
- скелелазіння
- гойдання
- взаємодія із водою, піском та камінням у поєднанні з активною грою
- спостереження за взаємодією різних матеріалів у різні пори року
- експериментальна взаємодія із різними матеріалами та розвиток чутливості методом проб
- розкручування
- розхитування
- катання на засобах пересування з колесами (скейти, велосипеди, самокати, ролики і т.д)
- нестандартні скелелазні елементи
- взаємодія зі звуком, ритмом та вібрацією
- скелелазіння
- розхитування
- взаємодія із водою, піском та камінням у поєднанні з активною грою
- розкручуваннння
- розхитування
- групова взаємодія зі звуком, ритмом та вібрацією

Навички та вміння

Когнітивні навички

Концентрація уваги, вміння вирішувати проблеми та гнучкість мислення завдяки розв'язанню складних завдань та побудови ефективних стратегій для пошуку рішень.

Сенсорні навички

Поєднання використання органів чуття (слух, зір, дотик, вестибулярний апарат, пропріоцепція, розвиток дрібної і крупної моторики).

Матриця функцій дій дітей за віком

Вік	0-3+	3-6+	6-12+	12-15+	Вік
Доступна висота	0-0.9 м	0-1.5 м	відсутні обмеження		Доступна висота

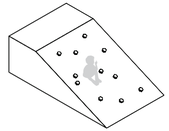

Ігрові процеси

Навички спілкування

Співпраця, спілкування та розуміння точки зору інших людей. Розвиток уміння ділитись ідеями, узгоджувати правила, розвивати емпатію.

- взаємодія з іншими
- досвід обміну іграшками
- спостереження за взаємодією між людьми
- простір для взаємодії за допомогою об'єктів (іграшок)
- взаємодія зі старшими
- скелелазіння, гойдання, розкручування, розхитування, ковзання з іншими дітьми
- класифікація і виключення предметів за подібними і відмінними ознаками

- взаємодія у групі
- спільні ігри
- простір для взаємодії за допомогою для об'єктів (іграшок)
- навички фізичної взаємодії у групі
- взаємодія зі старшими дітьми
- допомога один одному
- спостереження за взаємодією між людьми
- скелелазіння, гойдання, розкручування, розхитування, ковзання з іншими дітьми

- використання обладнання, призначеного для молодших дітей, старшими дітьми
- навчання молодших
- ігри за правилами
- допомога один одному
- взаємодія зі старшими і молодшими дітьми
- спільні ігри
- розхитування один одного по черзі та розхитування групи по черзі
- навички фізичної взаємодії у групі
- ігри, створені власноруч

- ігри за правилами
- навички фізичної взаємодії у групі
- ігри, створені власноруч
- спільні ігри
- взаємодія із молодшими дітьми
- навчання молодших
- допомога один одному

Фізичні навички

Фізична активність, розуміння рухів та простору за допомогою практики сенсомоторних навичок, розвитку просторового розуміння та виховання активного та здорового тіла.

Понад 50% активності

- повзання та взаємодія з похилою поверхнею
- повзання та взаємодія з площиною, яка обертається
- взаємодія з об'єктами, що допомагають пересуватися
- розкручуванння
- ковзання
- гойдання
- розхитування

- гойдання
- стандартні елементи, які розвивають силу і спритність без супроводу дорослих
- розхитування
- повзання та взаємодія з площиною, яка обертається
- розкручуванння
- повзання та взаємодія з похилою поверхнею
- ковзання
- акцент на рухливих іграх
- взаємодія з об'єктами, що допомагають пересу-ватися
- розвиток крупної моторики

- нестандартні елементи, які вимагають багато сили і спритності
- розвиток крупної моторики
- нестандартні мотузкові елементи
- розкручуванння
- скелелазіння
- гойдання
- ковзання
- розхитування

- унікальні елементи майдан-чиків, які проєктуються з урахуванням місцевості
- розвиток крупної моторики та підтримка свого фізичного розвитку
- нестандартні мотузкові елементи
- розкручуванння
- ковзання
- гойдання
- розхитування

Навички та вміння

Навички спілкування

Співпраця, спілкування та розуміння точки зору інших людей. Розвиток уміння ділитись ідеями, узгоджувати правила, розвивати емпатію.

Фізичні навички

Фізична активність, розуміння рухів та простору за допомогою практики сенсомоторних навичок, розвитку просторового розуміння та виховання активного та здорового тіла.

Понад 50% активності

Матриця функцій дій дітей за віком

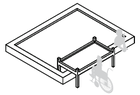

Вік	0-3+	3-6+	6-12+	12-15+
Доступна висота	0-0.9 м	0-1.5 м	відсутні обмеження	

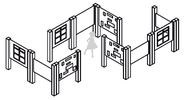

Ігрові процеси

Творчі здібності

Вміння вигадувати ідеї, висловлювати їх, та втілювати в реальність; створювати асоціації, символи, презентувати ідеї та ділитися цим досвідом з іншими.

2.4% від загальної ігрової активності

- творча уява через образи
- взаємодія з кольорами
- взаємодія зі звуком, ритмом та вібрацією
- взаємодія зі старшими
- розвиток дрібної моторики
- створення сюжетно-рольових ігор
- поєднання діяльностей, які можна випробовувати тільки вдвох або в групі
- простір для взаємодії чи самовираження через малювання, ліплення тощо
- використання курганів, замкнутих та напівзамкнутих просторів для створення власних ролевих ігор
- поєднання діяльностей, які можна випробовувати тільки вдвох або в групі
- ігри за власними правилами
- ігри, створені власноруч
- поєднання стандартних елементів на майданчику із власними для створення нетипових ігор
- ігри, створені власноруч
- поєднання діяльностей, які можна випробовувати тільки вдвох або в групі

Емоційні навички

Розуміти свої емоції та керувати ними, вміти адекватно та влучно виражати їх. Розвивати самосвідомість та вольову сферу, контролювати спонтанні імпульси та діяти відповідно до ситуації.

- взаємодія зі старшими
- спостереження за навколишнім середовищем
- взаємодія з іншими
- вміння приймати допомогу від дорослих
- розхитування в групі (або один з групи розхитує інших)
- вибір часу взаємодії
- елементи простору, які «спрацьовують» у взаємодії з дорослим
- індивідуальна гра
- навчання безпечних та небезпечних сценаріїв
- подолання страхів
- самоконтроль і чергування
- навички взаємодії у групі
- взаємодії у групі зі старшими
- вміння приймати допомогу від дорослих
- спостереження за навколишнім середовищем
- досвід вирішення проблем
- індивідуальна гра
- вміння приймати допомогу від дорослих
- досвід вирішення проблем
- навчання безпечних та небезпечних сценаріїв
- вибір часу взаємодії
- розвиток вольової сфери і вміння проявити наполегливість
- навички взаємодії у групі
- подолання страхів, та відчуття гордості після цього
- бажання розхитуватись в групі чи розхитувати інших
- подолання страхів
- самоконтроль і чергування
- елементи бар'єрів, які створюють умови для фізичних випробувань на майданчиках (наприклад, для паркуру)
- подолання страхів, та відчуття гордості після цього
- індивідуальна гра
- ігри за правилами
- навчання безпечних та небезпечних сценаріїв
- вибір часу взаємодії

Навички та вміння

Творчі здібності

Вміння вигадувати ідеї, висловлювати їх, та втілювати в реальність; створювати асоціації, символи, презентувати ідеї та ділитися цим досвідом з іншими.

2.4% від загальної ігрової активності

Емоційні навички

Розуміти свої емоції та керувати ними, вміти адекватно та влучно виражати їх. Розвивати самосвідомість та вольову сферу, контролювати спонтанні імпульси та діяти відповідно до ситуації.

Універсальні рішення

ті, які ми вважаємо більш пріорітетними
та близькими до ідеалу.

Ми не маємо на меті показати всі можливі рішення використання правильних елементів чи розмірів.

Ми хочемо показати **головні принципи,** якими важливо керуватись у створенні безбар'єрного простору

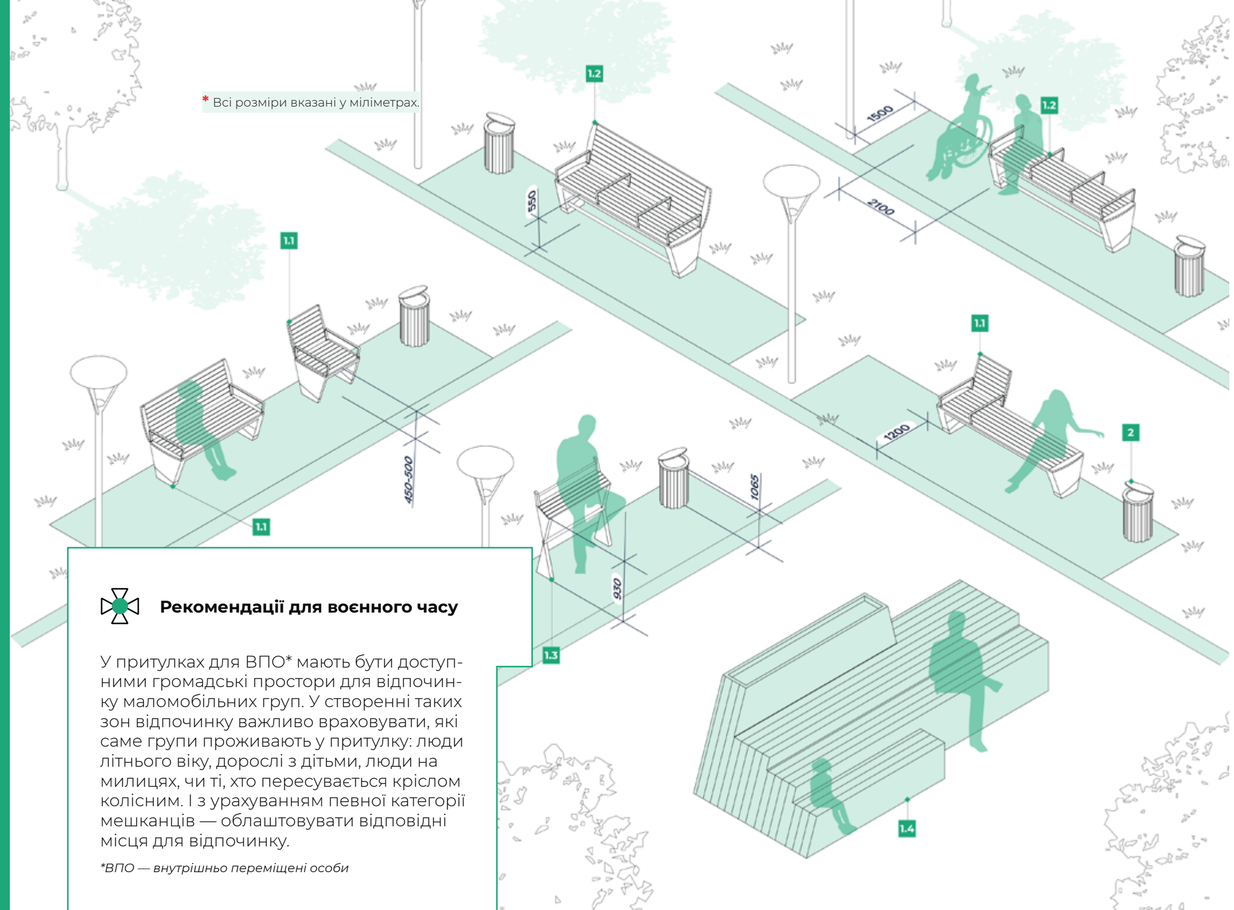

Рекомендації для воєнного часу

У притулках для ВПО* мають бути доступними громадські простори для відпочинку маломобільних груп. У створенні таких зон відпочинку важливо враховувати, які саме групи проживають у притулку: люди літнього віку, дорослі з дітьми, люди на милицях, чи ті, хто пересувається кріслом колісним. І з урахуванням певної категорії мешканців — облаштовувати відповідні місця для відпочинку.

**ВПО — внутрішньо переміщені особи*

Місця для сидіння на транзитних шляхах руху

У місцях очікування, відпочинку та на транзитних шляхах руху, варто облаштувати місця для сидіння та смітники. Вони мають зустрічатися кожні 100 м та враховувати антропометричні розміри різних користувачів — дітей, людей похилого віку, простір для домашніх улюбленців, дитячих візків чи крісел колісних. На транзитних шляхах руху доречно передбачати стандартну висоту для сидіння, і додатково — розміщувати більш високі місця. Для зон відпочинку доречно передбачати різні типи відпочинкових місць: як групові модульні та мобільні місця для сидіння, так і індивідуальні місця чи місця для двох, трьох людей. Зони очікування можуть облаштовуватися місцями, на які можна спертись.

Рекомендації з реалізації сценарію, наведені розміри рекомендаційні, запропоновані авторами посібника

1 Місця для сидіння

Місця для сидіння знаходяться як на транзитних шляхах руху, так і в місцях групового чи індивідуального відпочинку.

Лавки мають бути різноманітними за антропометричними характеристиками, тобто — враховувати розміри різних користувачів. Їх варто проєктувати як одномісними із простором для однієї людини, так і для багатьох.

Якщо лавка знаходиться на транзитних шляхах, то мінімальна відстань вглиб від транзиту — **1,2 м**. Це забезпечить вільний простір для ніг.

Поруч із лавами потрібно врахувати вільний простір габаритами **2,1 м** шириною та **1,5 м** глибиною для людини на кріслі колісному, домашнього улюбленця чи дитячого візочка.

Кут спинок — **76º**, а підлокітники на висоті **200 мм** від рівня сидіння.

1.1 Стандартне місце для сидіння на висоті **450-500 мм**. З/без перил та спинки.

1.2 Місце для сидіння на висоті **550 мм** більш зручне для людей похилого віку. З перилами та з/без спинки. Має планку для ніг, щоб на неї опиратися.

1.3 Місце для сидіння на висоті **930 мм** більш зручне для людей, яким може бути складно сідати. Зі спинкою. Має планку для ніг, щоб на неї опиратися.

1.4 Місце для сидіння на висоті **310-380 мм** враховує доступну висоту для дітей. Можуть розміщуватися біля дитячих майданчиків чи в зонах сумісного користування (різновікових груп).

2 Смітники

Рекомендовано розміщувати окремо від місць для сидіння, для комфорту тих, хто сидить, але недалеко від зони очікування.

Смітник краще робити з кришкою від атмосферних опадів, а в конструкції має бути відкритий отвір для того, щоб закинути сміття без доторку до смітника.

Висота отвору для сміття має бути **1065 мм**.

Смітник не повинен знаходитись на транзитних шляхах. Його варто розмістити на буферних або технічних частинах тротуару.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН Б.2.2-5:2011 Благоустрій територій
п. 5.1.4, п. 9.6.9, п. 9.6.11

Світовий досвід

Стаціонарні лави повинні включати опори для спини та рук для зручності переміщення, з висотою сидіння від **405 мм до 460 мм**. Біля лавки має бути вільний простір для прийомні однієї особи, яка користується кріслом колісним або самокатом, з мінімальною площею вільного простору **1015 мм на 1220 мм**.

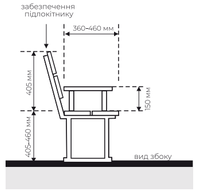

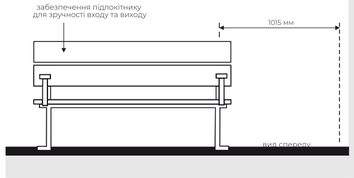

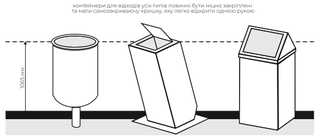

Якщо на контейнерах для відходів є кришки, вони мають легко керуватися однією рукою, а отвори повинні бути встановлені не вище 1065 мм від рівня підлоги, тротуару чи покриття.

Посібник з проєктування доступності. Торонто

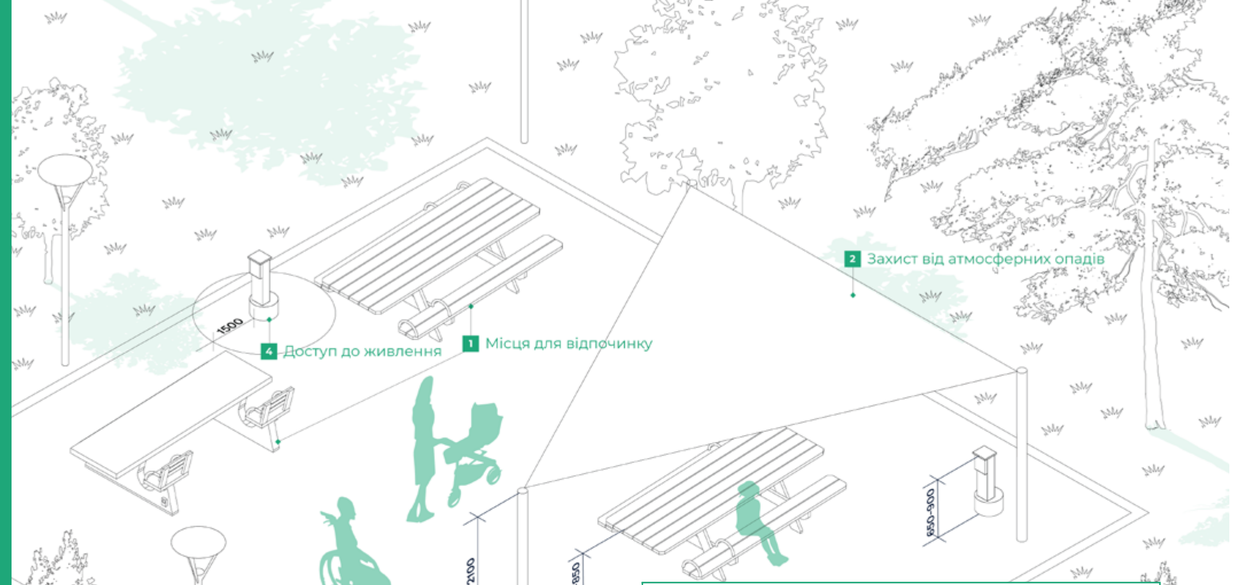

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Рекомендації для воєнного часу

Місця для приготування їжі у громадських місцях можуть використовуватися для гуртування громади та місцевих мешканців. У періоди вимкнення електроенергії чи відсутності газопостачання, люди можуть самостійно використовувати мангали, або збиратися колективом для приготування їжі. Такі місця можуть використовувати для приготування їжі люди, які тимчасово втратили домівки. Доречно облаштовувати такі місця на території притулків.

Тихий відпочинок

Для тихого та спокійного відпочинку в парковій зоні, там можуть бути розміщені майданчики для пікніку. Доступні столики повинні розташовуватися в різних місцях — як на сонці, так і під навісом. Деякі столики можуть розміщуватися близько одне до одного для великих груп чи зборів, а інші — поблизу зручностей на території, таких як парковки чи адміністративні корпуси. Місця для приготування їжі можуть бути як спільного користування, так і індивідуального. Мангали — розміщені біля кожного столика, і мають враховувати альтернативу з накриттям від дощу. Навколо місць для пікніка має бути доступ до води, умивальник, смітник.

Рекомендації з реалізації сценарію, наведені розміри рекомендаційні, запропоновані авторами посібника

1 Місця для відпочинку

Поверхня столу повинна бути на висоті **700-850 мм** від рівня тротуару. Бажано, щоб опори столу були такими: або одна посередині стільниці, або чотири — по краях столу. Це потрібно для того, щоб простір під стільницею був вільним для людини на кріслі колісному. Місця для сидіння мають бути зі спинками та підлокітниками, а також і без них — завжди потрібна альтернатива. Деякі з них мають легко пересуватись, бути мобільними та не вимагати значних фізичних зусиль.

2 Захист від атмосферних опадів

Місця для пікніка варто розташовувати в тінистих локаціях, або під навісом, який повинен забезпечувати захист від прямих сонячних променів та від опадів.

Рекомендована висота навісу становить щонайменше **2,1 м.**

3 Місця для приготування їжі

У публічних просторах, для пікніку повинні бути організовані місця для приготування їжі — адже імпровізовані мангали можуть бути небезпечними та завдавати шкоди природі. Варто передбачити як мангали для загального користування (для декількох столів), так і для окремих столиків. Незалежно від форми конструкції мангалу — чи це вогнище на землі, чи піднята конструкція — висота поверхні, на якій готується їжа, повинна бути не вище **700-850 мм** від рівня землі.

4 Доступ до живлення

Для того, щоб підзарядити ґаджети, чи електронне крісло колісне, потрібен доступ до розетки. Для неї варто передбачити контрастність та вільний доступ шириною **1,5 м**. Краще розміщувати поряд зі столиком щоб залишати пристрої на стільниці. Висота розетки має бути від **650 мм до 900 мм**. Захисна кришка та вологозахищеність — обов'язкові для безпечного використання.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

Не нормується

Світовий досвід

Доступні місця для кемпінгу повинні бути розташовані на одному рівні з прилеглими поверхнями, мати тверду вільну дренажну поверхню та включати прилеглу доступну парковку.

Столи для пікніка та ями для барбекю в безпосередній близькості від доступних кемпінгів повинні бути доступними для крісел колісних.

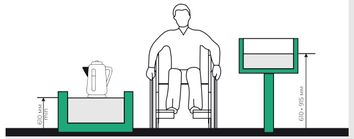

Між доступним кемпінгом, доступними туалетами, душовими або іншими зручностями кемпінгу має бути тверда поверхня, дорога або доріжка.

Доступні кемпінги повинні включати доступну гідророзетку для підзарядки акумуляторів для електричних засобів пересування.

Деякі столи та лавки для пікніка варто розташовувати поблизу доріжок, доступних для людей, які користуються різними засобами пересування.

У різноманітних сонячних і тінистих місцях повинні бути доступні столи або лавки для пікніка.

Конструкція столів для пікніка повинна дозволяти людям, які користуються допоміжними засобами пересування, підходити до них і забезпечувати відповідний проміжок для колін і підлокітників.

Посібник з проєктування доступності. Торонто

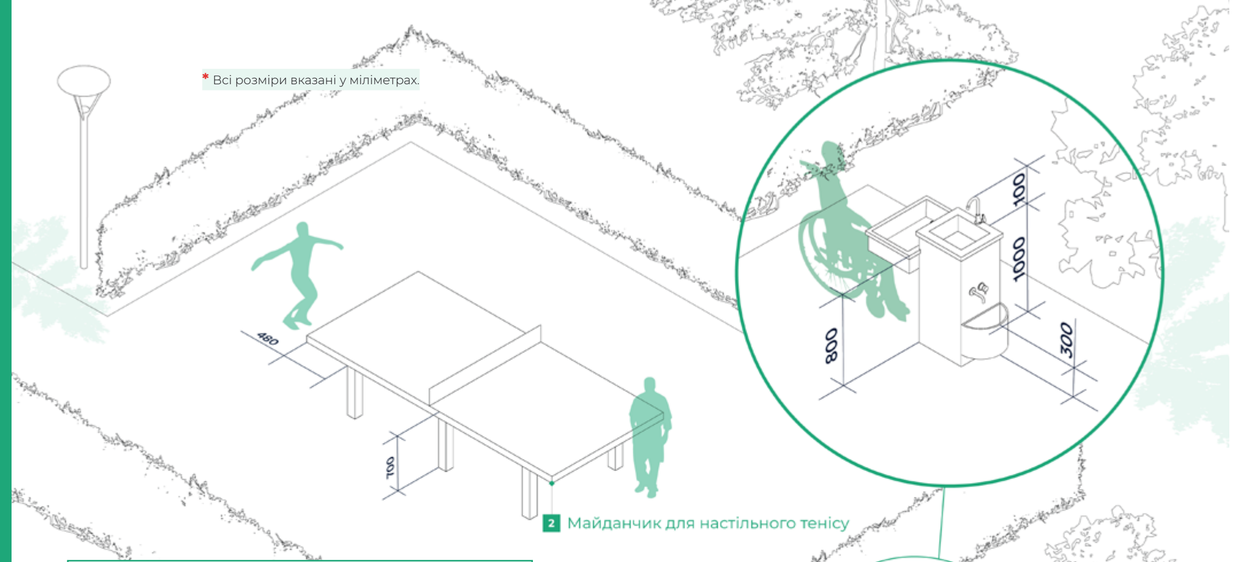

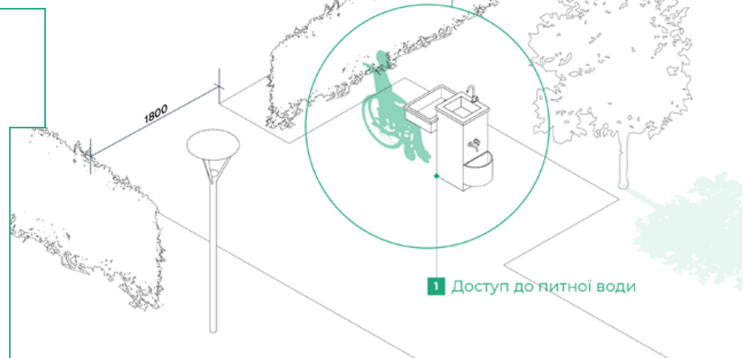

Рекомендації для воєнного часу

Важливо забезпечувати всіх людей доступом до питної води. Це може бути доступ до бюветів, криниць, джерел, очищеної води з питних фонтанчиків. Доступ до питної води має бути відкритим для всіх, особливо для вразливих верств населення. Також потреба доступу до джерел води є актуальною під час вимкнення водопостачання.

Активний відпочинок

Для активного відпочинку в публічних місцях можна облаштовувати різні зони, зокрема майданчики для настільного тенісу. Всі зони активного відпочинку повинні мати захист із кущів та дерев для, того щоб не розповсюджувати шум територією — це забезпечує спокій для людей, що чутливі до шуму вище 60 дБ, та для місцевої фауни, наприклад, пташок. Біля місць активного відпочинку важливо облаштовувати доступ до води, особливо — до питної, для втамування спраги чи зволоження у суху погоду.

Рекомендації з реалізації сценарію, наведені розміри рекомендаційні, запропоновані авторами посібника

1 Доступ до питної води

У паркових зонах, місцях активного відпочинку та зонах, далеких від доступу до води, доречно облаштовувати питні фонтанчики.

Вони мають бути доступними для домашніх улюбленців на висоті **300 мм**, для людей на кріслі колісному та дітей на висоті **800 мм** та для дорослих на висоті **1 м**.

Щоб людина, яка пересувається кріслом колісним, комфортно користувалася фонтанчиком, потрібно передбачити вільний простір **700 мм** під чашею. Тоді люди зможуть під'їхати прямо під питний фонтанчик.

Всі пристрої для користування фонтанчиком повинні бути нажимного типу, де сила нажиму не більше **19,5 Н**. А носик фонтанчику має бути вищим, ніж чаша, мінімум на **100 мм** для того, щоб була змога набрати води у пляшку.

Навколо фонтанчику має вільно пересуватися людина на кріслі колісному — це забезпечить простір шириною мінімум **1,2 м**. Якщо ж поруч є водозбірні решітки, то їх отвори повинні бути перпендикулярними шляху до фонтанчика. Чарунки мають бути шириною не більше **15 мм**.

2 Майданчик для настільного тенісу

Майданчик для тенісу має розміщуватися в місцях для активного відпочинку. Для захисту від вітру та шуму, рекомендовано висажувати по периметру комбіновані посадки з високих кущів та невисоких дерев. Їх варто розташовувати у затінених місцях або під навісами, які створюють додатковий затінок. У межах зони для гри в теніс, не потрібно додаткового обладнання, такого як лавки чи урни — краще розмістити їх поряд із такою зоною.

Сам майданчик повинен мати мінімальний розмір **8х6 м**, де столик займатиме **2,7х1,5 м**, а довкола нього — транзитний простір шириною від **1,8 м**.

Щоб людина на кріслі колісному могла під'їхати до столика, варто передбачити вільний простір для колін висотою **700 мм** під стільницею, та глибиною мінімум **480 мм**.

Висота столика — **700-800 мм** від рівня землі.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН Б.2.2-5:2011 Благоустрій територій
п. 9.6.6

ДСТУ ISO 21542:202X

Світовий досвід

Зовнішні громадські питні фонтанчики варто надійно закріпити. Також потрібно забезпечити вільний простір для колін нижче **700 мм** — це потрібно, щоб був зручний доступ для людей на кріслі колісному.

Якщо питні фонтанчики врізні (наприклад, у ніші), ширина колінного простору повинна бути не менше **760 мм**.

Максимальна висота носика має становити **915 мм**, а елементи керування мають бути легкими в користуванні однією рукою.

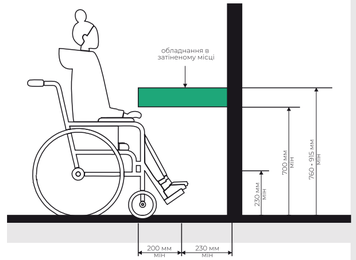

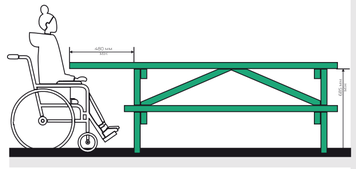

Посібник з проєктування доступності. Торонто

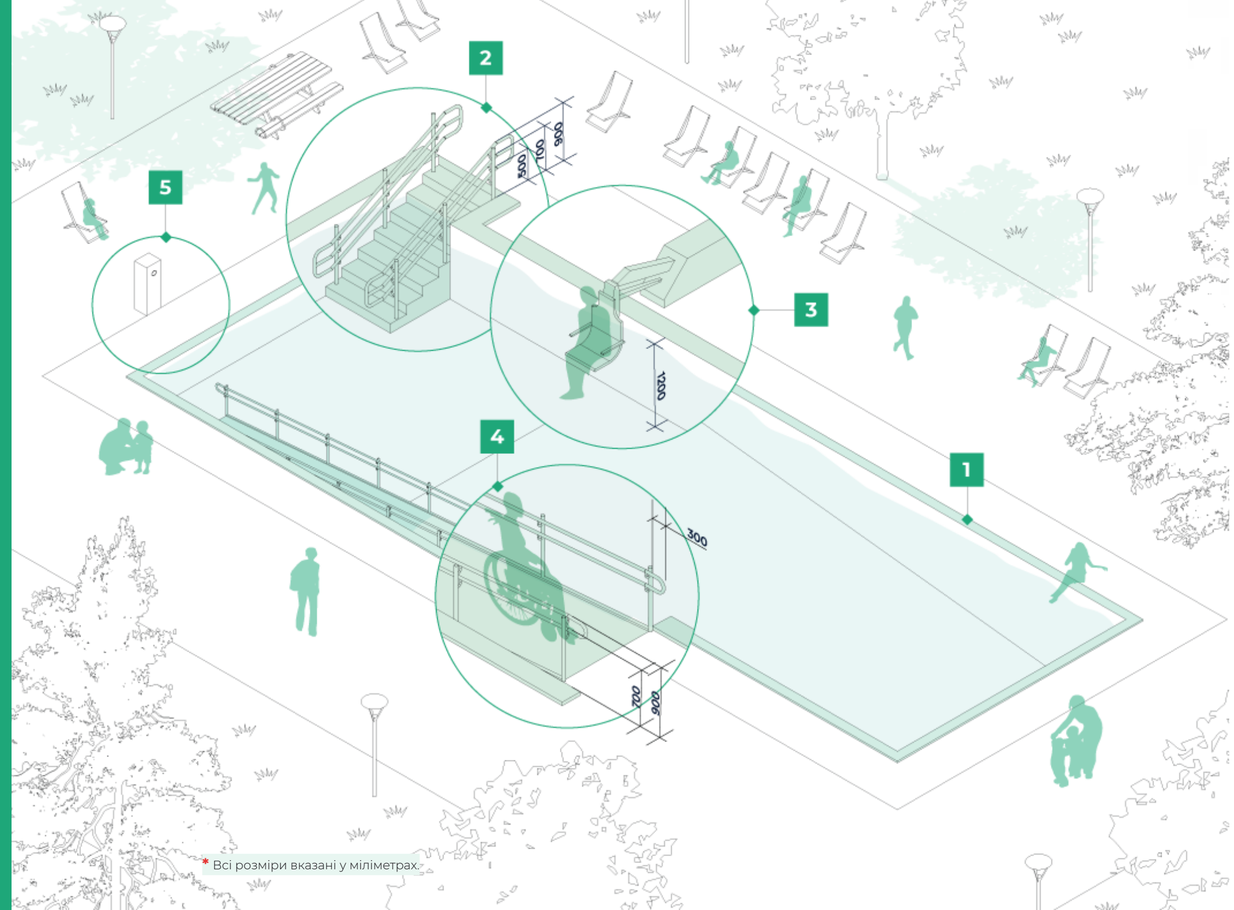

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Басейн

Кількість входів у басейн планується залежно від його розмірів. У кожному басейні має бути хоча би один доступний вхід для людини з інвалідністю. Основний доступний вхід — це або підйомник для басейну, абу похилий пандус. Додатково необхідно втановити сходи. Якщо у басейн є два входи, тоді сходи повинні розміщуватися на протилежних стінах басейну. Якщо басейн **понад 90 м²** — у ньому повинно бути щонайменше два доступні входи. Якщо **менший за 90 м²** — допускається один доступний вхід. Це простір, який має бути у підпорядкуванні конкретних людей, що будуть відповідати за обладнання, якість обслуговування басейну та безпеку. В наявності у персоналу є крісла колісні, які пристосовані для того, щоб у них заходити у прісну чи солону воду. Гамаки та інші місця для сидіння за висотою та більцями мають відповідати характеристикам сценарію "Місця для сидіння на транзитних шляхах руху". На території повинні бути доступними роздягальні та душ.

Рекомендації з реалізації сценарію, наведені розміри рекомендаційні, запропоновані авторами посібника

1 Захисний бортик

Попереджає про початок басейну людей з порушенням зору чи з розсіяною увагою. Має розташовуватися вздовж периметру басейну, бути контрастним до поверхні. Він має не заважати облаштуванню підйомника. Це може бути:

- бортик висотою не менше **5 см**;
- тактильне попередження з водостічних чарунок (отвори яких не перевищують ширину у **0,015 м**);
- тактильне попередження через рельєф на поверхні (наприклад, бесшовна плитка на рельєфній мозаїці).

2 Сходи

Мають бути нековзкими, з поручнями на рівнях **0,9 м, 0,7 м та 0,5 м** для дітей. Перша та остання сходинки повинні мати контрастне маркування. Сходинки рекомендовано використовувати ступінчастого типу, щоб людина бачила, куди ставить ногу.

3 Підйомник

Підйомники для маломобільних груп у басейнах мають бути розташовані там, де рівень води не глибший за **1,2 м**. Це дає можливість супроводжуючій людині стояти стійко у воді. Якщо басейн має два входи у басейн, один з них має бути зі сторони, де рівень не нижче **1,2 м**.

Як виняток, якщо весь басейн глибший за **1,2 м**, дозволяється використовувати підйомник в будь-якому місці як доступний засіб входу.

Біля підйомника має бути кнопка виклику персоналу, що зможе надати допомогу.

4 Пандус

- Ширина пандусу для проїзду **1,2 м**;
- Висота пандусу у співвідношенні **1:12,** для більшої зручності рекомендовано робити нахил 1:20. Довжина залежить від висоти;
- Поручні на висоті **0,7 м та 0,9 м**;
- Поручні починаються та закінчуються за **300 мм** до початку та закінчення пандусу;
- Вздовж пандусу, по бічних краях, повинні бути поріжки висотою **5 см**, щоб передні колеса крісла колісного не вислизали;
- Поверхня пандусу шорстка.

5 Кнопка виклику допомоги

Має бути розташованою у найвіддаленіших місцях від пунктів допомоги чи адміністративних центрів, що знаходяться надто далеко, щоби попередити про небезпеку. Найкраще розташування біля кожного басейну на висоті **0,9 - 1,1 м.**

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. п. 6.3.2.4

ДБН В.2.2-13-2003 Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди

Світовий досвід

Відкриті басейни для плавання та невеликі басейни повинні бути доступними для людей різного віку або з різними порушеннями здоров'я.

Межі басейну мають бути чітко визначені структурними змінами та мати яскравий колір або різкий контраст (наприклад: **70%** різниці у відбитті світла) як до водної поверхні, так і до навколишнього покриття, щоб допомогти зорієнтуватися людям з порушеннями зору.

Усі матеріали та оздоблення, які використовуються по периметру басейну, на палубі або на асфальтованих ділянках навколо басейну, мають бути створені із твердих, нековзких матеріалів.

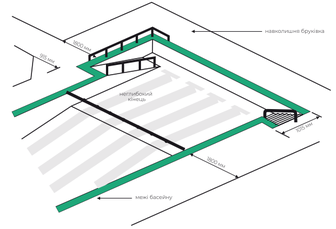

Дренажна плитка та траншеї повинні бути розроблені таким чином, щоб звести до мінімуму ймовірність випадкового спотикання. У них не має бути отворів, ширших за **13 мм**.

Зберігання захисного спорядження або іншого обладнання навколо басейну, варто розташовувати там, де це не становить небезпеки для людей з порушеннями зору.

Крісла рятувальників або інші конструкції, пов'язані з басейном, повинні бути пофарбовані в дуже контрастні кольори.

Посібник з проєктування доступності. Торонто

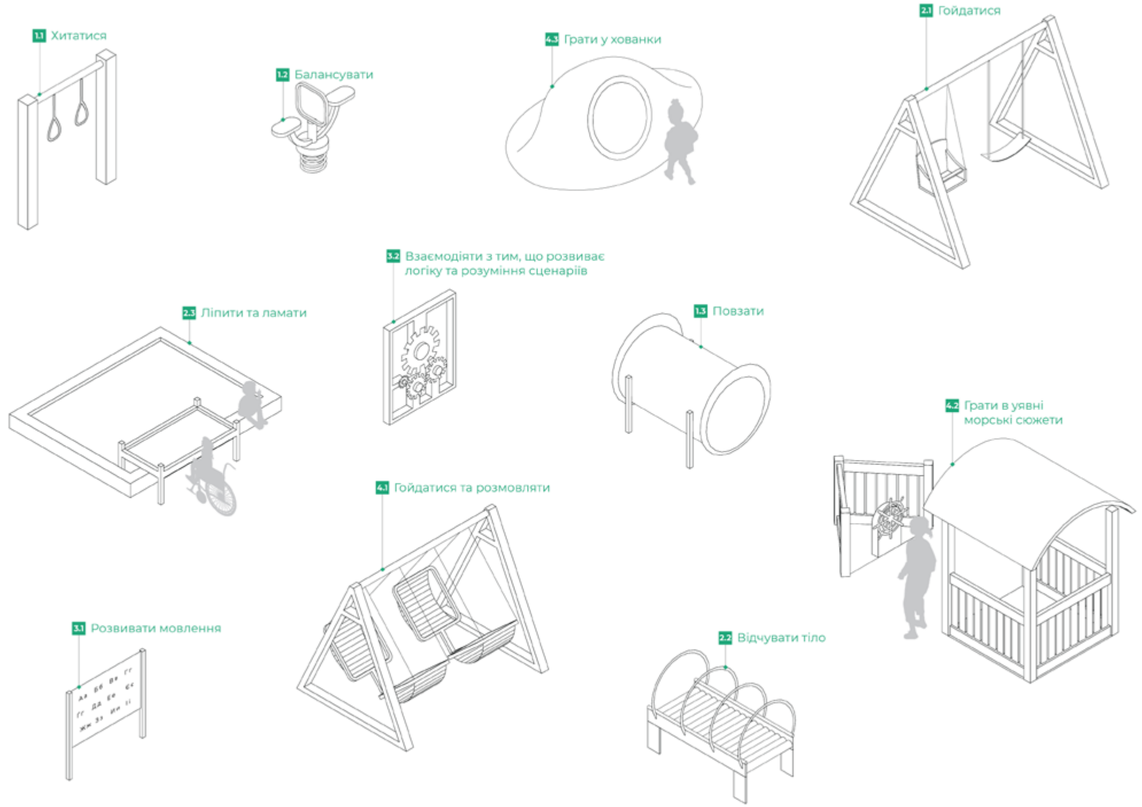

Дитячий майданчик для дітей дошкільного віку (перша частина функцій)

Діти віком від 3 до 7 років активно користуються самокатами та велосипедами, тому, в межах майданчиків для ігор дітей такого віку, доцільно передбачати невеликі велопішохідні доріжки (**0,9 м** завширшки). На таких майданчиках варто розміщувати тематичні ігрові комплекси з фізкультурними та розвиваючими елементами. Вітається облаштування штучного рельєфу. При розміщені обладнання необхідно дотримуватися мінімальних відстаней безпеки.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Функції фізичні

Розвиває фізичну активність, розуміння руху та простору за допомогою практики сенсомоторних навичок, розвитку просторового розуміння та розвитку активного та здорового тіла.

- **1.1 Висіти**
- **1.2 Балансувати**
- **1.3 Повзати**

2 Функції сенсорики

Поєднання використання органів чуття (слух, зір, дотик, вестибулярний апарат, пропріоцепції, планування моторики).

- **2.1 Гойдатися**
- **2.2 Розвивати відчуття тіла**
- **2.3 Ліпити та ламати**

3 Функції когнітивні

Концентрація уваги, вирішення проблем та гнучкість мислення завдяки розвитку вміння розв'язувати складні завдання та будувати ефективні стратегії для пошуку рішень.

- **3.1 Розвивати мовлення**
- **3.2 Взаємодіяти з тим, що розвиває логіку та розуміння сценаріїв**

4 Функції розвитку комунікації

Співпраця, спілкування та розуміння точки зору інших людей. Можливість ділитися ідеями, погоджуючи правила та розвиваючи співчуття.

- **4.1 Гойдатися та розмовляти**
- **4.2 Грати в уявні морські сюжети**
- **4.3 Грати у хованки**

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН Б.2.2-12:2019 Планування та забудова територій
п. 6.1.28

ДБН Б.2.2-5:2011 Благоустрій територій
п. 6.8

ДСТУ EN 1176-1:2019 Устаткування та покриття дитячих ігрових майданчиків. Частина 1

ДСТУ EN 1176-2:2019 Устаткування та покриття дитячих ігрових майданчиків. Частина 2

Світовий досвід

Функція розхитування має такі рекомендації.

Мета функції — стимулювати та розвивати вестибулярну систему користувача, виконуючи різноманітні рухи.

Поради, які варто враховувати у проєктуванні:

- Передбачте гойдалку, яка рухається лінійним рухом, і іншу гойдалку з круговим рухом.
- Забезпечте адаптивні гойдалки з ременями, а також інші типи адаптивних гойдалок.
- Розгляньте різноманітність гойдалок і їх розмірів. Наприклад, гойдалки з ременями, гойдалки для малюків, гойдалки з шин, гойдалки типу пташиного гнізда.
- Включіть гойдалки, які забезпечують відчуття усього тіла та фізичну підтримку, коли дитина лежить на них (наприклад, розмах пташиного гнізда).

Круговий рух

Лінійний рух

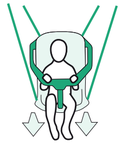

Доступне сидіння гойдалки

Інклюзивна гра. Посібник з проєктування. США

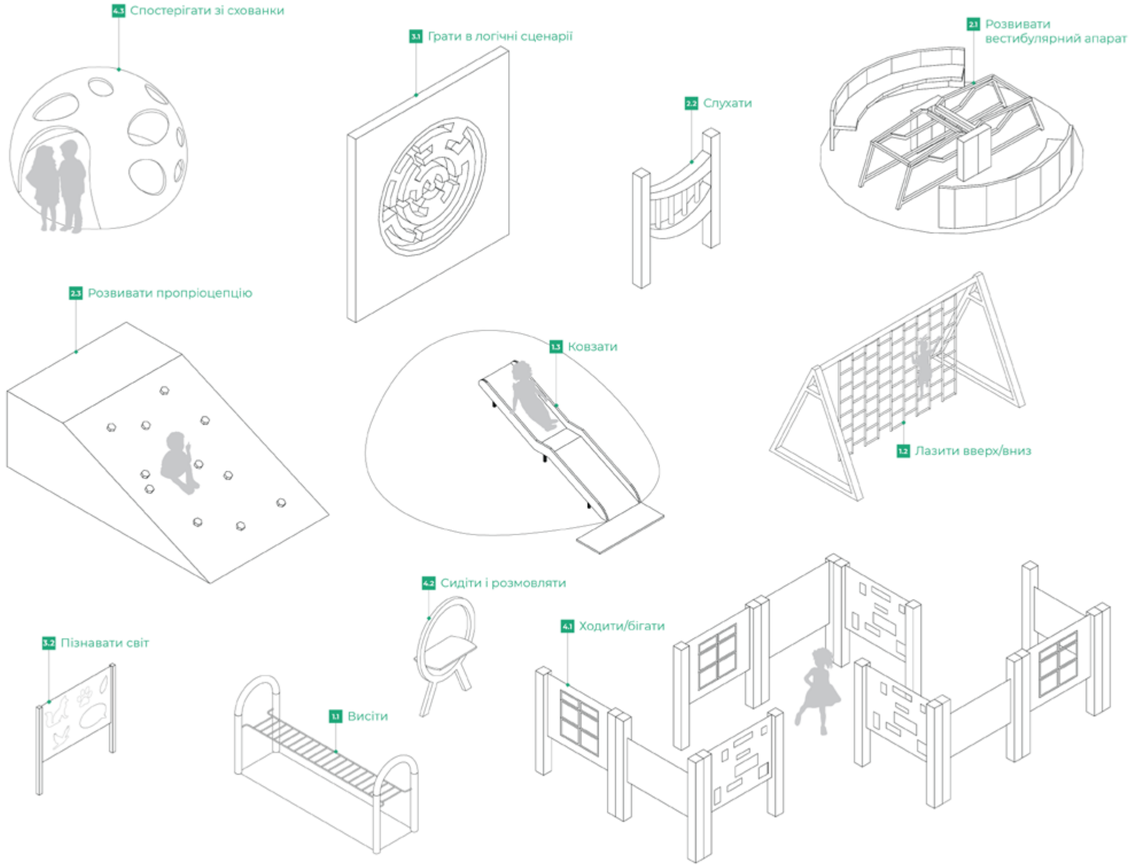

Дитячий майданчик для дітей дошкільного віку (друга частина функцій)

Діти віком від 3 до 7 років активно користуються самокатами та велосипедами, тому, в межах майданчиків для ігор дітей такого віку, доречно передбачати невеликі велопішохідні доріжки (**0,9 м** завширшки). На таких майданчиках варто розміщувати тематичні ігрові комплекси з фізкультурними та розвиваючими елементами. Вітається облаштування штучного рельєфу. При розміщені обладнання необхідно дотримуватися мінімальних відстаней безпеки. Рекомендований розмір майданчиків для ігор дітей від 3 до 7 років становить **70-150 м²**.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Функції фізичні

Розвиває фізичну активність, розуміння руху та простору за допомогою практики сенсомоторних навичок, розвитку просторового розуміння та розвитку активного та здорового тіла.

- **1.1 Висіти**
- **1.2 Лазити вверх/вниз**
- **1.3 Ковзати**

2 Функції сенсорики

Поєднання використання органів чуття (слух, зір, дотик, вестибулярний апарат, пропріоцепції, планування моторики).

- **2.1 Розвивати вестибулярний апарат**
- **2.2 Слухати**
- **2.3 Розвивати пропріоцепцію**

3 Функції когнітивні

Концентрація уваги, вирішення проблем та гнучкість мислення завдяки розвитку вміння розв'язувати складні завдання та будувати ефективні стратегії для пошуку рішень.

- **3.1 Гра в логіку**
- **3.2 Пізнання світу**

4 Функції розвитку комунікації

Співпраця, спілкування та розуміння точки зору інших людей. Можливість ділитися ідеями, погоджуючи правила та розвиваючи співчуття.

- **4.1 Ходити/бігати**
- **4.2 Сидіти та розмовляти**
- **4.3 Спостерігати зі схованки**

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДСТУ EN 1176-3:2019
Устаткування та покриття дитячих ігрових майданчиків. Частина 3

ДСТУ EN 1176-6:2019
Устаткування та покриття дитячих ігрових майданчиків. Частина 6

ДСТУ EN 1176-4:2019
Устаткування та покриття дитячих ігрових майданчиків. Частина 4

Світовий досвід

Поради щодо розміщення зон із дитячим обладнанням:

- Важливий компонент схеми пошуку шляху — орієнтаційний шлях, що оточує ігрову зону, дозволяє користувачам оглядати різні види діяльності, не залучаючись до них. Орієнтаційний шлях дозволяє дитині вирішити, брати участь чи ні.
- Доріжка повинна бути твердою, доступною, рівною.
- Розмістіть шлях одним із двох способів:
  а) Оточіть ігрове обладнання.
  в) Шлях як центральна вісь, від якої відходять суміжні вісі або зони.
- На шляху не повинно бути бар'єрів.
- Конструкція шляху має бути послідовною (однакові кольори, текстури та репліки). Головне — передбачуваність.
- На орієнтаційному шляху не повинно бути жодних ігрових занять.
- Позначте, де закінчується шлях і починається ігровий майданчик, надавши візуальну або тактильну підказку (наприклад, розмістіть яскраво-жовту смугу по краях або змініть текстуру на краях контуру).

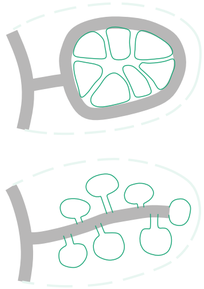

Інклюзивна гра. Посібник з проєктування. США

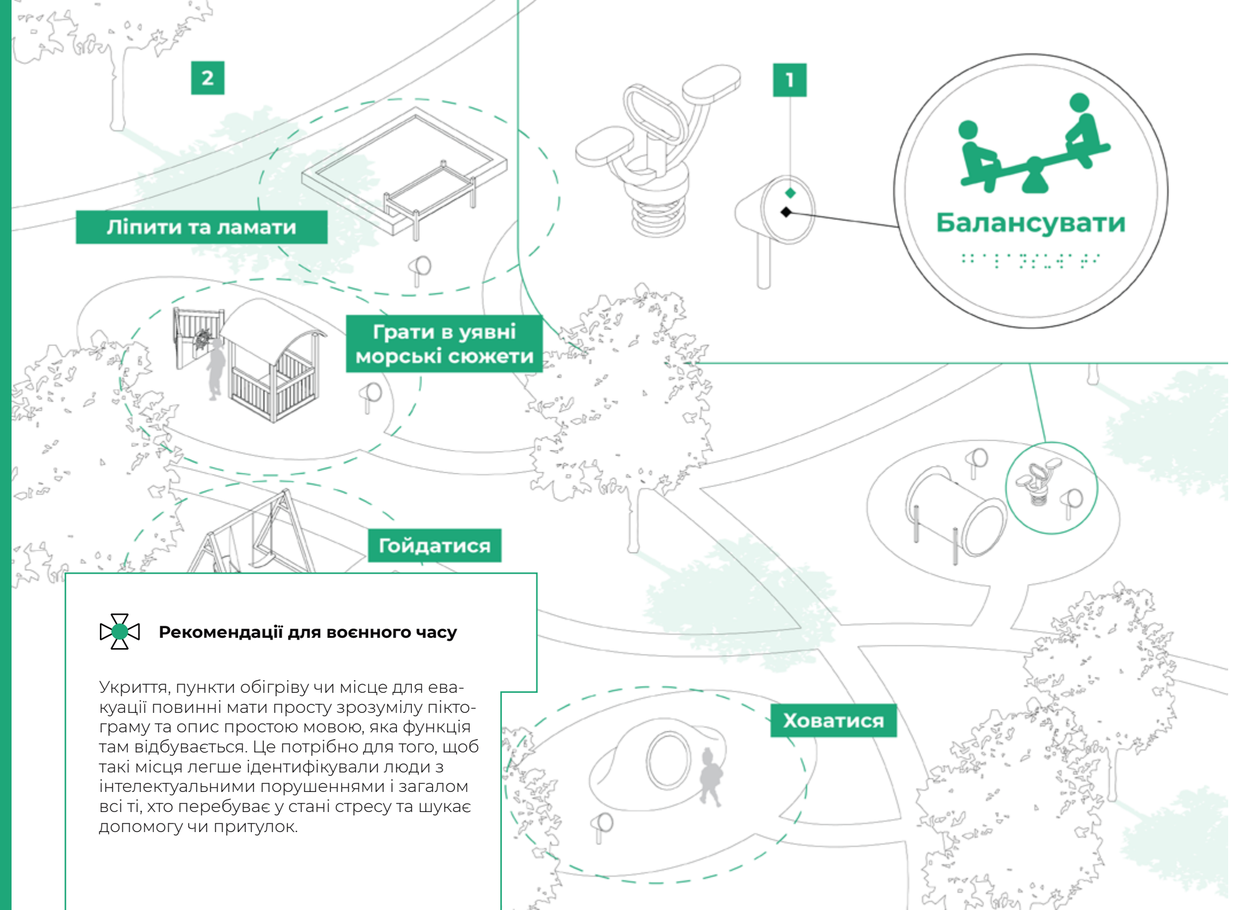

Рекомендації для воєнного часу

Укриття, пункти обігріву чи місце для евакуації повинні мати просту зрозумілу піктограму та опис простою мовою, яка функція там відбувається. Це потрібно для того, щоб такі місця легше ідентифікували люди з інтелектуальними порушеннями і загалом всі ті, хто перебуває у стані стресу та шукає допомогу чи притулок.

Вказівники у громадських просторах

Вказівники чи мапи допомагають людині попередньо познайомитися із зоною та її функціями. Таким чином, їй легше адаптуватися у просторі та зрозуміти, як взаємодіяти з ним. Це буде помічним людям із розсіяною увагою, іноземцям, людям із порушенням інтелектуального розвитку та іншою нейрорізноманітністю.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 **Вказівник**

Вказівники потрібні, щоб підказати користувачу, як можна або як не потрібно поводитися у просторі. Текст може бути написаним на наліпці, або на окремій конструкції біля джерела функції.

Текст може бути написаним від першої особи, тобто «Я стрибаю»/«Стрибаю» або відповідати на питання «Що робити?», тобто — «Стрибати».

Розмір тексту — **3,5-7 см**.

Шрифти без зарубок та декоративних елементів. Літери та символи не мають відображати тінь, символи повинні мати рівномірну товщину та висоту. Рекомендуємо, щоб повідомлення з окремих слів або словосполучень починалося з великих літер і продовжувалося малими літерами.

Текст має бути максимально простим. Тобто: «Стрибати та бігати». На таких вказівниках мають бути спрощені піктограми.

2 **Мапа**

Мапи облаштовуються для окремих публічних зон, щоб зорієнтувати людину в просторі та в діяльності там. На цій мапі простою мовою вказують функції.

Мапи мають бути розташовані на доступній для дітей висоті **0,9 м**, мати прості піктограми.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. дод. В

Світовий досвід

Ідентифікація, знаки та орієнтація (рекомендації для території університету).

Вивіски варто чітко використовувати по всій території університету, щоб ідентифікувати всі основні будівлі, входи та приміщення. І текст, і піктограми повинні позначати як назву будівлі, так і її функції. Наприклад, пояснювати, що тут можна зустрітися з іншими людьми.

Ця вивіска має бути великого масштабу та чітко видимою з найвіддаленіших точок території, коли це можливо, щоб допомагати орієнтуватися та планувати місця призначення.

Орієнтаційні позначки «ви тут» варто використовувати на кожній точці входу та по всій території на всіх основних вузлах і перехрестях шляхів руху. Ці карти можуть бути візуальними, тактильними та/або цифровими. Вони повинні сприяти як орієнтуванню на великий території, так і дозволяти планувати маршрути в межах будівлі, щоб дістатися до певного пункту призначення.

Ці карти мають бути проілюстровані в реальному контексті території та відображати дійсність внутрішнього та зовнішнього містечка, а не абстрактні ілюстрації планів забудови, не пов'язаних із реальністю навколо них.

Проєктування університету дружнього для людей з аутизмом. США

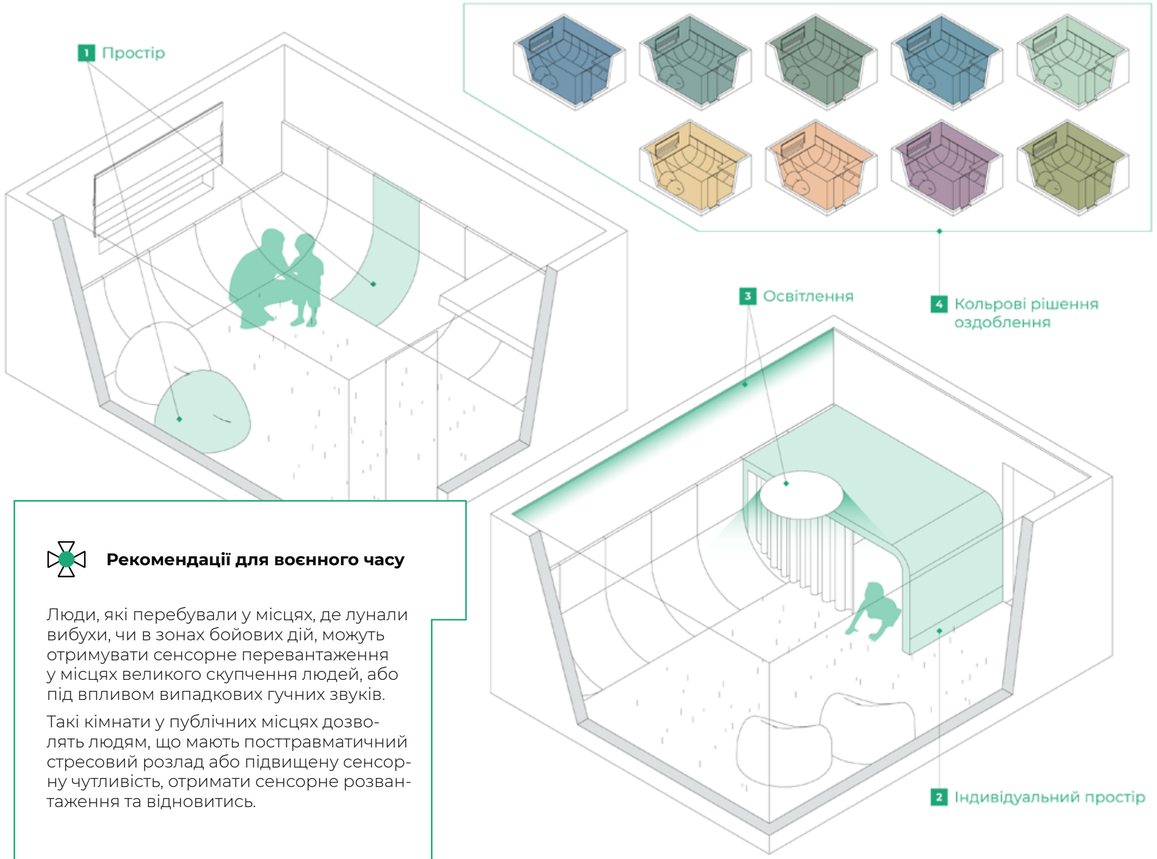

Рекомендації для воєнного часу

Люди, які перебували у місцях, де лунали вибухи, чи в зонах бойових дій, можуть отримувати сенсорне перевантаження у місцях великого скупчення людей, або під впливом випадкових гучних звуків.

Такі кімнати у публічних місцях дозволять людям, що мають посттравматичний стресовий розлад або підвищену сенсорну чутливість, отримати сенсорне розвантаження та відновитись.

Кімната сенсорного розвантаження

Кімната сенсорного розвантаження — це простір для заспокоєння, візуального та аудіального відпочинку. Її використовують різні сенсорно чутливі люди, включно із тими, хто має розлади аутистичного спектра, люди, що мають посттравматичний стресовий розлад, сильне сенсорне перевантаження та ті, хто чутливі до сенсорних подразників (яскраве світло, гучні звуки). Кімната повинна бути максимально адаптивною за кольором та яскравістю освітлення, та мати опцію зміни температури повітря. Вона може бути в місцях великого скупчення людей, масових заходів, біля місць активного відпочинку. Як приклад, біля громадських святкових ярмарок чи біля літнього кінотеатру. У кімнаті повинно бути передбачене відеоспостереження для безпеки та присутність відповідальної особи.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Простір

Для створення кімнати важлива відсутність гострих кутів та предметів, об які можна травмуватися. Для підлоги підійдуть такі матеріали, як мармоліум, мати, килими. Стіни можна оздобити м'якими матами чи звукоізоляційними матеріалами (рівень шуму загалом в кімнаті має не перевищувати **60 дБ**).

Серед меблів можуть бути м'які крісла, мішки, подушки різних розмірів.

Не варто використовувати матеріали, які важко дезінфікувати. У кімнаті не повинні бути різкі запахи, має бути вентиляція та система контролю температури.

2 Індивідуальний простір

У кімнаті має бути одне або декілька індивідуальних просторів, де може перебувати одна доросла людина, або одна дитина. Їх можна створювати завдяки кріслам з високими боковими бильцями і задньою стінкою, ширмі, мобільним перегородкам для можливості усамітнення.

3 Освітлення

Природнє освітлення з вікон має регулюватися засобами затінення (штори, ролети). Штучне освітлення має регулюватися димером (світлорегулятором) за кольором та яскравістю світла.

Рекомендовано використовувати лампи розжарювання та ті, що не мерехтять, з теплою колірною гамою.

Обирайте освітлення одного кольору. Необхідно уникати комбінування освітлення двох та більше кольорів, що може викликати додаткове сенсорне навантаження на людину з підвищеною чутливістю до подразників.

4 Кольрові рішення оздоблення

Люди надають перевагу різним кольорам, які можуть їх заспокоїти. Тому, за можливості, необхідно робити адаптивні простори, які можуть змінювати свій колір — за допомогою освітлення, проєкції, штор та іншого. Покриття не повинно створювати відблиски. Оздоблення має бути переважно однотонним, без візерунків.

Найбільш заспокійливі кольори — це зелений та синій. На схемі наведені приклади природних кольорів, які найкраще підійдуть для тихої кімнати.

5 Додаткові стимулятори

За потреби, в кімнату можна додати різні слухові, тактильні та візуальні елементи: дощечки з візерунками, бізіборди, текстурні м'ячики чи аудіоплеєр з різними звуками, які можна прослухати в навушниках. Подібні сенсорні стимули можуть мати заспокійливий ефект для окремих людей з аутизмом чи нейрорізноманітністю.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

Не нормується

Світовий досвід

Візуально-сенсорна тиха кімната — це кімната, яка має:

- Візуальний комфорт для людей з РАС; кімната повинна бути вільна від відблисків, з теплим електричним освітленням колірної температури та спокійною приглушеною кольоровою атмосферою;
- Мінімальна сенсорна стимуляція, особливо для невізуальної (тактильної, аудіальної) сенсорної стимуляції;
- Відокремлена зона від кімнат з іншими функціями;
- Регульована або адаптована сенсорна стимуляція відповідно до індивідуальних потреб користувача;
- Достатня безпека для реагування на можливу агресивну поведінку користувача, що може завдати собі шкоди.

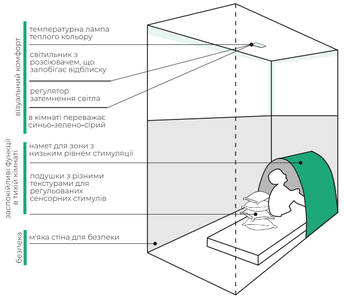

[Візуально-сенсорна тиха кімната для зменшення дезадаптивної поведінки та емоцій у людей з аутизмом. Індонезія]

Рекомендації для воєнного часу

Доступна вбиральня має бути у притулках, укриттях та інших громадських місцях. Саме маломобільні групи населення найчастіше використовують їх там. Наразі через недоступність вбиралень у притулках ними не можуть скористатися їх мешканці.

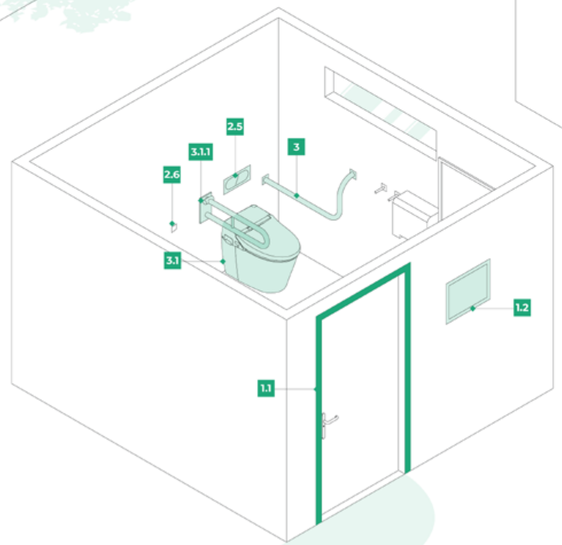

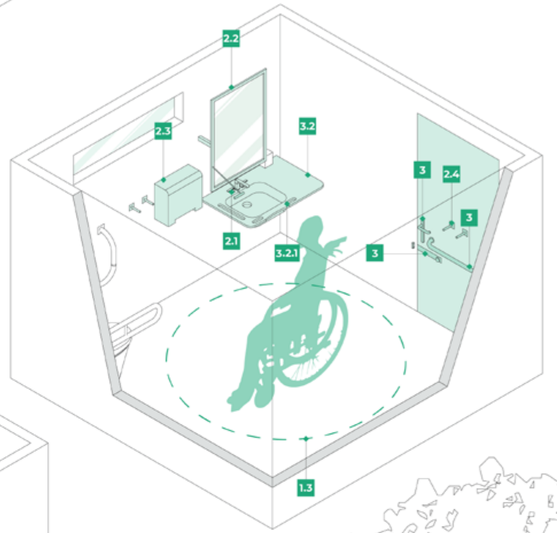

Універсальна кабіна (початок)

Громадські вбиральні мають бути доступними для всіх, включно із маломобільними групами населення. Тому їх варто облаштувати в один рівень з тротуаром для рівного входу.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Простір

У приміщенні має бути вільний простір діаметром не менше **1,5 м** для можливості маневру людини на кріслі колісному.

1.1 Двері

Двері повинні відчинятися на **180°** із можливістю фіксувати їх у відкритому стані, та мати дверний довідник, що забезпечить плавне й тихе зачинення. Двері мають бути контрастними до стіни. Дверна ручка — нажимного типу або у вигляді скоби на висоті **0,85-1,1 м**. Додатково встановлюється горизонтальна скоба, щоб людині на кріслі колісному було комфортно користуватися. Засувний механізм має бути достатньо широким, щоб зачинити двері кулаком чи ліктем.

1.2 Інформація

Табличка з піктограмою приміщення має бути на висоті від **1,2-1,5 м** на відстані **0,3 м** від дверного отвору та зі сторони відкривання дверей. Піктограма та/або табличка з назвою приміщення мають бути збільшеним шрифтом й у контрастному співвідношенні кольорів та шрифтів відносно їх фону.

2 Пристрої

Всі пристрої мають бути розташовані на висоті **0,9-1,1 м.**

2.1 **Крани** змішувачів, **санітайзери** мають бути переважно важільного типу керування. Про сенсорні пристрої необхідно попереджати шрифтом Брайля.

2.2 **Дзеркало** має бути під нахилом чи з можливістю повороту. Тоді люди низького зросту, або люди на кріслі колісному зможуть ним скористатися.

2.3 **Диспенсер для паперових рушників** має бути механічним.

2.4 **Гачки** мають знаходитися на полотні дверей зсередини, а також біля туалету на висоті **1050мм, 1400мм**

2.5 **Змив в унітазі** має виконуватись за допомогою кнопки, яка знаходиться над унітазом.

2.6 **Кнопка виклику допомоги** знаходиться біля унітазу.

2.7 Додатково має бути **дитяча накладка на унітаз** та дитячі сходинки.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. п. 8.4.2.4, 8.4.3.1, 8.3.5, 11.10

Світовий досвід

Рекомендоване облаштування для кімнати, де може перевдягтись людина з інвалідністю.

01 Підйомник

02 Доступний унітаз зі спинкою, двома поручнями та тримачами для туалетного паперу

03 Настінні поручні для переодягання

04 Кушетка для переодягання із регульованою висотою та бічними рейками безпеки

05 Полиця та диспенсер для дезінфікуючих серветок

06 Умивальник із вбудованою полицею

07 Сушарка для рук або диспенсер для паперових рушників

08 Контейнер для памперсів

09 Настінна висувна ширма для усамітнення

10 Дозатор мила

11 Гачок для речей

12 Гачок для одягу

13 Контейнер для санітарно-гігієнічних виробів

14 Полиця біля унітазу

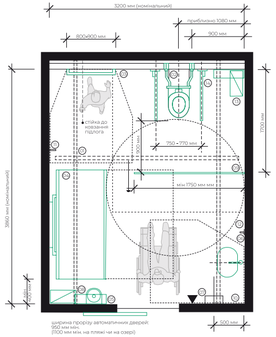

[Кімнати для переодягання людей з інвалідністю. Австралія]

Рекомендації для воєнного часу

Доступна вбиральня має бути у притулках, укриттях та інших громадських місцях. Саме маломобільні групи населення найчастіше використовують їх там. Наразі через недоступність вбиралень у притулках ними не можуть скористатися їх мешканці.

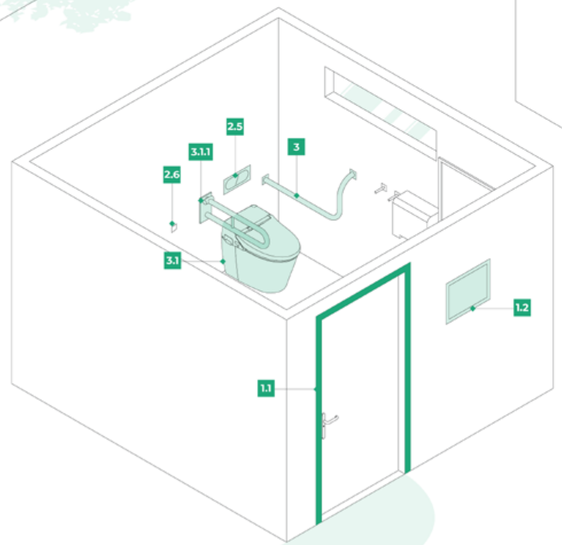

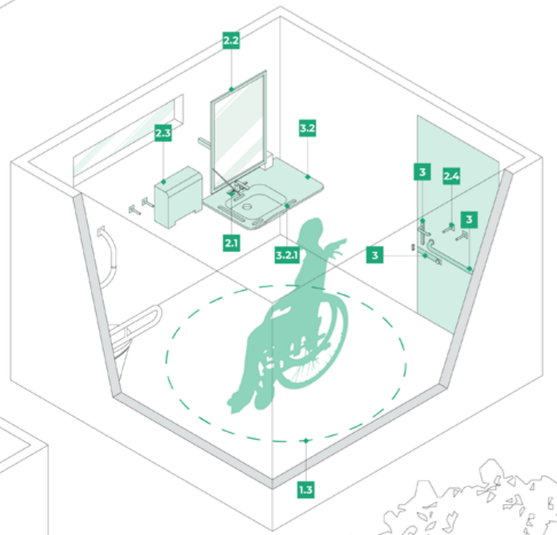

Універсальна кабіна (закінчення)

Громадські вбиральні мають бути доступними для всіх, включно із маломобільними групами населення. Тому їх варто облаштувати в один рівень з тротуаром для рівного входу.

Рекомендації з реалізації сценарію

3 Обладнання

3.1 Унітаз

Сидіння унітазу має бути на висоті **400-480 мм** від підлоги. З одного боку унітазу має бути вільний простір розміром **09,-1 м** для можливості пересісти з крісла колісного на унітазі. На унітазі має бути автоматична зміна плівки на сидінні.

3.1.1 Поручні для унітазу

Зі сторони, де можна пересісти з крісла колісного на унітаз, має бути відкидний поручень на висоті **800 мм** від рівня підлоги.

Поручні мають бути заокругленні з діаметром **30-45 мм** у розрізі та розташовуватися на відстані **300-350 мм** від центру унітазу.

Нижній рівень поручнів відносно поверхні сидіння унітазу має бути на відстанні **120-150 мм**.

Зі сторони, прилеглої до стіни, має бути настінний г-подібний поручень довжиною **1000 мм**.

3.2 Умивальник

Під рукомийником має бути вільний простір висотою **720 мм**, щоб зручно поміщалися ноги людини на кріслі колісному.

Верхній рівень рукомийника має бути на рівні **800-830 мм**.

Сам умивальник може змінювати кут нахилу та висоту розміщення (коли модель виробника це дозволяє).

Біля умивальника варто передбачити простір збоку за розміром **300x400 мм**. Ця площина має залишатися вільною, щоб туди можна було поставити особисті речі.

3.2.1 Поручні для умивальника

Відкидні поручні у зоні рукомийника рекомендовано розташовувати по боках умивальника, щоб людина мала можливість спертися на один із них.

Не варто використовувати вбудовані поручні — це створить труднощі у використанні рукомийника для людини на кріслі колісному або низького росту.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. п. 8.4.2.4, 8.4.3.1, 8.3.5, 11.10

Світовий досвід

Рекомендоване облаштування для кімнати, де може перевдягтись людина з інвалідністю.

01 Підйомник

02 Доступний унітаз зі спинкою, двома поручнями та тримачами для туалетного паперу

03 Настінні поручні для переодягання

04 Кушетка для переодягання із регульованою висотою та бічними рейками безпеки

05 Полиця та диспенсер для дезінфікуючих серветок

06 Умивальник із вбудованою полицею

07 Сушарка для рук або диспенсер для паперових рушників

08 Контейнер для памперсів

09 Настінна висувна ширма для усамітнення

10 Дозатор мила

11 Гачок для речей

12 Гачок для одягу

13 Контейнер для санітарно-гігієнічних виробів

14 Полиця біля унітазу

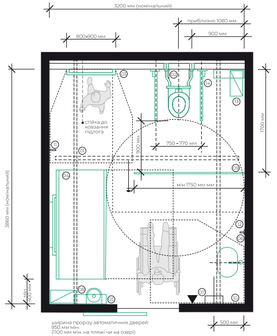

Кімнати для переодягання людей з інвалідністю. Австралія

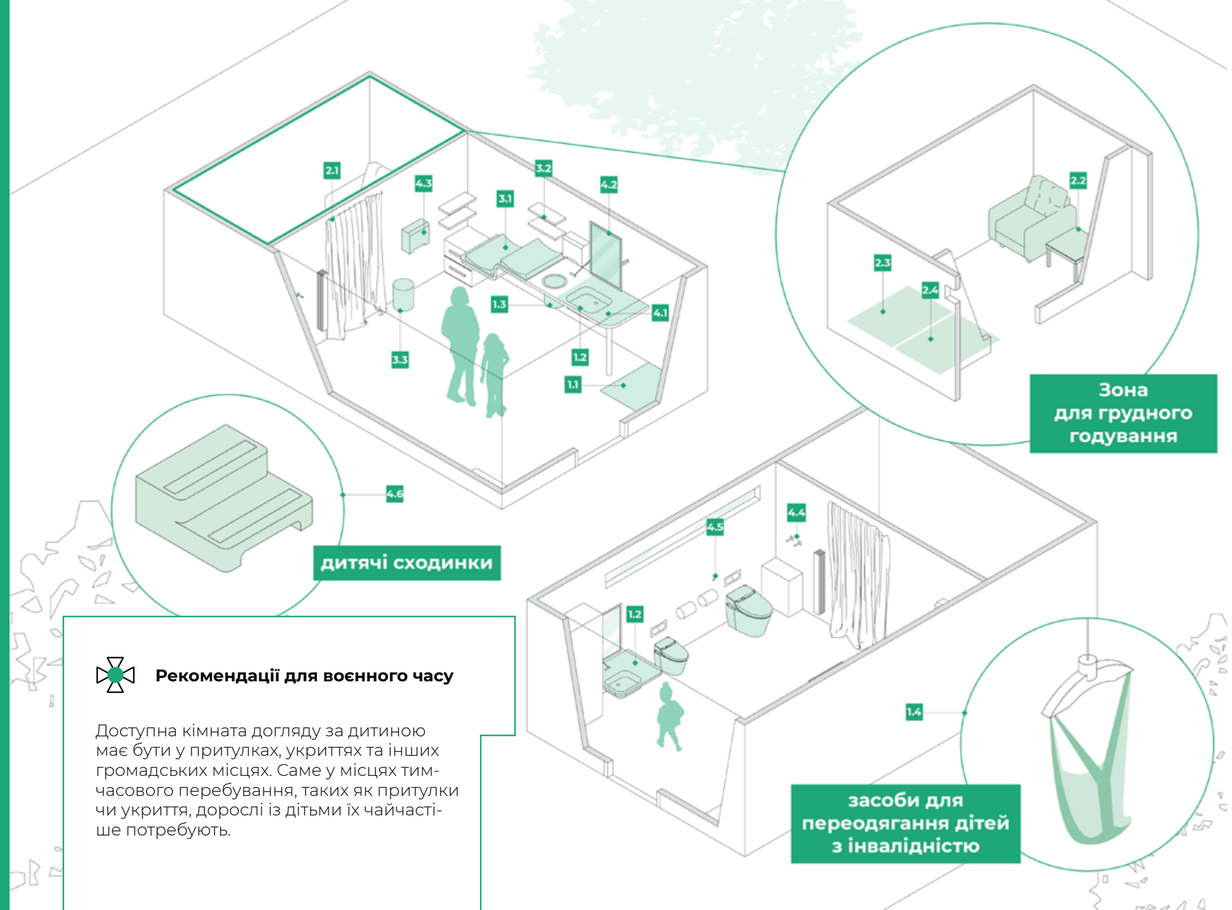

Рекомендації для воєнного часу

Доступна кімната догляду за дитиною має бути у притулках, укриттях та інших громадських місцях. Саме у місцях тимчасового перебування, таких як притулки чи укриття, дорослі із дітьми їх чайчастіше потребують.

Кімната догляду за дитиною (початок)

Дорослі з дітьми завжди будуть використовувати різні громадські простори і іноді далеко від дому чи місця, де вони можуть попіклуватись про дитину. Тому, для них створюють окремі кімнати догляду за дитиною в парках, на набережній та інших віддалених просторах від житлових та громадських будівель. Вона має бути гендерно-нейтральна, щоб батько міг змінювати підгузки чи заходити мама з сином, у якого можуть бути певні порушення здоров'я.

Це кімната для зміни підгузки немовляти, грудного вигодовування тощо. Це не санвузол, хоча може включати в себе маленький дитячий унітаз, якщо супроводжуючі будуть присутніми у кімнаті. Там є сповивальний столик, умивальник, крісло для сидіння, гачки чи комод для речей, серветки, мило. Кімната також має бути доступною для користувачів крісла колісного та людей з порушеннями зору, має бути описана за функціоналом для, наприклад, людей з порушеннями слуху, та мати місця поряд для паркування дитячих візків.

Рекомендації з реалізації сценарію, наведені розміри рекомендаційні, запропоновані авторами посібника

1 Простір

Доступність має враховувати двері, інформацію та простір так само, як і універсальна кабіна. Додатково до неї також варто передбачити:

1.1 **Місце** для речей та дитячих візків **1x1 м.**

1.2 **Умивальник** для дорослого та дитини на висоті **0,8 м та 0,5 м.** Додатково — поверхня поряд для засобів догляду за дитиною розмірами не менше **0,5x0,5 м.**

1.3 **Смітник** з відкритою кришкою на висоті до **1,1 м.**

1.4 Додатково — **засоби для переодягання** дітей з інвалідністю.

2 Зона для грудного годування

Це має бути окрема зона для годувальниці та немовля, яка не проглядається, за можливістю — є окремою кімнатою. Її характеристики такі:

2.1 **Ізольована ширмою**, якщо в кімнаті не має туалету чи **є окремою кімнатою.**

2.2 Має широке **крісло з підлокітниками.** Поруч з кріслом є столик для речей.

2.3 **Простір,** щоб залишити дитячий візок **1x1 м.**

2.4 **Простір** діаметром **1,5 м** для людини на кріслі колісному.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

Не нормується

Світовий досвід

Сімейна туалетна кімната стане в нагоді широкому колу користувачів, включно з батьками, які доглядають за своїми немовлятами, і маленькими дітьми, яким потрібна допомога в туалеті.

Сімейна вбиральня повинна бути обладнана такими предметами:

- Умивальник з рідким мийним засобом і паперовими рушниками.
- Унітаз і умивальник дитячого розміру.
- Дзеркала.
- Сповивальний столик для зміни підгузників.
- Настінне сидіння для немовлят (слінг).
- Автомат для продажу гігієнічних прокладок і підгузків.
- Місце для паркування дитячих візочків.

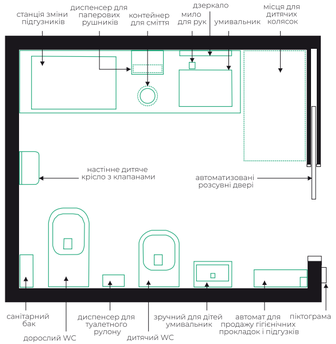

Посібник з універсального дизайну для громадських місць. Сингапур

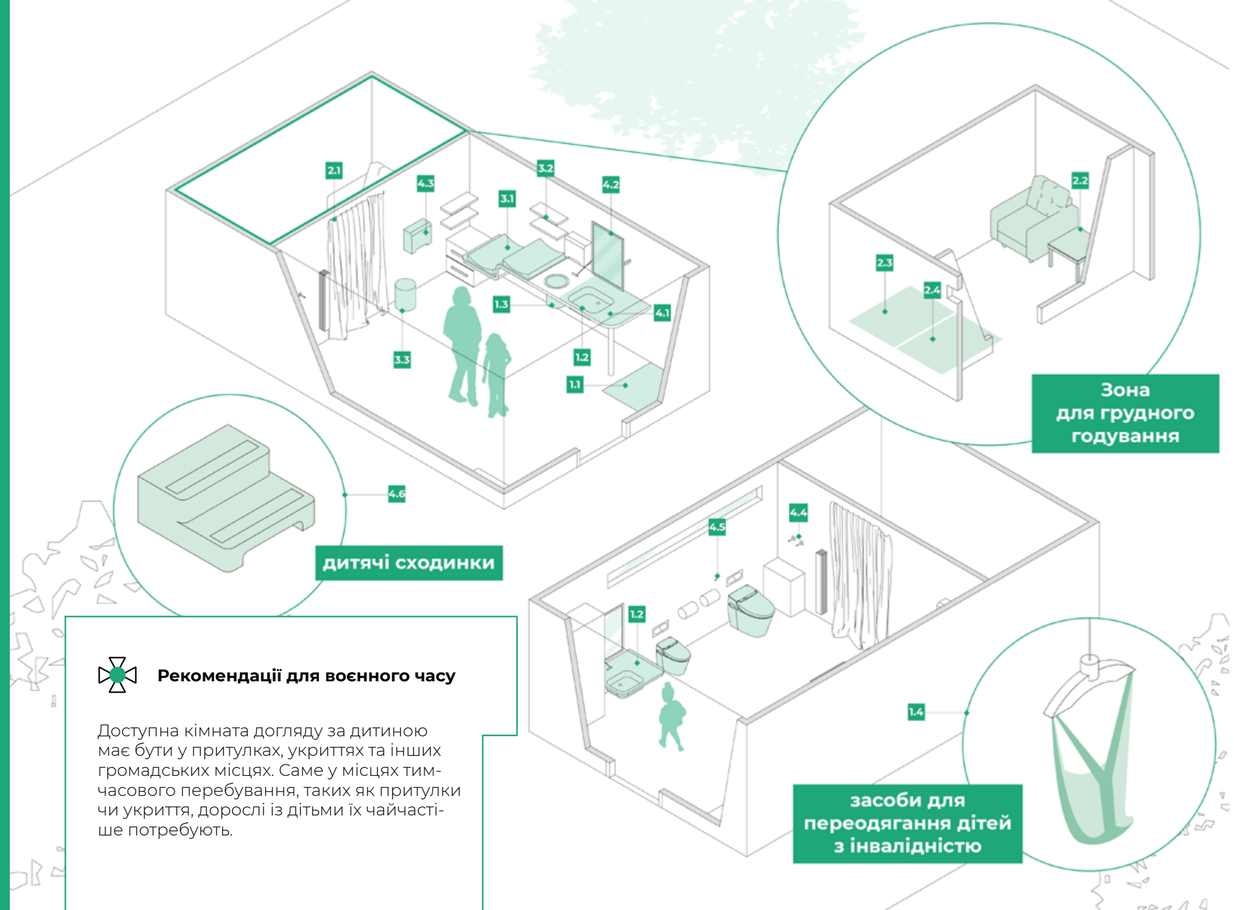

Рекомендації для воєнного часу

Доступна кімната догляду за дитиною має бути у притулках, укриттях та інших громадських місцях. Саме у місцях тимчасового перебування, таких як притулки чи укриття, дорослі із дітьми їх чайчастіше потребують.

Кімната догляду за дитиною (закінчення)

Дорослі з дітьми завжди будуть використовувати різні громадські простори і іноді далеко від дому чи місця, де вони можуть попіклуватись про дитину. Тому, для них створюють окремі кімнати догляду за дитиною в парках, на набережній та інших віддалених просторах від житлових та громадських будівель. Вона має бути гендерно-нейтральна, щоб батько міг змінювати підгузки чи заходити мама з сином, у якого можуть бути певні порушення.

Це кімната для зміну підгузки немовляти, грудного вигодовування тощо. Це не санвузол, хоча може включати в себе маленький дитячий унітаз, якщо супроводжуючі будуть присутніми у кімнаті. Там є сповивальний столик, умивальник, крісло для сидіння, гачки чи комод для речей, серветки, мило. Кімната також має бути доступною для користувачів крісла колісного та людей з порушеннями зору, має бути описана за функціоналом для, наприклад, людей з порушеннями слуху, та мати місця поряд для паркування дитячих візків.

Рекомендації з реалізації сценарію, наведені розміри рекомендаційні, запропоновані авторами посібника

3 Зона для сповивання

Це зона, яка має бути гендерно нейтральною, а отже, доступною для людей різного гендеру. Там варто передбачити:

3.1 Два **сповивальні столики** на висоті **0,8 м та 1,2 м** які будуть доступні для людей з порушеннями опорно-рухового апарату та людей на кріслі колісному. Або один сповивальний столик, який може змінювати свою висоту. Розмір поверхні для сповивання — **760x520 мм**. Висота нижнього столика для сповивання від нижнього краю до підлоги — **720 мм**, щоб ним було комфортно користуватися людині на кріслі колісному.

3.2 **Полиці з пелюшками, вологими та сухими серветками.** Додатково диспансер з паперовими рушниками. Мають бути на висоті до **1,1 м.**

3.3 **Смітник** з відкритою кришкою на висоті до **1,1 м.**

4 Пристрої

Доступ до всіх пристроїв має бути на висоті **0,9-1,1 м** для дорослого, та на висоті **0,5 м** для дитини.

4.1 Крани змішувачів, **санітайзери** мають бути переважно важільного типу керування. Про сенсорні пристрої необхідно попереджати шрифтом Брайля.

4.2 **Дзеркало** має бути під нахилом чи з можливістю повороту. Тоді люди низького зросту, або люди на кріслі колісному, зможуть ним скористатись.

4.3 **Диспенсер для паперових рушників** має бути механічним.

4.4 **Гачки** мають знаходитися на полотні дверей зсередини, а також біля туалету на висоті **1050мм, 1400мм**

4.5 **Унітаз** має змиватися за допомогою кнопки, яка знаходиться над туалетом.

4.6 **Кнопка виклику допомоги**

4.7 Додатково **дитячі сходинки,** якщо немає низького умивальника.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

Не нормується

Світовий досвід

Сімейна туалетна кімната стане в нагоді широкому колу користувачів, включно з батьками, які доглядають за своїми немовлятами, і маленькими дітьми, яким потрібна допомога в туалеті.

Сімейна вбиральня повинна бути обладнана такими предметами:

- Умивальник з рідким мийним засобом і паперовими рушниками.
- Унітаз і умивальник дитячого розміру.
- Дзеркала.
- Сповивальний столик для зміни підгузників.
- Настінне сидіння для немовлят (слінг).
- Автомат для продажу гігієнічних прокладок і підгузків.
- Місце для паркування дитячих візочків.

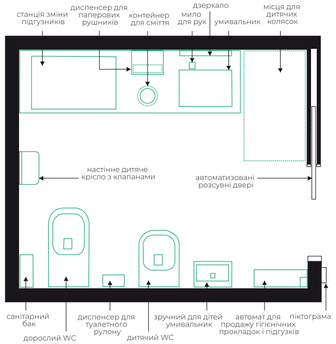

[Посібник з універсального дизайну для громадських місць. Сингапур]

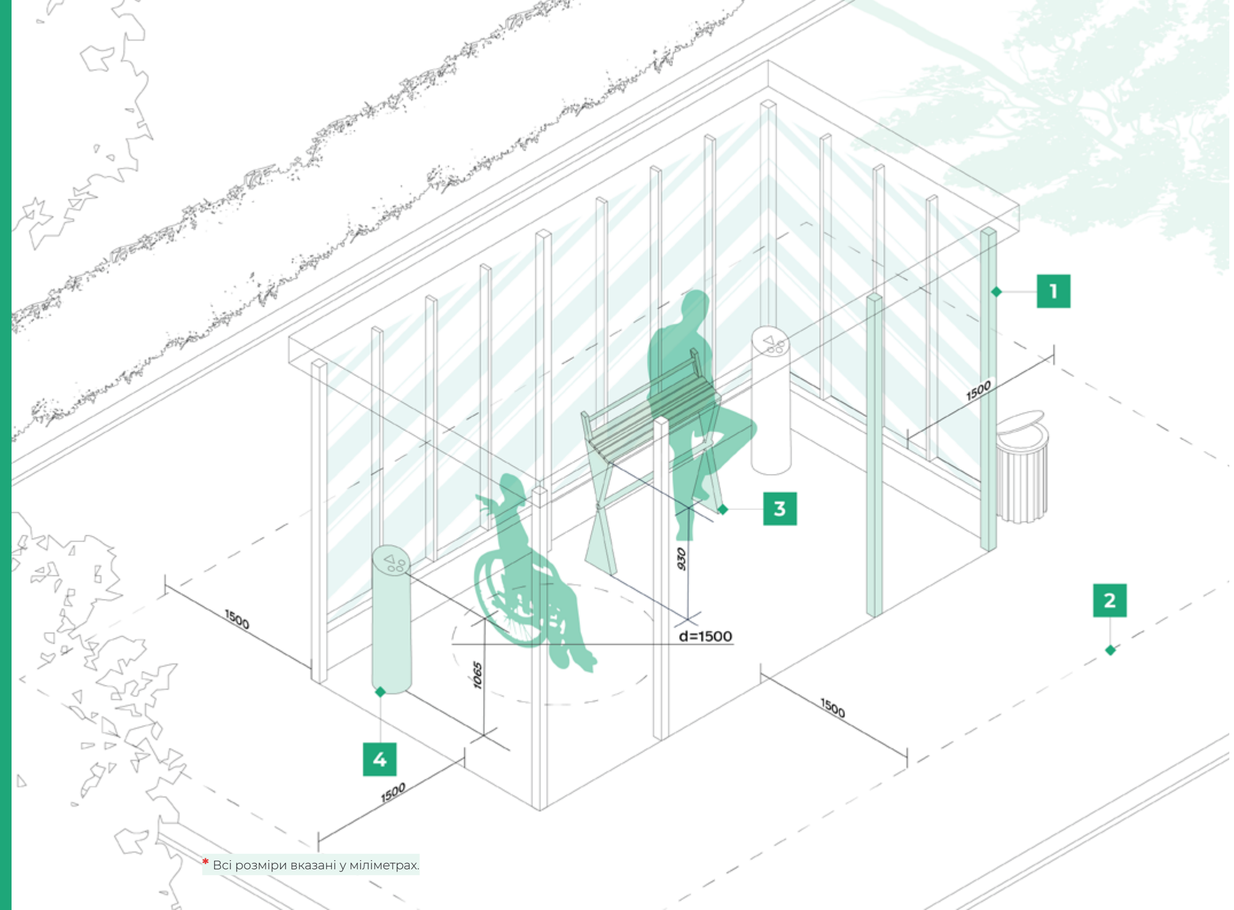

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Облаштування місць для куріння

Місце для куріння — зона, спеціально відведена для куріння тютюну, тютюнових виробів та IQOS. Вхід до зони повинен бути без порогів, шириною не менше **900 мм**. Наявний вхід варто чітко окреслити кольором або матеріалом, відмінним від прилеглих стін та конструкцій. Шлях до місця куріння повинен бути чистим від будь-яких фізичних перепон.
Є піктограми про те, де можна курити і де не можна у громадських місцях.

Рекомендації з реалізації сценарію, наведені розміри рекомендаційні, запропоновані авторами посібника

1 Конструкція

Конструкція має достатньо провітрюватися, тому її вертикальні площини мають бути глухими на 50%, де інші 50% — це відкритий простір.

Для прозорості та кращого освітлення, для стінок конструкції використовують скло, яке необхідно маркувати на висоті **1 м та 1,5 м.**

Всі виходи мають бути достатньо широкими, від **900 мм** у ширину.

У внутрішньому просторі має бути достатньо місця для розвороту на кріслі колісному — діаметром **1,5 м.**

2 Місце розташування

Зона для куріння має бути розташована на **1,5 м** від будь-якої іншої вертикальної поверхні/огорожі/озеленення.

Особливо важливо не розміщувати такі зони поряд із:

- зеленими огорожами/плющами;
- вентиляційними системами;
- вікнами будь-якого приміщення;
- вхідними зонами;
- дитячими майданчиками;
- зонами для відпочинку дорослого населення.

3 Місця для сидіння

Місця для сидіння краще обирати високої посадки: на них можна спертися, не згинаючи коліна.

Підходять лавки з висотою сидіння **930 мм.**

Поряд має бути вільний простір для людини на кріслі колісному габаритами **2,1 м** шириною та **1,5 м** глибиною.

4 Попільниця/смітник

Попільниця та смітники мають бути на висоті **1065 мм.** Попільниці можуть розміщуватися поряд з місцями для сидіння, тоді як смітник краще розташувати окремо від місць перебування людей.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

Не нормується

Світовий досвід

Міська рада Лестера вимагає від компаній гарантувати, що «відкриті сторони» (ті, що провітрюються) їхньої зони для куріння знаходяться щонайменше на **1,5 м** від будь-яких матеріалів або споруд, які можуть їх огороджувати. Наприклад, садові стіни, решітки, меблі тощо. Якщо такі матеріали розташовані надто близько, вони можуть запобігти виходу диму з зони для куріння. Це призведе до того, що місце для куріння, яке повинно провітрюватися, перетвориться на закриту територію.

Місце для паління з дахом можна законно використовувати, якщо принаймні **50%** стін по периметру відкрито на постійній основі, та не перешкоджають будь-яким сусіднім стінам чи іншим матеріалам на відстані до **1,5 м.**

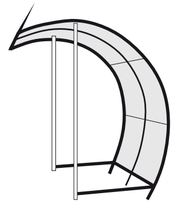

Проєктування по зон та приміщення для курців. Міська рада Лестера

Матриця покриттів

Мета — розмежувати властивості покриттів за функціями та зонами тротуару. Перелік матеріалів не є вичерпним, головне завдання в цьому розділі — показати логіку використання властивостей різних типів покриттів.

Покриття тротуару

Транзитна зона

Це зона, яка має бути гладкою, рівною, без перешкод. Покриття переважно має бути без фасок, суцільним.

Суцільні тверді покриття

Бетон

Асфальтобетон

Збірні тверді покриття

Плитка тротуарна з бетону

Фігурні елементи мощення

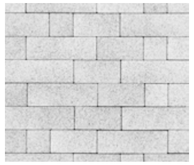

Плитка тротуарна з натурального каменю

При використанні старої бруківки чи її дублікатів у історичних зонах міста — каміння має бути рівним, а шви — не ширшими за **15 мм.**

Буферна, прифасадна та технічні зони

Це зони, на яких можуть бути розміщені об'єкти або деякі зони (очікування, відпочинку). Покриття може бути контрастним та рельєфним відповідно до транзитної зони.

Насипні проникні покриття

Гравійне покриття

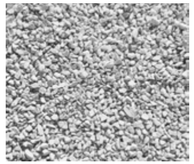

Еко-мульча

Важливо, щоби фракція не перебільшувала **15 мм**, якщо це каміння було облаштоване на рівній поверхні.

Збірні тверді покриття

Фігурні елементи мощення

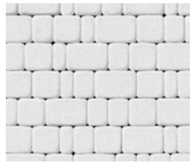

Бруківка колотий граніт

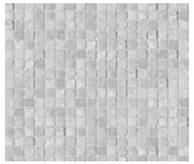

Важливо, щоби ширина швів між ними не була ширшою за **15 мм**, а виступи — вищими за **5 мм.**

Тактильні смуги

Стандартні тактильні смуги

Облаштовуються за допомогою матеріалів, що тактильно та візуально контрастні до прилеглої поверхні: бордюрний камінь до тротуару, газон до гладкої поверхні, рельєфна та гладка плитка тощо. Не повинні дисонувати з навколишнім середовищем, зокрема із об'єктами культурної та історичної спадщини. Мають бути відчутними за допомогою білої тростини. Висота рельєфу тактильної поверхні для комфортного переміщення не повинна перевищувати **5 мм***.

Гладка поверхня

Плитка тротуарна з бетону

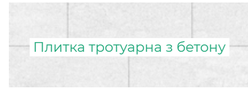

Плитка тротуарна з натурального каменю

Бетон

Рельєфна поверхня

Гравійне покриття

Трава

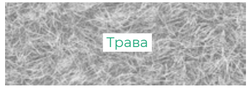

Еко-мульча

Спеціальні тактильні смуги

Облаштовуються за допомогою спеціальних тактильних індикаторів. Мають бути відчутними за допомогою білої тростини, коли облаштовуються на гладкій поверхні.

Спеціальні смуги на рельєфній поверхні недоцільні через тактильний шум, який вона провокує.

Направляюча плитка

Забезпечує вільне орієнтування для пошуку необхідного та безпечного напрямку руху. Завширшки не менше **300 мм**.

Розміщується вздовж тротуару та фасадів будинків у напрямку руху основних потоків пішоходів. Місце розміщення повинне бути максимально безпечним та комфортним для користувачів.

Попереджувальні смуги

Попереджають про бар'єр, небезпеку або перешкоду. Встановлюються паралельно до перешкоди по всій її ширині. Завширшки не менше **300-600 мм**. Початок смуги — на відстані не менше **800 мм** від перешкоди.

Інформаційні смуги

Інформують про початок та закінчення руху, місце зміни руху направляючих смуг, поворот чи розходження їх в різні напрямки. Завширшки не менше **600 мм**.

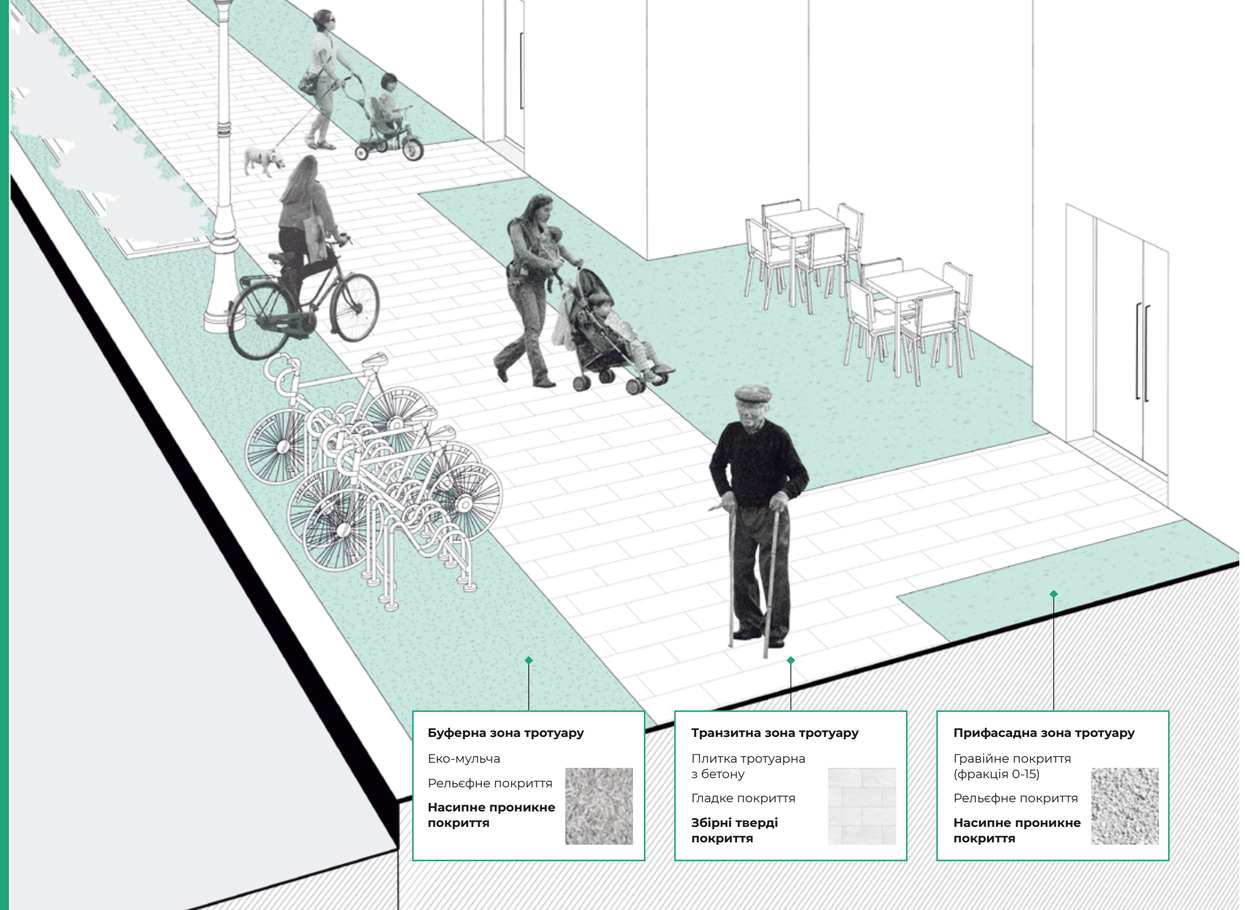

Зонування тротуару

Зонування тротуару через розділення гладких та рельєфних поверхонь дозволяє розмежувати транзитні зони від інших зон, на яких можуть бути розташовані об'єкти або зони відпочинку, чи інших функцій. Важливо робити таке розмежування, яке дозволяє вільно орієнтуватися людині, що користується білою тростиною.

Рекомендації з реалізації сценарію

Прифасадна зона тротуару

Знаходиться між фасадом будівлі та транзитною зоною, забезпечує доступ до будівель. На ній можуть розміщуватися ганки, тераси закладів, навіси, рекламні щити, вітрини, елементи благоустрою, озеленення тощо.

Від входу у будівлю до транзитної зони має бути виконана з гладкого покриття, щоби не заважати пересуватися людям на кріслах колісних. Водночас, прифасадна зона, окрім зон входу, може бути виконана із рельєфних покриттів, що дозволить легше орієнтуватися білою тростиною людині з порушеннями зору.

Буферна зона тротуару

На ній можуть розміщуватись елементи благоустрою та озеленення, тераси закладів, зупинки громадського транспорту, велоінфраструктура тощо.

Покриття може бути контрастним за кольором та фактурою для візуального та тактильного зонування.

Транзитна зона тротуару

Забезпечує комфортний та безпечний транзитний рух пішоходів. Безперервна, прямолінійна, чітко визначена, без будь-яких перепон та небезпек.

Оптимальне покриття — рівне та неслизьке із товщиною швів не більше **15 мм** (бруківка без фаски, асфальт тощо).

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 5.1.2, п. 5.1.7

Тактильний контраст покриттів

Контраст покриттів виконується як тактильно через використання різних покриттів, так і візуально (наприклад, світле та темне розмежування). Це дозволяє людині, яка орієнтується білою тростиною, чітко визначати напрямки транзитного руху без використання спеціальної тактильної плитки.

Рельєфна поверхня	Гладка поверхня
Гравійне покриття	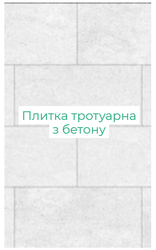 Плитка тротуарна з бетону
Еко-мульча	

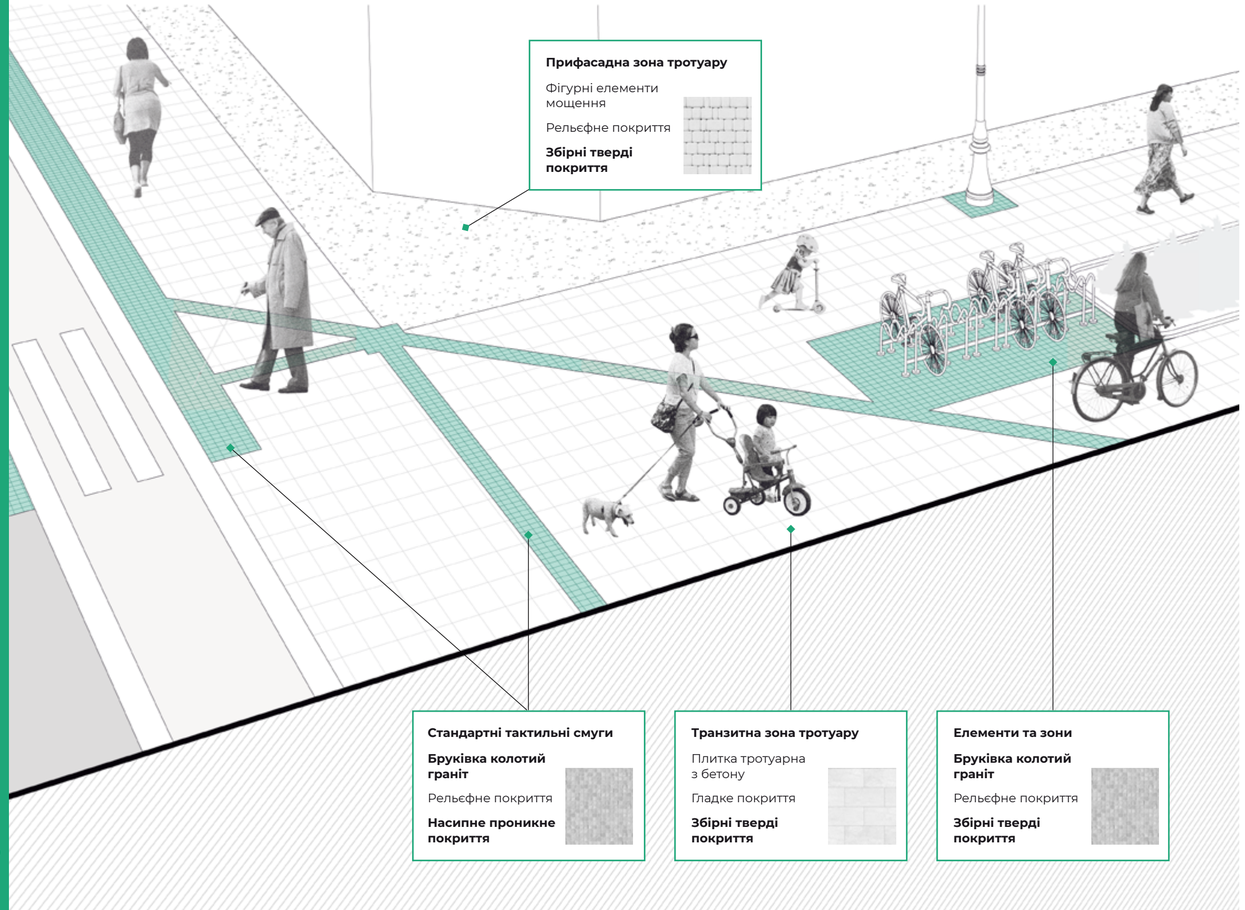

Стандартна тактильна навігація

Облаштовується за допомогою матеріалів, що тактильно та візуально контрастні до навколишніх поверхонь: бордюрний камінь, газон, комбіноване покриття (різні типи плитки, бруківки, асфальту, що відрізняються тактильно та за кольором). Не повинні дисонувати з навколишнім середовищем, зокрема із об'єктами культурної та історичної спадщини.

Мають бути відчутними за допомогою тростини. Висота рельєфу для комфорту переміщення не повинна перевищувати **5 мм**.

Рекомендації з реалізації сценарію

Попереджувальні смуги

Попереджають про бар'єр, небезпеку або перешкоду. Встановлюються паралельно до перешкоди по всій її ширині. Завширшки не менше **300-600 мм**. Початок смуги — на відстані не менше **800 мм** від перешкоди.

Направляючі смуги

Забезпечують вільне орієнтування для пошуку необхідного та безпечного напрямку руху. Завширшки не менше **300 мм**.

Розміщуються вздовж розділових смуг, фасадів будинків у напрямку руху основних потоків пішоходів. Місце розміщення повинне бути максимально безпечним та комфортним для користувачів.

Інформаційні смуги

Інформують про початок та закінчення руху, місце зміни руху направляючих смуг, поворот чи розходження їх в різні напрямки. Завширшки не менше **600 мм.**

Елементи та зони

Елементи на шляхах руху, такі як стовпи, стели, каналізаційні люки, мають бути розташовані на рельєфному покритті, щоби людина з порушеннями зору, або з розсіяною увагою, змогла їх вчасно помітити та ідентифікувати.

Окремі зони, такі як зони паркування велосипедів чи зони відпочинку, мають повністю розташовуватися на рельєфному покритті, або бути обрамленими таким покриттям. Це потрібно для того, щоби людина, яка орієнтується білою тростиною, не зіштовхнулась із обладнанням та завчасно ідентифікувала зону.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 8.2.1-8.2.4

Тактильний контраст покриттів

Контраст покриттів виконується тактильно через використання різних покриттів і візуально (наприклад, світле та темне розмежування). Побудова тактильної навігації з елементів покриття дозволяє людині, яка орієнтується білою тростиною, чітко визначати напрямки руху та попередження без використання спеціальної тактильної плитки. Таке використання може природно вписуватись у дизайн вулиць.

Рельєфна поверхня	Гладка поверхня
Фігурні елементи мощення	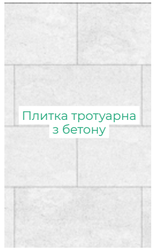 Плитка тротуарна з бетону
Бруківка колотий граніт	

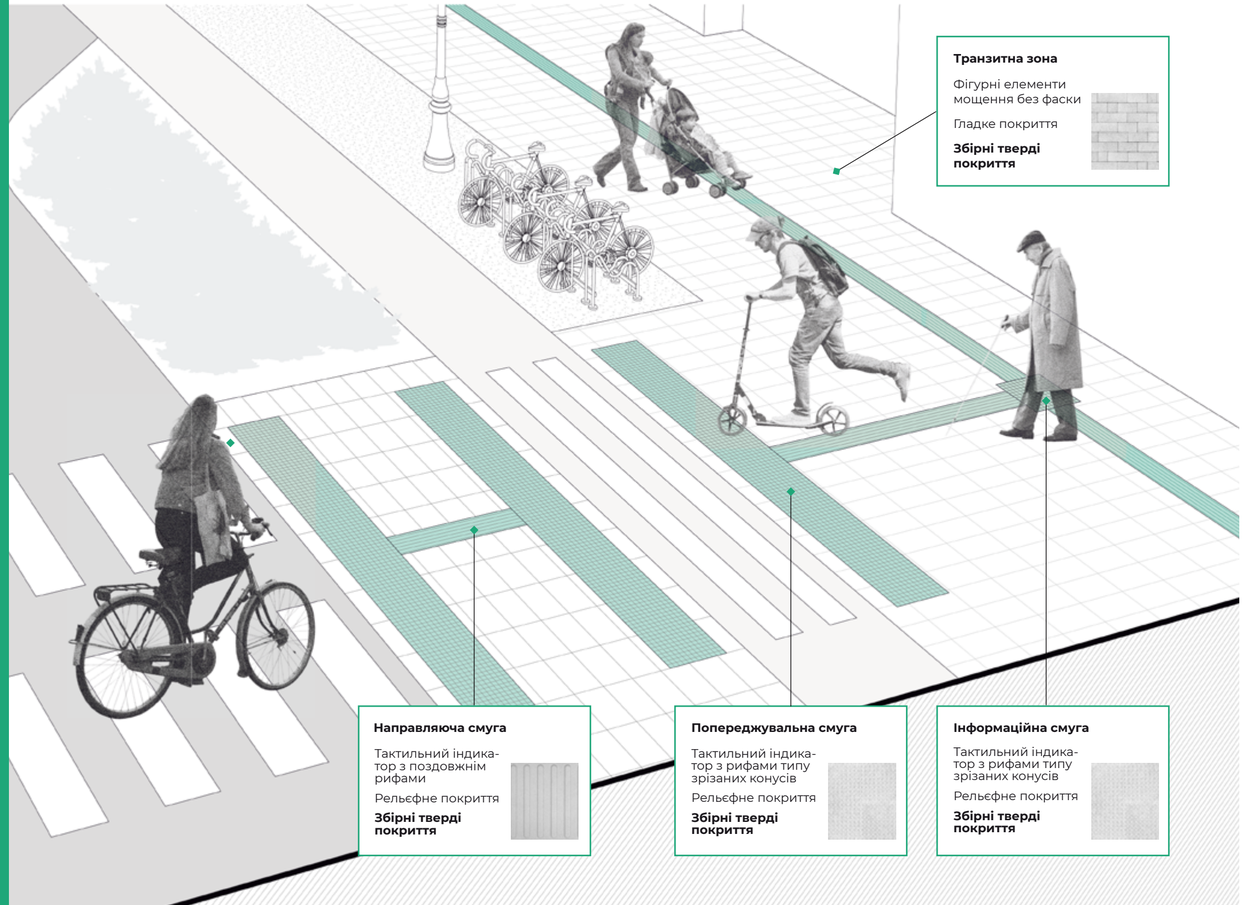

Спеціальна тактильна навігація

Облаштовується за допомогою тактильних індикаторів, що тактильно та візуально контрастні до гладкої поверхні.

Мають бути відчутними за допомогою тростини. Висота рельєфу для комфорту переміщення не повинна перевищувати **5 мм**.

Рекомендації з реалізації сценарію

Попереджувальні смуги

Попереджають про бар'єр, небезпеку або перешкоду. Встановлюються паралельно до перешкоди по всій її ширині. Завширшки не менше **300-600 мм**. Початок смуги — на відстані не менше **800 мм** від перешкоди.

Інформаційні смуги

Інформують про початок та закінчення руху, місце зміни руху направляючих смуг, поворот чи розходження їх в різні напрямки. Завширшки не менше **600 мм.**

Направляючі смуги

Забезпечують вільне орієнтування для пошуку необхідного та безпечного напрямку руху. Завширшки не менше **300 мм**.

Розміщуються вздовж розділових смуг, фасадів будинків у напрямку руху основних потоків пішоходів. Місце розміщення повинне бути максимально безпечним та комфортним для користувачів.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 8.2.1-8.2.4

Тактильний контраст покриттів

Контраст спеціальної плитки та покриття виконується тактильно через використання гладкого покриття, або ж візуально (наприклад, світле та темне розмежування). Це дозволяє людині, яка орієнтується білою тростиною, чітко орієнтуватися за спеціальною тактильною навігацією. Розташування тактильної плитки на рельєфній поверхні створює тактильний шум, який заважає орієнтуватися в просторі.

Рельєфна поверхня	Гладка поверхня
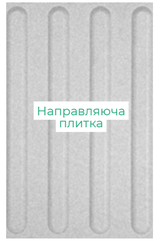 Направляюча плитка	Фігурні елементи мощення без фаски
Попереджувальна та інформаційна плитка	

Бар'єрні рішення

ті, які роблять простір бар'єрним та недоступним для людей.

Ми не маємо на меті показати всі можливі проблеми та бар'єри у просторі.

Ми хочемо показати основні ситуації, на які важливо звертати увагу у створенні доступного простору.

На прикладах ми показуємо окрему проблему, яка зазначена у поясненні і не маємо на меті вказати всі проблеми на всіх фото прикладах

Доступність покриття

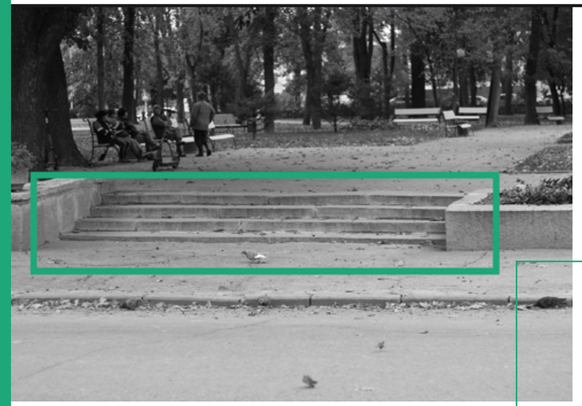

Відсутні похилі входи

Входи у сквери та парки часто роблять зі сходами та вхідними групами, які є некомфортними та недоступними для маломобільних людей. Ці входи не дублюються пандусами або похилими доріжками, якими можна було б потрапити до громадського простору.

Різкі перепади висот

В скверах і парках роблять різкі перепади висот між різними поверхнями, через що з'являються круті сходи і пандуси. Це ускладнює пересування для маломобільних людей і змушує їх шукати довші маршрути для обходу.

Тактильна орієнтація

Неправильне покриття

Бордюри, рельєфне мощення, ями, коріння дерев на проходах, щебінь, пісок, бруд чи висока трава роблять небезпечними пересування людей на кріслах колісних, людей з протезами та батьків з дітьми у візках.

Відсутня навігація

В громадських просторах відсутня навігація, яка б допомагала спланувати маршрут та зрозуміти напрямок руху. Біля входів у громадські простори відсутня інформація про правила поведінки та користування сквером або парком.

Доступність покриття

Не вистачає дерев і тіні влітку

Влітку у громадських просторах не вистачає дерев та зелених зон, які б створювали прохолоду.

Відсутня тактильна навігація

На великих площах часто відсутні направляючі тактильні смуги чи інша тактильна навігація, яка допомагає в орієнтуванні людям з порушеннями зору.

Фізична доступність

Небезпека від собак

Навколо ігрових та спортивних майданчиків відсутні паркани або щільне озеленення з кущів, через що собаки можуть легко потрапити на територію, де перебувають діти та інші люди.

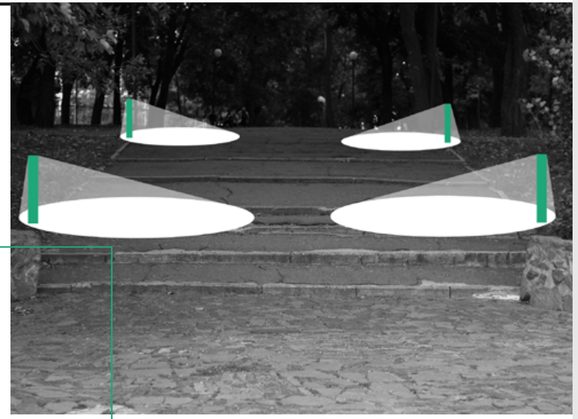

Погане освітлення

Відсутнє освітлення на підходах до громадських просторів або всередині парків і скверів, через що прогулюватися та користуватися обладнанням для різноманітних активностей стає небезпечно. Особливо критично це для людей з порушеннями слуху.

Відсутні велопаркінги

Через відсутні велопарковки та будь-яке устаткування, де можна було б безпечно залишити велосипед або візок, користувачі паркують велосипеди біля дерев та парканів, що заважає пішоходам.

Немає доступу до води

Відсутні бювети та фонтанчики з доступом до питної води. Через це влітку у спекотну погоду людям некомфортно ходити на довгі дистанції. Іноді доступ до води потрібен, щоб почистити велосипед або крісло колісне.

Рельєфне мощення

Часто взагалі відсутні зони для різних форм активності дітей та дорослих. Наявні ігрові майданчики не мають зонування та розподілу для дітей різного віку. Відсутні місця для відпочинку підлітків, молоді та дорослих, альтанки або просто місця для сидіння.

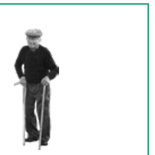

Відсутнє зонування

Відсутнє зонування просторів для різних вікових груп та активностей, які вони проводять. Через це між ними можуть виникати конфлікти, або вони можуть бути небезпечними одне для одного.

Фізична доступність

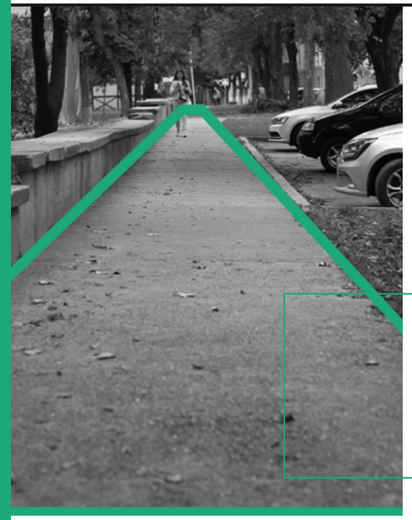

Мало зон рекреації

В містах мало інклюзивних просторів та рекреаційних зон для різних суспільних груп, тому людям доводиться долати великі відстані, щоб дістатися до таких просторів. Інакше, наприклад, батьки з дітьми змушені весь свій час проводити в одноманітному просторі без спілкування з іншими людьми.

Рельєфне мощення

Часто взагалі відсутні зони для різних форм активності дітей та дорослих. Наявні ігрові майданчики не мають зонування та розподілу для дітей різного віку. Відсутні місця для відпочинку підлітків, молоді та дорослих, альтанки або просто місця для сидіння.

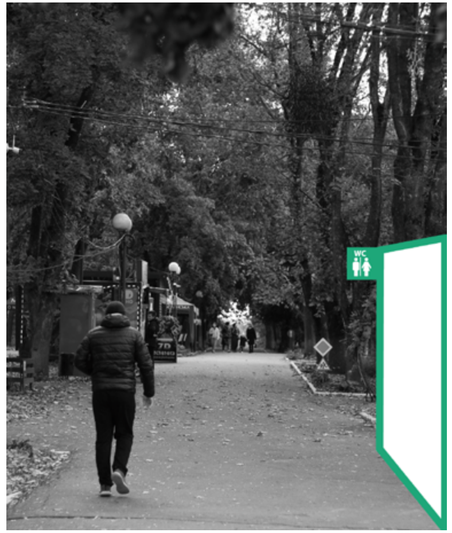

Тактильна контрастність

Відсутнє зонування

Відсутнє зонування просторів для різних вікових груп та активностей, які вони проводять. Через це між ними можуть виникати конфлікти, або вони можуть бути небезпечними одне для одного.

Відсутні місця для собак

Часто взагалі відсутні зони для різних форм активності дітей та дорослих. Наявні ігрові майданчики не мають зонування та розподілу для дітей різного віку. Відсутні місця для відпочинку підлітків, молоді та дорослих, альтанки або просто місця для сидіння.

Одноманітні майданчики

Обладнання на ігрових та спортивних майданчиках одноманітне та нецікаве і не підходить для користування людьми різного віку та різних здібностей. Майданчики взагалі не пристосовані до користування ними людьми з інвалідністю.

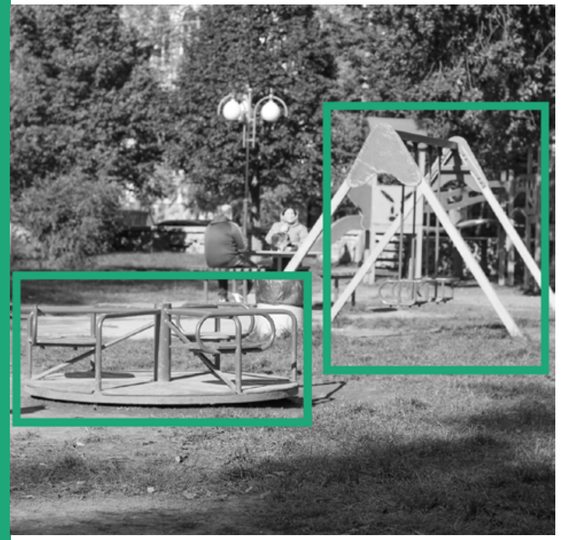

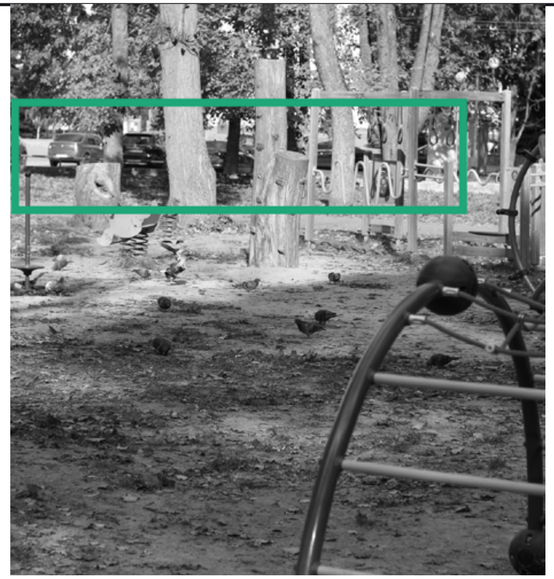

Майданчики біля дороги

Майданчики поруч з дорогою чи паркуванням дуже небезпечні, бо можна не почути або не побачити машину, котра рухається поруч. Крім того, майданчики, які розміщені біля проїжджої частини, часто загазовані та некомфортні через шум.

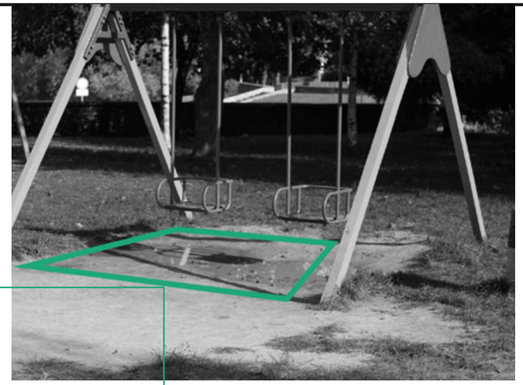

Неправильне покриття майданчиків

Неправильне покриття, наприклад, пісок або ґрунт, перетворюється в багнюку після дощу. Також є травматичні покриття, які не захищають від ударів. Дістатися до ігрових та спортивних майданчиків важко через неправильне покриття, що робить їх недоступними для батьків з візочком або людей на кріслі колісному

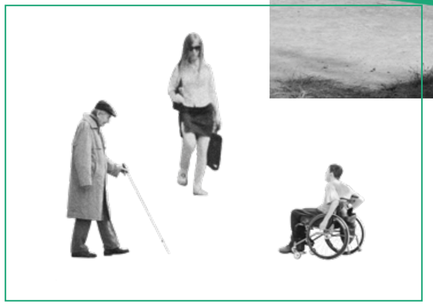

Неправильні матеріали та колір

Дитячі майданчики бувають травматичними, бо їх роблять з небезпечних матеріалів, які влітку нагріваються та можуть обпекти. Занадто яскраві майданчики, наприклад, яскраво-червоні, можуть провокувати перезбудження чи сенсорне перевантаження у дітей з РАС та іншими видами нейроорізноманітності.

Громадські будівлі

це будівлі загального доступу, де люди можуть задовольнити свої потреби та надавати окремі послуги іншим.

Універсальні рішення

ті, які ми вважаємо більш пріорітетними
та близькими до ідеалу.

Ми не маємо на меті показати всі можливі рішення використання правильних елементів чи розмірів.

Ми хочемо показати **головні принципи,** якими важливо керуватись у створенні безбар'єрного простору

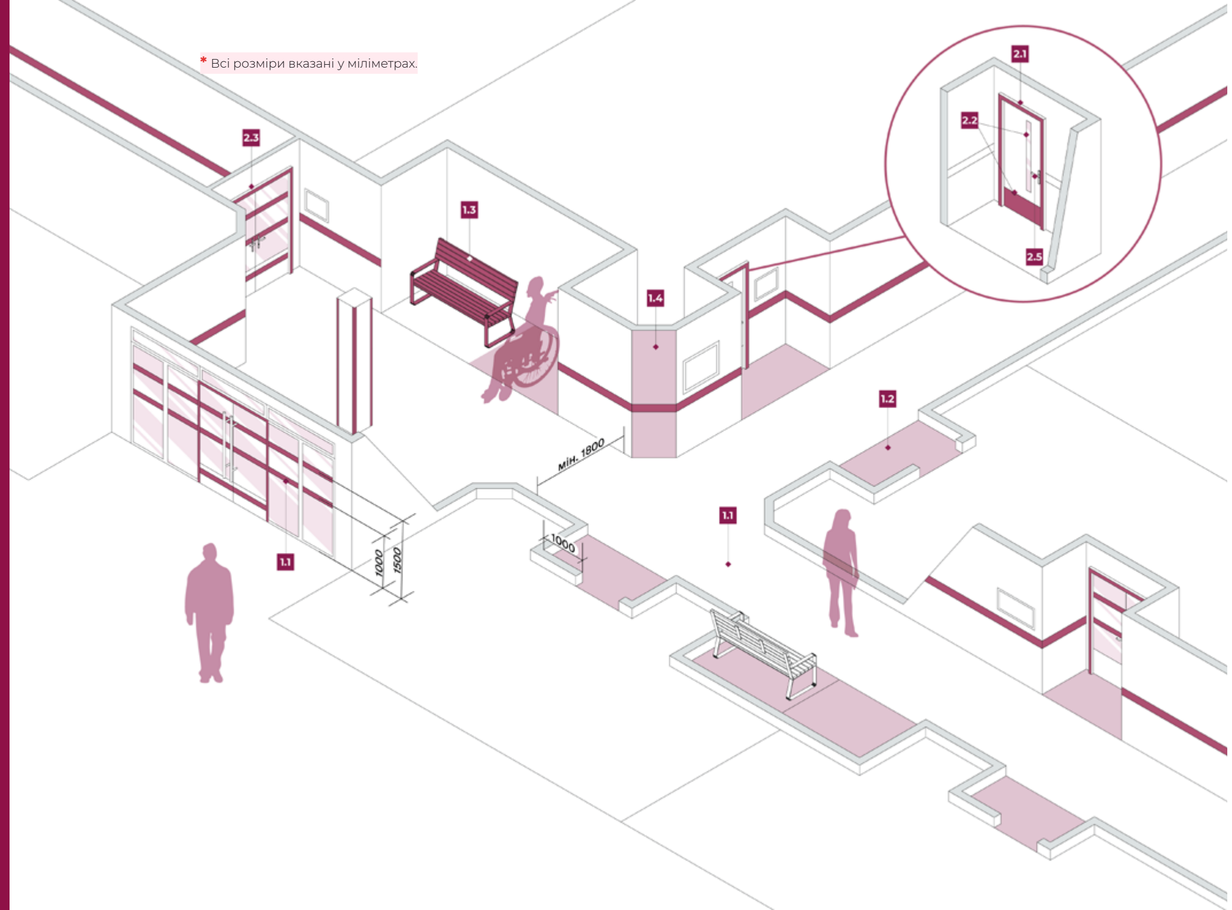

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Горизонтальні комунікації (початок)

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Коридор

1.1 Транзитна зона

Рекомендовано проєктувати ширину транзитної зони коридору при двобічному русі **2 м**, хоча би не менше ніж **1,8 м**. При проєктуванні коридору для однобічного руху, транзитна зона повинна бути **1,2 м** завширшки та мати кожні **10 м** кишені для розворотів людей на кріслі колісному розмірами **1,8х1,8 м**.

1.2 Ніша або простір для дверей

Двері, які відчиняються на транзитну зону, не повинні перекривати собою нормативну ширину проходу. Тобто: або ширина коридору враховує ширину відкритих полотен разом із транзитною зоною, або такі двері заглиблені в окремі кишені. Їх ширина повинна бути завширшки з дверне полотно, а довжина — розміром з проріз дверей. Додатково варто додати **1 м** простору, щоби людина на кріслі колісному могла відчинити двері.

1.3 Об'єкти, меблі, конструкції та інші елементи на шляхах руху

У транзитну зону коридору не повинні потрапляти батареї, вогнегасники, рослини, меблі, або інші речі, що можуть заважати руху коридором.

1.4 Оглядовість перехресть коридорів

На перехрестях коридорів рекомендовано робити зріз кутів або оглядові кути, які дозволять людям з порушенням слуху вчасно побачити тих, хто проходить з іншої сторони коридору.

2 Двері та прорізи

2.1 Вільний прохід у прорізах, дверях

Прорізи, арки та двері повинні бути без поріжку та мати ширину у просвіті від **900 мм**.

2.2 Оглядовість дверей

Двері для громадських просторів загального користування повинні передбачати оглядові панелі в межах **0,3-0,9 м** від рівня підлоги. Нижня частина дверей захищена протиударною смугою.

2.3 Зручне відкриття дверей

Двері повинні бути облаштовані автоматичною системою зачинення дверей тривалістю не менше ніж **5 с.** Або бути на завісах одностороньої дії з фіксацією положення.

2.4 Скляні конструкції

Скляні двері та поверхні повинні бути контрастно промарковані на висоті **1 м** та **1,5 м** завширшки, та мати маркування щонайменше **100 мм.**

2.5 Пристрої користування

Дверні ручки повинні бути нажимного типу користування або типу вертикальної скоби. Основна частина — на висоті **0,85-1,0 мм** від рівня підлоги. Починатись може від **500 мм**.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення.
п. 6.2.1, п. 6.2.4-6.2.7, п. 8.4.2

Світовий досвід

Двері не повинні відчинятися на транзитну зону. У відчиненому стані вони становлять загрозу зіткнення, особливо для людей, які ведуть жестову розмову. В одному з випадків двері відчиняються у кімнату, а в іншому — двері розміщені в ніші, яка дозволяє не наткновнутися у відчинені двері.

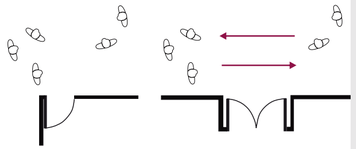

Уздовж коридорів забезпечте простір, щоб дозволити невеликим групам вести розмови поза транзитною зоною. Ці розмовні зони можуть бути невеликими — для розмов стоячи, або ж їх можна збільшити, коли доцільно додати місця для сидіння.

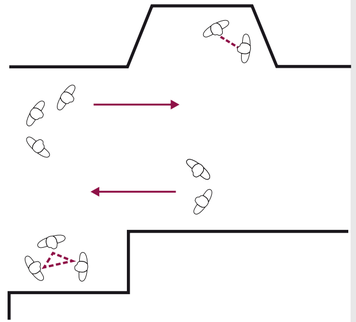

Інструкції з проектування Нечуючого простору, Університет Галлоде, США

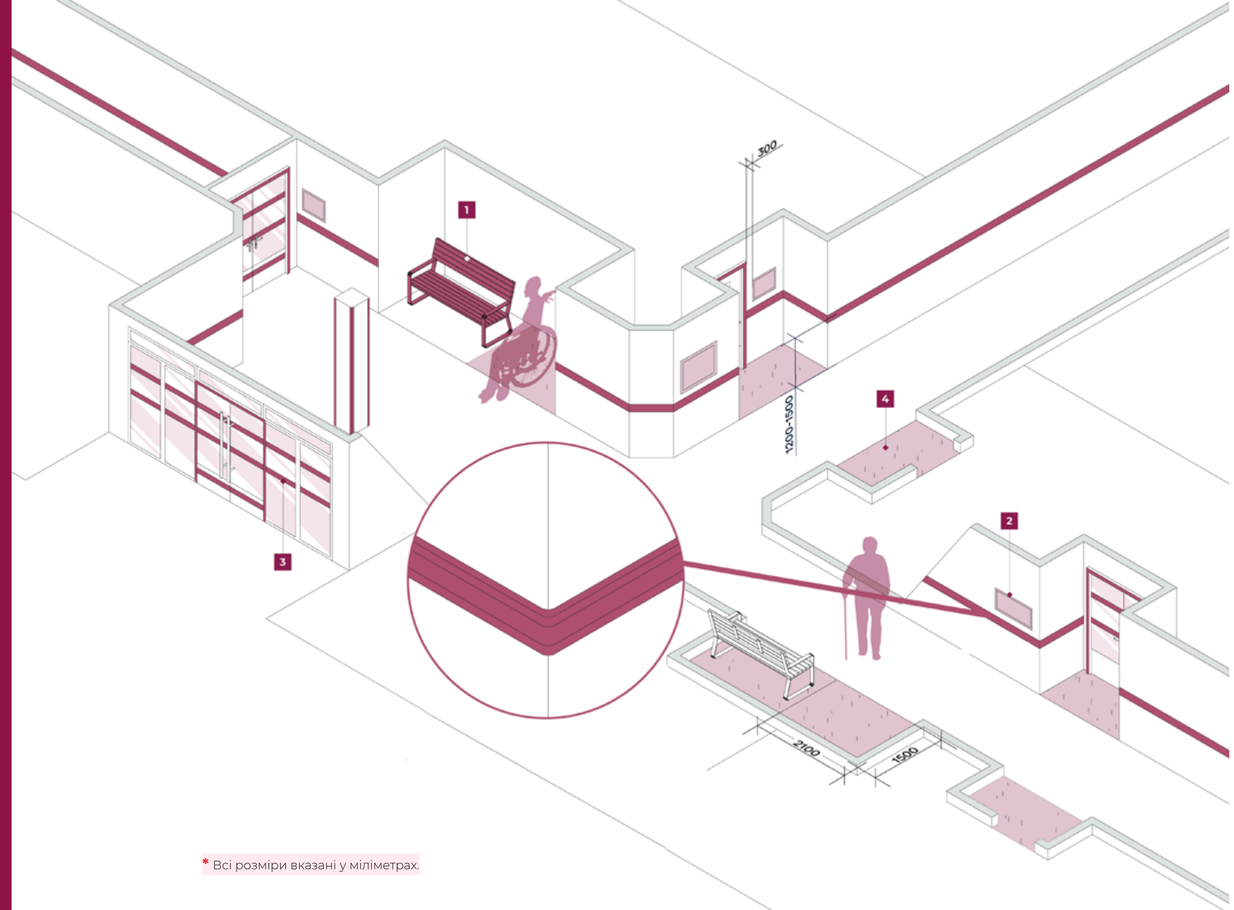

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Горизонтальні комунікації (закінчення)

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Місця для сидіння

Місця для сидіння не повинні заважати транзитним шляхам. Їх варто розмістити вглиб на **1,2 м** для вільного простору ніг. Поруч із місцями для сидіння потрібно врахувати вільний простір габаритами **2,1 м** шириною та **1,5 м** глибиною для людини на кріслі колісному, домашнього улюбленця чи дитячого візочка.

Стандартне місце для сидіння на висоті **450-500 мм**. З/без перил та спинки. Кут спинок — **76°**, а підлокітники на висоті **200 мм** від рівня сидіння.

2 Орієнтування

Для кращої орієнтації в коридорі потрібно розмістити схеми евакуації, тактильні інформаційні покажчики та піктограми.

Інформаційна тактильна табличка з піктограмою приміщення повинна бути розміщенна на висоті від **1,2-1,5 м** на відстані **0,3 м** від дверного отвору. Вона має розташовуватися на стіні зі сторони відкривання дверей, щоби табличку не затуляли двері у їх відкритому стані. Піктограма та/або табличка з назвою приміщення повинні бути виконані збільшеним шрифтом та у контрастному співвідношенні кольорів та шрифтів відносно їх фону.

Плани евакуації мають бути розміщені на висоті не вище **1,5 м** за верхнім краєм. Бажано робити їх тактильними за типом мнемосхеми.

Додатково облаштовується інформаційна-направляюча — поручень на висоті **0,9 м**.

3 Візуальний контраст/маркування

Стандартна контрастність елементів становить різницю у **LVR 30** між елементами, які мають контрастувати.

На шляхах руху мають бути контрастно виділені:

- двері та прорізи;
- зміни рівнів (сходи, пандуси, поріжки);
- колони, опори, меблі, устаткування та інші об'єкти;
- вимикачі, розетки та інші пристрої.

Окремо маркують контрастною смугою всі вищеперелічені об'єкти та додатково скляні поверхні.

Ширина контрастного маркування **0,01-0,02 м**. Скляні та повздовжні елементи рекомендовано маркувати горизонтальними смугами на висоті **1 м** та **1,5 м**. Двері та прорізи маркуються по контуру отвору, скляні полотна — горизонтальними смугами.

Інші нависаючі конструкції чи колони рекомендовано маркувати увздовж контуру конструкцій.

4 Тактильний контраст покриття

Для створення природньої тактильної навігації рекомендовано використовувати тактильний та візуальний контраст покриттів. Транзитні шляхи руху повинні мати гладкі, нековзкі поверхні. Інші зони (відпочинку, інформування) краще робити з більш тактильно контрастних матеріалів — типу ворсових килимів абощо.

При цьому ворсові поверхні повинні мати довжину ворсу не більше **13 мм**. Килими та інші тактильні індикатори мають чітко монтуватись у підлогу та не створювати зачіпки.

Всі поверхні не повинні створювати відблиски.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. п. 8.3, п.8.4.2

Світовий досвід

Різні елементи — питні фонтанчики, смітники, меблі тощо — варто розташувати окремо від транзитної зони, та бути розміщеними перпендикулярно до потоку людей, щоб нечуюча людина орієнтувалася паралельно потоку користувачів. Це дозволить людині, що користується фонтанчиком, тримати візуальний зв'язок з іншими людьми.

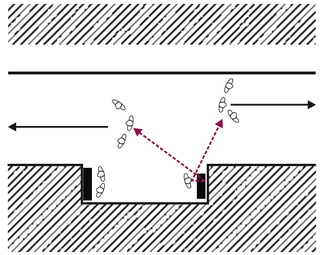

Закруглені або оглядові (скляні) кути на перехрестях коридору дозволяють пішоходам бачити інших і уникати зіткнень.

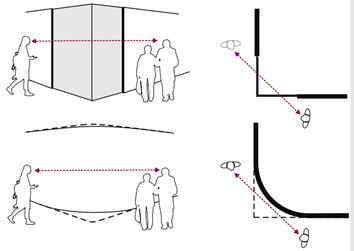

Інструкції з проектування Нечуючого простору, Університет Галлоде, США

* Всі розміри вказані у міліметрах.

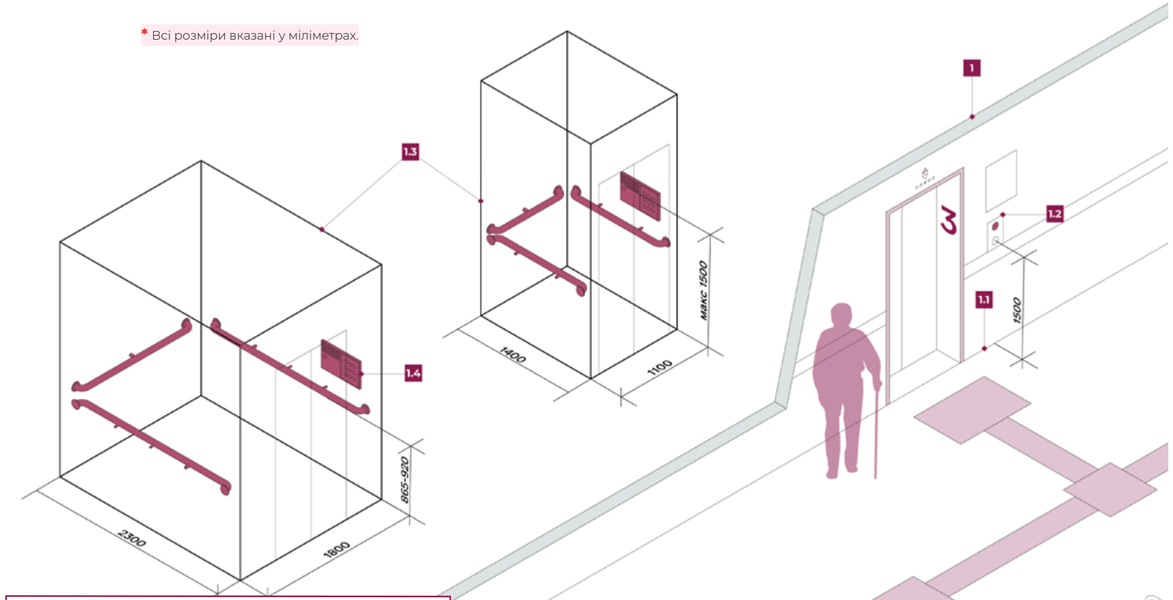

Рекомендації для воєнного часу

Під час екстренного відключення електроенергії потрібно підключати ліфти до резервного джерела живлення. Це особливо важливо для людей, яким може знадобитися перша медична допомога. Або ж для тих, хто відчуває труднощі при довгому перебуванні у замкненому просторі.

Вертикальні комунікації — ліфт

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Ліфт

1.1 Зовнішній простір навколо ліфта

Навколо зони біля ліфта та кнопок виклику має бути вільний простір розмірами **1,5x1,5 м**. Ширина вхідного прорізу — не менше **900 мм**. Самі розсувні двері мають відчинятися не швидше, ніж за **5 с**. При вході до ліфта, по правій чи лівій частині входу, варто зазначити номер поверху розміром **50 мм** на висоті **1,5 м.** Також таке маркування має бути на стіні, що знаходиться навпроти входу в ліфт. Позначення має бути контрастним до стіни, на якій воно розміщене.

1.2 Зовнішні пристрої — кнопка виклику

Нижній рівень кнопки до підлоги **1050 мм**. Система з кнопкою виклику має бути контрастною відносно стіни, на якій розташована.

Кнопки ліфтів мають бути облаштовані тактильними позначками, які дублюють текстову інформацію. Варто передбачати світлову та звукову інформативну сигналізацію біля кожних дверей ліфта.

1.3 Внутрішній простір ліфта

Кабіна ліфта повинна мати внутрішні розміри не менше ніж **1,1 м** у ширину та **1,4 м** у глибину.

Рекомендовано мати в будівлі щонайменше один ліфт розмірами **2,3x1,8 м** для того, щоб використовувати його для евакуації людей на твердих ношах.

Поручні у ліфті монтуються в межах **865-920 мм** від рівня підлоги. Простір між краєм поручня до стіни ліфта — **35-45 мм**. Освітлення простору ліфта має бути рівномірним (мінімум **100 люкс**), також рекомендують підсвітлювати кнопки.

1.4 Внутрішні пристрої — кнопки керування

Варто розташувати на висоті до **1,5 м**. Кнопки ліфтів мають бути облаштовані тактильними позначками, які дублюють текстову інформацію. Текстову інформацію на кнопках варто виконувати збільшеним шрифтом у контрастному співвідношенні кольорів.

Крім того, у ліфтах повинна бути передбачена наявність голосового інформатора та звукового сигналізатора.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення.
п. 6.3.3.2, п.6.3.3.3, п. 6.3.3.5

Світовий досвід

За можливості, внутрішні розміри ліфта повинні становити **1800 мм x 1800 мм**. Це дозволить користувачам крісел колісних і дорослим з дитячими візочками розвертатися всередині ліфта.

Ліфти з внутрішніми розмірами кабіни **2030 мм** шириною та **1525 мм** глибиною можуть бути прийнятними, але там буде важко розвернутися, тому таке рішення вимушене.

Абсолютний мінімальний розмір ліфтової кабіни **1100 мм** шириною та **1400 мм** глибиною може бути прийнятним у дуже невеликих приміщеннях, де неможливо встановити більший ліфт. Однак це не є універсальним рішенням, оскільки обмежений розмір означає, що маломобільним групам доводиться виїжджати заднім ходом з ліфта. Місця також не вистачатиме, якщо хтось у ліфті несе багаж або штовхає візок. Ліфти такого розміру також можуть бути занадто малими для розміщення деяких крісел колісних механічного та електричного типу користування, що мають довжину від **1500** до **1600 мм**.

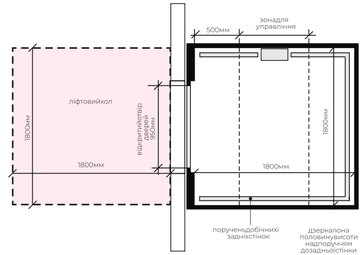

Будівництво для всіх: Універсальний підхід до дизайну. Вертикальна циркуляція. Ірландія

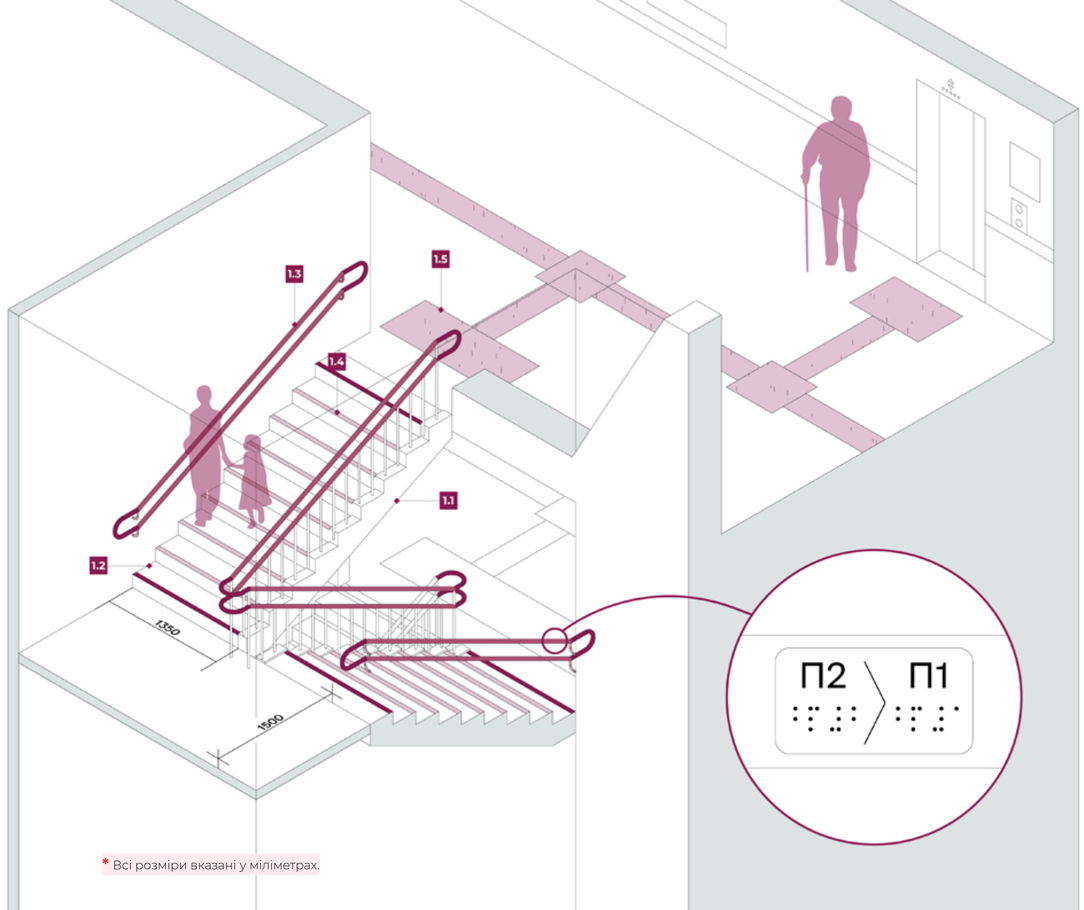

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Вертикальні комунікації — сходи

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Сходи

1.1 Сходовий марш

Ширина сходів не повинна бути меншою **1,35 м.** Якщо ширина сходів ширша за **2,5 м**, тоді необхідно розділяти марш поручнями.

Висота між маршами, маршем та стелею — не менша **2,1 м**.

На початку та наприкінці сходового маршу варто передбачити вільну зону глибиною **1,5 м** та довжиною, яка відповідає ширині сходового маршу. У межах цієї зони не розміщують об'єкти та не відчиняються двері.

Відкриті прорізи на сходовому майданчику мають бути з бортиком висотою **50 мм** з безпекових міркувань.

Сходовий марш повинен мати не менше **3-х** сходинок, але не більше **12-ти**.

На кожному поверсі варто встановити контрастну інформаційну табличку з номером поверху.

1.2 Сходи

Ширина проступів сходів повинна бути не меншою за **0,3 м**, а висота підйому сходинок — не більшою, ніж **0,15 м**. Нахили сходів повинні бути не більше ніж **1:2**. Ребро сходинок повинно мати заокруглення радіусом не більше ніж **0,02 м**. Бічні краї сходинок, що не примикають до стін, повинні мати бортики заввишки не менше ніж **0,02 м**.

1.3 Поручні

Поручні мають бути з обох боків сходів. Їх варто робити не слизькими та контрастними до стін.

Поручні сходів варто розташовувати на висоті **0,7** і **0,9 м**, а в закладах дошкільної освіти — на висоті **0,5 м**. На початку та в кінці сходів закінчення поручнів мають продовжуватись за межі сходинок на **0,3 м** та бути закругленими.

Діаметр поручня має бути **35-45 мм**. Від крайньої межі поручня до стіни варто залишити простір не менше **50 мм**.

Огородження сходових маршів та майданчиків рекомендовано робити з вертикальних елементів, ширина між якими не більше **100 мм**.

На кінці сходових маршів на перилах потрібно передбачити рельєфні позначення поверхів у тактильному вигляді та/або шрифтом Брайля. Розміри цифр повинні бути щонайменше **0,01 м** у ширину та **0,015 м** у висоту, висота рельєфу — не менше ніж **0,002 м**.

1.4 Візуальна контрастність

Кожнен край сходинки маркується смугою шириною **50 мм** по ширині маршу. При цьому перша та остання сходинки маркуються більш контрастно, ніж інші.

1.5 Тактильне співвідношення

Попереджувальні тактильні смуги повинні мати таку ж ширину, як і сходові марші. Вони обов'язково встановлюються паралельно до сходів чи перепадів висот, на відстані від **300 мм** від краю. Розміщуються смуги на початку та наприкінці сходових маршів.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. п. 8.2.10, п. 6.3.1.

Світовий досвід

Сходи в громадських місцях повинні мати ширину не менше **1200 мм**. Більша ширина може знадобитися, якщо є висока інтенсивність руху пішоходів.

Сходовий марш повинен мати не менше **3-х** сходинок. Варто уникати одної або двох сходинок — за них легко перечепитися.

Сходовий майданчик варто передбачити після **16-ти** сходинок, оскільки люди похилого віку, або ті, хто має труднощі з ходьбою, не можуть легко впоратися із довгими підйомами без відпочинку.

Сходові майданчики повинні мати рівну поверхню такої ж ширини, як і сходи.

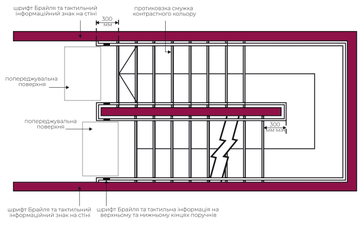

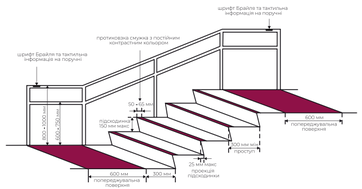

Посібник з універсального дизайну для громадських місць, Сингапур

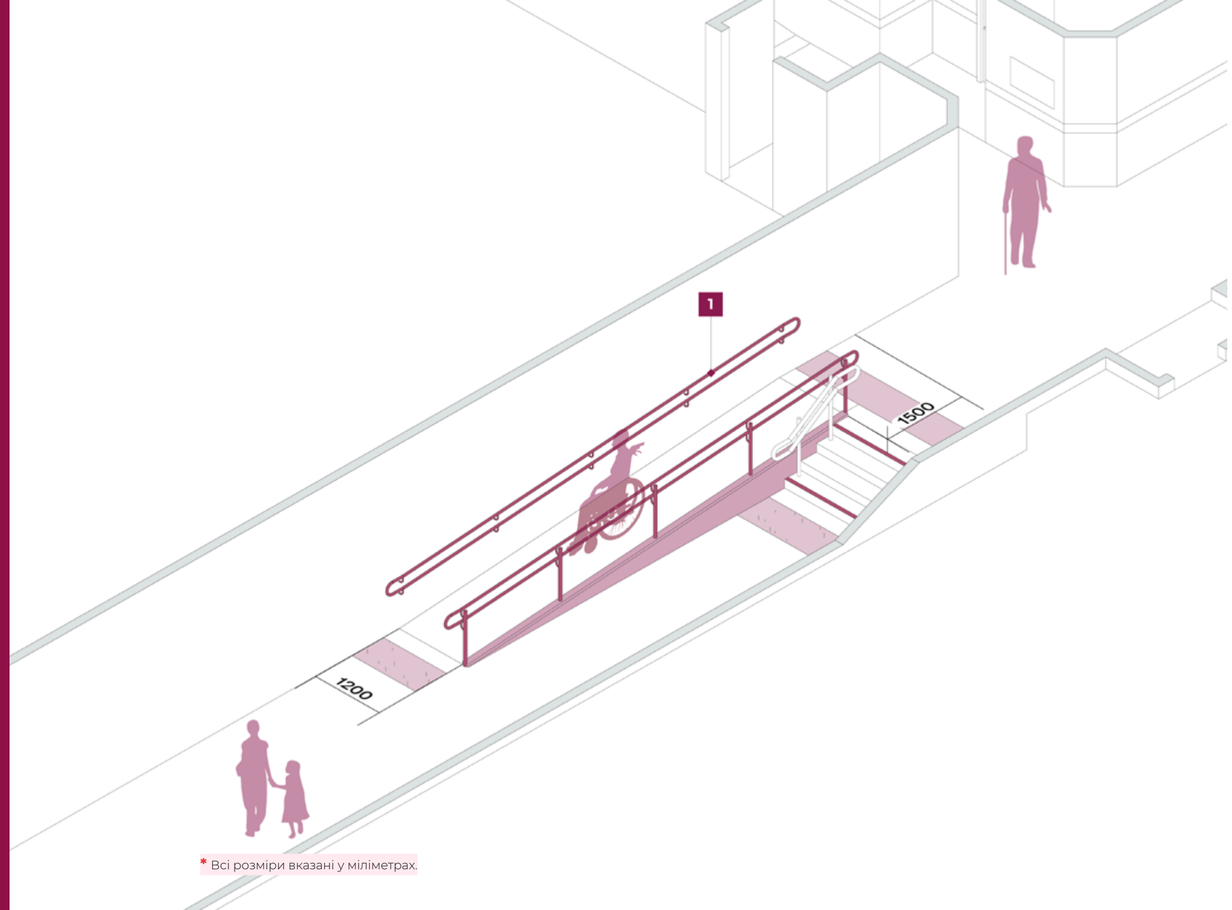

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Вертикальні комунікації — пандус

Рекомендації з реалізації сценарію

1 **Пандус**

Пандуси краще проєктувати прямі, г-подібної або п-подібної форми, без заокруглень. Вимоги до пандусу:

- Ширина пандусу для проїзду в просвіті **1,2 м** для однобічного руху, **1,8 м** для двобічного;
- Висота пандусу у співвідношенні **1:20** для перепаду висоти **0,5 м** та більше. Довжина пандусу залежить від висоти;
- Максимальна висота одного підйому пандуса залежить від куту нахилу. Таким чином, пандус співвідношенням **1:20**, рекомендовано робити максимум **10 м** у довжину.
- Після кожного підйому потрібно облаштовувати горизонтальні майданчики глибиною не менше **1,5 м**.
- Вздовж пандусу, по бічних краях, та вздовж відкритих стінок майданчиків для розвороту чи відпочинку, повинні бути поріжки висотою **5 см**, щоб передні колеса крісла колісного не вислизали;
- На початку та наприкінці пандусу має бути вільна зона **1,5 м** у глибину та довжину, яка відповідає ширині пандусу. В межах цієї зони не розміщують об'єкти та не відчиняються двері.
- Поверхня пандусу шорстка.

Вимоги щодо **тактильної контрастності, поручнів** та **освітлення** дублюють як в сценарії **Вертикальні комунікації — сходи**.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. п. 6.3.2, дод. Д

Світовий досвід

Горизонтальні майданчики для відпочинку потрібні як на початку, так і в кінці підйому пандуса. На них має бути нахил не більше співвідношення **1:48**, для того, щоб запобігти скупченню води.

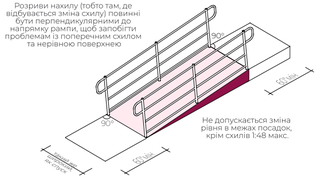

Вони повинні мати розмір **1,5х1,5 м.** Поручні, бортик, вертикальні стійки та інші елементи не можуть перекривати мінімальний простір.

Мінімальні **300 мм** продовження поручнів необхідні у верхній і нижній частині пандуса, та мають бути в одному напрямку пробігу. Але вони можуть повертатися або обертатися там, де поручні є безперервними на внутрішньому повороті пандусів.

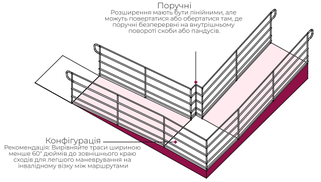

Посібник з універсального дизайну для громадських місць. Сингапур

Рекомендації для воєнного часу

У місцях тимчасового проживання людей важливо облаштувати щонайменше один доступний душ. Якщо це зробити неможливо, як один з варіантів, можна використати пересувну каталку для миття людей з обмеженою мобільністю та тих, хто потребує супроводу.

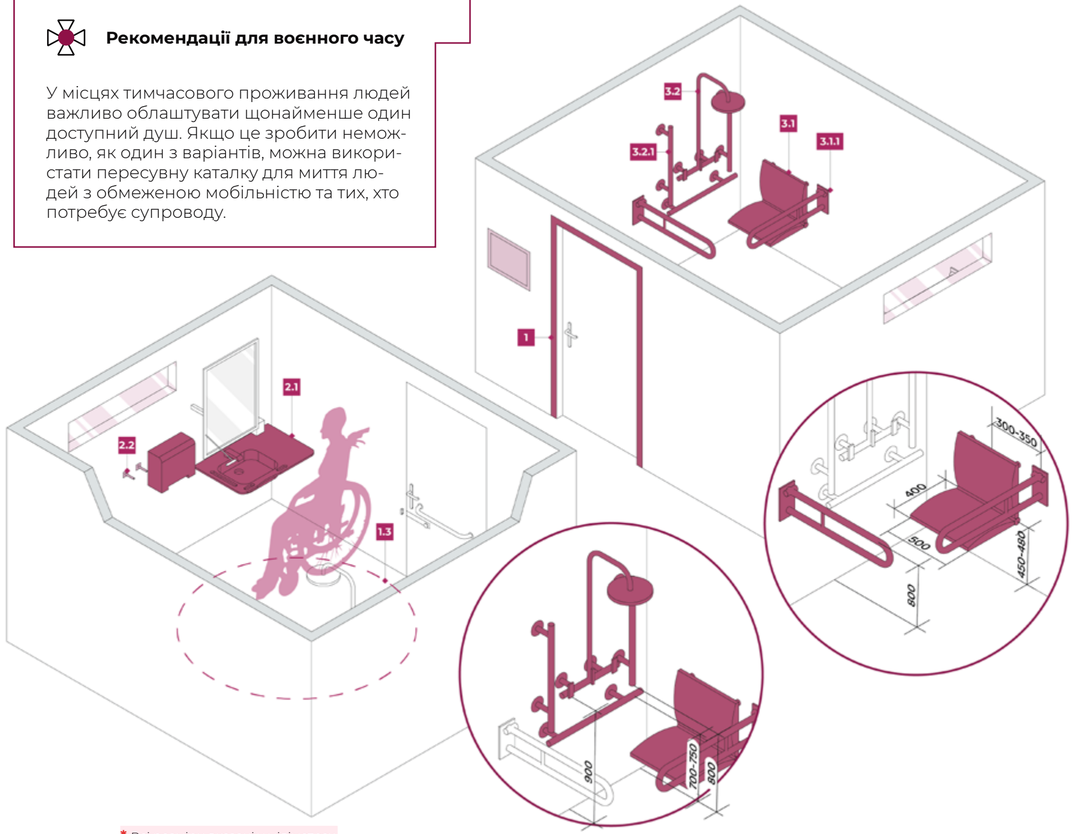

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Душова кабіна (початок)

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Простір

1.1 Двері

Двері повинні відчинятися щонайменше на **90°** із можливістю фіксувати їх у відкритому стані, та мати дверний довідник, щоб плавно й тихо зачинятися. Двері мають бути контрастними до стіни. Дверна ручка — нажимного типу або у вигляді скоби на висоті **0,85-1,1 м**. Додатково встановлюється горизонтальна скоба, щоб людині на кріслі колісному було комфортно ними користуватися. Засувний механізм має бути достатньо широким, щоб зачинити двері кулаком чи ліктем.

1.2 Інформація

Табличка з піктограмою приміщення повинна бути розміщена на висоті від **1,2-1,5 м** на відстані **0,3 м** від дверного отвору. Вона має розміщуватися на стіні зі сторони відкривання дверей, щоби табличку не затуляли двері у їх відкритому стані. Піктограма та/або табличка з назвою приміщення повинні бути виконані збільшеним шрифтом та у контрастному співвідношенні кольорів та шрифтів відносно їх фону.

1.3 Простір

У приміщенні має бути вільний простір діаметром не менше **1,5 м** для можливості маневру людини на кріслі колісному. Душовий піддон не повинен виступати над рівнем підлоги, або злив має бути виконаним з ухилу всієї підлоги до дренажних чарунок.

2 Пристрої

Всі пристрої мають бути розташовані на висоті **0,9–1,1 м**.

2.1 **Крани змішувачів, санітайзери** мають бути переважно важільного типу керування. Про сенсорні пристрої необхідно попереджати шрифтом Брайля.

2.2 **Гачки** мають знаходитися на полотні дверей зсередини, а також на стіні на висоті **1,05 м, 1,4 м.** Додатково гачки для тростини.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. п. 11.11

Світовий досвід

Громадські душові та роздягальні повинні бути спроєктовані таким чином, щоб вони були доступними для маломобільних груп населення.

Якщо передбачені душові кабіни, принаймні одна кабіна повинна мати ширину **1500 мм** і глибину **900 мм** з рівним входом на підлозі або заокругленим або скошеним порогом не вище **13 мм**.

Доступні душові або душові кабіни повинні включати сидіння, що опускається з одного боку, встановлене на висоті **438–480 мм** від підлоги.

Горизонтальний поручень рекомендується встановити на висоті **915 мм** від підлоги в центрі довшої стіни та лійки. Він повинен бути доступним з місця для сидіння.

Система керування душем повинна включати регулятори тиску та автоматичний змішувальний клапан — щоб температура гарячої води не повинна перевищувати **49°**, щоб мінімізувати випадкові опіки.

Душові шланги мають бути гнучкими та встановленими на регульованій штанзі, що дозволяє змінювати положення душової лійки.

Стоки в підлозі в доступних душових кабінах повинні бути розташовані подалі від місця для сидіння.

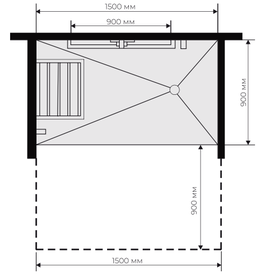

Посібник з проєктування доступності. Торонто

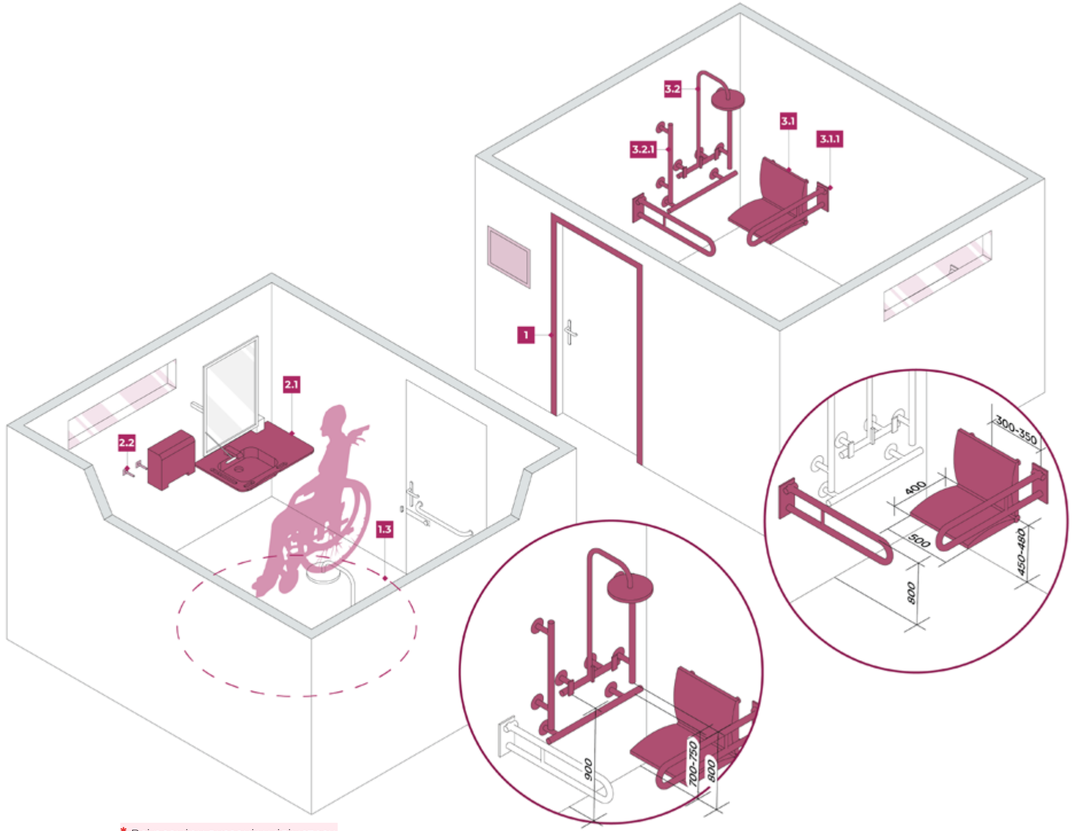

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Душова кабіна (закінчення)

Рекомендації з реалізації сценарію

3 **Обладнання**

3.1 Відкидне місце для сидіння

Сидіння мінімальними розмірами **500 мм** у ширину та **400 мм** у глибину має бути на висоті **450-480 мм** від підлоги. З одного боку має бути вільний простір розміром **0,9-1 м** для можливості пересісти з крісла колісного на сидіння. Сидіння повинне мати отвори для води та витримати вагу не менше **150 кг**.

3.1.1 Поручні для сидіння

Зі сторін, де можна пересісти з крісла колісного на сидіння, мають бути відкидні поручні на висоті **800 мм** від рівня підлоги.

Поручні мають бути заокругленні з діаметром **30-45 мм** у розрізі.

Поручень повинен розташовуватися на відстані **300-350 мм** від центру сидіння.

Нижній рівень поручнів відносно поверхні сидіння сидіння має бути на відстанні **120-150 мм**.

3.2 Душова лійка

Рекомендовано використовувати душ, який можна регулювати за висотою. Довжина шлангу має бути не менше **1,5 м**. Якщо душова лійка встановлена на вертикальній штанзі, мінімальна довжина штанги повинна становити **500 мм**, а її нижній кінець повинен бути розміщений на висоті від **900 мм** до **1100 мм** над рівнем підлоги.

3.2.1 Поручні для душу

Горизонтальний поручень довжиною 80 см на висоті **70–75 см** від підлоги встановлюється посередині душу. Два вертикальних поруччя довжиною **80 см** встановлюються так, що нижній край поручнів починається з висоти **80 см** над підлогою. Відстань між двома поручнями **67–70 см**.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. п. 11.11

Світовий досвід

Громадські душові та роздягальні повинні бути спроєктовані таким чином, щоб вони були доступними для маломобільних груп населення.

Якщо передбачені душові кабіни, принаймні одна кабіна повинна мати ширину **1500 мм** і глибину **900 мм** з рівним входом на підлозі або заокругленим або скошеним порогом не вище **13 мм**.

Доступні душові або душові кабіни повинні включати сидіння, що опускається з одного боку, встановлене на висоті **438–480 мм** від підлоги.

Горизонтальний поручень рекомендується встановити на висоті **915 мм** від підлоги в центрі довшої стіни та лійки. Він повинен бути доступним з місця для сидіння.

Система керування душем повинна включати регулятори тиску та автоматичний змішувальний клапан — щоб температура гарячої води не повинна перевищувати **49°**, щоб мінімізувати випадкові опіки.

Душові шланги мають бути гнучкими та встановленими на регульованій штанзі, що дозволяє змінювати положення душової лійки.

Стоки в підлозі в доступних душових кабінах повинні бути розташовані подалі від місця для сидіння.

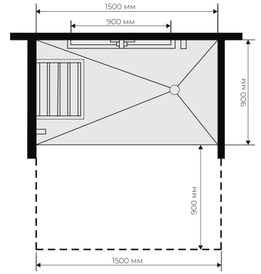

Посібник з проєктування доступності. Торонто

Рекомендації для воєнного часу

Реєстраційна стійка у притулках, гуманітарних пунктах та інші місцях прийому громадян має бути доступною на двох висотах: **0,8 м** та **1,1 м**. Працівники чи волонтери повинні використовувати коректну термінологію та розуміти, як надавати послуги людям з порушеннями мовлення чи іноземцям.

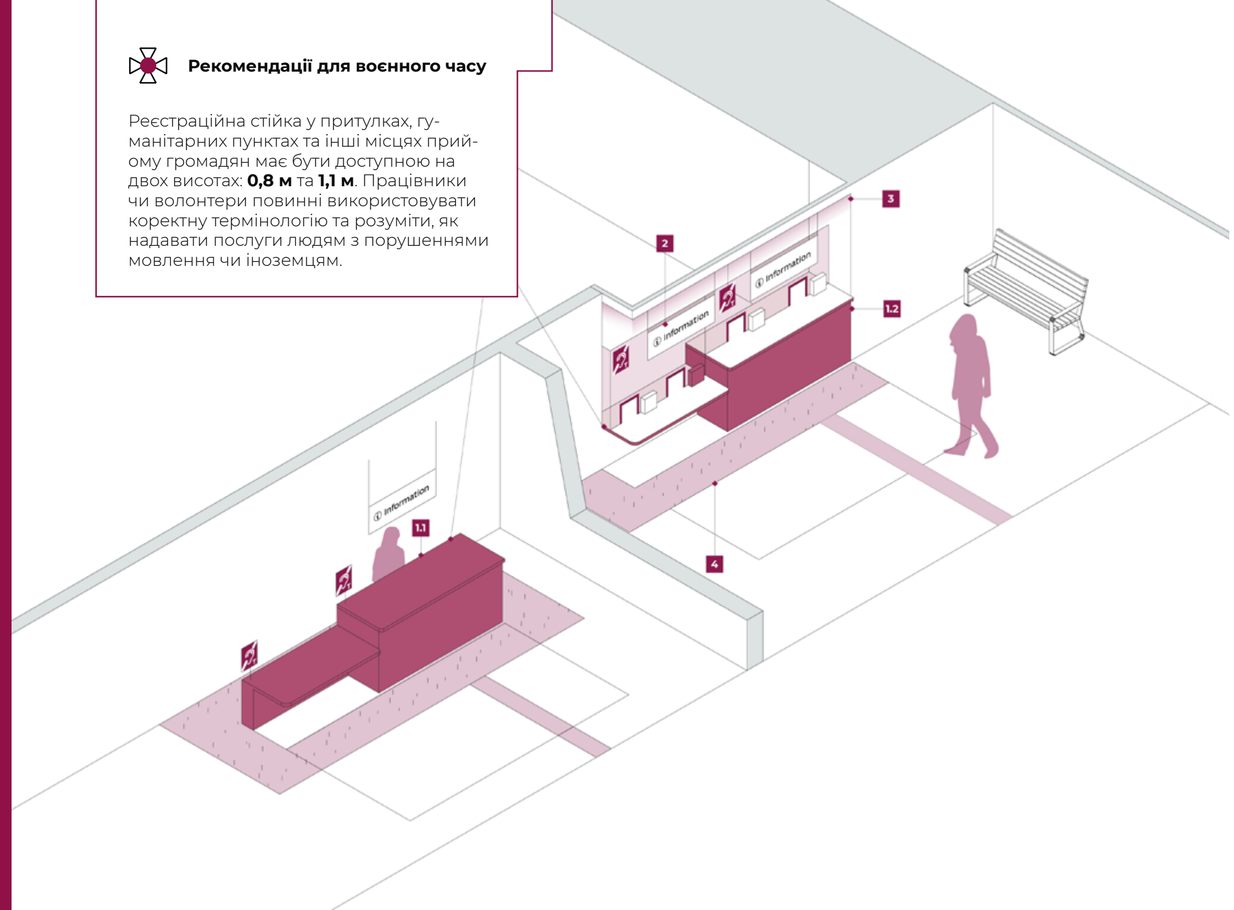

Зона отримання послуг та інформації

Стійка обслуговування, включно із стійкою реєстрації та довідки, має бути доступна і зрозуміла кожному. Це стосується всіх відвідувачів або клієнтів в будівлі, а також персонал. Рецепційні стійки повинні розташовуватися помітно і в прямому, логічному положенні по відношенню до головного входу в будівлю для полегшення їх ідентифікації.

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Стійка надання послуг та інформації

Рекомендовано перед конструкцією стійки робити вільний простір розмірами **2,44x2,44 м** для можливості маневрування клієнтів.

Стійки реєстрації та обслуговування повинні включати робочу поверхню на двох різних рівнях для полегшення використання людьми в сидячому положені або стоячи. Для людей з порушенням опорно-рухового апарату, які стоять, рецепція повинна бути заввишки **0,95-1,11 м**, а для тих, що сидять, — **0,74-0,8 м**. Для людини на кріслі колісному повинен бути простір для колін глибиною **650 мм** та шириною **760 мм**.

1.1 Відкрита стійка

1.2 Закрита стійка

Там, де стійка реєстрації/служба обслуговування має скло, його варто чітко промаркувати за контуром вирізу отвору. Саме скло повинно бути:

- матове;
- не відбивати світло та не відблискувати;
- промарковане контрастною смугою або інформацією.

2 Інформація

Піктограма стійки рецепції або назва повинні знаходитися на рівні **1,8-2,0 м** від підлоги, текст — виконаний збільшеним шрифтом у контрастному співвідношенні до фону, не відблискувати.

Будь-яка додаткова інформаційна довідка на окремих стійках має знаходитися збоку від конструкції стійки, не заважаючи клієнту на шляхах руху.

Індукційна петля для людей, які використовують слухові апарати, повинна бути забезпечена на всіх стійках реєстрації/стійках обслуговування. Якщо є така функція, як перекладач жестової мови, то відповідна піктограма має бути розташована на рецепції.

3 Візуальна контрастність

Стійка реєстрації/обслуговування повинна бути рівномірно освітлена до рівня **200 люкс**. Усі рівні рецепії повиненні візуально контрастувати на загальному фоні конструкції рецепції.

4 Тактильні елементи

Попереджувальні тактильні смуги повинні мати ширину відповідну до ширини стійки на шляху руху. Вони обов'язково встановлюються паралельно відносно стійки. Розміщуються смуги перед зоною стійки рецепції за **30 см**.

Тактильну контрастність можна досягти через зміну поверхні — ковролін з плиткою, бетон з терасною дошкою тощо..

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. п. 7.2.3

Світовий досвід

Корисним є контраст між об'єктами та поверхнею. Верхня частина стійки повинна контрастувати з краєм.

Усі відкриті краї та кути повинні бути добре закруглені.

Уникайте розміщення столиків обслуговування навпроти вікон, де яскраве сонячне світло призведе до того, що обличчя користувача буде вирізнятися силуетом і, отже, буде важко читати по губах або спілкуватися жестовою мовою. Подібним чином уникайте заплутаного фону, наприклад заплутаних візерунків. Освітлення має сприяти читанню по губах з обох боків прилавка.

Індукційні петлі повинні обслуговувати персонал і відвідувачів. Повинні бути чіткі знаки, що вказують, де встановлені петлі. Системи покращення мови та індукційної петлі, встановлені на прилавках із заскленими екранами або там, де є фоновий шум, допоможуть людям зі слуховими апаратами. Можна розглянути можливість розміщення місць біля низьких прилавків.

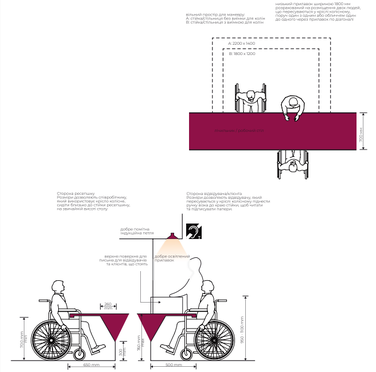

Посібник з проєктування доступності. Центр доступного середовища. Лондон

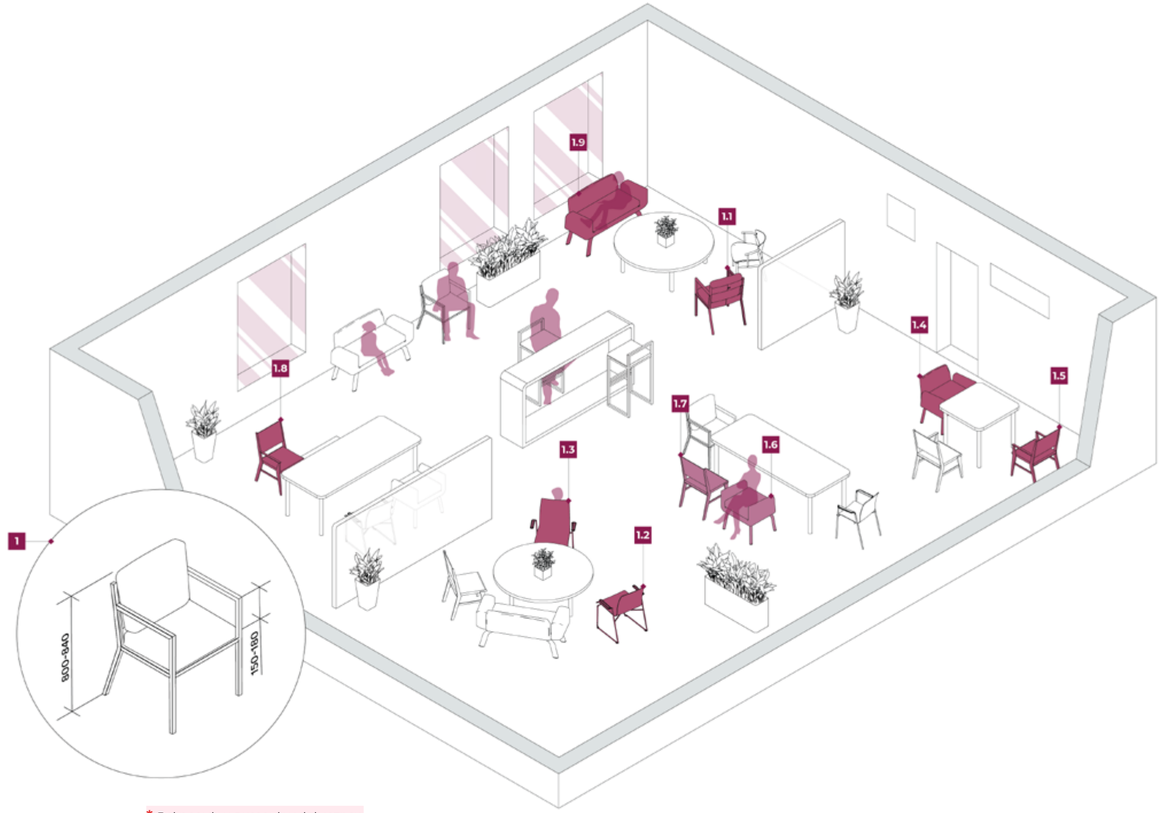

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Зона очікування (початок)

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Місця для сидіння

Загальні рекомендації: підлокітник висотою від сидіння до верху підлокітника **15–18 см,** спинка висотою від підлоги до кінцевого рівня спинки **80–84 см**.

1.1 *Стандартне:* сидіння на висоті **45 см**, ширина та глибина сидіння **50x50 см**, два підлокітника, зі спинкою.

1.2 *Понижене:* сидіння на висоті **40 см**, ширина та глибина сидіння **50x50 см**, два підлокітника, зі спинкою.

1.3 *Підвищене:* сидіння на висоті **47-50 см**, ширина та глибина сидіння **50x50 см**, два підлокітника, зі спинкою.

1.4 *Більш широке:* сидіння на висоті **45 см**, ширина та глибина сидіння **60x50 см**, два підлокітника, зі спинкою.

1.5 *Менш глибоке:* сидіння на висоті **45 см**, ширина та глибина сидіння **50x40 см**, два підлокітника, зі спинкою.

1.6 *Без спинки:* 45 см, ширина та глибина сидіння **50x50 см**, два підлокітника від сидіння до кінцевого рівня **15–18 см**.

1.7 *Без підлокітників:* сидіння на висоті **45 см**, ширина та глибина сидіння **50x50 см**, зі спинкою.

1.8 *З одним підлокітником:* сидіння на висоті **45 см**, ширина та глибина сидіння **50x50 см**, зі спинкою, один підлокітник (в просторі таких стільців має бути декілька, де підлокітники з різних сторін).

1.9 *Подвійне сидіння:* сидіння на висоті **45 см**, ширина та глибина сидіння **100x50 см**, два підлокітника, зі спинкою.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. п. 7.2.6

Світовий досвід

Окрім простоти доступу, при проєктуванні також варто враховувати потреби комфорту та відпочинку користувачів, які проходять транзитними шляхами. Важливо, щоб було достатньо місць для сидіння, щоб користувачі могли зробити паузу та відпочити.

Місця для сидіння варто розташовувати з частими інтервалами не більше **50 м**.

Кількість необхідних місць має визначатися практикою використання та обсягом потоку транзиту.

Визначені зони відпочинку повинні бути легкодоступними та візуально пов'язаними з основними доступними шляхами.

Рекомендована максимальна відстань без відпочинку

Труднощі пересування	*Відстань*
Люди з порушенням зору	150 м
Користувачі крісел колісних	150 м
Люди з труднощами при пересуванні без допоміжних засобів для ходьби	100 м
Люди, які користуються допоміжними засобами для ходьби, наприклад, палицею	50 м

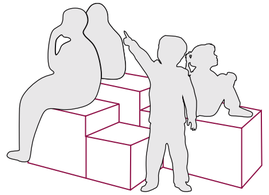

Посібник з універсального дизайну для громадських місць. Сингапур

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Зона очікування (закінчення)

Рекомендації з реалізації сценарію

1 Простір

Біля кожних **3-х** місць рекомендовано мати вільний простір розмірами **1х1 м** для можливості розміщення людини на кріслі колісному, дитячого візка, тварини чи валіз.

Мінімальний прохід між сидіннями становить **1,2 м**.

За можливості там варто розмістити розетки, кулери з теплою та холодною водою.

Зона очікування має розміщувати у собі столи, де можна заповнювати документи, поставити склянку води тощо.

Стіл повинен мати такі параметри:

- бути на **4-х** опорах з можливістю поставити під стіл ноги,
- контрастний відносно простору та інших предметів,
- висота **780-800 мм** від рівня підлоги.

2 Інформація

Піктограма зони відпочинку, напрямок до санвузла або назва установи повинні знаходитися на висоті **1,8-2,0 м**; текст має бути виконаний збільшеним шрифтом у контрастному співвідношенні до фону, не відблискувати.

Будь-яка додаткова інформаційна довідка на окремих стійках має знаходитися збоку від шляхів руху, не заважаючи людині отримувати послугу.

Зона очікування повинна бути рівномірно освітлена до рівня **200 люкс.**

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2–40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. п. 7.2.6

Світовий досвід

Архітектурні елементи, які можна використовувати як місця для сидіння або просто місце для розміщення речей, заохочують до гуртування людей та розмови. Ці елементи варто розміщувати у приміщеннях загального користування і на відкритому повітрі. Їх потрібно сконфігурувати так, щоб група людей могла сидіти в межах **1'-6"** дюйми до **3'-0"** дюйми один від одного. Це дає можливість людям вільно переміщатися та обирати своє місце в групі, коли вона формується. Елементи сидіння мають дещо відрізнятися за висотою, щоб забезпечити чітку видимість серед різноманітних учасників.

Розмовні постаменти та полиці повинні бути включені до цих кластерів.

Необхідні місця чи полички, щоб люди змогли покласти свої сумки, речі, для того, щоб вільно спілкуватися жестовою мовою.

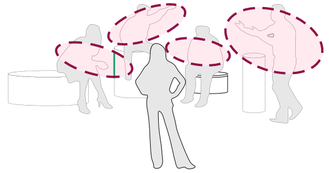

Будівництво для всіх: Універсальний підхід до дизайну. Вертикальна циркуляція. Ірландія

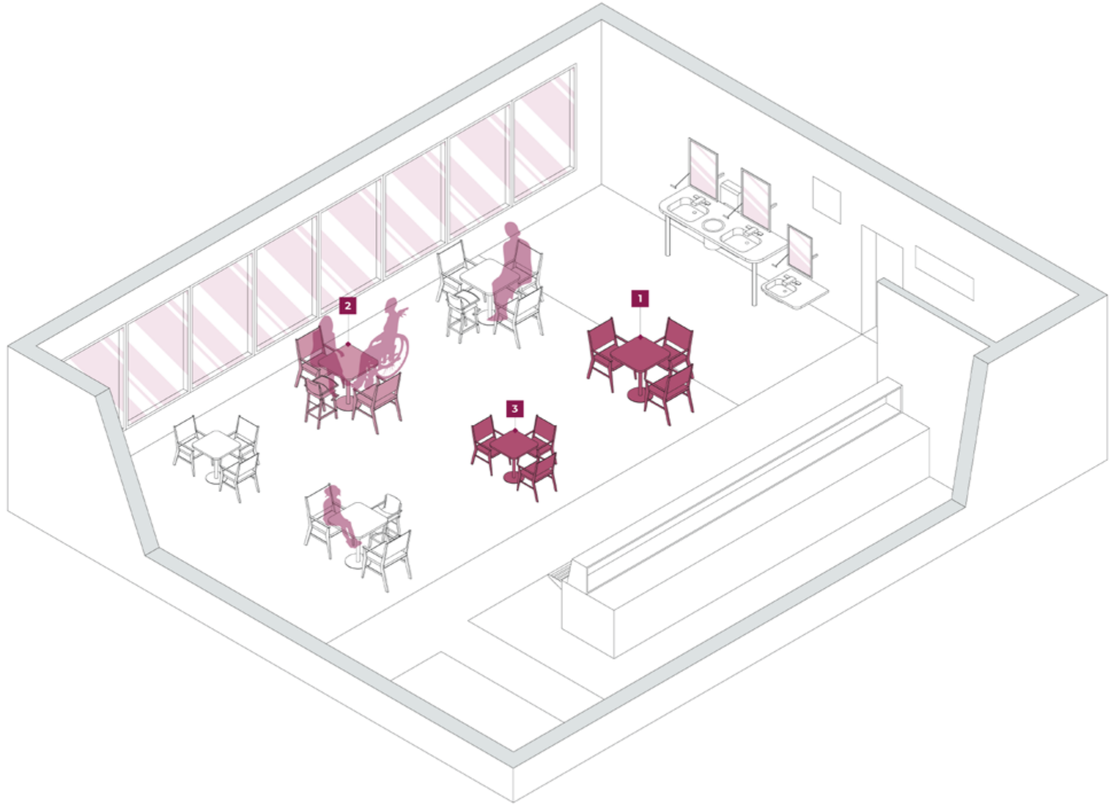

Зона приймання їжі (початок)

Рекомендації з реалізації сценарію

1

Стандартні столи

Варто передбачити різноманітне, гнучке розташування столів і сидінь, щоб задовольнити людей із різними потребами та здібностями, зокрема дорослих з маленькими дітьми, людей похилого віку та людей на кріслах колісних та інших.

Столи та сидіння повинні чітко ідентифікуватися на фоні приміщення.

Матеріали, які використовуються для столів і сидінь, повинні бути легко мобільними, міцними, стійкими до корозії, простими в обслуговуванні.

Висота столів повинна бути від **765 мм** до **780 мм**, глибиною **480 мм** з мінімальним вільним простором для колін **680 мм** у ширину.

Сидіння на висоті **450 мм**, ширина та глибина сидіння **500x500 мм**, від підлоги до кінцевого рівня спинки **800-840 мм**, два підлокітника висотою від сидіння до верху підлокітника **150-180 мм**.

Бажано використовувати столи та місця для сидіння, які регулюються за висотою та підлаштовуються під кожного користувача.

2

Сімейні столи

Як у сімейних столах, так і стандартних, необхідно враховувати вільний простір розміром **1,0x1,0 м** для розмішення дитячого стільця або можливості приєднатися до столу людині на кріслі колісному.

3

Дитячі столи

Зручні для дітей столи та сидіння можна створити шляхом опускання звичайних столів та сидінь (якщо в них є така функція) до рекомендованої висоти:

- **660 мм** для дитячих столів;
- **від 370 мм до 400 мм** для дитячих сидінь.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. п. 7.3.11

Світовий досвід

Зручні місця для сидіння для тих, хто користується допоміжними засобами пересування, повинні бути доступні на всіх рівнях або в усіх зонах, де пропонуються послуги харчування та напоїв.

Там, де передбачено обслуговування за стійкою, принаймні одна секція стійки не повинна бути вищою за **915 мм** на **760 мм** завширшки, щоб дозволити підійти людині, яка користується кріслом колісним.

Якщо надаються послуги кафетерію або фуршету, дисплеї повинні бути доступними та встановленими на поверхнях не вище **915 мм** від підлоги. Верхні стелажі не повинні бути вищими **1,22 м** (наприклад, для десертів, салатів тощо).

Ємності для столових приборів, приправ, серветок, варто встановлювати не вище **1065 мм** від рівня підлоги.

Поверхня для підносів має бути суцільною, щоб люди, які користуються кріслом колісним, могли легко зміщувати піднос.

Примітка: вільний доступ до кафетерію не рекомендується, оскільки людині з порушенням зору та людям, які використовують засоби для пересування, важко пройти крізь хаотичний натовп чи зорієнтуватись у маршруті.

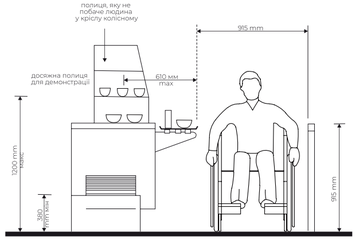

Посібник з проєктування доступності. Торонто

Рекомендації для воєнного часу

У місцях тимчасового проживання необхідно передбачити можливість для мешканців самостійно підігрівати чи готувати їжу, а не тільки харчуватися спільно з іншими. Це потрібно тим, хто має певні вподобання чи вибірковість у харчуванні, особисту дієту, чи знаходиться тут із дітьми і готує для них дитяче харчування.

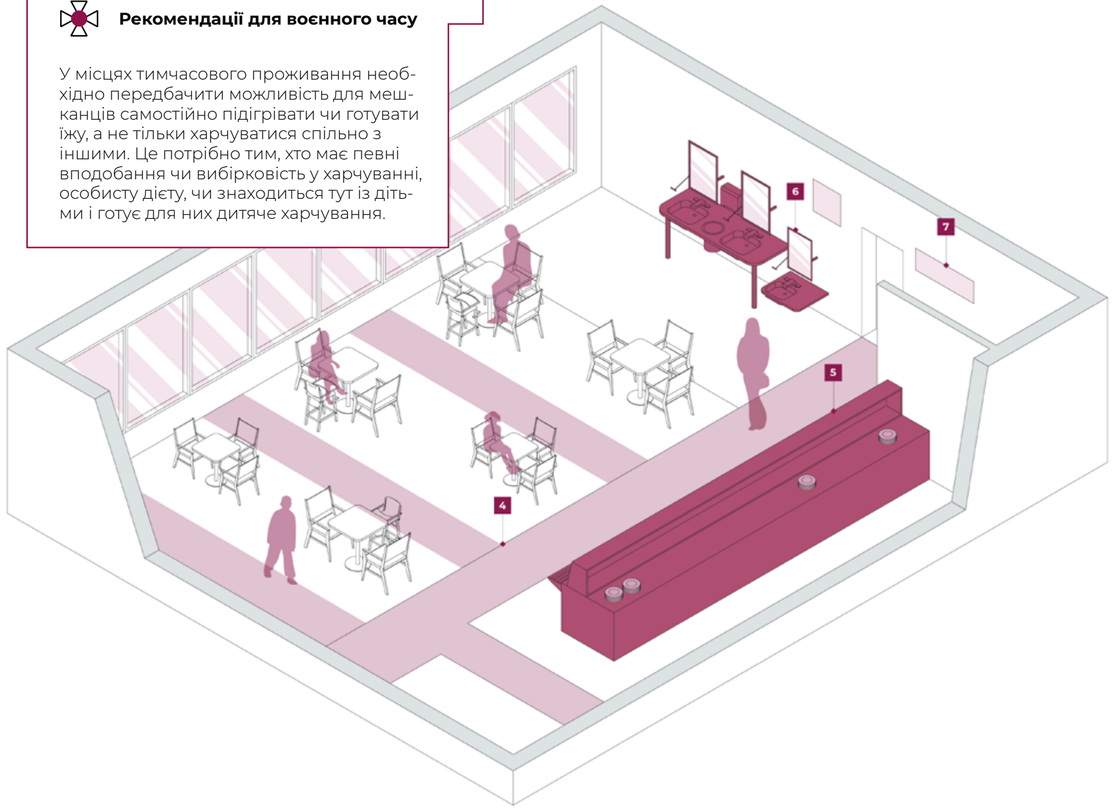

Зона приймання їжі (закінчення)

Рекомендації з реалізації сценарію

4 **Транзитні шляхи**

Мінімальна ширина транзитних шляхів **900 мм**. Стандартна ширина проходу не менше **1065 мм**. Рекомендовано **1,2 м** для комфортного однобічного шляху та **1,8 м** для двобічного.

Транзитні шляхи повинні бути виконанні з антиковзкого матеріалу та не відблискувати.

5 **Зона видачі їжі**

Конструкція стійки для видачі їжі має бути з такими параметрами:

- поверхня видачі їжі — на висоті **890-915 мм;**
- полиці з їжею, яку людина бере самостійно — від **0,6 м** до **1,3 м**;
- поверхня для підносів на висоті **0,9 м** та **0,4-0,6 м** від підлоги;
- транзитний простір для руху людей вздовж зони видачі їжі від краю стійки видачі — мінімум **0,9 м**.

6 **Рукомийники**

Принаймні один з рукомийників має бути доступним для людей на кріслі колісному (висота **від 800 мм до 840 мм** від підлоги з вільним простором **700 мм** для колін) та рукомийник для дітей (висота **550 мм** від підлоги).

7 **Інформація**

Піктограми зони приймання їжі, видачі їжі, миття рук, напрямку до санвузлу повинні знаходитися на висоті **1,8-2,0 м**; повинні бути виконані збільшеним шрифтом у контрастному співвідношенні до фону, не відблискувати.

Будь-яка додаткова інформаційна довідка на окремих стійках має знаходитися збоку від шляхів руху, не заважаючи людині отримувати послугу.

Зона прийому їжі повинна бути рівномірно освітлена до рівня не менше **100 люкс**.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. п. 7.3.11

Світовий досвід

У випадку, коли відсутнє організоване харчування і людям необхідно самим готувати чи розігрівати собі їжу.

Сторона, на якій знаходиться простір для колін, повинна співпадати з напрямком відкривання дверцят приладу, та розташуванням будь-яких елементів керування. У колінному просторі не повинно бути будь-яких опорних кронштейнів, ніжок, труб і кабелів. Щоб забезпечити зручний підхід до будь-якої ніші для колін і поряд з будь-яким приладом, який потребує бокового доступу, має бути забезпечений вільний простір розміром **1370 мм** завдовжки х **800 мм** завширшки.

Кухні з робочими поверхнями та приладами з трьох боків повинні включати зону повороту діаметром **2400 мм**, вільну від усіх блоків, як показано на схемі.

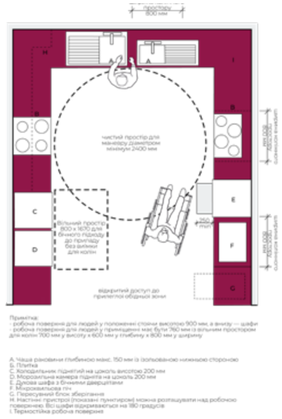

Посібник з універсального дизайну для громадських місць. Сингапур

Адаптаційні рішення

ті, які ми вважаємо допустимими у вимушених умовах
та у випадках адаптації існуючого простору

Ми не маємо на меті показати всі можливі рішення використання елементів адаптації чи допустимих розмірів.

Ми хочемо показати **головні принципи**, якими важливо керуватись у створенні доступного простору.

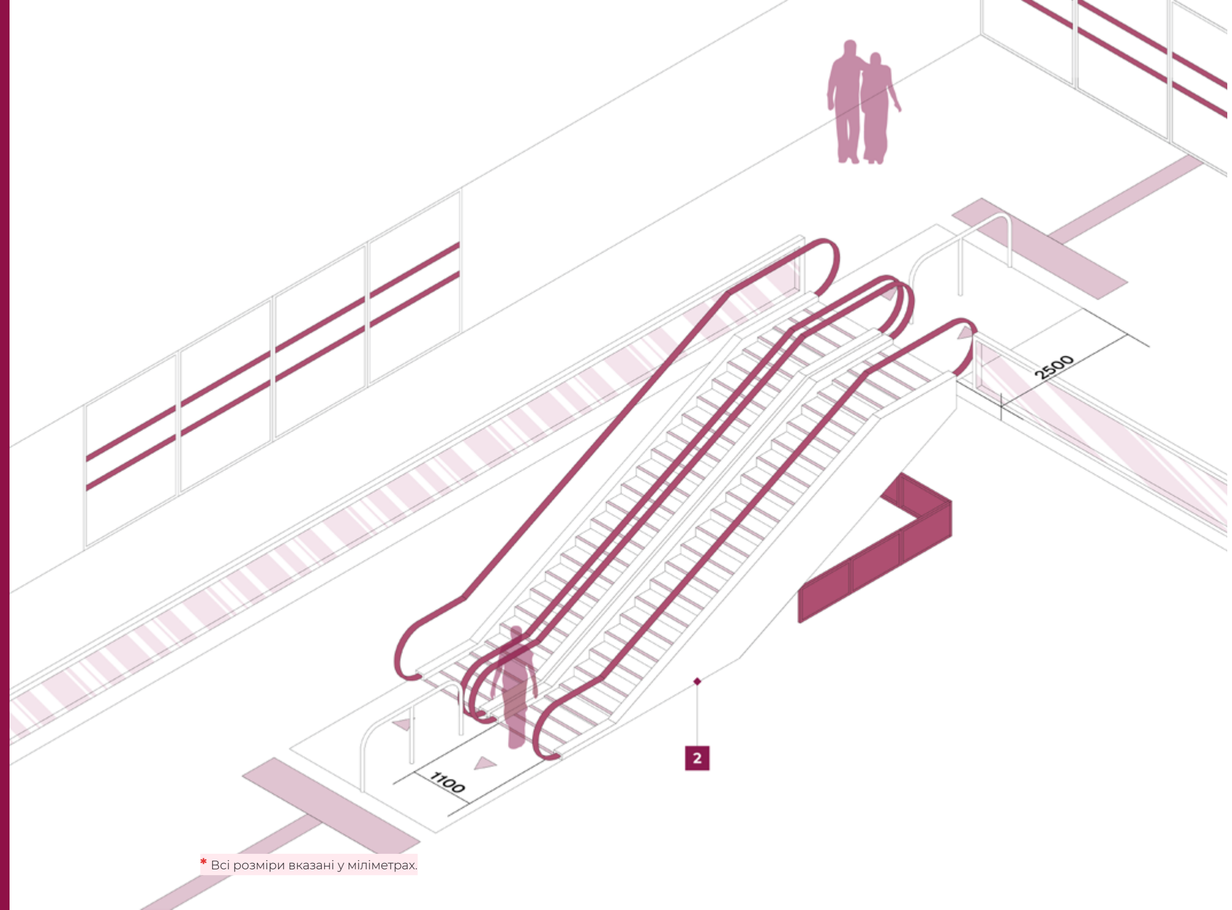

* Всі розміри вказані у міліметрах.

Вертикальні комунікації — ескалатор

Рекомендації з реалізації сценарію

1 **Ескалатор**

Ескалатори облаштовуються у відкритих отворах, таких як атріуми, а простір навколо необхідно облаштовувати огорожею. Вимоги до ескалатора:

- Ширина має бути **від 0,9 м до 1,1 м**, залежить від прогнозованого обсягу руху;
- Рухомі поручні на висоті **0,9 м** та з обох сторін ескалатора;
- Мінімум три сходинки на початку та в кінці ходу ескалатора йдуть горизонтально;
- Додаткові поручні з огорожею розташовані перед та після ескалатора з обох сторін на рівні **0,9 м**;
- Між ескалаторами з різним напрямком руху повинні бути розмежувальні поручні на рівні **0,9 м**.
- Майданчик (буферна зона) перед ескалатором має бути довжиною не менше **2,5 м**.
- Нависаюча конструкція ескалатора, під ним, має бути огороджено в тій зоні, яка є нижчою за висоту **2,1 м** над підлогою;
- Край всіх сходинок має контрастно маркуватися шириною **0,05 м**. Рухомі поручні мають бути контрастними відносно середовища;
- Попереджувальні тактильні смуги рекомендовано облаштовувати після майданчика довжиною **2,5 м** перед та після ескалатора;
- Мають бути вказівники напрямків руху ескалаторів перед початком ескалатора та після;
- Рекомендовано використовувати звукові маячки, які б попереджали про наближення до ескалаторів.

Нормативні акти та нормативні документи, що містять вимоги або рекомендації щодо запропонованого рішення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. п. 6.3.2, дод. Д

Світовий досвід

Сходинки повинні мати висоту не більше **240 мм** або **210 мм**, якщо ескалатор буде використовуватися як шлях аварійного виходу в нерухомому стані.

Для пасажирів, які рухаються повільніше, і також для уникнення заторів, рекомендується передбачити буферну зону на сходових майданчиках.

Для збільшення буферних зон у місцях скупчення людей на сходових майданчиках варто передбачити перила безпеки, що відходять від поручня ескалатора.

На сходових майданчиках повинні бути передбачені візуальні та тактильні індикатори попередження про наявність ескалатора.

Для вказівки напрямку руху ескалатора повинні бути передбачені чіткі та помітні піктограми.

Необхідно передбачити додаткові знаки для запобігання перевезенню дитячих візочків та крісел колісних на ескалаторах.

Посібник з універсального дизайну для громадських місць. Сингапур

Бар'єрні рішення

ті, які роблять простір бар'єрним та недоступним для людей.

Ми не маємо на меті показати всі можливі проблеми та бар'єри у просторі.

Ми хочемо показати основні ситуації, на які важливо звертати увагу у створенні доступного простору.

На прикладах ми показуємо окрему проблему, яка зазначена у поясненні і не маємо на меті вказати всі проблеми на всіх фото прикладах

Недостатньо озеленення

Відсутнє озеленення та зелені зони, які б створювали приємний затінок та комфортні місця для відпочинку. Навіть за наявності вони часто обмежені парканом, а замість озеленення там залишається лише відкритий ґрунт, який після злив перетворюється на багнюку.

Відсутнє освітлення

Біля входів у громадські будівлі відсутнє освітлення, або воно неправильно обладнане і має недостатню яскравість. Через це простір стає некомфортним та небезпечним.

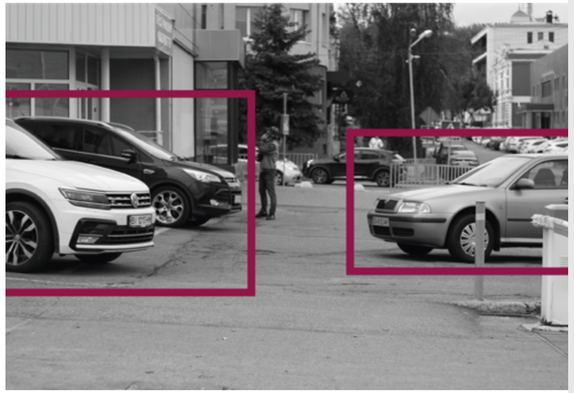

Відсутні парковки

Біля громадських будівель відсутні організовані парковки зі зрозумілими правилами користування та оплати. Часто маршрутні таксі цілодобово займають місця для паркування.

Немає місць для відпочинку

Відсутні місця для перепочинку, які вкрай необхідні маломобільним людям, особливо якщо вони мають додаткову ношу, наприклад, для батьків з дітьми, велосипедистів та людей старшого віку

Відсутні місця для велосипедів

Відсутні надійні місця для паркування велосипедів чи пункти прокату велосипедів. Через це велосипедисти змушені лишати свій транспорт без нагляду, або чіпляти його до дерев та парканів, що заважає іншим користувачам.

Немає парковок для людей з інвалідністю

На парковках відсутня розмітка під місця для автомобілів людей з інвалідністю. Якщо вони є, то не відповідають нормативам, бувають завузькими та розміщуються впритул до інших автомобілів, тому ними складно користуватися людям на кріслах колісних.

Кіоски

Територія перед громадськими будівлями захаращена торговельними кіосками, які розміщуються на шляху руху пішоходів та велосипедистів, і це заважає загальній доступності простору. Гучна аудіальна реклама часто дезорієнтує незрячих людей.

Незаконна торгівля

Перед виходом з громадських будівель перебувають люди, які незаконно торгують на території, забирають простір пішоходів та роблять його менш зручним для користувачів.

Незручні двері

Двері на входах в громадські будівлі часто є занадто важкими, щоб ними могли скористуватися діти або люди похилого віку. Карусельні двері є незручними для незрячих, бо їх складно помітити тростиною, а альтернативні виходи не завжди відкриті. Прозорі двері не промарковані, тому їх складно помітити людям з порушеннями зору.

Запарковані входи

Входи та виходи з громадських будівель впритул запарковані автівками, що робить простір небезпечним для дітей та людей з порушеннями зору. На території відсутні будь-які обмеження, які б регулювали під'їзд автівок.

Безліч парканів

На території розміщено безліч парканів, стовпчиків та інших об'єктів, які обмежують доступ до зелених зон або зручних маршрутів для пішоходів. Невеликі об'єкти можуть бути небезпечними для людей з порушеннями зору, якщо вони розміщуються на шляху руху.

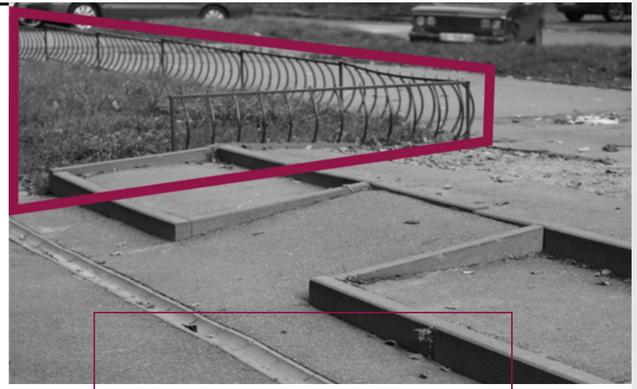

Неправильні пандуси

Пандуси відсутні взагалі чи розміщуються в неправильних, незручних місцях та з небезпечним кутом ухилу. Часто вони не мають зручних поручнів, якими могли б користуватись люди на кріслах колісних.

Не працюють ліфти

Ліфти часто не працюють або взагалі відсутні. Іноді їх вмикають за необхідності, але вони не мають чіткого розкладу та зрозумілих правил користування.

Бордюри та перепади

Через те, що простір неправильно спроєктований, на площах трапляється багато перепадів рельєфу, непотрібних бордюрів та сходів, які обмежують доступність входу у громадські будівлі.

Конфлікти між шляхами користувачів

Через неправильно спроєктований простір та неправильне спрямування пішохідних потоків, між користувачами виникають постійні конфлікти. Шляхи пішоходів перетинають проїжджу частину, маршрути велосипедистів перетинаються з маршрутами громадського транспорту, що робить простір небезпечним для всіх користувачів.

Немає ресурсних кімнат

В активних просторах відсутні ресурсні кімнати, де люди зі спектром аутизму чи іншими типами нейрорізноманітності можуть перечекати або заспокоїтися після стресу. Також відсутні доступні вбиральні та місця для годування немовлят.

Відсутні голосові оповіщення

Відсутні голосові оповіщення розкладу та інформації про маршрути та іншу інформацію, потрібну пасажирам. Немає єдиного центру оповіщення і різні зупинки транспорту оголошують інформацію по-різному.

Все в рекламі

Входи до станцій, залізниць та театрів з музеями завішані банерною рекламою, яка розміщена занадто близько до вивісок закладів та навігаційних елементів. Вона відволікає та ускладнює орієнтування в просторі.

Відсутня тактильна інформація

Складно орієнтуватися вперше в установах, де перед входом немає тактильних та візуальних мап навігації, а в самих закладах немає тактильної та текстової інформації про розташування офісів, години прийому тощо.

Відсутня інформація

Відсутня інформація про розклад та маршрути громадського транспорту. Відсутня назва закладу, інформація про години його роботи та вихідні. Немає єдиного інформаційного центру біля входу, де можна було б дізнатися необхідну інформацію.

Фізична доступність

Неправильні тактильні смуги

Тактильні смуги розміщують неправильно, що дезорієнтує незрячих людей. Тактильні плити, розміщені біля рельєфного мощення, неправильно зчитуються та є неінформативними.

Відсутня пішохідна навігація

Відсутня інформація для орієнтування пішоходів з можливістю побудувати маршрут, зрозуміти власне місцезнаходження. За наявності вона розміщена в місцях, котрі недоступні для мало-мобільних людей.

Неправильно облаштовані стійки отримання послуг та інформації

Стійки отримання послуг та інформації часто розташовані в незрозумілому та не логічному місці, з відсутнім маркування та чіткою навігацією. Простір часто погано і нерівномірно освітлений, а також не контрастує на загальному фоні, що ускладнює його ідентифікацію. Перед самою стійкою відсутні попереджувальні тактильні смуги, не завжди є простір для маневрування та використання людиною на кріслі колісному, відсутня робоча поверхня на різних рівнях, що ускладнює використання людьми в сидячому положенні.

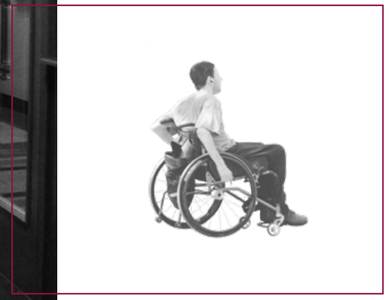

Відсутня навігація вертикальних комунікацій

Відсутні попереджувальні тактильні смуги та інформація з номером поверху, а простір сходів та сходового майданчику нерівномірно освітлений, що ускладнює орієнтацію у просторі.

Також сходові майданчики з вільним отвором іноді не мають захисного бортику, поручні не контрастують зі стінами та встановлені часто тільки з однієї сторони.

Відсутня навігація вертикальних комунікацій

Відсутнє маркування сходинок, вказівників напрямку руху ескалаторів та тактильних смуг після та перед ескалатором, також рухомі поручні не контрастують відносно середовища. Не використовуються звукові маячки для попередження про наближення ескалатора.

Простір відкритих отворів, де встановлено ескалатор та простір під нависаючою конструкцією ескалатора, не завжди облаштований огорожею.

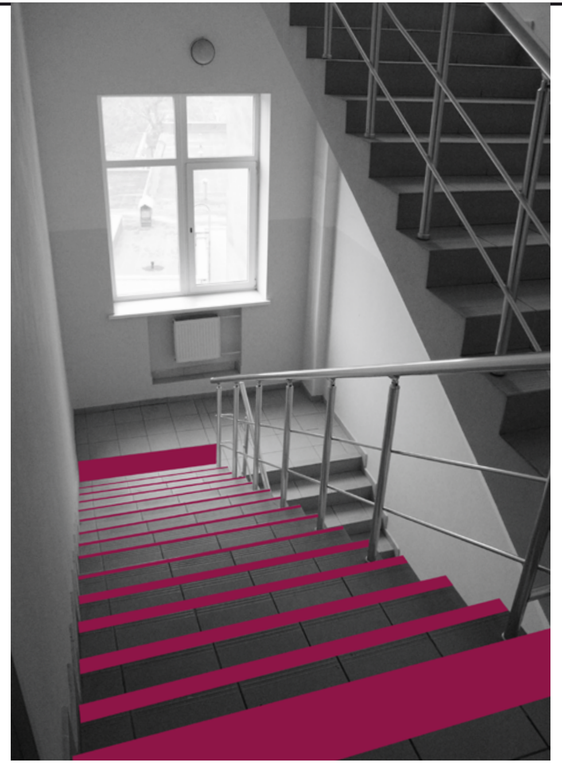

Недоступні вбиральні

Простір громадських вбиралень часто недоступний для маломобільних груп: багато бар'єрів, немає вільного простору для пересування людини на крілі колісному, відсутні поручні, незрозумілі правила користування, відсутня навігація. Також відсутнє спеціальне дитяче обладнання та місце для догляду за малюками. Все це створює незручності при користуванні.

Не облаштована транзитна зону коридору

Транзитна зона коридору не завжди має достатню ширину, та кількість кишень для розвороту людей на колісному кріслі.

Двері часто перекривають транзитну зону, а простір захаращений батареями, вогнегасниками чи меблями, що обмежує пересування.

Відсутні оглядові кути на перехрестях, що не довзоляє людям з порушенням слуху вчасно побачити перехожого.

Відсутня навігація

Немає вказівок та навігації, де розташовані ліфтові холи, а також маркування номеру поверху у ліфті та на стіні навпроти.

Ліфтовий простір не завжди облаштований поручнями та дзеркалами на бічних стінах ліфту, там немає рівномірного освітлення. Відсутнє підсвічування кнопок та тактильних позначок, не використовується світлова та звукова інформативна сигналізація.

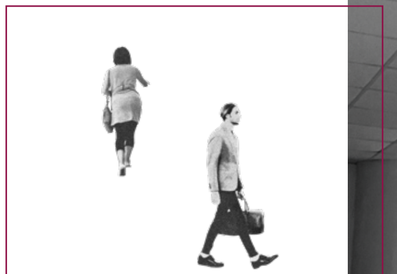

Неправильно облаштовані місця відпочинку

Місця для відпочинку часто розташовані на транзитному шляху, та не мають достатньо вільного простору для людини на кріслі колісному чи дитячого візочка.

Двері, меблі, скляні поверхні, опори та інші елементи на шляху не контрастують з оточуючим середовищем. Не завжди наявні та недостатньо помітні схеми евакуації, тактильні інформаційні покажчики та піктограми.

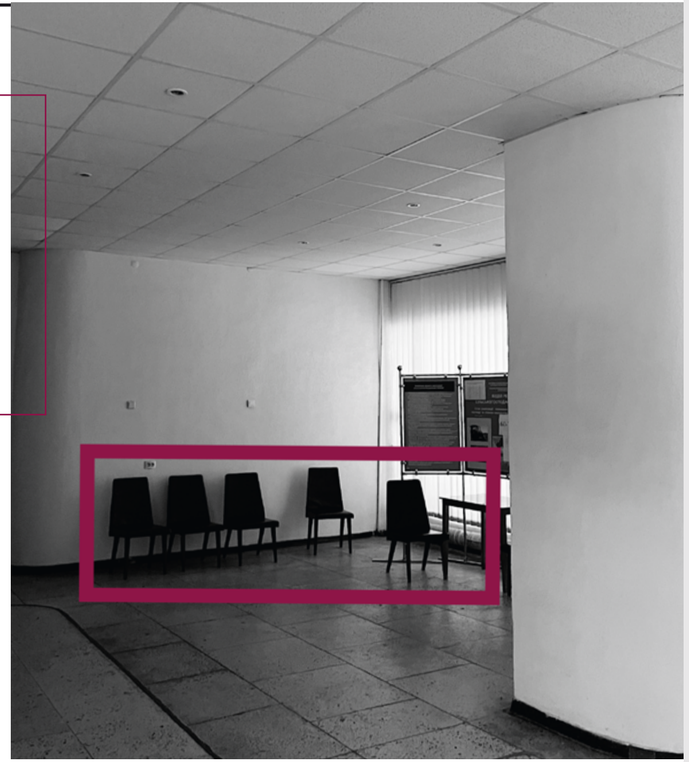

Бібліографія

“Антропометрія”, Вікіпедія, останні зміни внесені 21 вересня 2021 року, https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D1%82%D1%80%D1%96%D1%8F

Державні будівельні норми України «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. ДБН В 2.2-40:2018», с. 12, 2018, https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/03/DBN-V2240-2018.pdf

Дослідження доступності міських просторів, 2021, розроблене Big City Lab та ГО «Безбар’єрність» спільно з Міністерством розвитку громад та територій України, 26 липня 2021, https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/bezbaryernist/albom-bezbaryernyh-rishen/doslidzhennya-dostupnosti-miskyh-prostoriv/

“На виконання завдання Президента України уряд затвердив Національну стратегію зі створення безбар’єрного простору до 2030 року”, Офіційне інтернет-представництво Президента України, 14 квітня 2021 року, https://www.president.gov.ua/news/na-vikonannya-zavdannya-prezidenta-ukrayini-uryad-zatverdiv-67981

“Пропозиції щодо проєкту Національної стратегії зі створення безбар’єрного простору в Україні”, Громадське обговорення, проведене Кабінетом Міністрів України, 3 березня 2021, https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/bezbaryernist/naczionalna-strategiya-zi-stvorennya-bezbaryernogo-prostoru-v-ukrayini/nacstrategy_bb/propozycziyi-kabinetu-ministriv-ukrayiny/

Building and Construction Authority of Singapore, Universal Design Guide for Public Places, 2016, https://www1.bca.gov.sg/docs/default-source/universaldesign/udguide2016.pdf?sfvrsn=1fdac12d_2

City of Toronto, Urban Design Guidelines. Pet friendly design guidelines and best practices for new multi-unit buildings, Consultant Team - Dialog: Ran Chen, Aviva Pelt, Kames Parakh, Lorna Day, 2019, https://www.toronto.ca/wp-content/uploads/2017/08/8fcf-accessibility_design_guidelines.pdf

Flowers C., Visnick C., “Evolution of spatial standards POST-COVID-1”9, Visnick & Caulfield, May 2020, https://vca-arch.com/spatial-standards-post-covid/

“Guide to the ADA Accessibility Standards. Where Ramps and Curb Ramps are Required”, ADA Accessibility Standards, accessed December 15, 2021, https://www.access-board.gov/ada/guides/chapter-4-ramps-and-curb-ramps/#landings

Hull City Council, Hull Residential Design Guide, Harper Perry Architects, 2020, https://investhull.co.uk/uploads/files/Hull-Resi-Design-SPD_Final-for-web-260dpi.pdf

National Disability Authority and Centre for Excellence in Universal Design, Universal Design Guidelines for Homes in Ireland. Chapter 2. Entering and Moving Around, 2015, https://universaldesign.ie/Web-Content-/Section-2-Entering-and-Moving-Around.pdf

Roy Beardmore, “Anthropometric Notes.Human Sizes”, Roymech, accessed December 15, 2021, https://roymech.org/Useful_Tables/Human/Human_sizes.html

Над Альбомом працювали

Керівниця проєкту
Вікторія Тітова

Головна архітекторка
Софія Брем

Містопланувальниця
Вікторія Прокопенко

Дослідниці
Анастасія Нагірняк
Мирослава Савісько
Уляна Максименко

Архітектори/ки
Катерина Кардель
Єлізавета Герцман
Роман Гнидін
В'ячеслав Крамаренко

Ілюстраторки
Наталія Баранник
Тетяна Домненко

Верстка та дизайн
Олена Носова
Вікторія Москофіді
Оленка Варзар

Редакція
Світлана Лібет
Анастасія Нагірняк

Фотографи
Роман Гнидін
Олександр Калінчук

Профільну консультацію надавали

Анна Давиденко
Анастасія Степула
Богдана Бещасна
Володимир Висоцький
Ганна Аксьонова
Ганна Афузова
Олена Іванова
Євген Борисенко
Ігор Могила
Костянтин Федотов
Максим Головко
Максим Кравчук
Марина Колеса
Михайло Тацій
Наталія Лушнікова
Олександр Данілов
Олександр Колодько
Олена Іванова
Ольга Волкова
Святослав Горбенко
Слава Балбек
Станіслав Клименко
Станіслав Ратушний
Юлія Миронюк
Юлія Патлань
Ярослав Торба

Окрема подяка респондентам/кам з фокус-груп, які надавали критичні та потрібні коментарі, завдяки яким, Альбом стане кращим

Альбертас Тамашаускас
Андрій Хуторян
Анна Бажан
Анна Корнілова
Анна Кульвановська
Богдан Лепявко
Валерія Семенова
Вікторія Кравченко
Володимир Висоцький
Владислав Самойленко
Ганна Афузова
Ганна Давиденко
Денис Моляка
Дмитро Аранчій
Дмитро Скопєнков
Іван Абраменко
Ілгам Гасанов
Катерина Заблоцька
Катерина Чухмара
Ксенія Семенова
Людмила Нецкіна
Максим Головко
Марія Лященко
Марія Царук
Микола Морозов
Наталія Лушнікова
Наталія Мітяєва
Олег Рівтін
Олександр Ворона
Олександр Стадніченко
Олександр Томазов
Олексій Куцало
Олена Бабко
Олена Мельник
Ольга Волкова
Святослав Горбенко
Сюзанна Жуковська
Павло Калюк
Юлія Джулай
Юлія Миронюк
Юлія Патлань
Юрій Лозовенко
Юрій Степанець

Партнери проєкту:

PRO.UD

Експертна спільнота Pro.UD Універсальний дизайн

playinq

Архітектурно-дослідницька ініціатива дитячих міських просторів

CYCLE

Громадська організація U-Cycle (ГО «Асоціація велосипедистів Києва»)

ЛУН Місто

Проєкт міських досліджень ЛУН Місто

Happy Today

Просвітницькі проекти про аутизм. Адаптації просторів до потреб людей з РАС

Радниця-уповноважена Президента України з питань безбар'єрності

Виконавчий партнер проєкту – громадська організація «Безбар'єрність», директорка – Оксана Збітнєва.

Аналітичну та експертну підтримку у роботі над Альбомом здійснено співробітниками громадської організації «Безбар'єрність» та залученими експертами:

Ольга Голтвенко
Ніна Мацюк
Валерій Гауф
Андрій Алтунян
Уляна Токарєва

Ця версія Альбому описує загальний та поверховий підхід та потребує ще багато глибинного вивчення окремих рішень. Для розробки рішень ми консультуємось з різними вузькопрофільними фахівцями та науковцями.

Розділ не є вичерпним щодо наповнення інформації і ми відкриті до зауважень та пропозицій.